BIBLIOTECA CATALANA.

GENESI DE SCRIPTURA.

COMPENDI HISTORIAL

DE LA BIBLIA

QUE AB LO TÍTOL DE

GENESI

DE SCRIPTURA

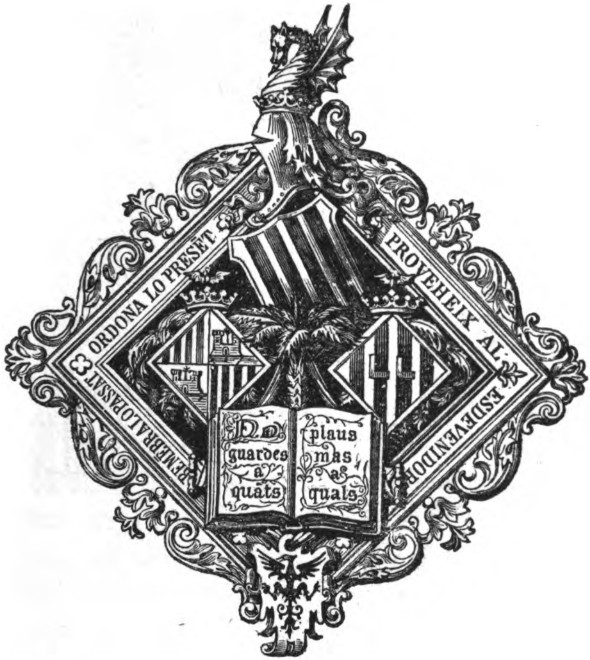
trelladá
del provençal a la llengua catalana
MOSSEN GUILLEM SERRA
en l' any M.CCCCLI,

y ara ha fet estampar per primera vegada
En Miquel Victoriá Amer.

BARCELONA.
ANY MDCCCLXXIII.

BARCELONA.
Llibreria d' Alvar Verdaguer, Rambla del Mitx, 5.

En la Estampa de C. Verdaguer y C.ª, any 1873.

ORDONA LO PRESET
PROVEHEIX AL
REMEBRALOPASSAT
ESDEVENIDOR
No guardes a quats
plaus mas as quals

PRÒLECH.

EN mig del renaxement de les lletres catalanes, grat ſia a la forta y podero-ſa veu del bé, de la veritat y de la be-lleſa que han mogut als meſtres y als dexe-bles, als vells y als jovens, a axecar y enaltir la ſenyera de les tradicions poètiques de la Patria, de la Fe y de l' Amor, no per deſig de vana gloria publicam avuy aqueſt llibre, acabat per mans de Moſſen Guillem Serra, rector de Sent Juliá de Monſeny, l' any 1451 del naxement de Jeſus, Salvador noſtre. La vanitat, filla de l' ergull y de la ſuperbia, no pot fer niu en la

pensa ni en lo cor de ningun hom qui, al contemplar en la terra de la mort la lluyta del bé y del mal, veu sempre la font viva de les bones obres en la gracia de Deu y en sa providencia, y lo riu de malvestat en lo ensuperbiment terrenal de les ánimes. Y la gloria de reproduhir per l' estampa un bon llibre catalá, sols deu esser a l' autor donada.

Al crit de resurrecció de la nostra poesia, han respost tots los qui l' ayman en les valls y les serres de Catalunya y en los reyalmes de Valencia y de Mallorca; y fins de l' illa de Sardenya y del migjorn de la França ens han arribat veus d' antichs germans, fent recort d' aquell temps en que dictavam plegats lleys a la mar y erem prous per posar a ralla los pobles y les nacions que gosavan de reull guardarnos. Mas la poesia es buyda quant no enclou l' esperit de la religió, de les costums y de la historia de la terra d' hon naix, com es buyda la paraula d' aquell qui no sap ni enten lo que predica; y per ço en la nostra renaxença ve com ploguda del cel la execució del pensament, degut ja de molts anys abans de la restauració del Jochs florals al Bibliotecari y Mestre en gaya ciencia, don Marian Aguiló y Fuster,

d' aplegar, en forma de Biblioteca, los llibres del bon temps de la noſtra literatura.

Axi reſucitará y 's poſará devant los ulls del mon la noſtra llengua catalana, de les filles de la llengua d' oc la mes ben dotada, puix que se 'n ha portat la principal herencia. Y jatſia hagués arribat a eſſer caſi be deſconeguda fora d' aquells qui l' han cercada en los llibres y papers dels ſegles paſſats, en les rondalles y cançons populars y, a la vora del foch, en les converſes dels pageſos, ſerá per la generació actual y per les eſdevenidores la font viva d' hon tornará a brollar conſtantment y abundoſa l' aygua del bé, de la veritat y de la poeſia que beurán tots los enteniments y tots los cors ſedejants de la pau y les glories de la terra.

La noſtra llengua eſtava ja formada en los catorzen y quinzen ſegles, y no li calia manllevar res a les altres per llohar y exalçar, com degut es, al Senyor de tota criatura; per moralitzar y per dictar lleys als homens; per recomtar los fets y geſtes de la hiſtoria y per embellir y fer mes agradable l' eſtada a la terra, ab los cants que inſpiran a la imaginació y al cor la Fe, l' Amor y la Patria ; y puix que llavors dexá de

tenir patria propia y restá com estranya a casa seua, no 'ns dolga ferla reviure ab tota la naturalitat y bellesa que li escau, com a digna de seure 's al costat de les altres llengues de l' Europa.

La Biblioteca Catalana, traguent de la caxa dels nostres bons avis llurs mes preuhades joyes y robes de festa, algunes d' elles per la pols y lo corch del temps un poch malmeses y arnades, será com la tradició qui tanca l' ensenyança doctrinal y literaria de les passades centuries; la qual plagués a Deu que no 's tingués tan oblidada, y no 's saltarian tan sovint los margens que han posat al franch arbitre l' amor a Deu y al prohisme.

Per ço la Biblioteca Catalana, mostrant a la joventut l' imatge de les generacions qui foren, lluny d' esser motiu d' envergonyiment ni obstacle per animarla a conquerir les glories de la ciencia, la virtut y la bellesa, será lo fonament de l' edifici de l' art hon tants aymadors desitjan haver hostatge.

La primera obra que calria exir a llum en la colecció, fora: *La Biblia molt vera e catholica... empremptada en la ciutat de Valencia en*

l' any 1478, primera publicació en llengua vulgar catalana dels llibres de la ſacra eſcriptura. Mas de l' eſtampa d' aqueſt trellat, fet per *micer Bonifaci Ferrer e altres ſingulars homens de ſciencia*, no 'ns reſta mes que la copia d' una fulla, y encara que tenim també alguns fragments d' altres Biblies en llemoſí, en l' obra *De la leccion de la sagrada eſcritura en lenguas vulgares* del doctor Villanueva, hauriem d' anar a la Biblioteca imperial de Paris a demanar que 'ns dexaſſen l' exemplar ò exemplars que poſſeheix manuſcrits de tota la Biblia en noſtra llengua materna, ſi volgueſſem ſatisfer lo deſig de tornar a la noſtra Patria lo que ha perdut tal vegada per ſempre.

Devem la pèrdua de ſemblant treſor a les heretgies nascudes de la ſuperbiosa y errada interpretació individual de la ſanta eſcriptura que la ma vigilant de les autoritats ecleſiáſtica y real ja de molt temps abans reprimia; puix trobam en l' any 1229 condempnades per lo Concili de Toloſa les verſions dels llibres ſagrats en llengua vulgar, y en l' any 1233 lo Rey En Jacme 1.er d' Aragó ordoná que negú tingués en romanç llibres del antich ni del novell Teſtament, y que

aquell qui 'n poſſehis los trametés al biſbe del lloch per ferlos cremar, ſots pena d' eſſer tengut per ſospitós d' heretgia.

Fills de l' Eſgleſia católica y obedients a ſa doctrina, com únich refugi de pau y de ſalvació en la tempeſtat desfeta que mou l' eſperit de la ſuperbia per rompre lo llindar ab que Deu l' ha poſat a ralla, desitjam també que la noſtra llengua, en l' ample eſpay de la fe, de l' esperança y de la caritat, ſia la veu potent de l' art y de la ſavieſa per combatre l' error y la malveſtat ab les armes de la veritat y del bé que may serán ſobrades ni vençudes. Sols per aqueſt fi, ideal de la noſtra literatura, deſitjariam enriquir la llengua catalana ab lo trasllat de la Biblia *molt vera e catholica* de *micer Bonifaci Ferrer;* ſols per aqueſt fi aportam a la *Biblioteca catalana* lo preſent llibre que per l' amor que tenim a la llengua materna arribá a les noſtres mans, y es la verſió en catalá del que en provençal havem ſabut aprés, per la *Creſtomatia provençal* del filòlech *Karl Bartsch,* que 's troba a Paris en la Biblioteca de Santa Genoveva.

L' exemplar que poſſehim es un volum in-folio de 120 fulls format de deu plechs contenint

caſcun 12 fulls, lo primer y lo derrer de pergamí, y 'ls altres de paper ab marca d' un trident al mig de dos cercles creuhats. La materia que conté es un compendi dels llibres de la Biblia, fet ab la crítica insegura del catorzen segle, afeginthi de les tradicions acullides piadoſament en la etat mitjana y del llibre apòcrif de l' Evangeli de Nicodemus, moltes relacions poètiques que no forman part dels llibres canònichs de l' Eſgleſia. Entre elles la mort d' Adam, lo trencament de les ydoles de Tharé, l' hiſtoria dels trenta diners de Judes Iſcarioth, la de l' imatge de Jeſuchriſt presa a la Verònica per Velociá y portada a Roma, los miracles de Jeſuchriſt en Egipte y ſon devallament als inferns recomtat per Alexandri, axi com tot lo demés contingut en aqueſt llibre que no haja aprovat l' Eſgleſia, ho pendrá lo prudent llegidor com a coſa piadoſa, no de fe; per lo qual declaram aqui que lo preſent llibre ſols deu acullirſe com a document per l' hiſtoria de la noſtra llengua, puix que la moſtra que dona de la piadoſa fe de l' autor no pot portar a mancament de la fe catòlica, y ſi axi fos ho condenam y ens sometem en tot y per tot a la deciſió de la Santa Eſgleſia.

Per comiat als qui volrán veure aqueſt pròlech, prengue 'ns a grat la temptació en que havem caygut de afegirhi, com a mostra del text provençal de l' obra, lo següent capítol que porta la ſuſdita *Crestomatia*.

COM GRANT BATALHA FO EN ROMA

ENTRE ELS METEYSSES E MORI Y MOTA GRAN GENT.

Enans que Julius Cezar nasquet, ac un jorn gran batalha en la ciutat de Roma entre tant que y mori tanta gent que tota la ciutat n' era enjoncada entre homes e femnas, que degun non podia annar per la ciutat, si non per la gent morta, ayci que era mot fera causa de vezer ho. Et cant aquella tant grant batalha fo passada, un home ric annet per la ciutat entre los homes mors, el vi una dona morta que era prens e vi que la creatura li ballava en lo ventre. E tost el deycendet de son caval e va trayre son cotel e hubri la et va trayre la creatura del ventre, e era mascle. E aisso fo en lo mes de jul et anneron metre nom ad aquel enfant Julius, per razon del mes que l' avia trach del ventre de la mayre, e per so car lo jorn enans qu' el nasques, eran agutz espesatz e mors son payre e sa mayre ambe motz autras, mezeron li sobrenom Cezar. E cant saupron qu' el era agut de bon linhaige, noyriron lo ben. E per temps cant el

ac vescut, ac una filha que ac nom Juliana et donet la per molher a Pompieu qu' era dels majors de Roma. E en aquel temps era costuma en Roma que cant alcuna terra non lur volia obezir, que els y enviavan ost e donavan cert temps ad aquel que anava 'n cap del ost que d' enfra aquel cert temps agues conquistat la terra on anavan; e si en aquel temps el avia conquistat, el tornava e los Romans lo recebian an gran honor, ayci que rompian xv *brassas del mur de Roma e li trazian una carreta d' aur e acetavan lo sus e enayci intravan dins Roma. E en aquel temps que vivia Julius Cezar esdevenc si que agron adenviat ad una terra que lur era desobedient, e fes tant Pompieu que Julius Cezar son suegre, que era cavalier e bon home, mas el era paure, que el annet cap del ost et doneron li cert temps, segon que era costuma, que agues preza aquella terra, e fo aital aventura qu' el traspasset lo temps que los Romans li avian donat, e non ac ren fach, e la gent s' en volian tornar dizent qu' els avian servit lur temps. Dys lur Julius Cezar: «amicx, si tornar vous en voles, tornatz vous en en bona hora, e si n' i a degun que per lur cortezia vuelhan de-*

morar ayci, faran lur bontat e lur enſenhament, e yeu prometi lur que ieu partiray amb els toſtemps ſo que yeu auray. Que ſia cert a vos autras que yeu per dengun temps non tornaray en Roma, ſi ieu non fach aquo per que ieu ſa ſuy trames.» E ſobre aiſſo s' en tornet en partida la gent, e en partida y reſteron, mas non totz, e pueys fo aventura que el amb aquels que eran reſtatz, acaberon ſo per que la era annatz an batalhas e an grans combatemens de villas e de caſtels, ancara qu' el gazanhet tota la terra. E el eſtant en aiſſo, mori ſa filha que era molher de Pompieu. E ſaup que Julius Cezar venia, e vezent qu' el avia perduda ſa molher que era la filha de Julius, adoncx comencet a tractar e dire que lo non era razon que on li fezes la honor que era acoſtumada de far als autres, pos d' enfra lo temps que devia venir, el non era vengut. E cant Julius Cezar fo prop de Roma, fo li dich qu' el ſ' en tornes ayci com un autra cavalier, qu' els non li farian dengun' autra honor, pos que enans non era vengut. Cant Julius Cezar auzi aiſſo, el ſonet aquels que venian amb el e dys lur: «amicx, ſi tot nos nos em alegoratz, gazanhat avem a Roma mays que de-

gun dels autras que ſon agutz trameſſes per tres vegadas; ſi tot els ſon poderozes del pobol, nos em de major ſanc, car vos ſabes ben que nos venem de terras que totz eran noſtres enemicx, e mal lur grat lur a covengut qu' els ſian noſtres; per que faſſam d' aqueſtos atretal, e non intrem en la ciutat, mas eſcometan los ayci defora et aytant com d' els poyrem penre en deſtruan e aucizan.» E concenti li tot l' oſt, e fazian ho enaici, e fazian gran dampnage a la ciutat, e avian en Roma gran peleja aici que los Romans que vezian lo gran dan que prenian, manderon li dire que li farian la honor que era acoſtumada. Et respondet Julius Cezar que non volia, car el era melhor home que aquels a cuy ſolian far aquella honor, mas que els li dobleſſan aquo que als autras ſolian far; si non, que jamais non intraria. E els ayci com despagatzs agron ho a far, e enayci com solian rompre XV *braſſas del mur els en romperon trenta e li doneron totas las autras honors. E apres pauc de temps que foron en Roma, e ſon Julius Cezar senher de Roma per ſi meteys, e fes aucire Pompieu que avia concelhat que non li fezeſſan honor. Et aqueſt fo lo premier emperador de Roma, e aqueſt*

conquiſtet la major partida del mont, e per la bontat que el ac totz los autras emperadors gentils que pueys foron en Roma prezeron lo sobrenom d' aqueſt. E fes apobolar tres ciutats en Eſpanha, ſo es Tholedol e Sagorbia e Saragoſſa, e trames dos cavaliers que apoboleſſan una gran ciutat en lo melhor luoc qu' els trobarian en Eſpanha, e que la entitoleſſan de lurs noms meteyſſes. E l' un dels cavaliers avia nom Ladol e l' autre Tol, e ajoſteron los noms e fo lo nom de la ciutat Tolodol. E pueis el ac autras dos bons cavaliers et fes lur anomnar l'autra bona ciutat per aquella meteyſſa maniera, e ayci meteys la entitoleſſan de lurs noms, é avia nom l' un dels cavaliers Cobia e l' autre Sagorbia; e atroberon un luoc que lur fo ſemblant que y devia aver bona ciutat, mas que avia luenh l' ayga, e envieron ho dire a l' emperador Julius Cezar, e el lur mandet que prezeſſan lo trauc que enpachier fazia al emperador, e que y fezeſſan venir ayga e que apoboleſſan la ſieutat, e feron ho enayci qu' els feron un pont mot aut, per lo cal feyron venir l' ayga, que dura tro a la fin del mont, e coſta l' ayga de menar tro ad aquella ciutat de XV *ans, que Es-*

panha devia annar a Roma. E entitoleron los cavaliers la ciutat de lurs noms enaici que prezeron las V *premieras letras de Segorbia e las* III *derrieras de Cobia, e feron en nom a la ciutat e apeleron la Segorbia, e pueys fes apobolar Saragossa e fes entitolar del sieu nom.*

M. V. A.

EN NOM DE DEU E DE LA Verge Maria comenſa lo preſent libre appellat *Geneſi, de Scriptura,* acabat per mans de Moſſen Guillem Serra, rector de Sent Julia de Montſeny, biſbat de Barcelona, a .xxiiij. del mes de octobre en lany .M.cccc.lj.

tulo libre de genesi

que en lo comēça

met dell mō crea deus lo cell he
la t̃ra E la t̃ra era buyda e tot
lo mō era axi com una pilota q̄
fos feta de moltes coses axi com
de t̃ra e de pedres e de foch e que
fos gitade en una lecuna de ayḡ

en mig delles aygues e fon fet
axi ¶ E aparta nostre senyor les
aygues que eren dejus lo firmament
e appella nostre senyor deus aquell
firmament cell ¶ E axi fon acaba
da la obra dell segon dia ¶ E dix
nostre senyor deus altre dia sien a
justades les aygues que son sots lo
cell en un loch e aparescha a
e fo fet axi ¶ E appella deus aquesta
seca terra e lo ajustament delles
aygues appella mar ¶ E viu
nostre senyor que tot aço era bo he
dix engendre la terra e nasquen
hi erbes qui fassen fruyt he

PRINCIPI DEL LIBRE

QUI TRACTA COM FON FET LO MON.

DIu lo libre de Genefi que en lo comenfament del mon crea Deus lo cel e la terra. E la terra era buyda e tot lo mon era axi com una pilota qui fos feta de moltes cofes, axi com de terra e de pedres e de foch, e que fos gitada en una lacuna de aygues: aytal era lo mon.

E dix noftre fenyor Deus: fia feta luu, e demantinent fon feta, e la hora que la luu fon feta foren fets los angels e creats. E viu Deu que la luu era bona: departí la luu de les tenebres e appella la luu dia e les tenebres nit. E axi fon complit lo comenfament de la obra del primer dia.

E dix noſtre ſenyor Deus lo ſegon dia: ſia fet firmament en mig de les aygues, e fon fet axi. E aparta noſtre Senyor les aygues qui eren dejus lo firmament, e appella noſtre ſenyor Deus aquell firmament cel. E axi fon acabada la obra del ſegon dia.

E dix noſtre ſenyor Deus al terç dia: sien ajuſtades les aygues qui ſon ſots lo cel, en un loch, e apareſcha la arida, e fo fet axi. E appella Deus aquella ſeca, terra, e lo ajuſtament de les aygues appella mar. E viu noſtre Senyor que tot aço era bo, e dix: engendre la terra e naſquen hi erbes qui faſſen fruyt e ſement, caſcunes ſegons ſon linatge, de les quals romanguen ſements ſobre la terra: e fo fet axi e naſqueren erbes ſobre la terra e faheren ſements, caſcunes ſegons lur linatge. E atreſi arbres qui faheren fruyts e ſements, caſcuns ſegons ſa natura. E viu Deus que era bo e fo axi acabada la obra del terç dia.

E dix noſtre Senyor lo quart dia: ſien fetes luminaries en lo firmament del cel qui parteſquen lo dia de la nit, e ſien ſenyals dels dies e dels temps e dels anys, e reſplendeſquen en lo firmament del cel e illuminen la terra: e fon fet axi. E feu noſtre Senyor lums molts grans: la un major qui ſenyorejas lo dia, ço es, lo ſol: e laltra menor qui ſenyorejas la nit, ço es, la luna e les ſteles: e poſales noſtre Senyor en lo firmament del cel que illuminaſſen la terra e que ſenyorejaſſen lo dia e la nit e

detriassen la luu de les tenebres: e viu Deus que era bo e axi son acabada la obra del quart dia.

E dix nostre Senyor en lo sinque dia: sien creades les aygues e los peys e coses viuents en si, e atresi aucells. E adonchs foren creades les balenes grans e totes coses viuents quis crien en les aygues, cascuna de sa natura e de sa figura. E atresi tots los aucells, cascun de son linatge. E viu nostre Senyor que era bon, e beneylos e dixlos: crexets e multiplicats e omplits les aygues de la mar. E atresi los aucells cresqueren e moltiplicaren sobre la terra, e axi son complit lo comensament de la obra del sinque dia.

E dix nostre Senyor en lo sise dia: nodrescha la terra besties e coses viuens, animalies e reptilies, cascunes de sa figura: e son fet axi. E viu nostre Senyor que era bo, e dix: fassam home a ymatge e semblança nostra, que senyoreg sobre los peys de la mar e sobre los aucells del ayre e sobre totes les besties de la terra e sobre totes les reptilies qui graponen sobre la terra. E be sebem nos que Deus no hauia forma d' hom, si tot los juheus ne los paguans no volen aço creure. E forma nostre senyor Deus hom del pus strem element, ço es, de la terra: e no de la pus ferma terra, ans ho feu del lim: e aço feu ell per crebament e per auilament del diable; que aquell hom flach e nodrit e fet de fanch hauia a heretar e possehyr aquella gloria que ell hauia perduda per son ergull. E quant l' hach fet, mes en ell sperit de vida e posalo en paradis ter-

renal, e mes en ell ſabor de dormir e traſchli una coſtella del coſtat, e de aquella forma e feu la fembra. E mentra qui dormia, fo pujat al cel lo ſeu ſperit e viu tot aquell linatge qui hauia a nexer de ell. E quant ſe deſperta, propheta de aqui auant, e dix noſtre ſenyor Deus a ell e a ſa muller: vejats que jo don a voſaltres totes les erbes e los arbres qui faſſen fruyt e ſement ſobre la terra, que ſia vianda a voſaltres, e a les beſties e als aucells e a totes les reptilies de la terra en les quals jo he poſat ſperit de vida que hagen que menjar e que viſquen. E viu noſtre Senyor que totes les coſes que hauia fetes eren molt bones. E axi fon complida la obra del ſiſe dia. E fon acabat lo cel e la terra.

Ja hoys com en los primers .iij. dies feu los elements. E lo primer dia dix: ſia feta la lum, e tantoſt fon feta, e es la ſobirana del dia, e fon feta aximatex tota angelical creatura. Lo ſegon dia mana que fos fet firmament e ayre, e tantoſt fon fet. En lo terç dia volch que foſſen les aygues departides e que en mig de les aygues aparegues ſeca, e axi feu la mar e la terra.

En los altros .iij. dies feu les coſes qui ſon en los elements. En lo primer feu temporalitat del dia, ço es, lo ſol e la luna e les ſteles, e poſales en lo ſobira element que es lo foch. E en lo ſegon dia feu los pexs e los aucells, e poſa los peys en laygua e los aucells en laer. E en lo terç dia feu les beſties e l' hom, e lexalos en lo pus ſtrem ele-

ment, ço es, la terra, en aquell paradis terrenal en que noſtre Senyor poſa Adam.

E lo ſeten dia lo Senyor repoſa.

E ſi Adam no hagues peccat, engenrara lo hom ſens peccat e menys de ſutzetat e menys de copdicia carnal, e la muller concebere en aquella matexa manera e infantara ſens dolor. E aqui hauia arbres contra los deffalliments dels homens, que quant hom de aquells menjas al temps que Deus hauia poſat, james no haguera fam; e quant altre temps ne menjas de altre aſſenyalat, james no haguera ſet. E quant en altre temps menjas del terç, james nos ujara de res, e a la per fi menjara del arbre de vida e james no fora veyll ne fora malalt ne morire. E quant viſquera a cap de .xxx. anys, axi com ara les generacions paſſan e moren e venen altres e nexen, axi lauors aquells .xxx. anys foren rebuts en pus alta gloria e faheren loch a aquells qui vingueren apres. E aço fora fet com fos complit lo nombre dels angels qui caygueren del cel, atreſi aquell .xe. nombre de homens que noſtre Senyor hauia ordonat. E eſtant Adam en paradis dixli noſtre ſenyor Deu: veges Adam, de tots los fruyts qui ſon en paradis menja, ſalvant de aquell en que ha ſciencia de ben e de mal. E moſtrali qual era dient: guarda que no menys de aqueſt, que en aquella hora quen menjeras, de mort morras.

E lo diable qui fo gitat de paradis per la ſua ſuperbia, entes que la ymatge del hom deuia pujar

en aquella fancta gloria don ell fon gitat per fa colpa, e vas esmeginar com lo pogues enganar e ab enveja si li poria fer perdre aquell heretament de aquella fancta gloria; e pres forma de ferp e anafen a fa muller, e dixli que quant jauria ab fon marit que li confellas que menjas de aquell fruyt que fon fenyor li deffenia o li vedaua. E feuli creure que fin menjaua que feria egual de fon Senyor, e dixli que per aquella raho li ho deffenia noftre Senyor e no per als, e que per tal li vedaua que non menjas; que en aquella hora quen menjaria febria mal e be. E com lo diable no dixes veritat james, allo fo axi que febe Adam mal e be defpuys que hach menjat del fruyt vedat; que abans que Adam peccas febia be per fciencia e lauors febe mal per defobediencia: axi que febe mal e be. Eua crech la paraula del diable e cullí del fruyt e menjan e donan a fon marit, e ell menjan per amor de ella. E mantinent quen hagueren menjat foren encefos de foch de lutxuria, e fo nat enfre ells aqueft un aytal peccat que nos heretam vuy en aqueft dia. E foren lurs animes mortes en ells; que quant lo hom pecca, la anima mor e jau foterrada en lo cors. E quant fe torna a Deu per penitencia, refufcita de mort a vida, axi com Deus fa refufcitar los corfos dels homens morts, com li plau. Axi com febem que hauem effer tots refufcitats al derrer dia, ço es, del judici.

Del primer peccat que Adam feu.

ADam feu .i. peccat major que tot lo mon, en lo qual encloy .vij. peccats mortals en que hach a esser envolcat tot lo seu linatge. Lo primer fo superbia, quant volch esser egual ab nostre Senyor. E per ço com nostre Senyor lo hauia fet adanentat sobre totes gents, axi fon puys posat pus bax que tots. E de aquell peccat diu lo libre de sauiesa, que no es be denant Deu qui leua son cor. Lo segon peccat fo desobediencia, com trespassa lo manament de nostre senyor Deu omnipotent. E per ço totes les coses que a ell eren sotsmeses li foren desobedients. E de aquest peccat diu lo libre dels Reys: qui no vol esser obedient, axi es com aquell qui es deuorat per peccat. Lo terç peccat fo auaricia, cor ell cobeja mes que no li era atorgat. E per aquest peccat perde·ab gran dret totes les coses qui li eren atorgades. E de aquest peccat diu lo apostol sent Paul, que la auaricia es seruitut de les ydoles. Lo quart peccat fo sacrilegi; cor pres la cosa qui li era vedada del loch sagrat axi com per furt, e per ço deuia esser gitat del loch sagrat. E de aquest peccat diu lo propheta: qui deshonra los santuaris deu esser foragitat

dells. Lo ſinque peccat fo gola: per una mala bocada paſſa lo manament de ſon Senyor. Lo ſiſen peccat fo fornicacio; per ço com la anima de Adam era ajuſtada ab Deu, e ell, menyſprehant Deu, ajuſtala ab lo diable e feu adulteri, axi com a hom ſtrany. E per ço perde la amiſtat del vertader ſpos. E de aqueſt peccat diu lo propheta David: tu gitaras a perdicio tots aquells qui faran fornicacio ſens la tua voluntat. Lo ſeten peccat fo homicidi, cor ſi matex e tot ſon linatge gita a mort. E de aqueſt peccat diu lo propheta Moyſes: qui auciura ſera mort en cors e en anima. E mantinent que Adam hach peccat vench noſtre Senyor e dixli: per ço com tu obeyſt a ta muller e paſſeſt lo meu manament, en ſuor de ta faç de aqui auant menjeras ton pa e ſembreras ta ſement neta, e nexeran en ella ſpines e cardons qui 't faran gran trabayll al cullir, e lo treball crexera toſtemps en ton linatge. Deſpuys dix noſtre Senyor a Eua: per ço com tu obeyſt lo diable e fayſt a ton marit paſſar lo meu manament, concebras fills e enfantaraſlos ab dolors e les dolors multiplicaran per toſtemps en ton linatge. E per aqueſta paraula que noſtre Senyor dix a Eua, que infantaria ab dolor, ſe enten que ſi no hagues peccat que deuia la fembra concebre ſens peccat e enfantar ſens dolor. E giras noſtre Senyor a la ſerp e dixli: per ço com tu enguaneſt la fembra que hach a paſſar lo meu manament, ſeras maleyta tu e ta ſement, e pos deſamiſtat entre ton li-

natge e el feu, e iras toftemps tirant tos pits, e ton linatge guardara toftemps al talo del linatge de la fembra, e el feu linatge guardara lo teu cap. E per ço que noftre Senyor dix a la ferp, que iria tirant fos pits, podem entendre que hauia peus ans que Deus la malays. Puys apres aço gita noftre fenyor Deus Adam de paradis terrenal, e con lon gitaua dixli que vindria temps que ell li enviaria del oli de medicina. E auant vos direm qual fo. Mas ara tornarem a Adam qui fen ana ab fa muller en la vall de Ebron, e parlarvofem de la fua generacio com vench dretament de pare a fill fins a Jefu Crist, fegons que ho fcriui fent Matheu en lo feu euangeli.

Com Caym aucis son frare Abel.

Com Adam fon en la vall de Ebron comenfa a viure de la fua fuor e hach dos fills, Caym e Abel. E per raho del facrifici de les befties crefch a Caym enveja contra Abel. Cor Abel offeria del millor beftiar que hauia. E Caym offeria del pijor. E per ço com li dix Abel que offeris del millor, auciflo. E puys com l' hach mort, crida noftre Senyor a Caym e dixli: Caym ¿on es Abel ton frare? Refpos Caym e dixli: Senyor ¿e fon jo gorda-

dor de mon frare? E dix noſtre Senyor: la ſanch de ton frare que eſcampiſt en terra crida a mi, e jo darli he venjanſa. Deſpuys plora Adam e tench dol .c. anys que no ſacoſta a ſa muller, per tal que no volia que Jeſu Crist naſques de la malvada ſement de Caym. E quant Adam hach .dccccxxxij. anys venchli langel e dixli que uſas ab ſa muller, e feuho e engendra un fill qui hach nom Seth: e aquell fon en loch de Abel. E del linatge de aqueſt naſch noſtra dona Santa Maria, de la qual naſch noſtre ſenyor Deu Jeſu Crist. Quant Seth hach complits .c. anys, Adam era vell e era molt ujat de viure: e un dia fo molt ujat que hauia deſreygats molts arbres, e gitas de pits ſobre la axada e comenſas a penſar en les maleſes que vehya nexer en lo mon e com eren totes per lo ſeu peccat. Crida a ſon fill Seth e quant li fo deuant dixli: fill, ve a paradis terrenal al angel cherubim qui guorda la entrada de paradis e larbre de vida ab la ſpaſa de foch reſplendent qui talla de dues parts. E aqueſta guarda fo feta depuys que nos ſom gitats de paradis per noſtros peccats. E Seth reſpoſli: pare, jo ſon apparellat de obeyr als teus manaments: moſtrem per on vage a paradis e les paraules que digua al angel cherubim. E Adam dixli: per eſta vall amunt, que va contra orient, iras e al cap de aqueſta vall trobaras carrera uberta e les petjades que foren dels meus peus e de ta mare, que ſon ſeques e podrides: tant grans foren noſtros peccats quant ſom gitats de paradis, que la on nos calci-

guauem no nafch defpuys erba neguna; e per aquelles petjades tu iras a paradis e diras al angel cherubim, que jo fon ujat de viure e quel prech quem trameta del oli de medicina que noftre Senyor m' ha promes com me gita de paradis. Quant Seth açо hach entes comenfa de anar, e quant fo al cap de la vall troba les petjades de fon pare podrides e feques, axi com fon pare li hauia dit: e fon fort fpaordit de la refplendor de paradis terrenal e acoftafi e langel cherubim vench a ell e dixli que demanaua. E Seth refpos dient: mon pare Adam, qui es vell e es ujat de viure, tremetme a tu e preguet que li trametes per mi de aquell oli de medicina que noftre Senyor li promes com lo gita de paradis. E langel li dix: mit lo cap dintre la porta de paradis terrenal tant folament e guarda be ço que dins veuras. Seth fo a la porta de paradis, axi com langel li hach dit, e mes lo cap dins e guarda e viu al mig de paradis una gran font de que exien .iiij. rius principals qui fon appellats per nom la un Sifon e laltre Fifon e laltre Tigris e laltre Euffratres. E de aquefts .iiij. rius fe complex tot lo mon daygua. E fobre aquella font hauia .j. arbre molt gran e molt fpes de branques e no hauia fulla ni fcorxa. E Seth guarda aquell arbre e dix entrefimatex, que aquell arbre era axi fech e efcorxat per los peccats de fon pare e de fa mare, axi com les petjades lurs eren feques e podrides: e tornafen al angel. E dixli langel que hi tornas altra veguada e quey guardas tot ço

quey veuria. E torna altra veguada a paradis e mes dins lo cap, axi com hauia fet de abans, e viu lo dit arbre que tocaua tro al cel, e en la cima del arbre viu eſtar .j. infant envolcat en molts draps: e la claredat qui de ell exia era tan gran que no eren ulls carnals qui la pogueſſen eſguardar. E Seth baxa los ulls jus larbre ab gran vergonya e viu les rels del arbre qui foradauen la terra e tocauen tro en infern, e conech la anima de Abel ſon frare en infern. E tornaſen al angel cherubim e dixli tot ço que hauia viſt, e langel dixli: aquell infant qui eſta en la cima del arbre es lo fill de Deu qui plora los peccats de ton pare e de ta mare, e ell los deu deſtroyr com ſera complit lo temps: e aquell es lo oli de medicina que noſtre ſenyor Deu promes a ton pare com lo gita de paradis. E quant Seth ſen volch anar donali langel .iij. grans de la ſement de aquell arbre, del fruyt del qual hauia menjat ſon pare Adam. E dixli langel: al terç dia depuys que tu ſeras tornat a ton pare Adam, ell morra: e quant lo ſoterreras mitli aqueſts .iij. grans en la bocha ſots la lengua. E Seth tornaſen ab aquells .iij. grans a ſon pare Adam e comptali ço que langel cherubim li hauia dit. E quant Adam hoy que deuia morir, alegras e comenſa a riure, e en tota ſa vida no hauia ris, e leua les mans a Deu e dix: Senyor, reeb la mia anima, ſit plau, que jo aſſats he viſcut. E a cap de .iij. dies Adam mori e Seth ſon fill meſli los .iij. grans ſots la lengua, axi com langel li ho hauia

dit, e ſoterralo. E a poch de temps naſqueren de aquells .iij. grans .iij. vergues, e hauia caſcuna una braſſa de lonch. E la una vergue era cedre e la altra cipres e la altra palma. E ſignificauen lo Pare e lo Fill e lo Sant Sperit. E com lo cedre es pus alt que negun arbre qui ſia al mon, ſignifica lo Pare. E com lo cipres es dolç e molt ſpes de rams e alt, be ſignifica lo Fill. E com la palma es alta e ſpeſſa de rams e fa lo fruyt molt dolç, ſignifica lo Sant Sperit. E eſtigueren aquells .iij. rams en la bocha de Adam fins al temps de Noe. Ara hauets hoyt com mori Adam e romas Seth major en la generacio.

De la generacio de Seth.

Seth hach fill Enos e fo tota la vida de Seth .dcccxxxij. anys. Enos hach fill Caynan e fo tota la vida de Caynan .dccccv. anys. Caynan hach fill Malech. E fo la vida de Caynan mil anys. Malech hach fill Jaret. E fo la vida de Malech .dccc. anys. Jaret hach fill Enoch e fo la vida de Jaret .dccclxij. anys. Enoch hach fill Matuſſalem e fo la vida de Enoch .ccclxv. anys. E leual noſtre Senyor en cors e en anima e meſlo en paradis terrenal. Matuſſalem hach fill Lamech

e ſo la vida de Matuſſalem .dccccxcviiij. anys. Lamech hach fill Noe e ſo la vida de Lamech .dcclxxvij. anys. Lauores ſe acaba la primera edat en la qual hach .viiij. generacions.

De la archa de Noe.

Com Noe compli .d. anys hach .iij. fills, Sem, Cam e Jafet. E en aquell temps hauia molt de mal en lo ſetgle, tant que dix noſtre Senyor: pinetme perque fiu hom en lo mon. E dix a Noe: ſi vindra de tota part, e tremetre aygues del diluvi qui auciuran totes carns viuents qui ſon e eſtan ſobre la terra. E jo port a tu gran amor e tremetret mon ſenyal. E mante que faſſes una archa de bon lenyam e que ſia be cimentada e enverniſſada dins e defora. E faras en aqueſta manera: .ccc^{es}. colzades haura de lonch e .l. de ampla e .xxx. de alt. E faras en ella moltes caſes. E entraras en ella tu e ta muller e tos fills e lurs mullers; cor ſolament trop tu juſt ſobre la terra. E metras dins ab tu de totes animalies, axi de reptilies com de beſties e dę volateries e de totes les coſes que jo poſe ſobre la terra, en que hage ſperit de vida: de caſcun linatge .j. parell, maſcle e femella; per tal que romangue ſement ſobre la

terra, que totes les altres morran fots les aygues del diluvi. E faras la archa axi compaſſada que en la cima no hage ſino una colzada de ampla. E lauors mes mans a obrar la archa Noe. E quant fo acabada e totes les coſes que Deus li mana metre foren en ella, guarda Noe al cel. E quant viu Noe lo ſenyal que Deu li hauia poſat, recullis ell e ſa muller e ſos fills e lurs mullers. E obri noſtre ſenyor Deus les fonts de abis e los ſenyals del cel, e ploch .xl. dies e .xl. nits, de guiſa que tot lo mon ſe compli de aygua. E creſch la aygua en tal manera per tot lo mon que puja .xl. colzades ſobre la pus alta muntanya qui fos en lo mon, e ana la archa ſobre les aygues. E quant foren les aygues mimvades en lo mon, romas la archa en Erminia ſobre unes muntanyes qui ſon pus altes que altres que hom ſapie, qui han nom mont Ararat. E quant Noe conech que hauia molts dies que la archa eſtaua ferma, obri la fineſtra de la archa e guarda e viu que eſtaua en loch alt, e viu encara tota la tèrra coberta de aygua: eſpera alguns dies e puys obri la fineſtra e trames un corp en lo deſert, e lo corp troba tota la terra plena de carns mortes e menjan e no hach cura de tornar a Noe. E quant Noe viu quel corp no tornaua, lo endema trames hi una coloma. La qual torna al veſpre e aporta un ram de oliuera ab fulles verdes, en ſon bech. E com Noe la viu, comenſa a lohar e beneyr lo nom de Deu per

aquell miracle, e eftech .iij. dies e'a cap de .iij. dies tramefla altra vegada, e torna demantinent e vola entorn de la archa; mas no volch entrar dins, per donar a entendre que affats trobaua que menjar. E lauors viu e entes Noe que ben podia exir de la archa. Empero fperas alguns dies, e puys exin e gita totes aquelles cofes de la archa a que anaffen viure per la terra, e comenfaren a multiplicar en lo mon. E atrefi ell e fos fills multiplicaren en guifa que compliren lo mon de gents. E en axi retorna noftre fenyor Deus humanal linatge qui era perdut en lo diluvi de les aygues.

Aci comensa la segona edat. De la generacio que exi de Noe.

Depuys que Noe exi de la archa e hach complits .dc. anys, adonchs engendra un fill qui hach nom Genico: e aquell fo gran ftrolech e hoy parlar de Adam, e dix un dia que volia anar veure aquell loch hon jahya noftre pare Adam foterrat, e anafen en la vall de Ebron. E quant fo prop de aquell loch on Adam fo foterrat, viu aquells .iij. rams, que hoys dir demunt, qui eftauen en la bocha de Adam, e dix prophetant: Jo

leuare aquests .iij. rams e posarlos he en lo desert, e faran de aquests creu al meu senyor Deu. E traschlos de la bocha de Adam e posalos en lo desert, e posa la un luny del altre. E per virtut de Deu e per aquella cosa quen hauia esdeuenir, ajustalos natura tots .iij. en un loch e feu de tots .iij. un arbre: e no hauia en larbre negun departiment, sal de les fulles qui eren de cipres e de cedre e de palma: e estech aquell arbre aqui entro al temps de Moyses. Ja hauets hoyt que Noe hauia complits .dc. anys, e axi foren tots los dies de la sua vida ab .cccl. anys que visch apres del diluvi .dccccl. anys. E mori Noe. E romas son fill Sem major en la generacio. Sem hach fill Arfaxat e fo la vida de Sem .dc. anys. Arfaxat hach fill Sale e fon la vida de Arfaxat .ccclxxxxviij. anys. Sale hach fill Eber. E fo la vida de Sale .ccc. anys. Eber hach fill Falec. E fo la vida de Eber .ccciij. anys. Falec hach fill Nacor. E fo la vida de Falec .ccxxxviij. anys. Nacor hach fill qui hach nom Tare. E fo la vida de Nacor .cxlviiij. anys.

De la moneda que feu Tare per la qual fo venut Josep.

Aquest Tare feu una moneda molt gran per manament de Biuero, rey de Babilonia. E aquell Biuero hach nom Nuys e volch de aquella moneda .xxx. diners en ſon nom: per aquells fo venut Joſep als egipcians axi com auant hoyrets. E quant la regina Sibila, qui fon appellada Nichola Sibila, vench de orient en Iheruſalem per hoyr la ſauieſa de Salamo e entra en lo temple a orar, offeri aquells .xxx. diners. Adonchs viu lo fuſt de la creu e propheta axi de ell com auant hoyrets. E quant Nabuguadonoſor roba lo temple de Iheruſalem leua de aqui los .xxx. diners. E aquells diners foren deſpuys donats a un rey de Sabba en ſoldada. E quant noſtre ſenyor Jeſu Criſt naſch en Bethlem de la Verge glorioſa noſtra dona ſanta Maria el vingueren adorar los .iij. Reys de orient, aquell Rey offeri aquells .xxx. diners axi com auant vos comtarem en la iſtoria dels Reys de Sabba. E quant Joſep e noſtra Dona fugiren en Egipte, perde noſtra Dona aquells .xxx. diners e la mirra e lo enſens e la camiſa quels angels hauien portada del cel a Jeſu Criſt la nit de

la ſua ſanta natiuitat. E totes aqueſtes .iiij. coſes caygueren a noſtra dona ſanta Maria riba de un gran riu qui ha nom Nilo, e trobales un paſtor ermini. E aquell paſtor era aſtrolech e conech per lart de les ſteles la virtut de aquelles .iiij. coſes e guardales, que no les moſtra a negu entro al temps que Jeſu Criſt comenſa a preycar. E un dia que Jeſu Criſt ſtaua prehycant en lo temple, acoſtas a ell aquell paſtor e donali aquelles .iiij. coſes que foren dell. E Jeſu Criſt conechles e veſtis la camiſa, e era pocha quant li vench del cel la nit que naſch de la Verge Maria, e com les veſti fon aytant gran com la hauia meſter. E aquella fon la gonella que diu ſent Johan que era ſens cuſtura e ſobre aquella gitaren ſorts los cauallers gentils lo dia de la ſua ſanta paſſio; per tal com ells eren .iiij. e les veſtedures de Jeſu Criſt eren .v., e preſne caſcun una e romas aquella a partir, e com no hauia cuſtura dixeren que no la tallaſſen, mas quey gitaſſen ſorts de qui ſeria. E faherenho axi com hoyrets auant en la ſua paſſio. E mana noſtre Senyor al paſtor que gitas lo or e la mirra e lo enſens en la archa del temple qui era per ell, e lo paſtor feu ço qui li era manat. E quant vench lo dijous de la cena que Judes vene Jeſu Criſt, aquells matexs .xxx. diners li foren dats per los princeps e per los ſacerdots dels juheus en preu de ell axi com hoyrets auant en la ſua paſſio. E depuys Judes los gita en lo temple. E de aquells .xxx. diners los .xv. ab daltro hauer foren donats

al Centurio e a ſos vaſſalls qui guardaren lo moniment de Jeſu Criſt. E los altros .xv. diners foren donats per un camp de un oller queus comtarem auant en la paſſio. E de aqui auant negun no ſap que fo de aquells diners. Alguns ſe cuyden que aquells foſſen diners de argent per ço com los euangeliſtes los appellen dargent. E ſebets que en aquell temps era coſtuma que appellauen tots los metalls argent, axi com los appellen ara per aqueſt nom metall. Mas no eren aquells diners ſino de or. Ja hauets hoyt demunt com aquells diners feu Tare, pare de Abraham, e per quantes mans paſſaren. Ara tornarem a la generacio.

Com Abraham trenca les ydoles.

Tare hach fills Abraham e Nacor. E aqueſt Tare adoraua ydoles e era ſacerdot e ſervia un temple en que eren les ydoles. E a Abraham ſon fill agreujaua molt aquella vida que ſon pare ſahya. E eſdevenchſe un dia que Tare hach anar al munt, e lexa les claus del temple a Abraham e manali que illuminas les lantes. E quant lo pare ſen hach anat, Abraham entra en lo temple ab una deſtral en la ma. E en aquell temple hauia moltes ydoles, entre les quals ni hauia una ma-

jor que totes les altres. E Abraham trenquales totes ab la destral: a la una trencha lo bras e a laltra la cama, de guisa que neguna non romas sencera, e quant totes les hach trencades anasen a aquella qui era major que totes les altres e donali .iij. colps ab la destral, en guisa que res no li trencas. E puys posali la destral al coll e exis del temple. E quant son vengut son pare Tare dixli: ¿illuminest les lantes del temple? E ell respos e dixli que no; cor no gose entrar en lo temple, que aquells deus teus son coses males e jo creu que ells han haguda batalla alguna entre ells: que tan gran brogit ha haut vuy al temple, que merevella es com jo no son mort de pahor. Adonchs Tare sen ana al temple e ana Abraham apres de ell. E quant entra en lo temple e viu totes les ydoles pecegades, fo fortment espahordit. E en aço entra Abraham e dix: ¿que es aço dels teus deus? ¿qui los t' ha morts? Per ventura aquell major hach pesar perque tu adoraues los altros e ell aucislos. E jo creu que negu no deu adorar sino un Deu. E son pare hach de aço gran pesar. Empero no li gosa respondre. E visch Tare .lxx. anys e puys mori e son acabada la segona edat e hach en ella .xj. generacions. Empero los juheus n' hi comten .xij. cor ells comten Abraham en la segona edat en que nasch. E nos comtamlo en la terça en que visch.

Com Abraham engendra un fill de na Agar.

Com Abraham compli .lxxxvj. anys hach .j. fill, qui hach nom Ismael, de na Agar qui era sclaua sua. E de aquell vench lo linatge dels paguans axi com ara oyrets. Abraham no podia hauer fills de sa muller qui hauia nom Sarra. E dix Sarra a Abraham: pus ma ventura es aytal que Deus nom vol donar fills, hages un fill de aquella nostra esclaua. E fo axi e emprenyala, e despuys que Agar se senti prenys torna orada e no volia esser sotsmesa als manaments de sa dona, axi com era de abans, e no la volia obeyr, ans se reuoltaua malament contra ella. E un dia ferila, per ço com li contrastaua a tot quant ella li manaua, e gitala de casa. E fugi Agar e anasen e assechse prop de una font e aqui ploraua. E langel de nostre Senyor vench e dixli: Agar ¿e com estas aqui ni per que ploras? E ella respos: com ma dona m' ha ferida e gitada de casa. E langel dixli: veten e torna a casa de ta dona e servixla be e no sies desobedient als seus manaments, e guarda que tu es prenys e enfantaras un fill e haura nom Ismael: e aquell sera hom brau

e mal e ſeran les ſues mans contra totes perſones e les mans de tots homens ſeran contra ell. E abtant langel ſe parti de ella. E Agar tornaſen a caſa de ſa dona, e de aqui auant ſervi ſa dona e ſoli obedient, e en aqueſta guiſa hach Abraham ſon fill Iſmael de na Agar ſclaua ſua ab conſell de Sarra ſa muller. E penſas Sarra que puſque Abraham hauia comenſat de engendrar, que mudaria ella ſa ventura e Deus dariali fill : e ſo axi, que depuys hach .j. fill qui hach nom Iſaach. Com Abraham hach .lxxxxviiij. anys circumcis si matex e ſos fills e ſa companya. E en aquell temps hauia tant de mal en lo mon que no era negun qui conegues Deu. E Abraham guarda e conech que no era altre Deu ſino aquell per lo qual totes coſes eren creades e fetes. E com Deus viu ſon bon enteniment e ſon bon penſament, trames la ſua gracia ſobre ell.

Aci comensa la terça edat.

Com Abraham hach .c. anys hach un fill de ſa muller qui hach nom Iſaach: e lauors hauia Sarra .lxxxx. anys e quant hach complits .c. anys mori en Ebron. E ſoterrala Abraham en la coua doble. E viu noſtre Senyor lo bon cor de

Abraham e temptalo per ell aprouar. E dixli noſtre ſenyor Deu: pren aquell teu fill que molt amas, Isaach, e ve a un dels munts que jot dire e offerraslom en olocauſt. E leuas Abraham de nit e embaſta ſon aſe e pres ſon fill Iſaach e dos infants altres, e anaſen en aquell mont que Deus li moſtra e puja ſus alt: e era en aquell temps coſtuma que offerien lurs ſacrificis a Deu de lurs beſties e degollauenles aqui: e ſignificaua que pujaua lo fum a noſtre ſenyor Deus. E quant Abraham fo ſus alt al munt ab ſon Iſaach e anaua per degollar aquell, dix als altres .ij. infants: eſperats-vos aqui e jo e linfant irem e tornarem aqui a voſaltres quant haurem feta oracio: e aço fon al terç dia. E Abraham talla lenya e poſala acoſtes a ſon fill Iſaach, e ell porta en la ma lo coltell e lo foch. E quant ſe foren lunyats dels infants dix Isaach a ſon pare: pare meu. Reſpos Abraham: ¿que vols fill meu? Dix Iſaach: veus lo foch e lenya ¿on es la offerta del ſacrifici? E dix Abraham: noſtre Senyor nos proueyra aſſi, fill, de que farem offerta e ſacrifici. E puys feu Abraham un altar de terra e poſa la lenya deſſus, e pres ſon fill Iſaach e poſalo ſobre la lenya, e poſali la ma als cabells e tench lo coltell apparellat per degollarlo. E vench langel del cel e dixli ab gran veu: Abraham, Abraham, no eſtenes la ma ſobre linfant, que diu noſtre ſenyor Deus que viſta ha la tua voluntat e lo teu cor, que no planguiſt lo teu fill ne li perdoneſt que nol vogueſſes ociure, per

amor dell. E giras Abraham e viu entre les espines les banyes de un molto qui pexie. E aquell pres e degollal e feune sacrifici en loch de son fill Isaach. E de aqui auant appella Abraham aquell loch, lo Senyor ho veu. E dix langel: aço diu nostre senyor Deus: per ço com tu obeyst la mia paraula jur per mi matex que multiplicare lo teu linatge axi com les esteles del cel e la arena de la mar. E benesch tu, e ton linatge posseyra les portes de tots tos enemichs e lurs lochs. Apres aço sen tornaren ana Abraham e son fill e los altros infants que hauia lexats, en Berzabe e estech aqui. E a poch de temps mori e soterralo son fill Isaach en la coua doble ab Sarra sa muller. Romas Isaach son fill e hauia .xxxv. anys com son pare mori. E hauia per muller Rebecca filla de Baraull, germana de Leban. E quant Isaach hach complits .lxxx. anys hach .ij. fills de sa muller Rebecca, ço son, Esau e Jacob.

Com Jacob leua la benediccio a son frare.

DIu lo libre de Genesi que en aquell temps dix Rebecca a son fill Jacob: jo he oyt que ton pare deya a ton germa Esau: prin ton arch e ve

caſſar e de la caſſa que pendras apparellem de menjar e, quant haure menjat, beneyr te he ans que muyre. E Rebecca amaua mes Jacob. E Iſaach amaua mes Eſau. E Rebecca, per la amor que hauia a Jacob, volia fer en guiſa que hagues la benediccio e dixli: fe tot ço que jot manare, ve corrent al folch del beſtiar e porta dos cabrits dels millors quiy ſien, e apparellarlosem toſt a ton pare e tu darlosli has a menjar, e beneyrte ha abans que muyre. Reſpos Jacob: mare ¿com ſe pora fer? que mon frare Eſau es pelos e jo ſon leni e ſens cabells. E ſi per ventura me palpaua mon pare, temme que nom donas malediccio en loch de benediccio. E dixli ſa mare: fill, non hages pahor, ſobre mi ſia aquexa malediccio: calla tu e fe ço que jot man. E Jacob ſen ana e aporta los cabrits, e Rebecca apparellalos axi com ſebia que a Iſaach ſebien millors. E pres les pells dels cabrits e envolcan lo coll e les mans de Jacob, e veſtili les veſtedures de Eſau qui eren molt nobbles e odorants. E ana Jacob a ſon pare e dixli: pare meu, leuet e menja de la mia caſſa e beneſquem la tua anima ans que muyres. E Iſaach era tant veyll que nos veya, e entes que la veu no era de Eſau e dupta e dix: ¿es tu? E Jacob dix: jo ſon Eſau, lo teu primer fill, e he fet ço que tu me hauies manat. E dix Iſaach: ¿com trobeſt tantoſt caſſa, fill meu? E dix Jacob: voluntat de Deu es eſtada, pare meu, que jo trobi tantoſt ço que volia. Lauors dix Iſaach: acoſtet a mi, fill meu, que tocar te he

ſi es tu Eſau, fill meu. E Jacob ſe acoſta a ell. E Iſaach lo palpa e trobalo pelos al coll e en les mans. E dix: la veu tua es de Jacob, mas les mans ſon de Eſau. Adonchs mana que li donas a menjar, e feuho. E quant hach menjat dixli Iſaach: fill, donem a beure, e ell feuho. E quant hach menjat e begut dixli Iſaach: fill, acoſtet a mi e beſem. E Jacob acoſtas a ell e beſal e, mentre lo beſaua, ſenti Iſaach la olor dels veſtiments de Eſau. E dix: aço ſon les odors del meu fill, axi com a camp plen de bones odors lo qual beney noſtre Senyor. E dixli: donte Deu del ros del cel e de la grexeſa de la terra, e abundantment de forment e de vi e de oli, e ſerveſquente los pobles e honrente los trips e humilienſe a tu los fills de ta mare, e aquells qui beneyran tu ſien beneyts. E aquells quit maleyran ſien plens de malediccio. Quant Jacob hach rebuda la benediccio exiſen defora. E vench Eſau qui porta la vianda que hauia apparellada en ſon alberch, e entraſen a ſon pare e dixli: pare meu, leuet e menja de la caſſa del teu fill Eſau, e beneyrme has abans que muyres. E dix Iſaach: ¿qui es tu? Reſpos Eſau: jo ſon lo primer fill teu Eſau e he fet ço que tu me hauies manat. Com Iſaach hoy aço, fo fortment eſpauentat e marauellas com podia eſſer eſtada aquella reſemblança e dix: ¿qui fo aquell quim porta a menjar ans que tu e dixme que era Eſau, e menge de aquells menjars quem porta e beneylo e ſera beneyt? E dix Eſau: prech-

te, pare, quem benefques. E dix Ifaach; vench ton frare enginyofament e pres la tua benediccio. E dix Efau: cert per dret es appellat lo feu nom, Jacob; que ja me enguana ell altra veguada com me compra lo primer engendrament. E ara me ha amblada la mia benediccio. La compra que Jacob feu del primer engendrament de Efau fon per aquefta manera. Efau venia de laurar del camp e hauia gran fam, e Jacob eftaua en la cafa e aparella de menjar e cuynaua lenties. E dixli Efau: germa, donem alguna cofa que pufque menjar, que gran fam he. E dix Jacob que no tenia res que li donas. E dixli Efau: donem de aquexes lentiles que cous. Si fare, dix Jacob, fi tum dones la tua primera genitura. Refpos Efau : ¿ quem fa a mi la primera genitura? fi, es tua. E lauors Jacob pres una efcudella de aquelles lenties e donalefli fobre aquella couinenfa. E en aquefta manera compra Jacob lo primer engendrament de Efau. E per ço dix Efau a fon pare que altra vegada lo hauia enguanat Jacob. E dix Efau a fon pare: ¿nom eftogeft alguna benediccio, pare meu? Refpos Ifaach: jo l' he ftablit Senyor de fos frares e quel fervefquen los trips e li he atorgat abundament de pa e de vi e de oli, e de aqui auant ¿quet pufch jo fer, fill meu? E dix Efau molt fortment plorant: prechte, pare, quem dons alguna benediccio. E dixli Ifaach: en lo ros del cel e en la grexefa de la terra fia la tua benediccio. Vifch Ifaach .clxx. anys e mori en Ebron, e foterrarenlo fos fills Efau

e Jacob en la coua doble. E fugi Jacob en terra de Meſſopotamia per pahor de Eſau qui era major, com li hauia amblada la ſua benediccio. Adonchs ſen ana Jacob en terra de Meſſopotamia e hauia lauors .lxxvij. anys.

Com langel luyta ab Jacob.

DEpuys que Iſaach hach donada la benediccio a Jacob, Rebecca, que molt amaua Jacob e temies que no hagues algun trabayll ab ſon frare Eſau, manali que ſen anas en terra de Canaan a Araan qui era germa de Rebecca ſa mare, e atreſi manali ſon pare que no preſes muller ſino aquella coſina germana ſua. E mentre Jacob ſen anaua, lo veſpre preſlo en la carrera e en mig de un camp ell ſe atura e poſas una pedra al cap e gitas a dormir, e en la mitja nit ell ſe deſperta e viu lo cel obert e angels qui pujauen e avallauen e dix: la caſa de Deu es aço e jo no ho ſebia. E en aço vench un angel a ell e eſcomeſlo de luytar: e preferenſe a luytar e eſtigueren en la luyta tro pres de lalba amdos que no lexaua la un laltre. Quant lalba fon prop, dix langel a Jacob: lexem anar que alba es. E dixli Jacob: beneyxme e jaquirte he. Dix langel: lexem. Not lexare, dix Ja-

cob, si nom benexs. Dix langel: ¿com has nom? E ell respos: Jacob. Dix langel: no hauras nom Jacob. ¿Donchs, dix ell, com? Tu hauras nom de aqui auant, Israel. E luytant Jacob ab langel donali langel una ferida en la anca. E per aquella ferida Jacob son tostemps rancalos de la una anca. E per aquesta raho los juheus no mengen negun nirvi. Apres aço anasen Jacob a son auoncle, qui fo puys son sogre, e servilo .xiiij. anys, ço es, .vij. anys per la una filla e .vij. per laltra. E a cap de .xiiij. anys sen torna Jacob en Ebron. E a cap de .xvij. anys que ell son vengut de Canaan fo venut Josep als egipcians axi com ara hoyrets. Jacob hach .xij. fills dels quals isqueren los .xij. trips de Israel, e de cascun trip isqueren .xij. generacions. E los .viiij. trips e mig son de part lo riu de les peres per la lur incredulitat e per la lur mala fe. E aquells juheus qui ara son enfre nos en servitut son .j. trip. E .j. trip e mig sen perde. E estant Jacob ab sos .xij. fills en Ebron somia Josep ço que hoyrets assi.

Dels sompnis de Josep e com sos frares lo veneren als egipcians.

DIu lo libre de Genesi que dix Josep a sos frares: jo somiaua que nos tots .xij. frares seguauem en un camp e liguauem les manades del blat, e leuaues la mia manada en alt tota dreta e venien les vostres en torn la mia e adorauenla. Quant los frares ho oyren forenne fort despaguats e dixerenli: ¿Con pots dir tu que tu hajes a esser nosttron Rey e que nos siam sotsmesos als teus manaments? Encara somia Josep altro sompni e comtalo a sos frares, present son pare, e dix: jo viu en sompni quel sol e la luna e .xj. esteles me adorauen. Quant sos frares hoyren aço, haguerenne molt gran enveja en lurs coratges e pensarense mal contra Josep. E dix lo pare a Josep: ¿com sera aço de ton sompni? donchs jo e ta mare e tos frares adorarem tu sobre la terra? E castigualo celadament que no digues aytals coses deuant sos frares. E lo bon hom se pensaua tot dia en aço. E era Josep lo fill que ell mes amaua e los altres fills majors anauen ab les ouelles e Josep estaua en casa ab lo pare. E un dia dix Jacob a son fill Josep: mon fill, tos frares son ab les oueylles en

Sicchen. Ve a ells e aportels que menjar, e veuras com estan ells ni lo bestiar ne si han mester neguna cosa. Ana cercar Josep sos frares o sos germans e nols troba, e anaua axorat e troba un hom e demanali de sos frares, e aquell dixli: jo era laltre dia ab ells e hoyls dir que sen yrien en Dotaym. E Josep anasen en Dotaym e trobalos aqui. Quant los frares lo veheren venir, digueren: veus lo sompniador qui ve, vengua e metamlo en aquella sisterna vella e direm que bestiès salvatges l' han mort e veurem que li profitaran los sompnis. Dix Ruben lo germa major qui hauia gran pietat de Josep e lo volia desliurar de mort: barons, no ensutzem nostres mans en la sanch de nostron frare. Mas veus egipcians qui passen per aquell cami, venamlo a ells. E faheren ho demantinent e donarenlo per .xxx. diners que demunt hauets hoyts que feu Tare. E preseren les sues vestedures e untarenles ab sanch e portarenles a lur pare, e dixerenli que besties salvatges l' hauien mort. Quant Jacob viu les vestedures de Josep axi sangonoses, feu sobre elles gran dol e dix: les besties males han menjat lo meu fill Josep.

Com Josep hach en son poder la terra de Egipte, ço es, lo rey Pharao.

Aquells qui compraren Josep menarenlo en Egipte e venerenlo a un rich hom qui era algutzir del rey Pharao, lo qual hauia nom Phutifar. E com Josep era bell hom e sert, donali lo dit rich hom les claus de la sua casa e feulo majordom: e quant vench per temps la muller de Phutifar, la qual hauia nom Meuphitica, enamoras de Josep. E un dia quel senyor son anat a cassa crida la dona a Josep e feulo entrar en la sua cambra e dixli: ¿tu, Josep, vols hauer be e honor? Respos Josep: madona, si volria en bona manera. Ara, dix ella, tinme secreta de tot ço que jot dire e fe aço que jot manare. Madona, dix Josep, totes coses qui sien fehedores fare. Adonchs dix ella: vull que hages affer ab mi e hauras totes coses que demans. E Josep respos e dix: no ho vulla Deus, madona, que jo fassa aytal cosa, que gran traycio seria; que mon senyor se fia en mi e en mon poder ha mes tot ço del seu. No ho faria, dix Josep, ans ne sofferria mort. Sapies, dix ella, que si no ho fas, jo dire al senyor que tu m' has volguda forsar e fare en guisa que ell te auciura. E

lauors dix Josep: jo per pahor de mort no fare tan gran engan a mon senyor. E axi passa aquell dia. E be auant proual altra veguade aximatex. E quant viu ella que no la volia obeyr pres se ab ell. E ell, volentse desempatxar de ella e exir de ses mans, desempara son mantell e lexalli e exis de la cambra, e romas ella molt irada e gita lo mantell de Josep sobre lo seu lit e de son marit. E quant lo senyor fon vengut de la cassa troba la dona molt irada e demanali que hauia. E ella dixli: aquell vostro catiu, en que vos tant vos fiats, entra en la mia cambra e volch jaure ab mi per forsa, e quant hoy que vos veniets exi corrent de la cambra: e veus lo mantell que romas sobre lo lit, que nol li lech pendre. Quant lo rich hom hach aço entes, feu metre Josep en la preso. En la qual preso hauia .ij. homens de casa del Rey presos, e la un era panicer e laltre coper. E cascun de aquells somia un sompni. E lendema recomta cascun a Josep ço que hauia somiat, e Josep dix al panicer que lendema lo manaria lo Rey a penjar e al boteler dix quel Rey li perdonaria el tornaria en son offici. E prechte, dix Josep, que quant seras tornat en ton offici o en ta honor, quet membres de mi e que digues al rey Pharao quem trasque de aquesta preso, e lo coper promesli que si faria. E aço de aquests dos esdeuench axi com Josep hauia dit. E a cap de .ij. anys que Josep fo en la preso somia lo rey Pharao que vehya anar per un prat .vij. vaques les pus grasses que podien esser e les pus be-

lles en lo mon. E puys viu venir altres .vij. vaques tan magres e tant mesquines, que feresa era de veureles: e pasturauen e menjarense aquelles grasses e belles. E lo rey Pharao fo molt spauentat de aquella visio e feu ajustar tots los sauis de la sua terra per tal que li solguessen aquell sompni, e no ni hach negun qui li sabes solre. E aquell coper qui era exit de la preso anasen al Rey e dixli: Senyor, .j. massip jau en la preso quius solra aquex sompni si trametets per ell. E dix lo Rey: ¿com ho saps tu? Senyor, dix aquell, com jo era en la preso e so vostra merce quem perdonas, jo hauia somiat un sompni e comteuli e ell dixme que vos me perdonariets em tornariets en mon offici. E dix al vostro panicer, qui era en la preso, que vos, senyor, lo fariets penjar, e fo axi. Quant lo Rey hach entes aço, trames per Josep que li vingues deuant, e com li son deuant comtali lo sompni. E dixli Josep: Senyor, aquelles .vij. vaques que vos vejets axi grasses e belles seran .vij. anys qui ara vendran primers, tan bons de pa que nol volran les gents culir ne sera quil quira. E les altres .vij. vaques tant magres e tan feres seran altros .vij. anys tan mimves e tan falits, que pochs seran los lochs hon se pusque trobar pa per diners. E vos; Senyor, dix Josep, en aquells .vij. anys qui seran tan abundants e tan fertils, manarets ajustar molt gra e fer moltes sitges e graners e matzems; per tal que quant vendran los altros .vij. anys mimves, que hajats ab que mantengats

voſtron regne e tota voſtra terra. Sobre aço lo rey Pharao feu Joſep majordom e dixli que ſahes ſer ço que li hauia conſellat. E feu fer Joſep grans graners de blat. E en aquells .vij. anys ajuſta tant de blat que fo una gran mareuella. E quant aquells .vij. anys foren paſſats vengueren los .vij. anys fort mals e mimves. Lauors troba Pharao que Joſep hauia gran ſeny. E de aqui auant feulo ſenyor de tot lo regne pero ſots ell. E quant viu Joſep que la fam crexia entre les gents feu obrir los graners e les sitges e los matzems dels blats e feu vendre del blat. E Jacob ſon pare era en Ebron ab ſos .xj. fills. E hauia tan gran careſtia en aquella terra que no podien trobar blat per diners. E Jacob e ſos fills hauien ja menjat ſon beſtiar e hoyren dir que en Egipte venien blat. E dix Jacob a ſos fills: anats en aquella terra hon venen blat, e aportats tans diners que puſcats comprar caſcun una ſomada de blat. E ſos fills anaren en Egipte e foren en aquella vila hon lo blat ſe venia. E volgueren comprar del blat; mas nols ne volgueren vendre, per ço com no eren egipcians, ſens ſebuda de Joſep. E quant Joſep ho ſabe feulos ſe venir deuant, e com los viu conechlos e hach dolor e pietat de ells e entraſen en la ſua cambra e plora, e puys lauas ſos ulls e exi a ells e dixlos : amichs, voſaltres no ſots venguts a comprar blat, ans ſots ſpies qui venits ſpiar lo regne e anats de terra en terra. E ells dixeren: Senyor, nos no ſom ſpies, ſalvada ſia tota honor,

ans ſom venguts aſſi per gran fretura que hauem de gra en la noſtra terra. E hauem noſtron pare fort veyll e nos tots ſom germans. E encara ne hauiem nos un altro que perderem. E axi pregamte per Deu e per merce quens faſſes vendre del blat per noſtros diners. Lauors los mana Joſep metre tots en una caſa e feulos donar a menjar e manalos que romangueſſen aquella nit e que faria manament que hom los venes del blat, e feu be penſar dells e manalos omplir lurs ſachs de forment. E ſens que ells nou ſeberen feu metre la moneda que ells hauien portada dins lurs ſachs a cadeſcun, e puys carreguaren e anarenſen. E quant foren a lur pare obriren lurs ſachs e trobaren en caſcun ſach lo preu que coſtaua lo blat de caſcuna carregua. Aqueſta moneda pres Jacob e penſas que podia eſſer e eſtojala. Quant aquell blat fon deſpes, dix Jacob a ſos fills: tornats a aquell bon hom a queus vena del blat. E preguatſlo queus ne vena atreſtant com laltre vegada. E los fills dixeren que los egipcians non volien vendre a eſtranyes gents. Fills, dix Jacob, preguatsne voſaltres aquell bon hom e tornatsli aqueſta moneda queus ne tornats ab los ſachs, e portatsne atretanta per compra del blat, e anarenhy. E quant Joſep los viu, dixlos: amichs, ja laltre dia vos conſenti del blat e encara men demanats: nous en vull vendre pus. E ells preguarenlo ſuplicant que fos ſa merce que encara los en degues fer vendre. E ell mana que hom los ne

venes. E de nit, que ells non feberen res, feu metre una copa dor en lo fach de Benjamin qui era lo germa menor e aquell quel pare mes amaua. Quant vench lo mati ells carreguaren e anarenfen. E quant foren fora la vila envia Jofep per ells e feulos tornar. E quant li foren deuant, dixlos: amichs, be entenia jo la primera veguada que vofaltres erets fpies e no veniets affi fino per algun mal affer, e jo maneus vendre del blat e mane queus fos feta honor en mon alberch e vofaltres hauetsme emblada una copa dor, e jo caftiguarvos ne he en tal guifa que no creu altra veguada vos hy tornets. E ells com cuydauen de aço effer fens colpa afermaren e juraren que ells no la hauien vifta. E preguarenlo que per amor de Deu los lexas anar. Dix Jofep: jous fare tots fcorcolar e aquell qui la hage prefa de vofaltres romandra affi e fera mon catiu. E ells atorgarenho e dixeren que be los plahya; cor cuydauenne effer fens colpa. E Jofep mana que hom los guardas e cercas totes lurs robes e lurs fachs, e feherenho. E a vifta de ells matexs trobaren la copa en lo fach de Benjamin, e ells forenne tots marrits e tinguerenfe per morts. E lauors dix Jofep: jo febia be que per algun enguan veniets vofaltres en aquefta terra, e per ço jom recelaua de vofaltres ja la primera veguada. Mas pus axi es, vetfvofen vofaltres e romangua aqueft affi per catiu meu. Lauors comenfaren tots a plorar. E dix Ruben lo germa major: Senyor, noftron pare es veyll e ama mes

aqueſt fill que negun de noſaltres e morria per ell. Cor ſapiats que ell ne hauia un altro que amaua mes que nos tots, e perdelo e feune gran dol. E ſi ara perdia aqueſt, morria de dolor e de ira. Mas placieus, ſenyor, que romanga jo aſſi en loch de ell per voſtro catiu, e que ell ſen torn a mon pare ab ſos frares. E reſpos Joſep: jo no vull quen romangua altro ſino aquell. Lauors los frares comenſaren tots a plorar e a clamar merce, que per amor de Deu los lexas anar. E a Joſep no lin pot pus lo cor ſofferir: trias ab ells tots en una cambra e dixlos: barons, voſaltres nom conexets? E ells dixeren: Senyer, no. Dix ell: ¿e no conexets voſaltres aquell voſtre frare Joſep, lo qual voſaltres venes e donas per .xxx. diners? E en aço ells coneguerenlo e gitarenſe als ſeus peus e clamarenli merce, que los perdonas: e aqui ſe compli lo primer ſompni. E lauors Joſep demanalos com eſtaua ſon pare, e dixlos quey anaſſen e quel amenaſſen a ell. E lauors vench Jacob ab ſos .xj. fills en Egipte e lo .xij. fo Joſep. Quant Jacob e ſos fills foren en Egipte Joſep los feu venir deuant lo rey Pharao. E lo Rey manalos que romangueſſen en Egipte. Are vos comtarem los dies de Jacob. Quant Jacob fon en Canaan hauia .lxxvij. anys e a cap de .xvij. anys que fon en Ebron fo menat Joſep en Egipte. E deſpuys que Joſep fon en Egipte eſtech Jacob en Ebron .xij. anys. E a cap de .xvij. anys que Jacob fo en Egipte mori, e fon la ſua vida .cxxxvij. anys. E Joſep e ſos frares

portarenlo ſoterrar en terra de Canaan. E puys tornarenſen tots en Egipte. E hach Joſep en ſon poder tota la terra de Pharao rey mentre viſch. E viſch Joſep .cx. anys. E quant mori meterenlo en una archa de ferre. E eſtech aqui lo cors fins que los fills de Iſrael exiren de Egipte. E com ne exiren portarenloſen axi com ell ne hauia preguats ſos frares. E pus Joſep fo mort romaſeren los fills de Iſrael en Egipte e en ſervitut e en catiu fins que Moyſes los ne traſch per manament de noſtre ſenyor Deu omnipotent.

Com Moyses nasch e com se nodri e com multiplicaren los fills de Israel.

EN aquella fervitut nafch Moyfes, e en aquell temps que ell nafch multiplicaren los fills de Ifrael que fort era greu al rey Pharao e a totes les gents de Egipte. E hauien paor que no crefqueffen tant que foffen mes que ells e quels gitaffen de la terra. E mana Pharao que fi dels juheus nexia infant mafcle, que fos liurat a mort. E fi nexia fembra, que fos nodrida per effer ferventa. E en aquell temps que aquefta fentencia era fobre los fills de Ifrael en Egipte, nafch Moyfes. E aquelles gents leuarenlo a la mare per tal quel aucieffen. E veherenlo de tan bella forma, que al-

tarenſen fort molt e hagueren pietat de ell e dolor quel hagueſſen auciure, e nol aucieren. Mas faherenli una caxeta poca e meterenlo dedins e poſarenlo riba de un riu en una orta que era del rey Pharao. E la muller del rey Pharao anaues deportar ab ſes filles per aquella orta. E viren aquella caxeta e preſerenla e trobaren dedins aquell infant. E la muller de Pharao feulo nodrir. E un dia tenialo en la falda eſtant pres del rey Pharao. E Moyſes leua la ma alt e leua la corona del cap al rey Pharao, e aço feu ell per .iij. veguades. E lo rey Pharao tench aço en mal ſenyal, com ſi ſeria aſſats mal pera ell, e mana auciure lo infant. E la Regina dix que linfant no hauia negun ſeny, que aximatex ſe prenguera una braſa de foch. E per aço aprouar meſeren en un baſſi pedres precioſes e de altres joyes e meſerenhi una braſa de foch, e poſarenlio denant per veure que pendria. E fon voluntat de Deu que linfant pres la braſa del foch e meſles en la bocha; per que toſtemps deſpuys parla .j. poch balbuç: e no volch Deus que en aquella hora moris, ans volch que fos guardat e nodrit per confondre aquells de Egipte. Axi com Judes fo guardat per confoniment dels juheus.

Com nostre Senyor parla ab Moyses.

E puys con Moyſes fo gran guardaua ouelles qui eren de Getro ſogre ſeu. E un dia eſtaua en un mont e viu una bardiſſa qui cremaua e ſahya grans flames. E acoſtaſi e viula verde e florida. E aquella ſignificaua la virginitat de noſtra dona ſanta Maria. E quant ſe volch acoſtar a la bardiſſa hoy veu de noſtre Senyor qui li dix: Moyſes, no vingues aſſi, que terra ſanta es aquella en que eſtas. Mas ve ades a Pharao e dili que lex anar lo meu poble. Senyor, dix Moyſes, ¿ſon jo hom qui ſabes parlar deuant Pharao? E Moyſes tenia un baſto en la ma ab que guardaua les oueylles. E dixli noſtre Senyor: ¿que es axo que tens en la ma? E Moyſes dix que era baſto. Dix noſtre Senyor: gital enterra. E Moyſes feuho, e fo ſerpent. E manali noſtre Senyor que la prengues. E Moyſes la pres, e fo baſto axi com era de abans. E per aquella ſignificanſa portan los prelats les croſſes de aytal figura. Puys dixli noſtre Senyor: moſtrem la ma, e moſtralali. E puys dixli noſtre Senyor: miſtlet en lo sin, e feuho. E puys dixli noſtre Senyor: ara traulen, e traſchlen meſele. E puys dixli noſtre Senyor: tor-

nalet en lo sin, e feuho e trafchlen fanada. Ve, dix noftre Senyor, fe aquefts fenyals deuant Pharao e dili que lex anar lo meu poble. E fi no ho fa, trametre fobre ell gran trencament. E encar dix Moyfes que no febria parlar deuant ell. Not temes, dix noftre Senyor, que not mimvara raho. Puys dix Moyfes: Senyor, donatfme companyo qui vage ab mi. Dix noftre Senyor: vage ab tu ton frare Aaron. E dix noftre Senyor a Moyfes: ve als fills de Ifrael e dilos que jo he vifta lur captiuitat e lur dan e la affliccio que fofferen en Egipte, e he hoyda la lur clamor que fan vers mi. E jo tramet vofaltres a Pharao quels lex anar e, si fer no ho vol, digues que jols traure de fon poder ab la mia man poderofa, e menar los he en aquella terra que jo promis a lurs pares que la heretarien lurs linatges, com jo fom Deus de Abraham, Deu de Ifaach, Deu de Jacob. Dix Moyfes: Senyor, nom volra creure lo poble de Ifrael de ço que tu m' has dit. E noftro Senyor dixli quax fellonament: Aaron ton frare es pus complit hom de paraula que tu, e axi vage ab tu, e tu fies profeta entre mi e ell. E jo parlare ab tu e tu ab ell. E ell dira ço que tu li diras. E tu portaras aquella vergue en la ma qui torna ferpent e faras aquells fenyals denant ells e creurante. E diras als fills de Ifrael que quant jols traure de Egipte que defpulen Egipte e que romangue defpulat, e que feran gran plaga e gran dolor fobre aquelles gents de la terra. E ana Moy-

ſes a caſa de Getro. E parten de aqui anaren ell e Aaron al poble de Iſrael e dixeren ço que noſtre Senyor los hauia manat dir. E faheren aquells ſenyals que noſtre Senyor los hauia dits. E los fills de Iſrael cregueren en Deu e en Moyſes lo ſeu ſervidor. E lauors hauia Moyſes .lxxx. anys e Aaron .lxxxiij. E dix noſtre ſenyor Deu a Moyſes: com vos demanara Pharao que li moſtrets los ſenyals, prin tu la verga e gitala en terra deuant ell e ſos vaſſalls e tornara colobra. E anarenſen Moyſes e Aaron deuant Pharao e faheren ço que Deu los hauia manat. E hauia en Egipte encantadors qui ſebien de totes males arts. E per la raho que auant hoyrets tenien caſcun ſengles vergues a la ma e poſarenles en terra e tornaren dragons. E quant Pharao viu aço, tench ſe per guarit e penſaſe quel fet de Moyſes no era res.

Comensament de les plagues de Egipte.

Dix noſtre Senyor a Moyſes: ve a Pharao e diguesli que lex anar lo meu poble de Iſrael anadura de .iij. dies per lo deſert, per tal que ſacrifiquen a mi. E ell nou volra fer, que jo endurayre lo ſeu cor. E vage ab tu ton frare Aa-

ron, e tin tu la vergue qui fó colobra en la ma. E encontrarvofets ab Pharao a la riba del riu, e diras axi a Pharao: que fi no lexa anar lo meu poble tu li daras a entendre que jo fon Deu tot poderos. E que tornaras aquell riu fanch ab la vergue qui fo colobra que tendras en la ma. E no hauran ell ni la fua gent que beure. E tu diras a Aaron que fira en laygua. Quant Moyfes hach hoyt lo manament de Deu ana al rey Pharao. E eftant a la riba del riu dixerenli ço per que noftre Senyor los hy hauia tramefos. E Pharao no preuha veres lurs paraules e no volch creure ne obeyr lo manament de noftre fenyor Deu. E mana Moyfes a Aaron que feris ab la vergue en la aygua, e feuho e torna fanch lo riu e les aygues e morien les gents de fet. E cauauen prop dels rius cuydant fe quey nafques aygua e non hi nexia gens. E morien tots los peys. E los encantadors qui febien totes les males arts, per conortar Pharao e fes gents e per torbar los affers de Moyfes, e per tal los fills de Ifrael no cregueffen en les paraules de Moyfes ne en fos fenyals, faheren ab lurs males arts deuant Pharao altros fenyals axi com faya Moyfes. E quant vench a cap de .vij. dies dix noftre Senyor a Moyfes: ve a Pharao e dili que lex anar lo meu poble e facrificara a mi en lo defert e que hage en remembranfa lo meu nom. E fi no ho fa enviare ranes en la fua terra de les quals rebran gran dan. E entraran a ell

e a totes ses gents als lits. E Pharao encara no ho volch creure.

De la .II.ª plagua qui fo de granotes.

ANA Moyses a Pharao e dixli ço que Deu li hauia manat e no ho volch creure ni obeyr. E lauors dix Moyses a Aaron: pren la vergue e firne en los rius e en los stanys e en los prats de Egipte. E Aaron feuho, e exirenne granotes tantes que cobrien tota la terra e entrauen ab les gents als lits e saltauen en les scudelles quant menjauen, en guisa que no podien dormir ne posar. E fo tota la gent de la terra axi apressada que no sabien ques fahessen, que com cuydauen dormir no podien. E quant Pharao viu aquella pressura sobre si e sobre sa terra envia per Moyses e dixli: Moyses, pregua lo teu Senyor quem leu aquestes granotes de dessus e lexare anar lo seu poble. Dix Moyses: ¿quant vols tu que prech jo lo meu Senyor poderos sobre totes coses? Dix Pharao: dema. E dema, dix Moyses, seran leuades totes les ranes sobre la terra e sen yran totes a les aygues. E los encantadors faheren aquells senyals semblants deuant Pharao. E lo cor de Pharao fo axi endurayt que no serva ço que ha-

uia promes a Moyſes e no volch lexar anar lo poble de Iſrael.

De la .iii.a plaga qui fo de paparres.

Nostro ſenyor Deu dix a Moyſes: lo cor de Pharao es endurayt, ve a ell e diguefli que lex anar lo meu poble. Sino trametre ſobre ell e ſobre ſa terra tantes de paparres e tant males que los deſtroyran de mala guiſa. E ſi not vol creure, fire Aaron de la vergue en la pols de la terra e ſeran fetes paparres ſobre la terra de Egipte, axi en homens com en fembres e en beſties. E Moyſes ana a Pharao e dixli: diu lo Senyor dels juheus que lexs anar lo ſeu poble; ſino trametra ſobre tu e ſobre la tua terra moltes paparres. E Pharao no ho volch creure. E quant ſe partiren de Pharao leua Aaron la ma e feri ab la verga en terra e exiren de la pols tantes paparres que ompliren totes les gents de Pharao e tot lur beſtiar. E los encantadors volgueren fer allo matex e no pogueren. E dixeren los encantadors a Pharao: aqueſt fet en la ma de Deu es. E lo cor de Pharao fo axi endurayt que no ho volch creure.

DE LA .IIII.ª PLAGUA QUI FO DE MOSQUES.

DIx noſtro Senyor a Moyſes, ve a Pharao e dili: diute lo Senyor dels juheus que lexs anar lo ſeu poble, e ſacrificarli ha al deſert; e ſi no ho vol fer diraſſi que jo li trametre moſques de tots linatges ſobre ell e ſobre ſa terra ab forts agullons e deſtroyran les gents ſues e ſa terra, ſaluant la terra de Joſue hon los fills de Iſrael ſon. E dili que aço moſtrare jo ab grans ſenyals per donar a entendre que ſon poderos ſobre totes coſes. E Moyſes, hoyt lo manament de Deu, anaren ell e Aaron a Pharao e dixerenli ço que noſtre ſenyor Deu los hauia manat. E Pharao no ho preuha res. Quant Moyſes ſe parti de Pharao leua les mans ves lo cel e comenſaren de venir moltes moſques de diuerſes maneres. E fon axi plena tota la terra de Egipte que no les podien ſofferir. E lauors crida Pharao a Moyſes e Aaron e dixlos: venits e ſacrificats al voſtro Deu aſſi en eſta terra. Dix Moyſes: nos pot aſſi fer deuant la ſutzetat e la incredulitat dels egipcians. Cor ſi per ventura nos voliem acuſar deuant los egipcians aquelles coſes que ells adoren, ſeriem apedregats; per que nos pot fer en aqueſta manera. Mas irem

.iij. jornades en lo desert e aqui sacrificarem al nostro Deu. Axi empero que menarem nostres mullers e nostres companyes e nostrons bestiars e nostres armes; que axi ho hauem de manament de Deu. Puys dix Pharao: preguats Deu quem leu aquesta pestilencia de mosques qui son sobre mi e sobre mon poble e lexarvoshe anar. Sobre aço se parti Moyses de Pharao e leua les mans al cel e clama merce a Deu que leuas aquelles mosques. E mantinent sen anaren, que non apparech neguna sino axi com de abans. E quant Pharao viu que les mosques sen foren anades, no volch lexar anar lo poble: tant era endurayt lo seu cor en mal.

De la .v.a plaga que fo mortedat sobre los bestiars.

Encara dix nostro senyor Deu a Moyses: ve parlar ab Pharao e digueli: diute lo Senyor dels juheus que leys anar lo seu poble a que li faça sacrifici al desert. E si no ho vol fer seras rebell contra ell. Com encara rete lo meu poble oltra ma voluntat. E dili que jo obrire ab ira la mia ma contra ell e contra los bestiars de la sua terra e que enviare gran mortaldat sobre ells. E

aço ſera fet dema. E moſtrare en aço gran mareuella, que de les beſties dels fills de Iſrael non morra neguna. E Moyſes dixho a Pharao, e nou volch creure. E lendema trames noſtro ſenyor Deu aquella mortaldat ſobre los beſtiars dels egipcians, e dels fills de Iſrael non mori negun. E aço volch ſebre Pharao, e recomtarenli que axi era veritat. E encara lo cor de Pharao era axi endurayt que per tot aço no volch lexar anar lo poble de Iſrael.

De la .vi.ª plaga qui fo de floroncos.

Donchs dix noſtre ſenyor Deu a Moyſes e Aaron: pendrets cendre en les mans e eſcampatſla deuant Pharao contra lo cel. E ira aquella pols ſobre la terra de Egipte e nexeran floroncos e bues e vexigues en les gents de Egipte e en les beſties; de que ſera la terra fortment deſtreta. E Moyſes e Aaron faherenho axi com los era manat. E naſqueren aquelles peſtilencies en manera que enmalaltiren totes les beſties. E los encantadors no podien eſtar deuant Moyſes per raho de les nexenſes qui eren en ells. E anarenſen a Pharao e dixerenli lo mal que ſofferia lo ſeu poble. E ell nols volch oyr ne eſcoltar; cor lo ſeu cor era

endurayt, ſegons que dix noſtre ſenyor Deu a Moyſes.

De la .vii.ª plaga qui fo de pedra.

Dix noſtro Senyor a Moyſes: leuet mati e eſta deuant Pharao e dili: diute lo Senyor dels juheus, Deu de Iſrael, que leys anar lo ſeu poble ſacrificar en lo deſert. E ſi no ho fa ques obrira la mia ma contra ell e ferral de tempeſtat ab tot ſon poble. E que periran ſobre la terra, per ço com encara rete lo meu poble e nol vol lexar anar; e trametreli dema tanta de pera que anch non fo tanta a Egipte. E tu Moyſes di als fills de Iſrael que apleguen lur beſtiar el recullen en poblat, que totes les coſes viuens qui de fora cubert ſeran trobades auciura la pera. E alguns dels egipcians donaren fe a les paraules que oyren dir a Moyſes e reculliren lurs companyes e lurs beſties e ſalvarenlo. E cells qui no hy donaren fe el lexaren fora cubert perderenlo. Cor noſtre Senyor envia trons e lamps e tanta de pera e tan gran que nul temps no fo viſta ſemblant. E los lamps e los trons foren tan cruels que Pharao e tots aquells de Egipte ſe cuydauen que foſſen perduts. Quant Pharao viu aquella tan gran tempeſtat, trames

per Moyſes e dixli: be'm par que lo teu Deu es juſt e dreturer, e jo e mos vaſſalls ſom mals. Pregua lo teu Deu quens leu aqueſta tempeſtat, e lexar vos n' he anar que ja no romandrets en ma terra. E dixli Moyſes: mantinent que jo ſia exit de la ciutat e que leu les mans al cel, ſera la tempeſtat leuada. E exi Moyſes de la ciutat e leua les mans al cel e feu ſa oracio a noſtro ſenyor Deu, e ceſſa la tempeſtat. Aquella pera fon tant cruel que tota coſa que troba fora cubert aucis, e no lexa erba, vert ni arbres que nols trencas. E trenca los lins e los ordis qui eren ja grans; mas los forments ne les altres ſements tardanes nos perderen. Puys Pharao viu que la tempeſtat de la pedra era paſſada e leuada de ſobre ell e de ſobre ſon poble, tant era lo ſeu cor endurayt que no volch lexar anar lo poble de Iſrael.

De la .viii.ª plaga qui fo de lagostes.

Nostro ſenyor Deu dix a Moyſes: ve e di a Pharao que lex anar lo meu poble ſacrificar a mi en lo deſert. Si no, que enviare en la ſua terra lagoſtes qui rouran les erbes e los arbres qui ſtorceren de la pedra. E Moyſes dixho a

Pharao, e ſobre aço vench lo poble de Egipte e diguerenli: ¿entro quant hauem a ſofferir aqueſta pena? Per tal lexa anar aqueſta gent ſacrificar a lur Deu. E Pharao trames a Moyſes e dixli: anats tots los homens e ſacrificats al voſtro Deu en lo deſert. Noy irem, dix Moyſes, ſols; ans menarem noſtres mullers e noſtros fills e noſtros beſtiars e noſtres companyes e noſtres armes, que no ſom certs quens manara offerir noſtro Senyor en lo deſert en ſacrifici. Axi vos guiy Deu, dix Pharao, com jo vos hy lexare anar axi. E mana a Moyſes ques partis de deuant ell. Dix noſtre ſenyor Deu a Moyſes: leua la ma vers lo cel tenent la vergua. E Moyſes feuho e noſtre Senyor feu nexer un vent deues ponent, molt fort e molt eſquiu, e vengueren ab lo vent tantes lagoſtes, que nul temps no foren tantes viſtes en terra. E no lexaren en Egipte erba, vert ni ſcorxa en arbre, e los egipcians foren en Egipte fort deſtrets. Quant Pharao viu aço envia a Moyſes e Aaron e dixlos: contra voſaltres e contra lo voſtro Deu he eſtat; mas perdonatſme ara aquest peccat e preguats lo voſtro Deu que leu aqueſtes lagoſtes qui ſon ſobre mi e ſobre lo meu poble, e lexar vos he anar ſacrificar. Dix Moyſes: ſi tu no 'm vens a menys de aço que dius, axi com fayst les altres vegades, be preguaria Deu per tu e per lo teu poble; mas be que non faras res. E lauors dix Pharao e jura ſobre ſos deus que noy faliria ne li trencaria ne li vendria a menys de ço que

li prometria, ans lo lexaria encontinent anar. Dix Moyſes adonchs: jo preguare per tu lo meu Deu e poras conexer com es gran lo poder ſeu. E partis Moyſes de Pharao e feu ſa oracio a noſtro ſenyor Deu; e leuas altro vent de part de leuant qui leua totes les lagoſtes e gitales en la mar roja, que non romas neguna en Egipte. E ſi tot viu Pharao aquest miracle, tant era lo ſeu cor endurayt que no volch lexar anar lo poble de Iſrael.

De la .viiii.ª plaga que foren tenebres.

Dix noſtro ſenyor Deu a Moyſes: leua la tua ma contra lo cel e ſeran tenebres ſobre la terra de Egipte, tant eſcures que les gents iran plorant e no veuran res. E Moyſes leua la ma, axi com noſtre ſenyor Deu li hauia manat, e foren fetes tenebres ſobre tota la terra de Egipte e foren fort ſpeuentables e duraren .iij. dies e .iij. nits. E en aquells .iij. dies no fo en Egipte nul hom qui pogues veſer la un laltre, e negun nos moch del loch hon eſtaua. E la hon los fills de Iſrael eſtauen no foren viſtes tenebres, ans hy era bell e ſere. Lauors feu venir Pharao Moyſes e Aaron e dixlos: anats e ſacrificats al voſtro Deu e menats voſtres mullers e voſtros fills; mas lo beſ-

tiar lexarets aſſi. Dix Moyſes a Pharao: offerta nos dona que puſquam offerir e ſacrificar a noſtro ſenyor Deu, e totes les coſes que hauem meſter a ſacrificar. Que ben te dich, dix Moyſes, que tots los noſtros folchs de beſtiar menarem ab nos, que non romandra aſſi una ungla, com jo no ſe que deuem offerir dentro ſiam la. Enduray noſtre Senyor lo cor de Pharao e no los volch lexar anar. E dix Pharao a Moyſes: partixte de deuant mi e guardet que de aqui auant no vejes la mia faç; que ſi james me tornes deuant ferte he auciure. Reſpos Moyſes e dix: axi ſera fet com tu dius, que de aqui auant null temps no vull veure la tua cara.

De la .x.ª plaga que moriren tots los primers fills.

Encara dix noſtre ſenyor Deu a Moyſes: roman una plaga per Pharao e per Egipte. E apres aqueſta plaga lexar vos ha anar e exir de ſa terra. E digues als fills de Iſrael, que demanen los homens a ſos amichs e les fembres a lurs vehines a preſtar vexella de argent e veſtedures. Que jo dare gracia al meu poble entre los egipcians quels ho preſtaran volenters. Moyſes, qui

era hom honrat e apoderat en terra de Egipte, deuant los vaſſalls de Pharao e deuant lo poble, dix: aço noſtro ſenyor Deu dix: a la mitja nit entrara en Egipte langel percucient e morran tots los primers fills de la terra dels egipcians, del primer fill de Pharao qui ſeu en la ſua ſella, fins al fill de la ſua ſerventa qui ſeu en la mola, e tots los primers fills de beſties e de beſtiars. E ſera la veu e lo plor tant gran per tota la terra de Egipte, que no fo null temps tant gran en neguna terra, ne ſera en lo temps qui es eſdeuenidor; perque la veu dels fills de Iſrael no es muda deuant lo Senyor, ne los clams del hom fins a aquells del can e de la beſtia ſalvatge. Aço he dit per ço que ſapiats per quants miracles departira noſtro ſenyor Deu los fills de Iſrael dels egipcians.

De ço que Moyses dix a Pharao.

QUANT Pharao demana Moyſes e li dix ques partis deuant ell e que null temps, ſegons que hauets hoyt, no li fos deuant, ab tot aço dix Moyſes a Pharao: per tal que entenes lo poder de noſtro ſenyor Deu, dichte que, com triara lo ſeu poble del teu, tots los teus vaſſalls vendran a mi

e honrar m' han e diranme : ix de la terra tu e tot lo poble qui es a tu fotfmes. E apres de aço iremnofen. E lauors Moyfes partis deuant Pharao qui era molt irat. E Moyfes e Aaron faheren aquells fenyals, qui fon demoftrats e fcrits, deuant Pharao. E enduray noftre Senyor lo cor de Pharao e no lexa anar los fills de Ifrael.

Com nostre Senyor dix a Moyses ço que deuien fer.

Nostro fenyor Deu dix a Moyfes : jo paffare per la terra de Egipte aquella nit que jo ferre tots los primers engenrats, axi de homens com de fembres com de befties: fare conexer en tots los dies de Egipte que jo fon Senyor: en les cafes en que vofaltres eftarets haura fenyal de fanch. E quant jo paffare firent per la terra de Egipte, veure la fanch e paffare; que no fera fobre vofaltres neguna plagua. E haurets tots temps aquest dia en remembrança e colretflo dignament e fanta, a honor e reuerencia del Senyor en totes voftres generacions toftemps. Vij. dies menjarets pan elis, e lo primer dia no haura pan leuat en voftres cafes, e aquell qui menjera pan leuat fera exelada la fua anima del poble de Ifrael. E aço

farets del primer dia fins al .vij^e. Atreſſi aquella feſta honradora no farets en ella neguna obra, ſal aquelles quis pertanyen a menjar. E guardarets lo pa elis: aquell dia matex traure voſtra ost de terra de Egipte. E guardats aquest dia toſtemps en voſtres generacions. Al primer mes lo .xiiij^e. dia del mes al veſpre menjarets lo pa elis entro al .xxj. dia de aquell mes al veſpre. Aqueſts .vij. dies no ſia trobada leuada en voſtres caſes: menjarets pan elis. E aquell qui aqueſts .vij. dies menjera pan leuat perira la ſua anima del nombre de Iſrael.

Com Moyses apella tots los fills de Israel.

APella Moyſes tots los vells dels fills de Iſrael e dixlos: anats e prenets caſcun .j. anyell e degollatſlo e banyatſlo en la ſua ſanch, e prenets caſcun una manada de yſop e banyatſlo en la ſanch e untatſne los limdars de les voſtres portes e les taules e encloytſvos tots en voſtres caſes e no iſque negun defora fins al endema. Cor paſſara lo Senyor firent los egipcians. E en la caſa hon haura ſanch, treſpaſſarla ha e no lexara langel percucient ferir ni entrar en voſtres

cases. O Israel, dix Moyses, guarda aquesta paraula per tostemps. Quant te metra Deus en la terra que dara a vosaltres, segons la promissio, guardarets aquests manaments. E quant vos demanaran vostres fills quina religio es aquesta, digats: lo passament de Deu. E dirlosets: quant passaua sobre les cases dels fills de Israel en Egipte firent los egipcians e deffenent nostres cases. Quant tot lo poble oy aço cogitarense entrar tots. E adoraren Deu. Puys anarensen a lurs cases e faheren segons que Deu hauia manat a Moyses e Aaron.

Com nostre Senyor trasch lo seu poble de Egipte.

Quant vench a la mitja nit nostre Senyor feri tots los fills primers en terra de Egipte. E comensa del primer fill de Pharao, qui sehia en la sua sella, fins al primer fill de la sua serventa que era en la carçser, e puys tots los primers fills de Egipte axi de homens com de besties. E lauors Pharao e totes ses gents de nits ploraren, e los crits e los plors eren tant grans que era gran mareuella, com no era neguna casa en Egipte en que no hagues mort. E crida Pha-

rao Moyſes e Aaron e dixlos: leuats e exits de ma terra vos e voſtres mullers e voſtros fills e voſtros beſtiars, axi com ho demanats. Anatſvoſen e beneyts e ſacrificats al voſtro Deu. E dixeren los egipcians als fills de Iſrael: exits iuas de la terra de Egipte ans que muyram tots. E mantinent en aquella hora exiren los fills de Iſrael de terra de Egipte e portarenſen farina que tenien paſſada que no los lech que los leuas, per ço com los egipcians los cuydauen que iſqueſſen iuaſſoſament de la terra de Egipte e nols conſſentiren ques leguiaſſen per res; perque hagueren a pendre aquella farina comoltada e liguarenla en toualles e portarenlaſen aytal. Ja hauien fet los fills de Iſrael axi com Deu hauia manat per Moyſes, que hauien menleuat dels egipcians vexella daur e dargent e veſtedures e deſpularenlos axi. E Deu dona gracia a ſon poble contra los egipcians que los preſtauen tot ço quels demanauen, e anarenſen axi los fills de Iſrael de Ramaſipot en tro a Soquot. E eren per nombre los homens darmes .dc. ſens fembres e infans e daltra gent de aquella prouincia qui fo ab ells. E eren tants que hom nols poria dar nombre e ſen menaren beſtiar de totes natures ſens nombre. E cogueren la paſta que portauen comoltada, en braſes, e menjaren de aquell pa en braſes.

Quants anys estigueren los fills de Israel en Egipte.

Lo temps que los fills de Ifrael eftigueren en Egipte fo per tot .ccc. anys. E lo dia que foren complits los dits anys, aquell dia matex los trafch noftre fenyor Deu de terra de Egipte. Aquefta nit del Senyor es molt digna de guardar com los trafch de la terra de Egipte. E deuenla fort guardar tots los fills de Ifrael e totes lurs generacions.

Com nostre Senyor dix a Moyses com deuien menjar lanyell.

Dix noftro fenyor Deu a Moyfes: aquefta es la religio del trefpaffament. Negun hom qui fera eftrany no menjera del anyel, ne negun ofte ne negun logater non menjera: lo ferv comprat, fi fera circumcis, ne pora menjar. Lanyel menjarets dins cafa e de les fues carns no traurets de-

fora ne li trencarets os: lanyel ſera maſcle e menjarets lo cap e los peus e les frexures e non romandra res a lendema: e menjar lets de nits eſtant en peus, e tenits baſtons en les mans: tots los fills de Iſrael faran aço. E ſi negun hom eſtrany vol venir a la voſtra uſanſa ſia primerament circumcis, e ſi no ho es no manuch de anyel. E faheren los fills de Iſrael axi com hauia manat noſtre ſenyor Deu a Moyſes. E en aquell dia traſch noſtre Senyor los fills de Iſrael de Egipte en les ſues mans.

Com nostro Senyor dix al poble que sen anas en lo desert.

Quant los fills de Iſrael foren ſolts per lo rey Pharao, no volch noſtro Senyor que anaſſen per aquella carrera de Filiſti qui era prop de Smaſe, cor penedirſia Pharao e iria prop de ells e tornarloſhya en Egipte. Ans los mana que anaſſen per la carrera del deſert qui es pres de la mar roja. E los fills de Iſrael anaren armats e axi exiren de Egipte.

Com Moyses mana que sen portassen los ossos de Joseph.

Com los fills de Ifrael exiren de Egipte manals leuar Moyfes la caxa hon eren los offos de Jofeph, per ço com Jofeph ans que moris conjura los fills de Ifrael dient: Si noftro Senyor vos vifitaua, quant exirets de terra de Egipte portatfvofen los offos meus e nols lexets en Egipte.

Com los fills de Israel passaren a Etamt.

Partiren los fills de Ifrael de Soquot e anaren paffar a Etamt al cap del herm. E noftro Senyor anaua deuant ells e moftrauels la carrera, de dia en femblança de nuu e de nits en femblança de foch. E axi los fo tota via guiador e confellador de carrera; que no falli al poble de dia la vifio de la nuu e de nit la vifio del foch.

Com Pharao ab tota sa ost ana contra los fills de Israel.

Nostro Senyor dix a Moyses: digues als fills de Israel que vagen passar a terra de Fayrot, qui es un loch entre Magdelo e la mar enves Balsasu, e deuant la ost hach una font sobre la mar. E quant Pharao hoyra quels fills de Israel son aqui, pensars' ha que son represos e quels te malea del desert embarguats que no poden passar. Jo endureyre lo seu cor e ell ira apres vosaltres per tornarvos en Egipte. E jo sere glorificat en Pharao e en totes les sues gents. E sebran los egipcians que jo son Deu sobre totes coses. E anaren los fills de Israel per aquell loch on nostro Senyor mana a Moyses. E dixeren a Pharao com los fills de Israel fugien: e fo mudat son cor de ell e de tots sos vassalls contra lo poble dels fills de Israel e penedirense com los hauien lexats anar, e dixeren: ¿ que es aço que volem fer ? ¿ axi lexarem anar aquell poble e perdrem lo servici quens fehyen? E ajustarense tots aquells de la terra e Pharao mana exir tots los caps de les osts e tota la çaualleria e tots los carres. E foren tots los carros de Egipte .dc. E nostro Senyor enduray lo cor de Pharao per raho dels egipcians contra los fills de

Ifrael. E los fills de Ifrael eren exits de Egipte ab guarda de la molt alta ma. E anaren los egipcians detras los fills de Ifrael. Com los fills de Ifrael viren que los egipcians los venien detras, hagueren molt gran pahor e cridaren a Deu e tornaren tots contra Moyfes e dixerenli: per ventura no hauia vafos en Egipte en quens foterraffen, e per ço nos has menats morir en aqueft loch herm: ¿per que ho has fet ne per que nos giteft de Egipte? Aço es la cofa de que nos temiem eftant en Egipte quant te diguerem quet partiffes de noftron plet, con mes valguera los egipcians fervir que morir en aqueft herm. Dix Moyfes al poble: nous temats e eftats en pau e veurets lo gran poder de noftre fenyor Deu, e la gran mareuella que fara vuy de aquefts egipcians. Ara los vets eus fan pahor, ades a pocha de ora non veurets negun. Que noftro Senyor fe combatra per nofaltres ab ells, e vofaltres callats.

Com se parti la mar roja e mori dins lo rey Pharao ab tota sa ost.

Dix noftro fenyor Deu a Moyfes: ¿per que crides a mi? di als fills de Ifrael que penfen de anar, e leua tu la tua verga fobre la mar e paffa-

ran los fills de Ifrael per mig la mar axi com per carrera fecca. E jo endureire lo cor dels egipcians e entraran apres de vofaltres: e jo fere glorificat en Pharao e en totes fes ofts, e febran los egipcians que jo fon poderos fobre totes cofes. E quant jo fere glorificat per Pharao e per fos vaffalls, aquell angel, qui fol anar deuant la oft dels fills de Ifrael en la nuu, ira en mig de aquella dels egipcians e cella dels fills de Ifrael. E fera la nuu tan clara a deuant que illuminara los fills de Ifrael, e detras fera ten fcura ves los egipcians quels enpetxera, de guifa que en tota la nit no poran aconfeguir als fills de Ifrael. E quant Moyfes hach entes lo manament de Deu leua la ma ab la verga ves la mar, e trames noftre Senyor un vent fort gran qui dura tota la nit: e fo partida layga de la mar, e entraren los fills de Ifrael per mig la mar en exut axi com per carrera fecca: e eftauels layga de totes parts com a mur. Quant Pharao ab tota fa gent fon aqui ajuftat entra derrera los fills de Ifrael per aquella carrera, e quant vench al mati, ves lalba, guarda noftre Senyor per figura de nuu e de foch fobre les ofts dels egipcians e treftorna les rodes de les carretes en fons de mar. E dixeren los egipcians: fugiam dels fills de Ifrael: cor lo lur Deu fe combat per ells contra nos. Dix noftre fenyor Deu a Moyfes: leua la ma ab la verga contra la mar e tornaran les aygues contra los egipcians. E mantinent Moyfes leua la ma ab la verga contra la mar e

comenſas la mar de cloyr e pres los egipcians qui anauen fugint, e cuydauen fugir per la on eren entrats e encontrarenſe ab les aygues, e enbolcals noſtre Senyor en mig de les aygues: e tornaren les aygues en lur eſtament e cobriren Pharao ab totes ſes oſts, e moriren tots los egipcians que non romas un viu. E los fills de Iſrael anaren per la mar en axut, e eſtaualos la mar a deſtra e a ſineſtra axi com a mur: e en aquell dia traſch noſtre ſenyor Deu los fills de Iſrael de man dels egipcians ab la ſua gran virtut. E veheren los fills de Iſrael com los egipcians rodauen per la mar morts ſobre les ondes e per la riba de la mar. E lo poble de Iſrael teme molt noſtro Senyor e lo ſervidor ſeu Moyſes. E lauors cantaren los fills de Iſrael un cant qui comenſa *Cantemus Domino.*

Com feren lo cantich de *Cantemus Domino.*

Com los fills de Iſrael exiren de la mar roja Na Maria germana de Aaron ab moltes altres dones, ab lurs tamborets e ab lurs eſturments, comenſaren a cantar e dixeren cantant e profetant un cant qui comenſa axi: Cantem a noſtro

Senyor con gloriosament es glorificat, quel cauall el caualler ell ha gitat en la mar.

Com los fills de Israel entraren en lo desert de Sur.

Partiren lauors Moyses e Aaron e los fills de Israel de la mar roja e entraren en lo desert de Sur, e anaren .iij. dies per aquell herm que no trobaren aygua. E vengueren en un loch qui ha nom Marat e no pogueren beure de les aygues de Marat, tant eren amargoses. E per ço aquell loch hauia nom de aquell riu Marat, qui vol dir amargos. E comensaren los fills de Israel a murmurar contra Moyses e dixerenli: Moyses ¿que beurem? E Moyses feu sa oracio a nostre senyor Deu, e mostrali nostro Senyor .i. arbre: e ell culli del fruyt e mesne en les aygues, e foren de mantinent dolçes. Aquell arbre fon aquell, de on vos parlam al comensament del libre, que trasch Genico de la boca de Adam e posalo en lo desert. Apres aço posalo Moyses en lo mont de Tabor, e en aquell loch establi nostro senyor Deu los manaments seus al poble de Israel. E aqui lo tempta e li dix: Si oyras la veu del Senyor, Deu teu, e faras ço que es dret deuant ell e oyras e obeyras

tots ſos manaments, neguna de aquelles infirmitats que jo poſe ſobre Egipte no poſare ſobre tu: que ſapies que jo ſon Senyor e ſanador teu.

Com los fills de Israel vengueren a Elim.

Com los fills de Iſrael partiren daqui, vingueren a Elim, on hauia .xij. fonts de aygua bona e .lxx. daltres, e poſaren prop de aquelles aygues. Puys partirenſe de Elim e anarenſen al deſert de Sim: e aço fo al .xiiij. dia del mes ſegon depuys que exiren de terra de Egipte. E comenſaren los fills de Iſrael a murmurar contra Moyſes e Aaron en aquell herm e digueren: Nos volguerem eſſer morts de bona mort per la amor de Deu, mentre erem en Egipte e eſtauem ſobre les olles de noſtres carns e menjauem pa fins que erem ſadolls: e haſnos amenats aſſi en aquest herm per ço quens aucies de fam. E noſtro Senyor oy lo lur murmurament e crida a Moyſes e dixli: Sapies que a voſaltres vendra pa del cel: e cullen aqueſt poble tant com ne haura meſter a .i. dia: e vull los prouar ſi iran a la mia lig. E com vendra al .vij. dia cullenne dos tants, ço es, quen hagen a .ij. dies. E dixeren Moyſes e Aaron als fills de

Ifrael: al vefpre febrets que noftro Senyor vendra al mati e veurets la fua gloria: e lo voftro murmurament es hoyt de Deu: ¿e qui fom nos e perque murmurats contra nos? Dix lauors Moyfes: Aaron, ve e digues a tots los fills de Ifrael que fajuften deuant noftro fenyor Deu; que hoyt ha lo lur murmurament. E Aaron feu ajuftar tot lo poble e apparech la gloria de Deu en una nuu.

Com nostro Senyor dona la manna als fills de Israel.

Crida noftro fenyor Deu a Moyfes e dixli: digues als fills de Ifrael que jo he oyt lo lur murmurament: dema mati vos dare queus fadollets de pa, e al vefpre de carn, e febrets que jo fon Deu voftro. E Moyfes dix al poble: aço vos dara noftro Senyor com ha oyt lo voftro murmurament que faes contra nos: no es contra nos, mas contra ell. Quant vench al mati leuafe .i.ª neula e cobri la oft: e veheren tota la terra coberta engir de uns grans gelats femblants de uns qui cauen ab lo ros. Quant ho viren los fills de Ifrael no febien que era, e marauellauenfe quina cofa era. E dix Moyfes: aqueft es lo pa que noftro Senyor vos dona quen menjets. E mana noftro Senyor

quen culla quescun aytant com ne haura mester a .i. dia, per comte e per mesura, segons lo nombre de les persones qui estaran en cascun loch. E uns cullirenne mes, e a la per si haguerenne per egual mesura; que non hach mes aquell quin hauia mes cullida que aquell quin hauia cullida menys. E dixlos Moyses: negun non estox a lendema: e hachni alguns qui no ho volgueren creure e estojarenne, e faherens' hi vermens e podri. E Moyses son irat contra ells. Quant vench laltre dia cullirenne cascuns tant com ne hauien mester a .i. dia. E quant lo sol se escalfaua dessfeyes so qui romania al camp, e per ço la cullien de mati. E usarenne cascun dia axi daqui auant. Quant vench al .vij^{e}. dia cullirenne .ij. tans mes que no solien. E vengueren tots los princeps e tots los majorals a Moyses, e diguerenli en quina guisa ne culliria lo poble. E respos Moyses: aquesta es la paraula que dix nostro Senyor: lo repos del dissapte sera santificat dema al Senyor, nostro Deu. E esta nit obrarets totes les coses que hauets a fer. E les coses qui fan a coure, courets: e aço qui sobrera, estojarets ho al mati. E faheren segons lo manament de Moyses, e no podri ne s' hi faheren vermens. E dixlos Moyses: aço menjarets dema que sera dissapte e es de nostro Senyor, e per ço non trobarets al camp. E lendema exi lo poble cullir axi com solien e non trobaren gens. E dix nostro Senyor a Moyses: ¿encara no volets guardar los meus manaments ne la mia lig?

Dixi vos que guardassets lo dissapte, e per ço vos done al .vj. dia los menjars dobles e que estigues cascun de vosaltres en son loch lo .vij. dia. Daqui auant reposaren los fills de Israel en lo .vij. dia e guardarenlo. E meseren nom los fills de Israel a aquell menjar, *manna,* la qual era semblant de colada blancha e la sua sabor era axi com de mel. Dix Moyses: aquesta paraula mana nostro senyor Deu: que ompliats una mesura de aquesta vianda e que sia estojada e guardada per les generacions qui son a venir: que coneguen e vejen lo pa que jous done en lo desert quant vos hagui trets de terra de Egipte. E dix Moyses a Aaron: pren un anap e omplixlo de aquella manna e posalo en loch que sia ben guardat deuant lo Senyor en nostres generacions, axi com nostro Senyor ha manat. E Aaron feuho axi e posalo en lo tabernacle. E los fills de Israel foren gouernats de aquell menjar .xxxx. anys fins que vingueren en la terra hon hauien a estar, e menjaren tota veguada de aquell menjar fins que foren al termini de Canaan. Partirense los fills de Israel del desert de Sim per manament de Deu, e anarensen a Raphidim en un loch hon no hauia aygues que beguessen, e foren fellons contra Moyses e dixerenli: donens aygua que begam. Respos Moyses e dix: ¿per qual raho sots fellons contra mi? ¿per que temptats lo Senyor, Deu nostro? E lo poble planyes molt fortment de set per la gran fraytura que en aquell loch hauia de aygua, e murmura-

ren tots contra Moyſes dient: ¿perquens traguiſt de Egipte? ¿auciure nos vols aſſi de ſet nos e tots noſtros infants? E Moyſes feu ſa oracio a noſtro ſenyor Deu, dient: Senyor, ojes la clamor de aqueſt poble e obri lo teu treſor en font de aygua viua e que lexen aqueſt murmurament. E apparech la gloria de noſtro ſenyor Deu omnipotent. E dix noſtro ſenyor Deu a Moyſes: prin la verga ab que feriſt lo riu, e fets ajuſtar tu e Aaron lo poble e parla ab ells deuant la pera de Orep, e darvos he aygua. E quant haure treta aygua de la pera, beura tot lo poble e les beſties, e jo ſere deuant tu en la pera. E Moyſes e Aaron ſon frare faheren ajuſtar tot lo poble e dixerenlos: ojats rebells e menys crehents ¿nous porem nos traure aygua de aqueſta pera? Leua Moyſes la verga e feri la pera. E exin aygua que begueren ells e lurs beſtiars longament. E dix noſtro ſenyor Deu a Moyſes e Aaron: per ço com nom creguets que anomenaſſets e glorificaſſets lo meu nom deuant los fills de Iſrael, no metrets lo poble en la terra que jo los donare. E axi apella Moyſes aquell loch, *temptacio,* per raho de la fellonia dels fills de Iſrael qui temptaren noſtro Senyor e dixeren: ¿ſi es Deus ab nos o no? E vench Amalech combatre contra los fills de Iſrael en Raphidim. E dix Moyſes a Joſue: tria homens dema e exiras combatre ab Amalech. E jo ſere en cima del puig e tendre la verga de Deu en la ma mia. E feu Joſue axi com li dix Moyſes. E Moyſes e Aaron e

Hur pujaren fobre la ferra. E quant Moyfes leuaua les mans ab la verga vencien aquells de Ifrael. E quant Moyfes baxaua les mans vencia Amalech. Les mans de Moyfes eren pefans, e Aaron e Hur affigueren Moyfes fus alt en una pedra e foftenien les mans de cafcun coftat. E en efta guifa no 's enuja, e tench axi les mans leuades del mati fins al vefpre que lo fol fo poft. E vence Jofue e aucis Amalech e fos fills. Dix noftre fenyor Deu a Moyfes: efcriu aço al libre, e di en audiencia de Jofue que jo deftroyre la remembranfa de Amalech. Sus al fiti hon eftaua Moyfes edifica altar e apellalo, *alegrament meu;* que la ma del Senyor noftre fera batalla contra Amalech de generacio en generacio.

Com los fills de Israel vengueren al desert de Sinay.

En lo terç mes depuys quels fills de Ifrael exiren de Egipte, aquell dia vengueren al defert de Sinay e pofaren aqui. E crida noftre fenyor Deu de fus alt del mont a Moyfes. E puja la fus, e dixli noftro Senyor: diras aço a la cafa de Jacob e als fills de Ifrael que jo dich: vos matexs vehes ço que jo fiu als egipcians e com vos tragui de

Egipte ſobre ales de aguiles e vos ſots pres de mi. Per ço, ſi oyrets la mia veu e guardarets los meus manaments, ſerets poble meu de tot lo poble qui es en la terra e ſerets en lo meu regne ſacerdotalment e ſancta. Aqueſtes ſon les paraules que diras als fills de Iſrael. Vench Moyſes e feu ajuſtar tots los majors del poble e donals a entendre ço que Deu li hauia manat dir. E dix tot lo poble a una veu: totes aquelles coſes que dix noſtre Senyor ferem. Quant Moyſes torna ab la reſpoſta a noſtro ſenyor Deu, dixli noſtro Senyor: ara veure jo tu, eſtant en la nuu, que lo poble me oyra parlar ab tu e quet creguen per toſtemps. Puys dixli noſtro Senyor: Ve al poble e beneyxlo vuy e dema e lauen totes les lurs veſtedures. E Moyſes dixlos: ſiats tots apparellats al terç dia, com noſtro Senyor deuellara deuant totes les gents ſobre lo munt de Sinay; e aſenyalara terminis al poble en torn del munt e dirlos ha: gardats que no pujets al munt ni toquets los ſeus termens, que tots aquells qui hy tocaran ſeran morts, o hom o beſtiar o quolque coſa y tot. Deualla Moyſes al poble e ſantificalos e manalos que leuaſſen lurs veſtiments e que eſtigueſſen apparellats al terç dia e que nos acoſtaſſen a lurs mullers. Quant vench al terç dia e lo jorn fon clar, oyren lo brogit dels trons e dels lamps, la reſplendor e gran ſpeſſura de nuus qui cobrien tot lo mont e lo ſon de les cornetes molt ſquiu e fahyen gran brogit. E lo poble qui era en les oſts

hach molt gran pahor. Quant Moyſes hoy lo brogit ana rebre noſtro Senyor al peu del mont, e tot lo munt de Sinay fumaua perço com deuallaua noſtro Senyor. E leuas del munt fum axi com ſi fos forn. E era tot lo mont pahoros. E lo ſon de les cornetes anaua tota ora crexent, poch a poch pujant. Parla Moyſes a noſtro Senyor. E noſtro Senyor reſpoſli ſobre lo munt de Sinay. E apella Moyſes en cima del munt, e quant fo ſus dixli: ve, conjura lo poble e caſtiguels que no paſſen los terminis. E appereguey molta gent. E los preueres e lo poble quis acoſtaran al Senyor ſien ſantificats, que nols toch. Dix Moyſes a noſtro Senyor: lo poble no pora muntar al munt de Sinay que tu has vedat, e maneſt a mi dient: poſa terminis apres del munt e ſantificalo. Dixli noſtro Senyor: deualley, e puys puja tu e ton frare Aaron; mas los preueres ni lo poble no paſſen los terminis nis acoſten al Senyor, que per auentura nols aucia. Deualla Moyſes al poble e dixlos ço que noſtre Senyor li hauia manat e dit.

DELS MANAMENTS DE LA LIG E COM LO POBLE PECCA.

TOTES aqueſtes paraules dix noſtro Senyor: Jo ſon Deu teu, Senyor, quit tragui de Egipte e de caſa de ſervitut. Tu no hauras deus ſtranys deuant mi. No faras a tu entretallament ne figura ni ſemblança de lo qui es al cel, ni de les coſes qui ſon en la terra, ni de aquelles qui ſon en les aygues ni dejus la terra. Neguna de aquelles coſes no adoraras: que jo ſon lo Senyor, Deu teu, Deu fort: ſera irat e viſitador e eſcrutador de la malveſtat dels pares entro en los fills e entro a la .iij^a^. e a la .iiij^a^. generacio qui contra mi ſe leuaran. E atreſi ſon fahedor de miſericordia en mil dobles en aquells qui mi amen e guarden los meus manaments. No prenes lo nom del teu Senyor en va; cor no haura merce lo Senyor a aquell qui lo ſeu nom pendra en va. Remembret quel dia del diſſapte ſantifichs e guarts. En los .vj. dies obraras e faras tes fahenes. Lo .vij^e^. dia es diſſapte del teu Senyor: no faſſes en ell neguna obra: ne tu, ni ton fill ne ta filla, ni ton miſſatge, ne ton beſtiar, ne hom eſtrany qui ſia dins les tues portes. Que ſapies que en .vj. dies feu lo teu

Senyor lo cel e la terra e la mar e totes les cofes qui hy fon, e en lo .vij°. dia pofa. E per ço beney lo Senyor lo diffapte el fantifica. Honra ton pare e ta mare, per ço que fies longament heretat de la terra que noftre Senyor te donara. No auciuras negun. No faras fornicacio. No faras ladronici. No diras contra ton proyfme mal. No cobejeras res de ton proyfme. No defijaras la muller de ton proyfme ne la fua ferventa ne la fua cafa ne res del feu. Amaras ton proyfme axi com tu matex. E lo poble qui aufi les veus e los brogits dels trons e de les cornetes, e veheren en la terra claredat e lo munt qui fumaua, foren fortment efpaordits e ab paor muntaren al munt e dixeren a Moyfes: parla tu a nos e oyrte hem, e no parle ab nos noftro Senyor, que per ventura morriem. Refpos Moyfes e dix: no hajats pahor, que per vofaltres aprouar vench Deu, e per tal que la fua pahor fos en vofaltres e no peccariets. E eftech lo poble al munt, e Moyfes acoftafe a la nuu on era noftre Senyor. E dix noftre fenyor Deu a Moyfes: munta a mi al munt e darte he dues taules de pera e la lig e los manaments que jo fcriu, e aquells moftra als fills de Ifrael. Leuas Moyfes e lo feu fervidor Jofue e muntaren al munt. E muntant Moyfes al munt de Deu, dix al poble: fperats vos aqui tro que tornem a vos altres, e aportar vos hem la lig queus ha promefa lo Senyor. E veus Aaron e Ur qui romanen ab vos altres, que fi negunes cofes fe ef-

deuenien entre vosaltres aconsellarvosiets ab ells. Com Moyses fo sus cobri una nuu tot lo munt, e habita la gracia de Deu sobre lo munt de Sinay. Cobril la nuu .vj. dies. E al .vij^{e}. dia, appella nostre senyor Deu Moyses en mig de la claredat. E era la semblansa de la gloria de nostre senyor Deu axi com a foch cremant. E a vista dels fills de Israel entra Moyses en mig de la nuu. E muntant al munt estech aqui .xl. dies e .xl. nits. E dona nostre Senyor a Moyses dues taules de pera per testimoni scrites de la man de Deu. Viu lo poble que Moyses leguiaue al munt de Sinay, ajustaren se tots e vingueren a Aaron e dixerenli: leuet e fens Deus quins guien, que no sebem aquell hom Moyses quins trasch de Egipte que li ha esdeuengut. Dix Aaron: prenets les oreylleres dor de vostres mullers e de vostros infants, e aportats ho a mi, e ells faheren ho axi. Pres les Aaron e forma una obra de un fonador e feu de aquell or un vadell fus. E quant lo viren los fills de Israel, dixeren: O Israel, aquests son tos Deus quit tragueren de terra de Egipte. Quant Aaron viu aço edifica .i. altar deuant lo vadell e dix a gran veu: dema sera la santedat del Senyor. Leuaren se lendema mati e offeriren lurs offerenes al vadell e adorarenlo, e menjaren e begueren deuant. E puys leuarense e comensaren a cantar deuant lo vadell. Dix nostro senyor Deu a Moyses: ve e aualla del munt, quel poble que traguist de terra de Egipte ha peccat. Tost

ſon exits de la carrera que tu los moſtreſt, que fet han un vadell dor e dargent, e adorenlo e offerenli offerenes, e han dit: O Iſrael, aqueſts ſon los Deus quit tragueren de Egipte. E dix mes noſtro Senyor a Moyſes: aqueſt poble es de dur ſervici, lexam ques enfeloneſcha la mia ira contra ells, e deſtroyr los he e eſtablire tu ſobre grans gents. Lauors Moyſes feu ſa oracio e dix a noſtro ſenyor Deu: ¿per que crexera la tua ira ſobre lo teu poble, lo qual traguiſt de terra de Egipte ab molt gran forſa e ab la tua man fort? E axi, Senyor, no volria que dixeſſen los egipcians que Deu los traſch de terra de Egipte per tal quels aucies en lo deſert e quels deſtroys fora de la terra. O Senyor, perdona la malicia del teu poble: membret, Senyor, dels teus ſervidors, Abraham, Iſaach e Jacob, als quals jureſt per tu matex dient: multiplicare la voſtra ſement axi com les ſteles del cel, e tota aqueſta terra, de que jo parle, dare e heretare per tots temps al teu linatge. Quant Moyſes ac feta ſa oracio, fo plaſent a noſtro ſenyor Deu de no ferir lo ſeu poble axi com hauia dit, e ac ne merce. Lauors comenſa Moyſes a deuellar del munt, e aporta en les mans dues taules de pedra ſcrites de caſcuna part en teſtimoni, e fetes de la obra de Deu com la ſcriptura era entallada en elles. Deuellant del munt oy Joſue lo brugit de les veus dels pobles e dix a Moyſes: brugit de batalla og en les oſts. Dix Moyſes: no es veu de exir a batalla ne veu

de deftenimient de fugir, ans es veu de cantar, que jols og be. Quant Moyfes fe acofta a les ofts viu lo vadell e los coffos de aquells qui ballauen e cantauen deuant lo vadell, e ac ne gran ira, e cayguaeren li les taules que portaua al peu del munt e trencaren fe. E vench e pres lo vadell e cremal e picalo tant tro que fo polvora, e gitalo en laygua e donal a beure als fills de Ifrael. Puys dix a Aaron: ¿quet feu aqueft poble, que jo aport gran pena fobre ell? Refpos Aaron e dix: non fia fallo lo meu Senyor, que tu coneys be aqueft poble com es mal e contrarios, e dixeren me: fe nos deus quins guien, que nos no febem que es efdeuengut a Moyfes quins trafch de Egipte. E dixilos jo: aquells qui han or quel me aporten: e ells faheren ho, e jo gitel al foch e exin aqueft vadell. Viu Moyfes lo poble qui era defpullat, quel hauia defpullat Aaron, e per rahó del confentiment e del enfutzament e del deforrament paras en les ofts e dix cridant: tots aquells qui fon del fenyor Deu noftre, acoftenfe a mi. E acoftaren fe a ell tots los fills de Leui. E dix Moyfes: açó diu lo fenyor Deu de Ifrael: vofaltres, barons, prenets los voftros coltells e anats per mig de la oft de la una porta fins a laltra, e aucia cafcun fon frare e fon cofi e fon proyfme: e faheren ho axi los fills de Leui e moriren aqui .xxiij. milia perfones. Dixlos Moyfes: vofaltres confecras vuy les mans al voftro Senyor, perque fia a vofaltres dada benediccio. Lendema dix Moyfes

al poble: vosaltres fahes gran peccat e jo pujare a nostro senyor Deu per veure si pore acabar en neguna manera queus perdo. Tornasen Moyses a nostro senyor Deu e dixli: O Senyor, aquest poble ha peccat greument en tu, prech te, Senyor, quels perdons aquesta colpa, sino raume del libre en que me scriuists. Dixli nostro senyor Deu: aquell qui peccara contra mi jol raure del libre meu. Mas tu ve e mena aquest poble a aquell loch que jot dixi, que langel meu te guiara. Empero al dia de la venjansa visitare lo peccat lur. E feri nostro senyor lo poble per lo peccat del vadell que faheren fer a Aaron.

COM NOSTRO SENYOR DIX A MOYSES QUE MENAS LO POBLE EN LA TERRA QUELS HAUIA PROMESA.

Dix nostro senyor Deu a Moyses: aualla de aquest loch tu e lo poble que amenist de Egipte e menal a la terra que jo jure a Abraham, Isaach e Jacob, que dixi que la daria a lur linatge. E jo enviare langel per guiador teu qui fara fugir deuant tu los cananeus e los amorreus e los ataors e los phariseus e los gebuseus, e que intres en la terra menjant let e mel. Que jo no ire ab

tu, que aqueſt poble de dura ſervitut es e per ventura deſtroyr los hya en la carrera. Quant lo poble hoy aqueſta paraula tan aſpra plora, e negun nos veſti ſegons coſtuma ſes veſtedures.

Com Moyses crida lo seu poble de les osts.

Nostro Senyor dix a Moyſes: los fills de Iſrael ſon poble de dura ſervitut, digues los que una vegada entrare en mig dells e deſtroyr los he. E deſpullels ara de tots los ſeus draps nobles, que ſapie que fare jo a ells. E lexaren lauors los fills de Iſrael a ell tots los draps honrats a mont Orep. E Moyſes pres lo ſeu tabernacle e poſalo luny de les oſts, e appella lo nom de aquell tabernacle *amiſtat*. E quant exia Moyſes per anar al tabernacle, leuaues tota la gent, e eſtaua caſcun a la porta de ſa tenda e guardauen Moyſes fins que era entrat al ſeu tabernacle de la amiſtat fora de la oſt. E deuellaua una nuu del cel, eſtaua en la porta del tabernacle e ells mateys eſtauen per les portes de les tendes e adorauen. E parlaua noſtro ſenyor Deu ab Moyſes axi com parla hom ab ſon amich. Quant Moyſes tornaua a la oſt, linfant Joſue, fill de Num, qui era ſervidor de Moyſes, guardaua tota via lo tabernacle que non exia.

Com nostro Senyor dix a Moyses que tallas dues taules.

Moyses dix a noſtro ſenyor Deu: tu manes a mi que jo men aqueſt poble e nom dius qui enviaras ab mi. Sino que de tot en tot dixeren que diguiſt a mi que trobe gracia deuant tu, moſtrem la tua faç, quet conegua e trop gracia deuant los teus ulls, e guarda lo teu poble daqueſta gent. Per cert, dix noſtro Senyor, la mia faç te guiara e donara reſplendor. Dix Moyſes: nom guiara ſino tu matex e iras ab nos per tal que ſiam glorificats de tots pobles qui ſon ſobre la terra. Non leus de aqueſt loguer en lo qual jo he aqueſt poble teu. ¿Podem ſaber que hauem trobada gracia deuant la tua faç? Dix noſtro ſenyor Deu a Moyſes: en aqueſta paraula trobeſt gracia deuant mi e jo conech a tu matex per nombre. Puys Moyſes dix a noſtro Senyor: moſtrem la tua gracia o gloria. Dix noſtro Senyor: jo let moſtrare be e ſere appellat nom de Senyor deuant e ſere miſericordios e piados a tu; mas no poras veure la mia faç, que la mia cara no la poden veure ulls carnals, ne poden durar ſi donchs no ſon purguats de peccats; mas veuraſ me les ſpatles. E

dixli: talla dues taules de pera ſegons les primeres e ſcriurehy ço qui era en les altres taules que legiſt, e ſies apparellat al mati que puyts al munt de Sinay, e eſtaras ab mi ſobre la altura de .i. munt, e no pug negun ab tu, ne ſia viſt negun en tot lo munt, ne lo beſtiar no paſtur de aquella part. Talla Moyſes dues taules axi com de abans e leuas de nit e puja al munt de Sinay, ſegons que li hauia manat noſtro ſenyor Deu, e aporta les taules ab ſi e viu deuallar noſtro ſenyor Deu en la nuu. E quant paſſa deuant Moyſes apella lo nom de noſtro Senyor, dient: Senyor e ſenyorejador de molta merce, e vertader e miſericordios e piados e poſſeydor qui guardones la miſericordia en .M. dobles, e tolls la maleſa dels peccats e negu no pot eſtar deuant tu per ſi matex ſens colpa. Atreſi tens la maldat dels pares en los fills e en los nets, fins a la .iijª. o a la .iiijª. generacio. Adonchs ſe gita Moyſes en terra e adoralo e dix: Senyor, ſi jo trobe gracia deuant la tua faç, prech te que vages ab nos, quel poble es de dur ſervici, e tolras los mals dits e los peccats noſtros e poſſeyras nos. Dix noſtro ſenyor Deu: jo fare una couinenſa a viſta de tots, fare ſenyals que null temps no foren ſobre la terra per negunes gens, per ço que vegen aquells qui ſeran entorn aqueſt poble la ſpeuentable obra. Veuran que jo fare ſervar totes les coſes que jo mane vuy a tu, e jo matex gitare deuant tu los amorreus e los phariſeus e los ſuaueus e los gebuſeus, e gardet que

null temps no ports amiſtat ab los eſtadants de aquella terra; mas deſtruyras les lurs carns e trencaras les lurs ceylles: no vulles fer couinentesſes ab les gens de aquells regiſmes, que per auentura com ells foſſen enſutzats en adorar lurs deus, que no adoraſſes aquelles obres de mans e appellariet algun per alguna raho e per auentura menjeries de les coſes ſacrificades. No prenes dells lurs filles a mullers a tos fills, que quant elles foſſen enſutzades dels honraments dels lurs deus farien enſutzar los teus fills e adorarien los lurs deus. No faſſes a tos ops ydoles. La ſantedat de les aliſes garderas. Set dies menjeras lo pa alis axi com te mane al temps deſtiu quant fuiſt gitat de Egipte. Tots los primers fills qui nexeran axi domens com de beſties offerras a mi. Toſtemps, al menys una veguada lany, apparran tots los barons deuant mi: quant jo haure gitades les gens demunt dites deuant tu e haure ſenyalats los teus terminis, negun not forſara de la tua terra. E apparras tu deuant mi .iij. dies la ſetmana ab la tua offerena. Nom ſacrificaras ſobre leuat: la ſanch de la mia offerena no romandra tro al dia: les primicies de tots los fruyts de la terra tua offerras en la caſa del ſenyor teu e Deu teu: no cogues lo cabrit en la let de la ſua mare. Dix noſtro ſenyor Deu a Moyſes: ſcriu aqueſtes paraules. E eſtech aqui Moyſes ab noſtro Senyor .xl. dies e .xl. nits que no menja pa ni bech aygua, e eſcriui aquells manaments en les taules e deualla

del munt. Quant Moyſes deualla del munt de Sinay traſch les taules del teſtament, e tenia dos corns al front per raho de la companya e de la paraula de noſtro ſenyor Deu e ell no ſo penſaua. E com los fills de Iſrael veheren Moyſes ab los corns, foren fort ſpauentats e nos goſaren acoſtar a ell fins que Moyſes los crida: e vengueren a ell e ell dix los ço que noſtro ſenyor Deu li hauia manat e dit.

Del cantich que Moyses scriui.

SCriui Moyſes un cantich e enſenyalo als fills de Iſrael, e mana a Joſue fill de Num , e dixli: aconfortet e eſta ferm, que aço diu noſtre ſenyor Deu: tu menaras los fills de Iſrael en la terra que jols he promeſa, e jo ſere ab tu. Deſpuys que Moyſes hach leſtes totes les paraules de aqueſta lig e ajuſtades totes en un libre, mana als euangeliſtes que tragueſſen la archa de la amiſtat de noſtro ſenyor Deu; que ſia aqui en teſtimoni contra lo noſtro poble, que jo conech be la voſtra durea; que jo viu eſtant entre voſaltres e caſtigant fort fos tota via contrarioſos contra noſtro ſenyor

Deu, e en los seus manaments encara mes o ferets quant jo sere mort. Acostense a mi tots los majors dels linatges e de tots los trips e los mestres, e dire a tots aquestes paraules que les ojen e cridare contra ells lo cel e la terra en testimoni; que jo conech be que depuys la mia mort farets maldat e enclinarvosets e exirets de la carrera que jous mane, e venir vos nan mals en lo derrer temps com haurets fet mal deuant la faç de Deu: que escarnirets a ell per les obres de les vostres mans. Dix Moyses les paraules de aquest dictat a tot lo ajustament del poble de Israel. Puys dix nostro senyor Deu a Moyses: temps es que de aqui auant tu sies ab tos parents. Ladonchs mori Moyses e romas Josue sobre lo poble.

Com tornam parlar dels fills de Israel.

Lauors quant los fills de Israel nasqueren dels .xij. trips de Jacob e quant nasqueren en seruitut e com los dessliura nostro senyor Deu, els passa en sech per la mar roja, els gouerna .xl. anys al desert donantlos a menjar manna. E auant hoyrets com ab tot aço ells erraren contra nostro Senyor. E axi tornarem a la generacio e de aqui auant hoyrets en qual guisa peccaren los fills de Israel qui crucificaren Jesucrist saluador nostre.

De la generacio de Judes fill de Jacob.

Lo compte dels anys del mon ſegons ebraych que Deu forma lo cel e la terra en tro que mori Joſep foren .MMcccx. anys. Jacob hach fill Judes. Aquell fo major en la generacio per ço com dell vengueren los Reys. Judes hach dos fills de ſa nora Tamar qui hagueren nom Phares e Zaram. Phares hach fill qui hach nom Eſrom. Eſrom hach fill Aram. Aram hach fill Aminadap. Aminadap fo cap dels fills de Iſrael com exiren de Egipte. E anant per lo deſert hach fill Naaſon. Naaſon hach fill qui hach nom Salomon. Aqueſt Salomon hach la filla del rey Genico per muller e hach ne .i. fill qui hach nom Boom. Boom pres muller qui hach nom Ruta e hach ne dos fills: la .i. hach nom Obet e laltre Sint. Obet pres muller del trip de Juda e hach ne .i. fill qui hach nom Jeſſe. Aqueſt Jeſſe fon pare del rey Dauiu. E en aquell temps de Jeſſe demanaren los fills de Iſrael Rey axi com ara oyrets. Ja oys que puys la mort de Moyſes romas Joſue ſobre lo poble de Iſrael el mena en terra de promiſſio. E depuys que Joſue fo mort romas tot lo poder del poble de Iſrael a Samuel propheta. E en aquell temps regna Saul qui fo primer Rey dels juheus axi com auant hoyrets.

Com los juheus demanaren Rey.

DIu lo libre dels Reys que Samuel propheta hauia dos fills e hauia nom lo major Jofuel e laltre Abia. E feulos Samuel jutges fobre lo poble. E depuys que Samuel envelli no tingueren fos fills la fua via, e crexia en ells enveja e prenien loguer e preu dels judicis que fahyen. E leuafe tot lo poble dels fills de Ifrael e anarenfen a Samuel e dixerenli: Samuel, tu es veyll e doneft nos tos fills per jutges, e ells no tenen la tua via, ans prenen hauer per los judicis que donen; per quet demanam Rey quins gouern, com volem effer fegons les altres gents de la terra. Quant Samuel hoy

aço fo molt defpagat e dix a noftro fenyor Deu: Senyor, lo poble me diu que en totes guifes volen Rey fobre ells quils regnas els manas. Dix noftro Senyor: nols membra com jols gite de fervitut de Egipte. Ve a ells e digueflos que no vullen Rey, e donels a entendre los drets dels Reys. Ana Samuel al poble e dixlos: Barons, no vullats Rey fobre vofaltres mateys, com metraus en gran fubjugacio, e dirvos he los drets dels Reys qui fenyorejeran fobre vofaltres; car ell pendra los voftros fills e pofara los uns en caualleria de fa maynada, los altros fara porters feus e guiadors de les ofts, los altros fara lauradors dels feus camps, los altros feguadors dels feus blats, los altros ferrers de les fues armes e de les fues vexelles. Atrefi de voftres filles les unes honradores, les altres banyadores, les altres pafthadores, les altres cuyneres. E pendra les melluries dels voftros camps e de les voftres vinyes e dels voftros oliuars e dar los ha a fos vafalls e a fos fervidors. E pendra delma de tots voftros fruyts e dar los ha a fos nodrits e a fa companya. E pendra los bons maffips e los bons afens e los bons bous e pofar los ha tots en les fues laurons: e deumar vos ha tots voftros folchs de beftiars, e ferets fervidors feus e clamarvofets en aquell temps de aquell voftro Rey que haurets volgut fobre vofaltres. E noftro fenyor Deu nous volra oyr per ço com demanas Rey quius fenyorejas. Quant Samuel los hach dit aço, ells nou volgueren creu-

re, ans dixeren: de tot en tot Rey volem ſobre nos e ſerem axi com les altres gents. E jutjar nos ha e exira deuant nos en batalles e combatras per nos. Quant Samuel hach enteſa la raho del poble dix ho a noſtro ſenyor Deu. E dix noſtro Senyor a Samuel: oges la veu del poble e tu eſtebliras Rey ſobre ells. E torna Samuel als fills de Iſrael e dix: tornats voſen caſcuns en voſtres viles e en voſtros lochs que noſtro Senyor vos dara Rey.

De la primera uncio de Saul qui fo primer Rey dels juheus.

Hauia un bon hom del trip de Benjamin, qui era fill de Ebiell e hauia nom Sis. Aqueſt hauia un fill qui hauia nom Saul. Aqueſt Saul era hom bo e fort e leſt entre los altros fills de Iſrael, que noy hauia mellor hom e hauia bondat ſobre tot lo poble. E eſdeuench ſe un dia ques perderen ſomeres de la cabanya de Sis, pare de Saul. E dix Sis a Saul: fill, leuet mati e ab un infant ve cercar les ſomeres. Lauors ana cercar Saul les ſomeres e paſſa per terra de Satim e no les troba. E paſſa per terra de Benjamin e no les troba. Dix Saul al infant qui anaua ab ell:

tornem nosen, que no sia mon pare trist per nos, e per auentura lexaria les altres someres. Respos linfant a Saul: mas anem a aquesta ciutat hon ha un hom de Deu qui diu a aquells qui van a ell tot ço que han menys. E per ventura dar nos ha recapte de nostres someres. Dix Saul: ¿com irem nos a aquell bon hom, que no tenim res que li donem? Dix linfant: jo he .i. quirat de pessa dargent e darlo li hem. Donchs dix Saul: anem hi. E ans que fossen en la ciutat encontraren infants qui anauen a aygua e demanaren los: ¿es en la vila lo propheta? Digueren ells: oc, anats tost e trobarlets ans que puig al munt; que vuy deualla e beney lo menjar al poble axi com es acostumat. E entraren en la vila. E ells anant per la vila encontraren lo propheta qui pujaua en la altura. E ja lo dia abans hauia dit nostro senyor Deu a Samuel: vet que dema una hora te enviare .i. hom de la terra de Benjamin e untar l' has en Rey sobre lo meu poble, e aquest salvara lo poble meu de les mans dels filisteus; que jo esguarde lo meu poble e hoy la lur clamor. E mantinent que Samuel viu Saul, guardal se. E dix a nostro Senyor: aquest es l' hom quem dixist que senyorejaria sobre lo teu poble. Acostas Saul a Samuel e dixli: mostrem la casa del propheta. Jo son, dix Samuel, ve deuant mi en la altura e menjaras ab mi vuy, e dema mati enviarte he e dirte he ço que vas cercant: e no sies trist per les someres que perde ton pare, que tro-

bades ſon. ¿E a ops de qui ſeran totes les nobleſes de Iſrael ſino de tu e de la caſa de ton pare? Dix Saul: ¿com pot aço eſſer, que jo ſon fill del menor trip e lo meu parenteſch es pus derrer en tots los fills de Benjamin? ¿per quina raho me dius tu aytal paraula? Rebe Samuel Saul e ſon infant e feulos aſeure en un banch en lo pus honrat loch. E hauiey tro a .xxx. bons homens couidans. Dix Samuel al coch: donem ço que jot mane ſtojar quant erem la jus. Lauors ſe leua lo coch e aporta una ſpatla e donala a Samuel. E lauors Samuel poſala deuant Saul e dixli: vet que romas del noſtro menjar quant jo appelli lo poble, e pos lo deuant tu e menja, que a tu fo ſtojat. Menja Saul aquell dia ab Samuel e auallaren de la altura. E mes Samuel en un loch triat Saul e parla aqui ab ell, e aquella nit dormi aqui. E lendema en lalba leuaſſe Samuel e appella Saul dient: levet e iraſten. Leuas Saul e exi defora. E acompanyalo Samuel e dixli quant foren al cap de la vila: di al infant ques cuyt un poch, e tu ve ſuau per tal quet puſcha moſtrar la paraula de Deu. E quant linfant ſe fo enentat, pres Samuel una ampola de oli e gitala ſobre lo cap de Saul, e beſalo e dixli: vet quet envia Deu que ſies princep ſobre la ſua heretat, e tu deſliuraras lo ſeu poble de les mans de ſos enemichs quils ſon entorn. E per tal que cregues que Deu te envia princep, donet aqueſts ſenyals: que vuy partint de aſſi, a mig dia trobaras dos homens al termi-

ni de Benjamin prop lo ſepulcre de Rachel e dirte han: trobades ſon les ſomeres que anaues cercant, e ton pare era molt triſt per voſaltres e deſampara les ſomeres e dix: ¿que fare del meu fill Saul? E quant paſſaras daqui en auant e feras pres del munt de Tabor encontraras .iij. homens: la un portara .iij. cabrits e laltre .iij. foguaſſes e laltre una canade de vi, e pujaran ab tot aço a noſtro Senyor, e quant te ſaludaran donarte han dos pans, e pendras los: e puys iras al munt de noſtro Senyor, aqui on ha poſa de philiſteus: e puys feras exit de aquella vila encontraras gran companyia de prophetes qui deuallaran del munt prophetant, e deuant ells pſaltiris e ſimphonies e molts altros ſturments: e vendra leſperit de Deu en tu e feras mudat en altra manera, que Deu es ab tu, e per ço prophetaras totes coſes e auallaras ab mi a Goll, e jo atreſi anar hy he per tal que offires ſacrificis qui ſien plaents a noſtro ſenyor Deu: e ſperar me has .vij. dies entro jo hy vage e moſtrar te he ço que has a fer. En apres ſen parti Saul e troba tots aquells ſenyals que Samuel li hach dits. E quant fo al munt encontra los prophetes qui venien prophetant: e vench la gracia de Deu ſobre ell e propheta en mig dells, e ells marauellarenſe e dixeren: ¿que es aço de Saul, fill de Sis, que prophetitze? E partis de ells e muntaſen al munt on era ſon pare. E quant ſon pare lo viu dix a ell e al infant: ¿on hauets eſtat? Reſpos Saul: anam cercar les ſomeres e per ço

com no les trobauem anam a Samuel. Dix Sis: digues me quet dix Samuel. Refpos Saul: dixme que trobades eren. Aço dix Saul a fon pare, mas no li dix ço que li hauia dit del regne. Defpuys que Saul fon partit de Samuel feu ajuftar Samuel lo poble de Ifrael en un loch qui ha nom Mafofet e dixlos: barons, vofaltres demanats Rey e jo dixi vos que nol demanaffets, cor ell vos metria en gran fubjugacio, e moftreus los drets dels Reys e la fervitut que hauria en vofaltres e en voftros fills, e nom volgues creure. Ans dixes que de tot en tot voliets Rey fobre vofaltres per tal que foffets axi com les altres gents. E per ço ara vos apparellats e preguerem noftro fenyor Deu e faffam forts fobre cafcun trip, puys fobre cafcun linatge, puys per cap de barons e noftro Senyor triara un Rey quius man. Quant Samuel aço hach dit faheren les forts fobre los trips e vench la fort fobre lo trip de Benjamin. En apres faheren forts fobrels linatges e vench fobrel linatge de Ebiel, pare de Sis. E puys faheren les forts per cap de barons e vench la fort fobre Saul que feria demanat. Amagas axi com fi no ho fabes ne ho quefes rebre, e faherenlo cercar fi quel trobaren, e amenaren lo e pofaren lo en mig del poble, e fo pus alt lauors que tots del mufcle amunt. E dix lauors Samuel al poble: aqueft es aquell que noftro Senyor ha elet, que entre tot lo poble negun no es femblant a ell. Quant Samuel hach dit aço dix lo poble a una veu: viua lo rey Saul, viua. E

lauors ſcriui Samuel la lig e los drets dels Reys e deuant lo poble els legi, e puys mes aquells ſcrits en lo tabernacle qui era en Silo. Apres aço feu tornar caſcun en ſon loch e Saul anaſen al ſeu alberch a Gaba. E hach ni alguns quil menyſprehaʀen e Saul feu ſemblant que nou oys ne ho conegues.

De la .ii^{a}. unccio de Saul e com hy vench Neas rey de Amon.

Apres aço a cap de .i. mes vench Neas rey de Amon a talar e a ſetjar la vila de Jabes. E aqueſt rey Neas hauia en coſtuma que tots aquells que prenia en guerra, a tots trahya los ulls drets. E ſi puys foſſen en batalles nos podien be ajudar, per tal com los ulls ſquerres ſe cobrien ab los ſcuts. E dix a aquells de Jabes que en aqueſta manera faria treua e poſaria ſa amor ab ells, quels pogues traure los ulls drets a caſcun. E lauors aquells de Jabes demanaren ſpay e treua .vij. dies e que enviarien per la terra dels fills de Iſrael. E ſi los venia ajuda qui los deffenes, ells deffenſas, ſino que exirien a ell, e atorgalos ho. E ſobre aço enviaren a Saul a Guaba. E quant los miſſatges foren aqui e hagueren comtades lurs noues comenſa tot lo poble a plorar e faheren

gran dol. E Saul venia de laurar ſos camps e menaua ſos bous deuant ſi, e dix als miſſatges que ſen tornaſſen als homens de Jabes e que ell los acorreria al terç dia, e manals que alguns dells romangueſſen aqui ab ell per tal que li moſtraſſen lo cami. E Saul fo ſpirat de Deu e aucis los bous que menaua deuant ſi e feune peſſes, e trames les per tots los termens de Iſrael. E mana a aquells qui les portauen que dixeſſen axi: tots aquells qui no exiran apres de Saul e de Samuel axi ſera fet dels lurs bous. E los miſſatges anaren per caſcun loch dient aquelles paraules e moſtrant aquelles peſſes de carn. E exiren tots de un cor e de una voluntat axi com ſi tots foſſen .i. hom. E foren per tots .ccc. millia e parti los Saul en .iij. parts. E exiren tots en una matinada de lurs alberchs e anaren ferir en la gent de Amon, e deſbarataren los tots e faeren gran mortaldat. Quant la batalla fo finida apleguarenſe tots los jueus e dixeren: ¿qual es aquell qui dix no regne Saul ſobre noſaltres? ſia ades mort. Reſpos Saul: no ſera vuy mort, que Deu ha vuy trameſa ſalut en Iſrael. E lauors dix Samuel: anem a Gaba e aqui renunciarem lo regne. E quant hy foren elegiren altra vegada Saul en rey e exi Samuel al poble dient a tots: veus lo Rey que Deu ha elet que negats, e axi matex negats noſtro Senyor. E aqueſt ſenyal, dix Samuel, ſera per aqueſta raho a voſaltres: que vuy ſera la triſticia de les meſes, que jo preguare noſtro Senyor que don

trons e lamps e pedra e pluja. Quant Samuel açó hac dit comensaren trons e lamps e molta pera qui era contra natura en aquella terra. E lo poble fo molt spauentat e dixeren a Samuel: pregua nostro Senyor per los teus servidors que nos querim mal a nostros ops e a nostros peccats quant demanam Rey. Dix Samuel: vosaltres peccas e guardats vos que nous apartets de aqui auant ne isquats del manament de Deu, e viurets; sino perirets vosaltres el nostro Rey. Nous poriem dir totes les coses qui esdeuengueren en lo temps de Saul e com fo bon Rey en lo comensament, mas puys feu coses desplasents a nostro Senyor. E hac a enviar nostro Senyor la sua ira sobre ell. E Samuel ploraua per lo seu trespassament. E nostro Senyor dixli: no plors per Saul que jo he desbost, mas prin una ampola de oli e ve a casa de Isahy e unta un de sos fills en Rey, e aquell sera obedient a mi e servara los meus manaments.

De la primera unccio de Dauid e quant Samuel ana a la casa de Isahy.

Quant Samuel hac entesa la voluntat de Deu anasen a casa de Isahy e dixli que li mostras sos fills. E Isahy feu venir .vj. fills seus de-

uant ſi. E dix Samuel a Iſahy: no ſon aſſi tots los teus fills. No, dix Iſahy, que un poch ne ha ab les ouelles. Dix Samuel: fel me venir. E mantinent enviaren per ell: e aquell infant era Dauid, qui era molt bell e molt alegre e de bona voluntat. Quant lo viu Samuel, dix: aqueſt es aquell que Deu ha elet. E pres lo per la ma e trias ab ell a una part e gitali aquella ampola de oli ſobre lo cap, axi com noſtro ſenyor Deu hauia manat. E partis de aqui Samuel.

Com Dauid aucis lo gigant.

DEpuys a cap de temps ajuſtaren ſe los philiſteus ab gran poder e vengueren contra Iſrael. E Saul ab ſos fills de Iſrael exilos en contra. E aſſitiaren ſe en un loch qui ha nom Terebint. E foren en aquella oſt ab Saul .iij. germans de Dauid. E hauia de la part dels philiſteus un gigant qui hauia nom Golias e era del linatge dels gigants. E hauia de alt .vj. colzes e un palm, e hauia forſa en les mans per .xl. homens, e portaua eſcut de ferre e lanſa qui era ſemblant a barra de taler: lo ferro de la lanſa peſaua .ccc. unces, e ſegons aço peſauen les altres armes. E caſcuna vegada quels fills de Iſrael exien a tor-

neig ab los philifteus venia aquell al camp e encontinent fe lexauen vençre los juheus e prenien molt gran dan cafcun dia. E venia Golias cafcun mati e ftaua deuant les ofts de Ifrael e demanaua bataller. E deya als homens de Ifrael: ¿hi ha algun baro quis vulla combatre ab mi e fim pot vençre nos tots ferem fclaus de Ifrael, e fi jo venç que ells tots fien fclaus noftros? E tenia los axi deftrets que negun nos gofaua partir de les ofts. E Dauid era romas en lalberch ab fon pare, e un dia dix li fon pare: fill meu, ve a la oft e veuras com eftan tos frares, e portalos .x. formatges e alcunes altres cofes per refrefcament. E diras a tos frares quet donen les cartes del deliurament de lurs mullers. Aqueftes cartes vos direm quines eren. En aquell temps era coftuma que quant anauen en les ofts lexauen aytals cartes a lurs mullers, que fi per auentura ells eren prefos o eftauen en aquelles ofts mes de .iij. anys e .iij. dies, que elles podien pendre altro marit fens mal eftar. E axi pres Dauid aquelles cofes que fon pare li hauia dades e anafen a fos frares en les ofts. E eftant aqui Dauid viu lo gigant e demana quin hom era, e dixeren liu e donaren li a entendre lo mal e la vergonya que per ell rebien cafcun dia. E Dauid fobre aço hoy com Golias anaua cridant per les ofts e auilaua aquells de Ifrael. Axi matex hoy encara com anaua crida per la oft de Ifrael per manament del rey Saul, que qualque aucies aquell gigant que li daria fa filla per muller. Dix

Dauid: ¿e aquell defcrehent no circumcis te axi deftreta la noftra oft? A bona fe que jom combatre ab ell el auciure e leuare aquefta defonor de Ifrael. E Eli lo frare major de Dauid febe ço que Dauid hauia dit, e hach pahor que Dauid nos perdes per ço com fabie que era fort abriuat: anafen ves ell e manaffali fortment, dient: jo conech be la tua malefa e la tua peruerfitat e fe fort be que mon pare not mana affi venir, mas tu volent fer alguna malefa o algun abriuament hic es vengut. Apres aço fo retret tot a Saul com un infant hauia en la oft qui hauia dit que auciuria lo gigant. E Saul mana que fos cerquat e que li amenaffen deuant. E menaren lo li deuant, e quant lo viu de ten poch temps, que no hauia fino .xviij. anys e era molt bell infant, dix que gran peccat feria fil lexaua auenturar ab aquell diable. E dixli Saul: fill, no hages cura de metre tu matex auentura ab aquella mala cofa, que tu eft infant e no faps de batalla e no li hauries forfa, que ell es hom ufat de armes e ha mes forfa que altro hom. Senyor, dix Dauid, noftro Senyor quim ha defliurat moltes veguades de la ma del leo e del ors, me defliurara vuy de la ma del menys crehent no circumcis. Dix Saul: ¿com te deliura noftro Senyor de la ma del leo e del ors? Refpos Dauid: jo, fervidor teu, guardaua ouelles de mon pare e venie lo leo e lo ors e prenien la ouella, e jo la lurs tolia e enfalonien fe contra mi e jo auceyalos; per que jo tinch aquell menys crehent

axi com .i. de aquells. E lauors Saul li dix: nostro senyor Deu de Israel sia ab tu. E manalo armar e guarnir de les sues armes matexes, e quant Dauid se viu axi armat tench se per enpatxat e dix: leuats me tost ço quem hauets posat dessus, que nom sebria combatre ab aytals armes, que non son usat. E desarmaren lo, e pres la taleca en que solia portar son pa quant anaua pres les ouelles, e mes hy .v. codols de riera e pres son basto e sa massege e posas la taleca al coll, e exi al camp. Quant lo gigant lo viu menys presalo fort e dixli: ¿son jo can que tu vingues a mi ab basto? Jur te per los deus meus que jot fare vuy car comprar aquest auilament que tu fas a mi. Dix Dauid: tu vens a mi ab armes e jo vinch a tu ab lo nom del meu senyor Deu de Israel, e dare vuy les tues carns a menjar als aucells. E en aço se endressa lo gigant per venir deues ell. E Dauid com lo viu venir pres una pedra e posala en la bassege, e trames la al gigant e donali tal colp en lo front que li trenca lelm, e ans ques fos regonegut trames lin altra e donali en aquell matex loch, e trames lin altra e caygue mort en terra. E Dauid ab lo coltell del gigant matex tolch li lo cap e portalo a Abner qui era guiador de la ost de Israel per lo rey Saul. E lauors foren los philisteus vensuts e desbaratats. Envia Saul per Abner e demanali de qui era fill aquell infant ni de qual linatge era, per raho com li hauia a donar sa filla per muller. E Abner dixli que

no ho ſabia. E mana Saul que li amenaſſen deuant lo dit infant. E quant lo viu demanali de qui era fill, e ell dix que de Iſahy. Quant aço hach oyt Saul fo molt alegre com era de ten bon linatge. E Jonatas, fill de Saul, mes fort ſa amor en Dauid e donali ſes veſtedures, e encara per ſenyal de gran amor donali ſon braguer. E diu la iſtoria que foren aquell dia les armes de Dauid e de Jonatas ajuſtades ab gran alegria puſque los philiſteus foren venſuts. Aquells de Iſrael foren ſenyors e leuaren lo camp e puys tornarenſen ab molta gran alegria. E quant entrauen per les viles les dones e les donzelles los exien a carrera ab gran goyg cantant una canſo qui deya axi: Saul n' ha morts .M. e Dauid .x. millia e ocis lo philiſteu qui era gigant, e leua la gran deſonor e la gran vergonya de Iſrael. E quant Saul oy aqueſt cant e aqueſta cobla hach ne gran dolor en ſon cor, e de aquell dia auant no guarda Saul agradablement Dauid e vench li a menys de tot ço que li hauia promes e volch lo moltes vegades ociure, e a la per fi hach a fugir Dauid deuant Saul.

Com lo rey Saul fo desbaratat.

Apres de aço a cap de temps fo Saul en una oſt e fo venſut e deſbaratat per los philiſteus, e fugi Iſrael e romas Saul tot ſol ab ſon ſcuder. E anant per lo munt de Gelboe dix Saul a ſon ſcuder : auciume ans que vinguen mos enemichs que pendrien me e farien me moltes hontes e deſonors e a la per fi auciurien me. Dix lo ſcuder que no ho faria per res. E Saul lo prega en totes guiſes que ho faes e ell no ho volch fer. E quant viu Saul quel eſcuder nol volia auciure gitas ſobre lo ſeu coltell, e leſcuder viu ço que ſon ſenyor hauia fet, e feu atretal e mori. E Saul no podia morir encara, mas ſofferia pena de mort de la gran naffra que hauia : e paſſa per aquell loch .i. hom de Iſrael, e Saul appellalo e dixli: auciume que bem veus que jo a mort no puch ſtorçer. E lo hom dix que no ho faria per res. Prechte, dix Saul, que ſi ſaſſes que molt val mes que tu 'm ocies que ſi era deſonrat per mos enemichs. E lauors lo hom ocis lo e pres la corona e los anells, e porta ho tot a Dauid qui era aſſats prop de aquell loch. E quant Dauid lo viu demanali don venia e lom dixli que de la oſt. E dix Dauid:

¿ quens comtaras de la oſt? Dix lom : ſapies que Iſrael es deſbaratat e Saul es mort e tots ſos fills. Dix Dauid : ¿ com ho ſaps tu ? E ell moſtrali la corona e los anells e dix li com lo hauia mort. E encontinent Dauid mana ociure aquell hom e feu gran dol per Saul e per Jonatas, e malay los muns de Gelboe dient que ros ne pluja no hi caygues null temps. E lendema que la batalla fo finida los philiſteus leuaren lo camp e preſeren lo cap de Saul e de ſos fills, e ab molt gran alegria enviaren los per los temples de lurs ydoles. E penjaren los coſſos en los murs de la vila de Berſabe qui era en viſta de Iſrael. E los homens de Jabes de aquella vila que oys demunt que Saul hauia reſtaurada ſabents aço e de nits emblaren los coſſos e ſoterraren los en la vila de Jabes. Lauors fon complida la terſa edat e hach en ella .xiiij. generacions. Empero los juheus no ni comten ſino .xiij., cor comten Abraham en la ſegona. En aquell temps eren prophetes en Judea Samuel e Natan e Joade.

De la segona uncio de Dauid.

PUs Saul fo mort ana Dauid per manament de Deu en Ebron, e eftech aqui ab dues mullers e ab .c. homens dels feus, e vengueren a ell los homens de Judea e untaren Dauid en rey fobre la trip de Judea. E lauors comenfa la .iiij[a]. edat. No empero fegons que alguns dien que ans comenfa en Saul per raho del regne que comenfa en ell, mas per la promiffio que noftro Senyor feu als fans pares del nouell regne criftia qui era figurat en Dauid. Com Dauid fabe quels homens de Jabes hauien foterrats los coffors de Saul e de fos fills, envialos moltes gracies, dient: amichs,

beneyts ſiats voſaltres de Deu, com hauets feta miſericordia e merce envers noſtro Senyor, perque de aqueſta coſa haurets bon merit e jous en retre bon gordo. E nous temats nius cuydets que ſiats ſens rey, que la caſa de Juda m' ha untat en rey ſobre ſi. Daqui auant ſon Dauid rey e tots aquells de Iſrael tingueren ſe per beneſtruchs, com era rey que tota la gent lo amaua.

Com pecca lo rey Dauid.

Esdeuench ſe una vegada que Dauid hauia tot ſon poder en oſt e feu Joab cap de la oſt. E faeren gran mal a aquells de Amon, e aſetiaren un loch qui hauia nom Rabat, e Dauid romas en Jeruſalem. E un dia en la feſta leuas de dormir Dauid e anaua en una cambra e viu Berſabe muller de Uries quis banyaua e envejala. E mana que la li menaſſen. E quant Dauid envia per Berſabe ſabe ho per veu de Deu un propheta qui hauia nom Natan, e veniefen a Dauid per dirli que no complis aquell peccat, e deſtorbalo .i. hom mort que troba en la carrera tot nuu e aturas aqui, e per aqueſta raho no hi poch anar, e Natan fo de aço molt agreujat e plora. E quant Dauid jach ab Berſabe muller de Uries emprenyala

de un fill. Quant Dauid ſabe que Berſabe era prenys trames per Uries qui portaua les armes a Joab, e demanali noues de Joab e de la oſt, e retenlo axi aquella nit que no poch anar a ſa muller e hach a jaure en caſa del Rey. E lendema couidalo lo Rey e aſech lo prop dell a la ſua taula e feu lo tant beure fins que caſech enbriach. E axi per eſta raho no entra a ſa muller. E trames Dauid letres a Joab, e trames li a dir que Uries hauia errat contra ell e quel poſas en tal loch de combatre quel ocieſſen ſos enemichs. Tornaſen Uries a Joab portant li letra de la ſua mort, e Joab hac a complir lo manament del Rey e poſa Uries en loch quel ocieren ſos enemichs. Quant Berſabe entes que Uries era mort feu gran dol, e paſſat lo dol envia Dauid per ella e preſſa per muller, e enfanta e hac un fill. E mantinent que hac infantat envia noſtro Senyor Natan a Dauid e donali un eximpli de un rich hom. E dixli: Rey, un hom era rich e hauia moltes ouelles, e apres de ell hauia un hom qui era pobre qui non hauia mas que una. E vengueren oſtes al rich hom, e forçadament leua la ouella al pobre hom e donala a menjar a ſos oſtes. Quant Dauid hoy aço fo molt irat contra lo rich hom. E dix: jo jur per Deu que aquell qui aço feu es digne de mort e deu ſmenar la ouella a doble. Dix Natan a Dauid: tu eſt aquell rich hom qui prenguiſt la muller de Uries a tos ops e fayſt ell ociure amaguadament ab enguan; per que noſtro Senyor diu aço:

ja mes no exira coltell de la tua caſa propria. E jo leuare mal de la tua caſa propria, viuent, ſobre tu: e pus derrer ſeras que Salamo, e leuar ſ' ha contra tu qui ſera primer en la tua diſcrecio del regne de Salamo. Dix Dauid a Natan: pecque contra Deu. E deualla Dauid de ſa cadira, e aſech ſe en terra axi com hom ſervidor e honrador de Deu, e no hac vergonya de manifeſtar ſon peccat deuant tots ab gran deuocio. Dix Natan: Deu t' ha leuat aqueſt peccat, que no morras ni perdras ton regne; mas empero morra lo fill qui es nat de tu, per ço com deſondreſt lo nom de Deu, e los enemichs que poran dir e aquells qui adoren les ydoles, que no es dreturer lo rey de Iſrael qui deſpoſey Saul del regne e eſtabli Dauid rey. E pecca Dauid pus greument que Saul. Feri lauors noſtro Senyor linfant fins que fo deſamparat de vida. E demana Dauid a noſtro Senyor perdo dejunant e jahent en terra, e nos volia aconortar. Empero en lo .vij^{e}. dia linfant fo mort. E quant viu Dauid la companya anar triſte e murmurant, entes quel infant era mort. E quant ho ſabe de cert, veſtis les pus nobles veſtedures que hauia e molt alegrament ana preguar Deu omnipotent. E quant hac feta ſa oracio, tornaſen molt alegre e aſech ſe a menjar: e ſos vaſſals marauellarenſe e fo los ſemblant que fos contra natura. E dix los Dauid: quant linfant era viu, jo preguaua Deu que viſques: e ara com es mort, ¿per que preguare per ell que nol poria tornar viu? mas jo ire a ell que ell no vindra a mi.

Aço e moltes altres coses dix Dauid per aconortar Bersabe, la qual molt amaua. Apres algun temps hac de ella un fill qui hac nom Salamo, e donalo a nodrir a Natan: e Natan appellalo Candida qui vol aytant dir com amable al Senyor. Quant Dauid regnava volch fer lo temple de Deu en Iherusalem e feu ajustar fusta e pera: e los mestres anauen cercar e tallar fustes per los munts, e vengueren al munt de Tabor e veheren aquell sant arbre que demunt ohys en la segona e tersa edat, lo qual planta Genico en lo desert, e Moyses al mont de Tabor. E quant los mestres veheren que hauia fulles de .iij. maneres de arbres, foren espeuentats e nol volgueren tocar e faheren ho a saber a Dauid. Com lo rey Dauid sabe aço ana al munt de Tabor, e quant viu aquell sant arbre dix prophetant: aquest arbre es de .iij. natures e significa lo pare e lo fill e lo sant sperit: e vull lo tallar e tenir a gran honor, que gran honor e gran salut ha esdeuenir per aquest arbre a tot lo mon. E leual de aquell loch e tench lo molt guardat a sa cambra mentra son viu. Quant lo rey Dauid hac ajustada pera e fusta e totes coses necessaries a fer lo temple, dix li nostro Senyor: per ço com tu es hom qui has ensutzades les tues mans en sanch, no vull que tu fasses lo temple. Dix Dauid: ¿donchs quil fara, Senyor? Dix nostro Senyor: ton fill Salamo lo fara apres tu. E Dauid cessa ço que cuydaua fer e comensar. Dauid fo bon rey e propheta e feu molts psalms a laor de Deu. E mori lo rey Dauid e son soterrat en Iherusalem.

Com regna Salamo.

APres Dauid regna ſon fill Salamo e pres la filla del rey Pharao de Egipte per muller, de la qual dien los jueus que hac un fill contra natura, axi que no hauia encara ſino .xj. anys com lo engendra, e portala a la ciutat de Dauid per ço com encara no hauia feta caſa a ſos ops. Empero hauia propoſat de fer .iij. caſes a Deu : ço es, lo temple, e caſa a ſi matex, e que faria .iij. murs en Iheruſalem. E que en lo primer mur fos lo temple, e caſes a aquells qui hauien a ſervir lo temple, e atreſi la caſa reyal e poſades a ſos officials e als priuats. E que al ſegon mur ſtegueſſen

los homens apoderats e los prophetes. E que al terç mur ſtigueſſen los meneſtrals. Puſque Salamo hac amenada aqui ſa muller, anaſſen en Ebron e offeri offerenes plaſents a noſtro ſenyor Deu, ſegons que era acoſtumat que deuia fer Rey nouell. E 'apparech li noſtro Senyor aquella nit matexa en ſompni e dix li: demana quet vulles e hauras ho. Dix Salamo: Senyor, jo ſon infant e he poch enteniment, per quet prech quem dons ſeny que puſqua jutjar e gouernar lo teu poble e detriar entre mal e be. Aquella paraula plaech molt a noſtro ſenyor Deu e dixli: per ço com no demaneſt ſegons coſtuma de hom, hauras als teus dies riqueſes e victoria ſobre tos enemichs, e vet que t' he fet ſobre la tua demanda que t' he donat ſeny e t' he fet ſaui. E encara he mes donat a tu aqueſtes coſes que no demaneſt, ſi per ventura iras per les vies dels meus manaments. Deſpertas Salamo ple de ſauieſa e tornaſen en Iheruſalem faent gracies a Deu e offerint ſes offerenes ſimples.

Del primer juy que dona Salamo.

De mantinent que Salamo comenſa a regnar vengueren dues fembres publiques deuant ell. E la una dix: Senyor, merce: jo e aqueſta fembra eſtauem en una caſa e dormiem en un lit, e jo hagui un fill e puys ella hach ne altre: e durment abdues ab noſtros infants en un lit, mori lo ſeu infant, e ella ſenti que lo ſeu infant era mort: mentre jo dormia leuam lo meu infant de prop mi e poſay lo ſeu qui era mort, e lo meu qui era viu poſa prop ſi. E quant jom deſperti trobem lo infant mort al coſtat e eſtigui ab gran dolor tro al mati que conegui que no era mon fill, e demaneli lo meu que viu en ſon poder, e nol me volch donar. Reſpos laltra e dix: ments, que ans es mort lo teu fill, e aqueſt es meu qui es. Ans dius tu gran falſia, dix laltra, que lo meu fill es viu e es aquex que tu tens, e lo teu mori. E ſtauen axi en gran conteſa deuant Salamo. E Salamo volent partir la lur conteſa feuſe aportar una ſpaſa e dix: aportats me lo infant viu e partir l' hem en dues parts e donar n' hem a caſcuna ſa part. E dix la mare del infant viu: O ſenyor, per amor de Deu no ſia, que molt am mes que

ella lo hage que ſil vehya ociure. Dix laltra: nol hauras tu ni jo entegra, mas ſia partit axi com diu lo ſenyor e hagen caſcuna ſa part. No, dix laltra, que jo non vull gens, ans ſia tot teu. Reſpos Salamo: dats lo infant viu a aqueſta qui n' ha pietat, que aqueſta es ſa mare. E quant los jueus ohyren aqueſt judici temeren molt lo Rey e loaren Deu qui tanta ſauieſa li hauia donada.

Del temple que feu Salamo e dels miracles que feu lo sant fust de la vera Creu.

Passat algun temps apres aço, vench langel a Salamo e dixli que comenſas lo temple que ſon pare volia fer. E Salamo comenſa lauors lo temple. E quant lo temple fo pres de acabat membras a Salamo de aquell fuſt que ſon pare ten honradament tenia en ſa cambra. E dix: fare metre aqueſt fuſt en la obra del temple, que en milor loch nol poria metre. E feulo portar e liuralo als meſtres, e los meſtres volent lo metre en un loch hon era meſter al temple meſurarenlo e trobaren lo molt lonch. E quant ne volien tolre meſurauenlo e trobauen lo breu, tant que nol pogueren ginyar quel poſqueſſen metre en negun

loch de la obra del temple. Quant Salamo entes aço dix: per ventura aqueſt fuſt ha a ſervir a pus virtuoſa coſa que aquella del temple, que aſſats ne moſtra en ell Deu grans ſenyals. E jo aqueſts ſenyals lex los al meu Deu. Lauors lo mana envolcar en cendat, e feu lo poſar a una part del temple a lats de la paret per reliquies axi com coſa ſancta. E un dia ſdeuench ſe que entra en lo temple una bona fembra qui hauia nom Maxilla, e acoſtas a aquella bigua ſancta: e comenſaren a cremar les ſues veſtedures axi com a eſtopa, e comenſa a cridar prophetant a grans veus: lo meu ſenyor Ihēſucriſt valme. E quant los juheus oyren aquella paraula que ella apellaua Iheſucriſt dixeren que era endemoniada. E gitaren la del temple e fora de la ciutat de Iheruſalem per la porta de Segur e apedreguaren la. E aquella fo la primera perſona qui pres martiri per Iheſucriſt. E lo fuſt que ſolien amar deſamaren lo: per aqueſta raho daqui auant volgueren lo gitar del temple, mas Salamo axi com a hom qui hauia gran ſauieſa nols ho conſenti. Depuys a cap de temps vench la regina auſtral, qui es dita Nichola Sibilla, en Iheruſalem per oyr la ſauieſa de Salamo e offeri los .xxx. diners axi com demunt hauets oyt. E ella viu aquella ſancta bigua, e dix prophetant de aquella: O rail de fuſt, beneyta ſies tu com aqueſta part de tu es romaſa ſobre terra per donar ſalut al mon, e grans marauelles demoſtres, ço es, que ha eſſer enviat un

donzel qui naxera de verge e morra en tu per ſalvar los peccadors. E marauell me fort de tu, rey Salamo, qui es tant entes, per que tens axi aqueſt fuſt ten honrat, cor per aqueſt ha eſdeuenir ſalut a altres gents e mort a aqueſtes. Quant los juheus oyren aqueſtes paraules creſch entre ells lo mal talent contra lo fuſt, e gitaren lo fora del temple e meſeren lo en la piſcina de Siloe en la ayga hon lauauen les carns dels ſacrificis. E penſaren ſe que podriria e no podria eſdeuenir ço que Sibilla ne aquella altra bona fembra hauia dit, e faheren lo metre al cap de la aygua ſots una roca que nol veheſſen. Alguns no entenents dixeren quel meſeren per pont ſobre una aygua. Ans no fo axi, que no poguera eſſer que Deu conſentis que tan precios fuſt jagues en tan vil loch. Ans deuem creure que fon gitat, ſegons que dit hauem, en lo natatori de Siloe. E axi ho recomte ſent Athanaſi. E deſpuys que lo dit fuſt fo en aquell natatori, hach la piſcina aquella virtut que diu lo euangeliſta: que guaria los malalts. Que langell deuallaua caſcun dia una vegada e poſaues ſobre aquell fuſt engir, e lo fuſt manaua les aygues: e lo malalt qui primer hy entraua com les aygues eren meſclades, exien ſa de qualque malaltia hagues: e axi hach tota hora aquella aygua aytal virtut mentre hy fo aquell ſant fuſt, que guaria caſcun jorn un malalt. E eſtech aqui lo fuſt ſant tro al dia de la ſancta paſſio de Iheſucriſt que lo fuſt exi fora les aygues ſens mans de

homens. E aquells qui altre ſen penſen penſenſe folia. Salamo compli lo temple de Deu en .xv. anys, e regna .xl. anys e mori, e fo ſoterrat ab ſon pare Dauid en Iheruſalem: e lexa en lo temple .ccc. eſcuts dor los quals deſtruy Roboam fill ſeu.

Com regna Roboam.

Quant Salamo fo mort, regna ſon fill Roboam e perde los .x. trips de Iſrael, e cobralos Jeroboam fill de Nebet, qui era ſon enemich, e aço fo per ſon peccat com adoraua ydoles: e regna ſolament en lo trip de Juda en Iheruſalem .xvij. anys, e aço li lexa noſtro Senyor per amor de Dauid qui era ſon aui: e mori e fo ſoterrat en Iheruſalem ab ſos parens.

Com regna Abia.

Pus fo mort Roboam, regna ſon fill Abia en Juda .iij. anys ſens pus, e mori. E regna ſon fill Aram en Iheruſalem .xlij. anys e fon molt

bon rey e dreturer, e deſtroy totes les ydoles de la terra, e feu moltes batalles e vençe lo rey de Iſrael, e mori de mal que hach als peus e fo ſoterrat en Iheruſalem: e apres ell regna ſon fill Joſafat.

Com regna Josafat.

Josafat regna .xxv. anys en Juda , e ocis tots ſos germans e molts daltres princeps de la terra, e feu moltes batalles e pres per muller la filla de Joab. E mori e ſoterraren lo ab ſos pares en Iheruſalem.

Com regna Jeroboam.

E puys com fo mort Josafat regna Jeroboam, e fo mal rey e mori, e la gent de la terra nol ploraren axi com hauien acostumat de plorar los altros reys: e apres de aquest regna son fill Ozias un any sens plus, e sa mare hach nom Ethalia e feu pendre tots aquells qui eren estats dels linatges dels reys e feu los tots auciure. Aquest rey hach un fill qui hach nom Joas, e nodrilo Joada secretament. E puys per consell fo morta aquella regina. Puys lo rey Joas feu ociure Joada e per consell de Joada feu ociure Zecharias, fill de Barachies, entre lo temple e laltar. Joas regna .xl.

anys en Iherufalem e mori. E foterraren lo en Iherufalem ab fos pares. Apres que Joas fo mort regna fon fill Jofias en Iherufalem .lij. anys, e feu libres entro al dia que mori. Apres Jofias regna fon fill Joatan .xxv. anys e mori, e foterraren lo en Iherufalem ab fos pares, e fo molt bon rey.

Com regna Acam.

Apres Joatan regna fon fill Acam .xxv. anys: e en aquell temps eren prophetes en Judea e en Iherufalem, ço es, Ifahyes e Ofe e Amos. E en aquell temps vengueren tro a Simi, lo rey de Siria e lo fill de Romelia de Ifrael fins en Iherufalem per combatre e noy pogueren res fer. Cor noftro Senyor dix a Acam que no hagues pahor de aquells reys. E donali fenyal e dixli: Verge concebra e haura fill e fera appellat fon nom, Emanuel. E mori Acam e foterraren lo en Ihe rufalem.

Com regna Ezechies.

Apres Acam regna ſon fill Ezechies en Judea e en Iheruſalem. Lauors vench Salmanaſar, rey de Siria, ſobre Oſee, rey de Iſrael. E Oſee atorgas per ſon vaſſall, e en aquell temps vingue Senacherip, fill del rey de Siria, e pres Samaria e menaſen tots los homens de la terra catius en Siria: e tot aço eſdeuench als fills de Iſrael per lo peccat com adorauen les ydoles. Quant Ezechies compli .xiiij. anys que regnaua, vench Senacherip, rey de Siria, ſobre la terra de Iheruſalem e trames a dir al rey Ezechies que li donas la terra de Iheruſalem. E Ezechies demana conſell a Iſayes propheta, e faheren oracio a noſtro ſenyor Deu, e vengueren tant grans mortaldats que la nit aquella moriren en la oſt de Siria be .clxxx. millia homens: e ſobre aço tornaſen Senacherip en Siria, a Niniue, la gran ciutat aqui hon era lo temple de la ſua ydola, e aqui lo ocieren los fills ſeus, Adramelech e Saratzar. E apres aço vench malaltia al rey Ezechies que vench al punt de la mort: e per prechs de Iſayes creſch li noſtro Senyor la vida .xxviiij. anys, e fo bon rey e dreturer, e trenca totes les ydoles que ell troba, e deſ-

troy la ſerp del coure que feu Moyſes en lo deſert; per ço com encara la tenien los fills de Iſrael a gran honor. Mori Ezechies e ſoterraren lo en Iheruſalem.

Com regna Manases.

APres la mort de Ezechies regna ſon fill Manaſes .xlv. anys. E ſi lo pare fo bon rey aqueſt fo lo contrari. Feu toſtemps coſes deſplaſents a noſtro Senyor. E no hauia ſino .xj. anyc com comenſa a regnar. Aqueſt adoraua les ydoles e feu ociure moltes gents a tort. E tot ço qui era mal ni mal eſtant que ſon pare hauia fet deſfer o deſtroir, tot ho refeu ell e ho torna. E ſi neguna coſa de be hauia feta ſon pare aqueſt la deſtroy. Mori Manaſes e fo ſoterrat en una orta per los mals que hauia fets, que no li tanyia que fos ſoterrat ab los altros. Puys regna ſon fill Amon .xxij. anys, mas no regna en Iheruſalem ſino .xij. anys, e fo mal rey e adoraua les ydoles e feu aytants de mals com puch, com hauia les coſtumes de ſon pare Manaſes. E giraren ſe les gents de la terra contra ell e ocieren lo: e leuaren rey ſon fill Joſies e regna .xxxj. any e fo bon rey en ves Deu, e feu gitar del temple tot ço que hy troba ſutze

ni mal eſtant. E en aquell temps vench Farao, rey de Egipte, contra lo rey de Siria al riu de Eufrates. E exi Joſias contra e mori en lo temple de Magedon: e tragueren lon e portaren lo ſoterrar en Iheruſalem. E regna ſon fill Joas .xx. anys, e fo mal rey contra noſtro Senyor e perde lo regne per la ſua auoleſa. E vench de Egipte e leua rey un altro germa de Joas qui hauia nom Eliachim, e ell mes li nom Joachim e puys lo ſen mena catiu en Egipte. Quant aqueſt Joachim comenſa a regnar hauia .xx. anys e regna .xl. anys en Iheruſalem. E en aquell temps vench Nabuguadonoſor, rey de Babilonia, en Iheruſalem. E feu ſe fer Joachim ſon vaſſall. En apres mori aqueſt rey Joachim e regna ſon fill qui hauia nom Joachim aximatex. E aqueſt Joachim no regna en Iheruſalem ſino .iij. meſos. E lauos fon acabada la .iiij. edat e hach en ella .xxj. generacio.

Com vench Nabugadonosor en Iherusalem e la destroy.

En aquell temps vench Nabugadonoſor, rey, en Iheruſalem, e exi a ell Joachim e pres lo Nabugadonoſor e deſtroy Iheruſalem e tota la obra que feu fer Salamo. E lauos leua daqui los

.xxx. diners, dels quals dessus ohys parlar, que Nichola Sibilla offeri al temple. E menasen Joachim e sa mare e tota la sua gent catius en Babilonia. E encara sen mena catius los prophetes Jeremies, Isayes, Daniel, Misael, Ananies e Azaries. E posa nom a Daniel, Baltasar, e a Ananies, Sidrach, e a Misael, Misach, e a Azaries, Abdenago. E leua rey per sa voluntat Matanies, auonclo de Joachim, e mes li nom Sedetchies. E regna .xj. anys, e fo mal rey e fals e desleyal.

Com Nabugadonosor feu una ydola dor qui hauia nom Bel.

NAbugadonosor feu una ymatge de or qui hauia d' alt .xl. colzes, e mes li nom Bel. E feu cridar per tota la terra, que totes les gents vinguessen adorar aquella ymatge com hoyssen les sues trompes e los seus sturments, e faheren ho axi tots aquells de la sua terra. E lauors eren aqui aquells .iij. infants, ço es, Ananies, Azaries, Misael. E quant los altros anauen adorar aquella ydola, aquests .iij. infants noy volien anar. E alguns dixeren ho a Nabugadonosor com aquells .iij. infants no volien anar adorar aquella, e mana que li fossen amenats deuant. E com li fo-

ren deuant, dixlos: ¿per que vosaltres no adorats aquella ydola ni los meus deus? Dixeren ells: nos no adoram tos deus, per ço com son obres de mans; mas adoram e crehem aquell Deu qui feu e crea totes coses e les mante. Quant ho entes Nabugadonosor fo ple de mal talent, e dix: jo jur per los meus deus, que si vosaltres no anats adorar los meus deus quant ohyrets les mies trompes e los meus sturments, que jous fare morir a grans penes. Quant vench lendema, mana sonar les trompes e los sturments axi com hauia acostumat, e anaren totes les gents adorar la ymatge; mas los .iij. infants noy anaren. Lauors lo Rey mana scalfar un forn e manals metre dins pensantse que cremassen. E diu lo libre de Daniel, que deualla langel de nostro Senyor e entra ab ells al forn e gita les flames defora: e fo al mig del forn axi com a vent ab pluja. E escampa la flama del foch sobre lo forn .xlviiij. colzes en alt, e crema los sirvents qui atiauen lo foch: e als .iij. infants no feu negun mal, e anauen ab langel dins lo forn cantant e ballant e loant lo nom de Deu. E deyen axi: totes les coses que Deu crea e obra, beneytes son: beneyts e loats Deu e glorificats lo seu nom, cor ell es e sera beneyt sens fi.

Com Nabugadonosor entra altra vegada en Iherusalem.

Altra vegada vench Nabugadonofor en Ihierufalem qui f' era alfat ab la terra de Sedetchies, e afetialo en Iherufalem: e fo la fam tan gran que fugi Sedetchies de nits, e aconfeguilo Nabugadonofor al plan de Jherico, e pres lo e feu lo menar a Rablat en Antochia, e feu lo jutjar en cort. E feuli degollar deuant dos fills que hauia. E puys feuli trer los ulls e mana ab fi catius en Babilonia Jeconies e lo fill de Jofies e lurs germans e lurs parents: hon diu lo euangeli: in tranfmigratione Babilonis. En efta captiuitat foren los fills de Ifrael .lxx. anys entro quels fpira noftro Senyor, e tot aço los efdeuench per lo peccat que demunt ohys. Lauors enviaren los reys de Perfia que reffaeffen lo temple de Iherufalem qui era deftrouit.

Com torna a la generacio fins a nostra dona sancta Maria.

DIu en lo libre dels Reys, que del dia que mori Salamo en tro quel temple fo deſtrouit hac .ccccxj. anys e .vj. meſos e .x. dies. E del dia quels fills de Iſrael iſqueren de la primera captiuitat entro a laltra que feu Nabugadonoſor .Dccccxl. anys. Quant Jeconies exi de Babilonia hac fill Salatiel, e Salatiel hac fill Zorobabel, e Zorobabel fo princep dels fills de Iſrael depuys que exiren de Babilonia. E daqui auant no hagueren los fills de Iſrael rey ni princep de lur linatge tro al eſdeueniment de Iheſucriſt. E Zorobabel hac fill Abiud. Abiud hac fill Eliatchim. En aqueſt temps vench Anthiocus ſobre la ciutat de Iheruſalem e no la poch pendre. Lauors era aqui Judes Machabeu e ſos germans quis combateren ab ells e deſbarataren los e aucieren ne molts. Eliatchim hac fill Aazor. Aazor hac fill Sadoc. Sadoc hac fill Achim. En aquell temps era la terra de Iheruſalem en poder dels romans. Achim hac fill Abiud. Abiud hac fill Eleatzar. Eleatzar hac fill Matan. Matan hac fill Jacob. Jacob hac fill Joſep. Aqueſt Joſep

vench dretament del linatge de noſtra dona ſancta Maria axi com era ſon coſigerma. Mas per ço com les generacions nos comtauen per les dones, per ço los euangeliſtes les tragueren de Jacob, pare de Joſep qui fo ſpos de noſtra dona ſancta Maria, de la qual naſch Iheſucriſt ſenyor noſtro. E axi hauem la generacio dretament tro a noſtra dona ſancta Maria.

De les costumes dels réys.

Sabets que coſtuma es eſtada toſtemps dels reys e es encara, que dien los euangeliſtes que los reys ſcriuen lurs generacions. E quant Herodes regna en Iheruſalem, per ço com era hom de vil loch e no hauia bona raho que lexas de ſi ſcriptura, feu fer cremar tots quants libres troba qui parlaſſen de generacions de reys. E per ço hagueren los euangeliſtes molt gran afany del linatge de Joſep e de noſtra dona ſancta Maria. Mas diu Johan de Maſen, qui era grech, que parents de noſtra dona ſancta Maria eſtauen en Grecia e eren homens bons e ſauis e nobles: e appellauen los en aquella terra on eſtauen, *diſponti* en grech, qui vol aytant dir com deſtroyts, per ço com eren exits de lur terra per alguna diſcordia. E

estauen entre les estranyes gents: e aquells ab grans noblesses tenien libres qui parlauen de lurs generacions, dretament auallant de pare a fill. E daqui preseren los euangelistes la humana generacio de nostro senyor Deu Ihesucrist. E sent Matheu en lo seu euangeli anomena Josep fill de Jacob. E sant Luch lo appella fill de Eli, per que de aço es estada algunes vegades questio. E fo fet per esta raho: que en aquell temps era costuma dels juheus que si la un germa prenia muller e moria ans que hagues fills, que laltre germa deuia puys pendre aquella matexa muller per ressucitar lo sement del primer frare. E lo primer fill que hauia era appellat, segons la lig, fill del primer frare, jatsia que segons natura fos fill del segon frare quil hauia engendrat. En axi se esdeuench de Josep. Cor Jacob e Eli foren frares. Eli qui era major pres muller e mori ans que hagues fills, per que Jacob hac la a pendre, qui era lo segon frare. E hac ne fill Josep que segons la lig era appellat fill de Eli qui era estat son auonclo, pero segons natura era fill de Jacob quil hauia engenrat; per que sent Matheu trasch la generacio de Dauid auall per Salamo tro a Jacob pare de Josep. E sent Luch trasch la atresi per Dauid auall, per natura del altro fill de Dauid, entro a Eli, germa de Jacob qui segons la lig era appellat pare de Josep. E axi cascuns dels euangelistes dixeren veritat.

Com la terra de Iherusalem e de Judea eren sots Cesar, emperador de Roma.

EN aquell temps era la terra de Judea e de Iherusalem sots Cesar, emperador de Roma. Del dia que vench Nabugadonosor en Iherusalem e feu lo segon destruyment, daqui auant serviren als caldeus. Quant mori Nabugadonosor regna son fill Baltasar e feu coses desplasents a nostro senyor Deu: que bech en la vaxella qui era estada del temple de Iherusalem. E per aquest peccat lo ocieren homens de Persia qui eren dels seus estats. En aquell temps era Daniel propheta en Caldea e gita de preso Joachim, qui son rey de Judea que sen hauia menat Nabugadonosor, axi com demunt hauets hoyt, e hauia estat en preso .xvij. anys, e trames lo en Iherusalem.

Com Daniel destroui la ydola que feu Nabugadonosor.

Mori Baltafar e regna Eftoriages. En aqueft temps fo Daniel en poder dels leons axi com auant oyrets. Ja hoys com Nabugadonofor mana fer una ymatge dor que mana adorar al feu poble e que la appellaua Bel. Areus direm com la deftroy Daniel. Daniel era en Babilonia axi com ja hauets hoyt. E lo rey menauel ab fi e fafia li honor, e de aço eren fort defpagats los caldeus e deyen: aqueft rey noftro femblant fa que fia juheu, que mes ama Daniel que nos. Aquella ydola ftaua en un gran temple, e hauien per coftuma que li donauen cafcun dia a menjar .vij. vaques e .vij. cuyrs de vaques plens de forment e .vij. pans e molts menjars, e pofauen ho deuant la ydola al vefpre, e de nits menjauen ho los facerdots qui fervien lo temple e lurs. mullers e lurs companyes e les gents de la terra. E encara lo Rey fe cuydaua que ho menjas la ydola que tenien per deu lur. E un dia dix lo Rey a Daniel que anas ab ell al temple e que adoras aquell feu deu qui era tant poderos. E dixli Daniel: aquex teu deu no ha poder de res a fer ni a deffer, per que

no adoraria ſino aquell Deu qui feu tot lo mon e totes coſes qui hy ſon; mas aquex teu deu es obra de mans e no ha poder de res a fer ni a deſſer. Dix lo Rey a Daniel: ¿e penſes te tu que ſia altro deu ten poderos com aqueſt Bel que tanta vianda menja caſcun dia, e axi pot menjar e deſtroir tots aquells qui li ſon deſobedients? Senyor, dix Daniel, tu dius veritat, que axi be com ell menja axi be ha poder de fer mal e be. ¿Com, dix lo Rey, vols tu dir que no manuch? Dix Daniel: per cert, ſenyor, que ell no menja ni beu. Dix lo Rey: jo to fare prouar. Dix Daniel: ſi ho fas jol adorare, ab una condicio, ſenyor, ſi pots prouar que manuch. E ſi jot puch prouar manifeſtament que ell no menja, que tu nol adors pus ne hages ta fe en ell. Aſſats me plau, dix lo Rey. Quant vench aquella hora que portauen aquells menjars al temple anaren hy lo Rey e Daniel: e ſabe Daniel per veu de Deu que aquells qui ſervien lo temple menjauen aquelles viandes. E Daniel portaſen cendra amagadament, e los caldeus poſaren aquelles viandes ſobre laltar qui era deuant la ydola. E dix lo Rey a Daniel: vet, tot aço menjera Bel, aqueſt noſtro deu: be pories tu entendre que poderos es com tanta vianda menja en una hora, que com nos vendrem al mati tot ho haura menjat e tu lo adoraras. Volenters, dix Daniel, ab condicio que ſi no menja que tu nol adors. Dix lo Rey: jur te que no. E comenſaren a exir del temple, e exi Daniel derrer eſ-

campant aquella cendra que portaua, per terra. E quant foren defora tancaren la porta del temple, e posay lo Rey son segell e Daniel lo seu. E puys de nits vingueren los sacerdots e menjaren aquelles viandes axi com solien fer. E romangueren les petjades en aquella cendra que Daniel hy hauia escampada. Quant vench lo mati lo Rey trames per Daniel, e anaren al temple e quant foren dins dix lo Rey a Daniel: couente adorar lo nostro deu que menjat ha tot quant hy posam anit. E Daniel gorda la cendra que hauia escampada en terra e viu les petjades e dix al Rey: assi veg jo petjades de homens e de fembres e de infants qui son anats esta nit per assi. E lo Rey garda en terra e viu les petjades, e feu pendre tots aquells qui servien lo temple, e manals turmentar fins que dixeren veritat axi com ells ho hauien menjat tota via, En aquesta manera fon destrouida la ydola que appellauen Bel, e foren ne fort despagats los caldeus.

Com Daniel ocis lo drago e fo mes en poder del leo.

Apres d' aço trobaren un gran drago efpeuentable e adorauen lo dient tots que era deu. E dix lo Rey a Daniel que adoras aquell drago, fino quel menjaria tot viu. No fare, dix Daniel, que be pots tu veure que axo es diable, e fa mal quil adora axi com a Deu. Si nol adores, dix lo Rey, menjar t' ha tot viu. Dix Daniel: nim menjara nim pora noure nim gofara fol guardar. Dix lo Rey: pus dius que not gofara guardar, entra a ell, que a aquells quil adoren es bon e fimple e los altros fe beu vius. E fi not ociu, dix lo Rey, james nol adorare. Dix Daniel: ans ociure jo ell. Quant Daniel viu lo drago conjura lo per lo Deu quil feu, e puys lo drago no li poch fer mal. E acoftas Daniel a ell, e pres pregunta e rayna e eftopa e fone ho tot enfemps e puys mes hy foch. E gita ho tot enfemps axi a cremar en la bocha del drago e ocis lo. E aço agreuja molt los caldeus, e foren molt fallons contra Daniel e manaffaren li e meferen lo entre los leons, axi com ara oyrets. Diu lo libre de Daniel que fe ajuftaren aquells de Babilonia e anaren fen al Rey

dient li: donens Daniel qui destroui Bel e ocis lo drago. E si no ho fas sapies que nos ociurem tu e ta casa. Quant lo Rey viu venir les gents axi cruelment, fo en traball e hac los a donar Daniel: e ells meseren lo en un carcer hon hauia .vij. leons, als quals deuien donar .iij. cossors de homens e dues oueylles cascun dia. E quant hy meseren Daniel tolgueren los la reccio per tal que mills menjassen Daniel. E estigueren los leons .vj. dies que no menjaren nis acostaren a Daniel. En aquella saho era Abacuc propheta en Iherusalem e en Judea, e tenia sa vianda apparellada que deuia portar al camp a sos segadors. E langel de Deu vench a ell e dixli: Abacuc, porta aquexa vianda que has apparellada, en Babilonia a Daniel qui jau en la preso dels leons. Dix Abacuc: Senyor, e jo no viu anch Babilonia ne la preso no se. E langel presllo per un cabell, e portal en Babilonia a Daniel, e posalo sobre la preso dels leons. E crida Abacuc, dient: Daniel, seruidor de Deu, leua e menja de la vianda que nostre senyor Deu te envia. Dix Daniel: ara conech quel meu Senyor se remembra de mi, e menja. E langel torna Abacuc en sa terra. Al .vij. dia que Daniel fo mes entre los leons, ana lo Rey a la preso per plorar Daniel, e viu lo estar sa e viu lo entre los leons, e dix cridant a grans veus: molt es gran e poderos lo Deu de Daniel. E feu lo trer en continent de la preso, e manay metre aquells qui foren consellados que ociessen Daniel. E

menjaren los los leons de continent, veent del Rey, e hagueren los deuorats assats en pocha de hora. E dix lo Rey : hagen pahor e temen los homens de la terra lo Deu de Israel, qui axi ha desliurat Daniel de la preso dels leons e ajuda a aquells qui en ell han speransa.

Com regna Titus.

Apres de Estoriages regna Titus, rey de Persia, e aquells fills de Israel qui eren en captiuitat en Babilonia envialos en Iherusalem. En aquell temps regna Alexandri en Grecia e vençe Dari e li tolch la terra: e aço fo a .ccclxxiij. anys de la incarnacio de Ihesucrist, salvador nostre.

Compte de anys.

Segons ques troba en les istories del comensament del mon fins que regna Titus, rey de Persia, hach .iiij. millia dccclxxv. anys. E hach de Titus fins que regna Cesar August en Roma

.cccxxxj. any, e apres que aqueſt regna a .xlij. anys naſch noſtro ſenyor Deu en Betleem, e hac de la natiuitat fins a la paſſio .xxxij. anys.

Com lo rey Anthiocus asetja la ciutat de Iherusalem.

APres vench lo rey Antiochus e aſetja la ciutat de Iheruſalem e hach moltes batalles ab Judes Machabeu e ab ſos germans: e pres Iheruſalem e entra al temple ab gran ſuperbia, e pres tots los juheus que troba en la terra e menals ſen catius en Egipte: e combates ab Ptolomeu, rey de Perſia, e vençelo e tornaſen Anthiocus en ſa terra. Deſpuys tots los Reys qui foren en Egipte hagueren nom Ptolomeus.

Dels Reys qui regnaren en Egipte qui hagren nom Ptolomeus.

AQuest Ptolomeu primer hach .lxxij. homens sauis e torna lo ebraich en grech. Laltro rey Ptolomeu segon regna son regne .xxvij. anys: e en aquell temps fo Marcell consol de Roma e gonya Cisilia.

Lo terç Rey dels Ptolomeus.

LO terç rey de Egipte dels Ptolomeus solve tots los juheus qui eren catius en Egipte e trames los en Iherusalem. Atresi hy envia tota la vaxella qui era estada del temple de Deu.

Lo quart Rey dels Ptolomeus.

LO quart rey dels Ptolomeus regna .xx. anys e guanya la ciutat de Africa, e ab confell e ab ajuda dels romans guanya Spanya.

Lo quint Rey dels Ptolomeus.

LO quint rey dels Ptolomeus regna .x. anys e fo emperador de Siria per los romans. E mantinent apres de aço Pompeus, confol de Roma, ana en Iherufalem e menafen tots los juheus en Roma. E en aquell temps fo Julius Cefar emperador de Roma e fenyor per fi matex, que de abans confols fenyorejauen. Aqueft Julius Cefar feu ociure Pompeus qui nol volia rebre en Roma, fegons que ara oyrets.

Com nasch Julius Cesar qui fo lo primer emperador de Roma

Abans que Julius Cesar nasques hac un dia en la ciutat de Roma gran brega entre ells, quey mori gran gent. E quant fo passada la bregua, anant un caualler per la ciutat entre los morts, viu jaure una dona morta qui era prenys, e viu que li ballugaua la criatura dins lo ventre. E deualla del cauall e obri la dona e trasch li la criatura del ventre: e aço fo al temps de juliol. E per ço per lo nom del mes meseren en aquella criatura, qui era mascle, nom Julius. E per tal com lo dia abans que ell nasques eren estats peçejats son pare e sa mare, meseren li nom Cesar. E quant saberen que era estat de bon linatge nodriren lo be. E per temps a auant hac una filla e meseren li nom Juliana. E donaren la per muller a Pompeus qui era un dels majors senadors de Roma. En aquell temps era acostumat en Roma que com alguna terra nols volia obeyr, enviauen hy osts. E donauen cert temps a aquell qui anaua per cap de la ost, dins lo qual temps degues hauer conquesta aquella terra hon lo enviauen. E si dins aquell temps la hauia con-

questa e tornaua, rebien lo los romans ab gran alegria. E trenquauen .xv. brasses del mur de Roma, e trahyen li una carreta dor e aseyenlo en aquella, e metien lo axi en Roma. En aquell temps de Julius Cesar se esdeuench que los romans hagueren a trametre en una terra qui los era desobedient. E feu tant Pompeus, que Julius Cesar qui era son sogre hi hac anar, cor era bon caualler e era pobre. E fo cap de la ost, e donaren li cert temps segons la costuma de Roma que hagues conquesta aquella terra. E fo sa ventura que passa lo temps que li hauien dat e no hac res fet, e la gent volch sen tornar dient que lur temps hauien servit. Amichs, dix ell, vagen sen tots aquells qui sen vullen anar, en bona ventura, e si ni ha alguns qui per lur cortesia vullen romanir ab mi, faran ensenyament, e jo partire ab ells tot ço que hage; que jo en Roma null temps no tornare fins que hage acabat ço per que son trames. Sobre aço sen torna partida de la gent, e partida ne romas ab ell. E puys fo sa ventura que ab aquells acaba tot ço per que era trames, e guanya tres tants de terra que aquella per que era trames. E estant ell axi mori la filla sua qui era muller de Pompeus. Quant Pompeus sabe que Julius Cesar venia e ell hauia perduda sa muller, qui era estada filla de Julius Cesar, comensa de tractar contra ell dient que no era digna raho que hom li fahes aquella honor qui era acostumada de fer als altros cauallers, pus dins lo terme no

era vengut. E quant Julius Cesar fo en Roma dixeren li que sen entras simplement axi com un altro caualler, que no li farien altra honor, pus no era vengut al temps que li hauien dat. Quant Julius Cesar entes aço, appella aquells qui ab ell eren e dixlos: amichs, sitot nos siam leguiats, gonyada hauem honor de Roma mes que no gonyaren nul temps neguns dels altros qui sien estats tramesos en tres viatges: sitot son ells apoderats, no son ells de millor sanch que nos. Ben sabets que venim de terres que totes eren de nostros enemichs, e mal lur grat han hagut a fer nostro manament: fassam de aquests allo matex e no entrem en la ciutat, mas asetgem nos assi defora, e tots quants de ells pugam pendre, los uns turmentarem e los altros auciurem. E tots consentiren li ho e faheren ho axi, e fayen gran dampnatge a la ciutat: e hauien dins en Roma a qui playa assats, e quant viren los romans que ten gran dan prenien e rebien, trameseren los a dir que ells farien aquella honor qui era acostumada de fer. E dix Julius Cesar que no ho volia, que millor hom era ell que aquells a qui hauien feta aquella honor, mas que la li doblassen, sino que james no hi entraria. E despagats quen foren hagueren ho a fer, e axi com solien rompre .xv. brasses del mur de Roma romperen ne .xxx., e axi doblaren li totes les honórs altres. E apres poch de temps que fo en Roma, fo senyor de Roma per si matex e feu auciure Pompeus qui hauia consellat que no li

faheſſen aquella honor. Aqueſt Julius Ceſar fo lo primer emperador de Roma, e aqueſt conques la major partida del mon. E per la boneſa que ell hac, tots los altros emperadors qui foren en Roma gentils apres de aqueſt preſeren lo ſobrenom de aqueſt. E aqueſt feu poblar tres ciutats en Spanya, ço es, Toledo e Segobia e Saragoſſa, en axi que trames dos cauallers e manals que poblaſſen una gran ciutat en lo millor loch que trobaſſen en Spanya e que la entitolaſſen de lurs noms: e la un caualler hauia nom Tol e laltre Ledo, e ajuſtaren los noms e faheren ne un nom, ço es, Toledo, e appellaren axi aquella ciutat. E trames altros dos cauallers en aquella matexa manera, que poblaſſen altra bona ciutat e que la entitolaſſen atreſi de lurs noms: e hauia nom la un caualler Segobin e laltro Atobia, e trobaren un loch qui los fo ſemblant que poria hauer bona ciutat, mas que hauria laygua luny: e enviaren ho a dir al emperador Julius Ceſar, e ell trames los a dir els mana que preſeſſen lo trahut que Spanya fahya a Roma e que faheſſen venir aygua en aquella ciutat e que la poblaſſen : e faheren ho axi. E faheren un pont molt alt per lo qual faheren venir molta aygua que dura fins a la fi del mon. E coſta de amenar aquella aygua lo trahut de .xv. anys que Spanya fahya a Roma. E entitolaren la ciutat de lurs noms en axi que preſeren les primeres .iiij. letres de Segobin e les derreres .iij. de Atobia e faheren ne un nom: ço es, Segobia. Puys feu poblar Saragoſſa e entitolar de ſon nom.

Com regna Cesar August.

Mori Julius Cesar e regna Octouia qui fo appellat Cesar August e regna .L. anys. E lauors fo acabada la quinta edat, e segons que es dit hac en ella .xxja. generacio; mas nos acorda ab lo ebraych, e lauors foren complides les .lxxij. setmanes que propheta Daniel, e defalli lo sacerdot dels juheus de Iherusalem. E a cap de .xlij. anys que regna Octouia August fo lany de la incarnacio de Ihesucrist. E quant ell nasch se comensa la .vj. edat. Aquestes .vj. edats se comensaren en aquells lochs que hauets oyt, per raho de moltes asenyalades coses que se esdeuengueren en aquell temps. Axi com en lo comensament de la primera edat forma nostro senyor Deu Adam lo primer hom, en lo comensament de la segona edat refeu nostro senyor Deu lo humanal linatge, encara de les besties e dels aucells, qui era perit per lo diluvi. En lo comensament de la .iija. edat se comensa la circumcisio de Abraham, en lo comensament de la quinta edat los fills de Israel e los prophetes foren menats catius en Babilonia, en lo comensament de la .vja. edat nasch nostro senyor Deu Ihesucrist.

COM NOSTRE SENYOR IHESUCRIST PER SA HUMILITAT VOLCH DEUALLAR EN LO MON.

JA hauets oyt demunt, en lo comenſament del libre, com Adam feu un peccat major que tot lo mon e feu perdre a ſi e a tot ſon linatge la gloria que noſtre ſenyor Deu li hauia apparellada. E per ço com lo peccat fo major que tot lo mon, hauies a rehembre per coſa qui fos major que tot lo mon e que venſes lo diable, axi com lo diable hauia venſut lo hom per cobrar ſon linatge e la gloria que per peccat hauia perduda. E neguna de aqueſtes coſes no poch fer Adam e per ço caſech en la preſo de infern. E noſtro ſenyor Deu, qui hauia ordonat que del linatge de Adam ſe compliria lo nombre

dels ſeus elets, hac pietat de la obra que hauia feta de ſes mans. E volch deuallar en lo mon per ella traure del poder del diable, e rebe forma humana ajuſtada en una natura de .ij^es^. natures: e fo feta en una perſona Deu e hom. E obri los cels per eſſer eguals los elets ab los angels. E aço poch fer Deu e no altre, e en aquella natura que fo hom apaga lo peccat de Adam e feulo apagar major que tot lo mon.

Com nostre Senyor fo denunciat.

Sent Luch diu que per noſtro ſenyor Deu fo trames langel ſent Gabriel en una ciutat de Galilea, qui ha nom Natzaret, a una verge qui era eſpoſada a .j. bon hom qui era de la caſa de Dauid, qui hauia nom Joſep: e la verge hauia nom Maria. E entra langel a ella e dixli: Deus te ſal plena de gracia, Deu es ab tu, beneyta es tu ſobre totes fembres. Quant la verge oy langel fo ſpaordida de la ſua paraula, e eſtaua penſant quina ſalutacio era aquella. E dix langel: no hages pahor, Maria, que trobada has gracia deuant Deu: vet que concebras en ton ventre e infantaras fill e apellaras ſon nom Iheſus. Aqueſt ſera gran, e fill del Altiſme ſera apellat. E dar li ha lo

ſenyor Deu la cadira de Dauid ſon pare. E regnara en la caſa de Jacob toſtemps, e lo ſeu regne no haura fin. E dix noſtra dona ſancta Maria al angel: ¿ com ſera fet aço, que jo no conech paria dom? Dix langel: lo Sperit ſant ſobre vendra en tu e la virtut del Altiſme te ombrara. E per ço aquell qui de tu nexera ſera apellat Sant, fill de Deü. E vet Eliſabet ta coſina qui ha concebut un fill en ſa velleſa ja ha .vj. meſos. Cor no es a Deu neguna coſa impoſſible. E dix noſtra dona ſancta Maria al angel: vet aſſi la ſerventa del Senyor, ſia fet en mi ſegons la tua paraula.

Com Josep volch desamparar la verge Maria.

Diu ſent Matheu que eſtant ſancta Maria eſpoſada ab Joſep, e no hauent entre ells carnal ajuſtament, fo ſancta Maria prenys del ſant Sperit. E Joſep ſon eſpos, axi com era hom juſt e no la volia enganar ne hauia en ella neguna enveja carnal, volch fugir e que la deſamparas. E ell penſant en aço aparech li langel e dix li: Joſep, fill de Dauid, no hages pahor, reeb Maria ta eſpoſa, que ço que en ella es, Sperit ſant es: e haura fill e apellaras ſon nom Iheſus, e aquell fara ſalv lo ſeu poble de lurs peccats.

Com langel denuncia als apostols que Ihesucrist era nat.

Recompta ſent Luch que en lo temps que Iheſucriſt naſch en Betleem anauen pres de aquen paſtors qui gardauen ouelles. E apparech los langel e dix los: jo denunciy a voſaltres gran goyg: e ells foren eſpahordits de la claredat del angel. E ell dix los: no hajats pahor, que ço que demoſtra a voſaltres gran alegria ſera a tot lo poble; cor lo Salvador es vuy nat en la ciutat de Dauid. E don vos aqueſt ſenyal: que trobarets linfant envolcat en draps poſat en lo preſepi. Quant langel aço hac dit, apparegueren grans companyes de angels qui cantauen e loauen lo nom de noſtro ſenyor Deu, dient: gloria e honor ſia a noſtre ſenyor Deu en los altiſmes, e ſia pau en terra als homens de bona voluntat.

Com los apostols anaren veure Ihesucrist.

Los paſtors dixeren entre ſi : anem a Betleem e vejam aqueſta paraula quins es eſtada dita de part de noſtro ſenyor Deu. E anaren yuaſſoſament e trobaren Joſep e noſtra dona ſancta Maria e linfant Iheſucriſt poſat en lo preſepi. E tornaren ſen los paſtors loant e glorificant lo nom de noſtro ſenyor Deu, com hauien viſtes aquelles coſes que langel los hauia dites. Ja hauets oyda la anunciacio, areus direm de la natiuitat.

Dels miracles qui foren en la natiuitat de Ihesucrist.

Aquella hora matexa que Iheſucriſt naſch, apparech la eſtela a orient axi com moltes de vegades hauets hoyt. E veheren los tres reys dorient un cercle daurat, de color de porpra daurada, qui apparech prop lo ſol e una font de oli

que exia de la terra. E fo gran pau fobre les gents e tot lo mon fo fots mes a un fenyor, e fots una porta molts qui Deu rebujauen foren en un dia morts. E la beftia muda qui parla. Dir vos hem per qual ftgnificanfa foren aquefts fenyals. Les efteles fignifiquen los fants. E apparech aquella eftela per Ihefucrift qui es cap dels fants. E lo cercle daurat de color de porpra qui apparech prop del fol, apparech per Ihefucrift qui es fol de jufticia qui vench aconortar la efgleya dor, ço es, de la fua diuinitat e de la porpra de la fua paffio. E loli fignifica la medicina, e per ço nafch la font del oli per donar a entendre que Ihefucrift era nat qui era viua font de mifericordia. Gran pau fo entre totes les gents cor Ihefucrift, qui era vera pau, era nat en lo mon: e lo mon fo fenyalat a un fenyor fots una porpra per l' humanal linatge qui es fenyalat per lo baptifme al fobiran regne. E cells qui menyfprehauen Deu foren morts, e foren aquells qui dixeren: no volem que aqueft regne fobre nos. La beftia muda qui parla foren les gents dels pobles quis convertiren a loar lo nom de noftro fenyor Deu, com de abans hauien los coratges encegats e muts. Aquefts miracles foren en lo dia del feu fant naximent. Apres la fua fanta natiuitat feu venir a ell los .iij. Reys per dar a entendre que volia portar a fi per fe e per obra les .iij. parts del mon, ço es, Affia, Africa e Europa. Depuys ana en Egipte, qui era lo poble fort fquiu, a demoftrar la fua humilitat, que

axi com Moyses gita lo poble de Egipte de poder de Pharao el mena en terra de promissio, que axi deslliuras ell lo poble dels sahels del poder del diable e de infern els menas al regne celestial. E apres los .vij. anys tornasen en terra de Israel per tal que apres los .vij. dons del sant Sperit nos apell al regne celestial. Ara hoyrets com vengueren a ell los .iij. Reys.

Com la estela de Ihesucrist apparech als .iii. Reys de Orient.

Quant los .iij. Reys veheren la estela foren molt marauellats de ella, que no estaua ab les altres en lo firmament, ans estaua pus baxa en laer. E guardaren mantinent lurs libres per veure si porien trobar per qual significansa se demostraua axi aquella estela. E trobaren en la prophecia de Balam qui deya que nexeria un gran Rey dal linatge de Juda. Quant aço hagueren entes volgueren ho saber per lurs ydoles que en aquell temps tenien en aquella terra que adorauen axi com a Deu. E tenienles en aquell temps en .iij. maneres: tenien les unes que adorauen tot lo poble. E tenien les altres qui sanauen alguns malalts, ço es, aquells qui ells sahyen

enmalaltir: que venia lo diable de la ydola al hom e dauali algunes dolors, e quant ſe comanaua a la ydola aquella malaltia ſanaua que no li donaua aquelles dolors. E cuydauenſe les folles gents que la ydola hagues poder quels ſanas de totes malalties. E encara en tenien los Reys e los altros homens en lurs cambres, ab ques conſellauen com volien anar contra lurs enemichs e com volien fer algunes grans fahenes: e lo diable deya los algunes de vegades moltes coſes paſſades per proua. Quant los Reys hagueren hoyda la prophecia de Balam demanaren a lurs ydoles de aquella eſtela que ſignificaua. E lo maligne ſperit dintre la ydola reſpos e dix que un gran Rey era nat ſobre terra. Quant aço hagueren oyt los Reys digueren que no podia eſſer que gran Rey no fos aquell qui tan gran ſenyal moſtraua en ſa natiuitat. E tengueren per be quel anaſſen cercar. E penſaren ſe quins preſents li portarien, cor ells eren grans meſtres en la art magica, ço es, art de les eſteles, e ſabien tant que per ço los appellauen magi. E per ço com les eſteles ſignifiquen los ſants, digueren ells que Rey ſant deuia eſſer aquell. E en ſignificanſa de Rey celeſtial portaren li enſens. E en ſignificanſa de Rey terrenal portaren li aur. E per ço com era mortal e mort hauia a rebre portaren li mirra. E per ço com la prophecia de Balam deya que del linatge de Juda deuia nexer aquell Rey, vengueren ells en Iheruſalem qui era cap del regne de

Juda. E quant ſe meſeren al cami comenſa la eſtela a anar deuant ells guiant los per la via.

Com los tres Reys d' Orient vengueren adorar Ihesucrist.

Recompta ſent Matheu que quant Iheſucriſt fo nat en Betleem, vengueren los .iij. Reys dorient en Iheruſalem e entraren veure Herodes, qui era Rey de Iheruſalem, e dixeren li: ¿hon es aqueſt Rey dels juheus qui es nat, que nos veem la ſua eſtela en Orient e venim lo adorar ab noſtros preſents? Com Herodes oy aço fo molt eſpeuentat ell e tots los homens de la terra ab ell. E feu ajuſtar tots los ſauis qui eren en Iheruſalem per ſaber hon deuia nexer aqueſt Rey Iheſucriſt: e ells diguerenli que en Betleem, que axi ho dix lo propheta: O tu Betleem, terra de Juda, no feras tu pocha entre les ciutats de Juda, que de tu exira duch qui regira lo meu poble de Iſrael. E lauors demana Herodes als Reys quant de temps hauia que hauien viſta la eſtela, e digueren li ho, e envials en Betleem e dix los: anats e demanats fermament del infant, e com lo haurets trobat paſſats aqui e farets m' ho a ſaber, e jo irel adorar. E aço deya ell ab voluntat

quel pogues ociure. Quant los Reys oyren aço comensaren de anar, e quant foren fora de Iherusalem apparech los la estela e ana denant ells fins en Betleem, e estech sobre la casa hon era Ihesucrist. Quant ells veheren la estela estar, foren molt alegres. E entraren en aquella casa e trobaren nostra dona sancta Maria, e Josep, e Ihesucrist qui jaya en lo presepi: e adorarenlo e offeriren li les offerenes les quals demunt oys. E complis ço que propheta Dauid quant dix: e viura e serali donat del aur de Arabia, e adorar l' han e obeyr l' han cascun dia el beneyran tots los Reys de Israel e de la terra, e servir l' han totes les gents. Puys que los Reys foren entrats adorar Ihesucrist desapparech la estela que puys no fo vista: e aço fo al .xiij^e. dia depuys que nostro Senyor fo nat. E dixeren alguns que aquella estela se acosta a les altres. Mas sent Fulgenci diu que aquella fo missatgera estela de Ihesucrist, e fo nouellament creada en aquella matexa hora que nostro senyor Ihesucrist nasch per guiar los .iij. Reys. E depuys com hac complit son ofici, torna en aço que era de abans, que puys no fo vista. Atresi digueren alguns que los .iij. Reys no adoraren Ihesucrist al .xiij^e. dia que fo nat, mas a cap de .j. any e .xiij. dies: que digueren que al .xiij^e. dia no podia esser quels .iij. Reys poguessen esser venguts del cap del mon fins en Betleem. E los eretges atresi contrasten en aço. Mas sent Atanasi diu que al .xiij^e. dia vengueren dia per dia,

cor fon obra de noftro fenyor Deu, axi com fo obra de Deu la creacio de la nouella eftela; per que null hom no hy deu duptar. E vengueren, fegons que diu Yfahyes, en camells correns qui fon apellats dromedariis, e fon menors que los altros camells e van mes e han pus forts peus. E fi a cap de un any e .xiij. dies foffen venguts, no hagueren trobat Ihefucrift en lo prefepi ne en Betleem ; que anas ab madona fancta Maria e ab Jofep en Egipte, axi com auant oyrets. Apres que los .iij. Reys hagueren adorat Ihefucrift romaferen aquella nit en aquell loch. E quant fe gitaren a dormir preguaren Deu quels guias en fon fervey. E vench langel a ells de nit e dixlos que no tornaffen per Herodes, e anaren fen per altra carrera en lurs regions.

Com Herodes feu ociure los infants.

Herodes efperaua los .iij. Reys que tornaffen per ell, e quant fabe que fen eren tornats tench fe per efcarnit. E trameflos molts cauallers de tras quels li tornaffen per faber aquell Rey qui era nat hon era. E trobaren per cert que fen eren anats e que s' eren recullits en naus en lo port de Tarfia. E los cauallers tornaren fen a He-

rodes e dixeren li ho. E lauors Herodes feu ajustar tots los infants qui eren en Betleem e en tota la terra entorn per auciurelos, com bes cuydaua que si tots los auceya quey morria Ihesucrist, Rey dels juheus.

Com Herodes feu encalsar los .iii. Reys.

Aquest Herodes era pagua e era vassall del emperador Cesar e hauia dues mullers. La major hauia nom Mariana e laltra hauia nom Scis. E hac de Mariana dos fills, ço es, Alexandri e Aristotil, e de la altra hac un fill qui hauia nom Antipater. E Herodes amaua mes Scis que Mariana, e entenia a heretar lo fill de Scis e a deseretar aquells de Mariana. E Alexandri qui era lo major era hom simple. E Aristotil, qui era menor e era hom malicios e gran clergua, anasen en Roma a Cesar Octouia August. E clamas de son pare per lo mal que faya a sa mare e a son germa Alexandri e a ell matex e a la gent de la terra. E aço son .j. poch de temps ans que Ihesucrist nasques. Quant lemperador hac entes aço, trames cartes a Herodes que mantinent vista la letra vengues en Roma per respondre a la questio que son fill li faya. E en aquella saho

que Herodes tenia ajuſtats e preſos los infants per auciure los, la carta del Emperador li vench, e nols goſa auciure per paor que no li nogues deuant lo Emperador: e anaſen en Roma e acaba tot ſon fet ab lo Emperador axi com ſe volch e tornaſen a Iheruſalem per mar. E mana als mariners quel giraſſen al port de Tarſia. E quant fo aqui feu trencar totes quantes naus hauia en lo port, per tal com ſ' hi eren recullits aquells .iij. Reys. Lauors ſe compli ço que hauia prophetat Dauid qui dix: ab aytals dolors com fembra infanta, ab grans crits ſquebrantara les naus de Tarſia. Herodes fon en Iheruſalem e no li oblida ço que hauia comenſat de ociure los infants. E feu los ajuſtar tots quants ne hauia en aquella terra qui eren de aquells dies que ell hauia entes dels Reys, e feulos tots auciure: e foren per compte .cxliiij. millia. E aço fo .ij. anys e .iij. dies apres la natiuitat de noſtre ſenyor Iheſucriſt. Alguns ſe cuyden que al quart dia que noſtre Senyor fo nat moriſſen los infants innocens; mas ſabem que manifeſta coſa es que Herodes no ſabe la natiuitat de Iheſucriſt fins que los .iij. Reys vingueren en Iheruſalem, e axi ho diu lo euangeli. Donchs ¿ com ſe poguera fer que los .iij. Reys foſſen tantoſt venguts? Encara alguns ſe cuyden que los .iij. Reys no pogueſſen eſſer venguts fins a un any paſſat. La veritat es axi com demunt hauets oyt, e aytambe dels infants qui foren martris a cap de dos anys e .iij. dies. E a cap de

.xl. dies que noſtre Senyor fo nat fo preſentat al temple. E era en aquell temps Symeon al temple, qui era hom ſant e juſt. E feuli noſtro ſenyor Deu tanta de gracia, que auſi una veu que li dix que nos morria tro hagues viſt Iheſucriſt. E quant Joſep e noſtra dona ſancta Maria offeriren al temple, pres lo Symeon en les ſues mans e dix: Senyor, ara lexas lo teu ſervidor en pau, ſegons la tua paraula, com veeren los meus ulls la tua ſalut.

Com langel dix a Josep que menas nostra dona sancta Maria e linfant en Egipte.

LO euangeliſta ſent Matheu recompta que langel vench a Joſep de nits e dixli: mena lo infant e ſa mare en Egipte, e eſtaras la fins que jo to digua; que vendra temps que Herodes cercara linfant per ociurel. E lauors Joſep exi de nits, e comenſaren de anar en Egipte, e menaren ſen un hom e una macipa quils ſerviſſen, e un bou e un aſe en que portauen lur roba. E alberguaren lo veſpre en una coua hon hauia molts dragons, e noſtra dona ſancta Maria fo molt ſpeuentada de la viſta dels dragons. E Iheſucriſt entes que ella hauia paor, e guarda deues

los dragons. E encontinent ficaren tots los caps en terra e humiliarense. Lendema partiren de aqui e dix Josep a nostra dona sancta Maria: si ho tenits per bo, anem riba mar que es carrera plana e poblada, quel cami es molt. Cant aço hac dit trobaren se al peu de la muntanya d'Arpipoles, dintre en Egipte, e hagueren anat ço en que cuydauen triguar .xxx. dies o pus: e quant foren en la vila fo vespre e anaren posar en un temple hon hauia .ccclxv. ydoles que adorauen los egipcians. E quant madona sancta Maria entra per la porta del temple ab Ihesucrist, caygueren soptosament totes les ydoles en terra deuant ells e romperen se totes: e fo de aquesta cosa un gran brogit en la vila. E sabe aço Adroys, lo princep qui aqui era, e feu ajustar tota la gent de la vila e dix los: amichs, nos no deuem res fer contra nostros deus e nos no fem res a honor de aquells, per que tost poriem caure en ira lur. E esdeuendriens axi com al rey Pharao qui no volch creure los grans senyals que Deu li trames per Moyses, e peri en la mar ell e tota sa gent. E en continent ana Adroys ab tota aquella gent al temple e adoraren nostro senyor Deu. E puys dix langel a Josep que entras mes per Egipte ab Ihesucrist, e anaren sen en una altra vila e posaren en casa de una dona vidua. E esdeuench se un dia que anaua linfant Ihesucrist jugant ab daltros fadrins o infants, e caygue un dels infants de una paret e mori: e los altros infants fugiren tots, salvant Ihe-

fucrist qui romas ab lo infant mort. E quant les gents vingueren no trobaren ab lo infant mort sino Ihesucrist, e digueren: aquest infant l' ha mort. Dix Ihesucrist: no l' he mort jo. Digueren les gents: sens dupte que no lo aucis sino tu, e preseren lo. E quant ell viu que axil reptauen, gitas sobre lo infant mort que hauia nom Sinoch, e dixli: Sinoch, leuet e digues sit aucisi jo. E en continent se leua linfant viu e sa, e dix: Senyor, nom aucies vos, ans me hauets sanat e guarit. E aquells qui aqui estauen mereuellaren se molt dient: ¿de qui est? e ell no dix res. Dix una fembra: fill es de aquella bona dona. E nostra dona sancta Maria estaua aqui, que la hauia appellada aquella bona fembra ab qui posaua. E dix una altra bona fembra a nostra dona sancta Maria: ¿es vostro fill aquest infant? Dix nostra dona sancta Maria: jol infante, mas negun no conech son pare sino tant solament Deu. Dix la bona fembra: per Deu, madona, bona fos anch nada, que honrada serets sobre totes les altres fembres, que beneyt fruyt exi del vostro ventre. E a pochs de dies anaren en una altra vila, hon hauia un mestre e dix a Josep: pusque has ten entes fill, mitlo a legir, e Josep feu ho. E lo mestre scriuili a. b. c. E Ihesucrist comensalo a guardar, e ell estaua axi espaordit e comensali a mostrar de mal talent: e guardalo linfant Ihesus e dixli: tu no es ensenyat e vols ensenyar als altros. E dixli: digues me que significa .a. e jo dir t' he que significa .b. E lo

meſtre fo de mantinent irat e donali una collada: e Iheſucriſt malehylo e lo meſtre caech de continent mort. E vengueren a Joſep de mantinent ſos vehins e diguerenli: Joſep, caſtigua ton fill que molts abriuaments fa. E dix Joſep a Iheſucriſt: fill, ¿per que not caſtigues, que ja veus que totes les gents de la terra nos porten enveja per tu e volen nos mal? Reſpos Iheſucriſt dient: aquexes paraules ſon mills mies que tues, mas pus ho vols callare ara. Quant vench a poch de temps, tots quants contraris eren a Iheſucriſt en aquella terra, tots moriren. E partiren ſe de aquella terra e anaren ſen en altra vila, hon hauia un meſtre qui hauia nom Gatateo e dix a Joſep: molt has entes fill, mitlo a legir. Dix Joſep: no es null hom qui li pogues moſtrar, ſino ſolament Deu. E apellalo Gatateo, jo li moſtrare be e dim ¿que vols que li enſeny primerament? Dix Joſep, moſtrali la letra dels gentils. E Gatateo moſtrali .a. .b. .c. agradablement faent li ples. Dix linfant Iheſus: digues me, meſtre, ¿ſabries me tu dir quina forſa ha la .a., e jo dir t' he quina forſa ha la .b.? Dix lo meſtre que no li ſabria reſpondre. E Gatateo eſtaua guardant linfant marauellant ſe molt. E dix Gatateo: aqueſt infant ſe pot fer ſenyor del foch e dels vents e pot refrenar la mar per ſa paraula. E axi fon convertit Gatateo, e en aquella hora foren ſanats e convertits tots quants malalts hauia en aquella terra. Eſdeuench ſe un dia que Joſep hauia a fer un lit a ops de un hon-

rat hom. E com guarda la fusta, que cuydaua tenir bona a ops de aquella obra, e troba molt pus breu la una de la altra, comensa de esser trist. E linfant Ihesucrist vench de jugar de defora e entra per la casa e viu estar Josep trist, per ço com no hauia trobada la fusta be bastant a la obra que volia fer. E dixli linfant Ihesus a Josep: no sies trist: de aquexa fusta prin la un cap tu e jo laltra. E cascun tench a la un cap o a cada cap, e Ihesus dix a Josep que tiras: e fo voluntat de Deu que lo fust se alongua aytant com Josep hauia mester. E dix linfant Ihesus a Josep: prin ton fust e fe ta obra. E Josep loa e beney lo nom de nostro senyor Deu. Apres aço compli linfant Ihesus .vij. anys.

Com langel dix a Josep que tornassen en Judea.

DIu sent Matheu que depuys com Herodes fo mort vench langel a Josep e dixli: torna linfant Ihesus e sa mare en Judea, que morts son aquells quil volien ociure. E lauors sen torna Josep ab nostra dona sancta Maria e ab linfant Ihesucrist en terra de Judea. E aqui se compli la prophecia de Dauid qui dix: de Egipte appella-

ran lo meu fill. Josep hoy dir que Archilaus regnaua en Judea en loch de Herodes, e no volch anar en Iherusalem e anasen estar a Natzaret, per tal ques complis ço que hauia dit e prophetitzat de nostro senyor Ihesucrist. E estant Ihesucrist a Natzaret, se esdeuench que linfant un dia se ana deportar ab daltros infants en una plassa dins la vila. E hauiey un estany plen de aygua, per ço com hauia plogut: e estant Ihesus a la riba de la aygua, pres del brach quiy era en torn e feune .xij. figures de ocells e dix los: man vos que viscats e que volets. E los aucells quant oyren lo manament de Ihesucrist foren vius e volaren e anaren sen. E dix a la aygua: man te que sies clara, e mantinent so clara axi com si fos de font viua. Quant linfant Ihesucrist feu aço era dissapte, e los altros infants qui ab ell eren dixeren ho a lurs pares. E los juheus digueren ho a Josep dient li: Josep, castigua ton fill que no fassa aytals coses, que be saps que no es bo obrar a dissapte. E ell dix los que, sino Deu, negun nol ne poria castiguar.

Com Josep e nostra Dona perderen linfant Ihesus en Iherusalem.

Sent Luch diu que quant Ihesucrist compli .xij. anys anaren Josep e nostra dona sancta Maria ab Ihesucrist en Iherusalem a la festa, axi com era acostumat. E quant los dies de la solempnitat de la festa foren complits tornaren sen a Natzaret, e romas linfant Ihesucrit en Iherusalem, que nol regonegueren, pensant se nostra dona sancta Maria que fos ab Josep, e pensant se Josep que fos ab nostra dona sancta Maria. E quant hagueren anat tot un dia demanaren se la un al altre del infant Ihesucrist. E quant lo hagueren request conegueren que era romas e tornaren lo cerquar en Iherusalem. E al terç dia trobaren lo en lo temple, que sehya al mig dels mestres disputant ab ells. E tots aquells quil ausien se marauellauen de la sua contesa e de les sues questions e de les responsions que fahya. E quant Josep e nostra dona sancta Maria lo veheren foren ne fort marauellats, e dix nostra dona sancta Maria: fill, ¿per que has fet aço? vet que jo e Josep te cercauem, e erem trits com not trobauem. E dix linfant Ihesus: ¿que es aço que vosaltres me

volets? ¿no ſabets que en les coſes de mon Pare me coue eſſer? E neguns no enteneren aquella paraula. E Iheſucriſt anaſen ab ells a Natzaret. E noſtra dona ſancta Maria propoſaua en ſon cor les paraules que Iheſucriſt deſya. Ja oys que Iheſucriſt naſch en lo temps que Ceſar Auguſt era emperador de Roma. E mori Ceſar Auguſt e regna Tiberius Ceſar en Roma.

Com regna Tiberius Cesar.

A cap de .xxv. anys que regna Tiberius Ceſar pres Iheſucriſt paſſio. E era Herodes rey de Iheruſalem, e era pagua e era vaſſall del emperador Tiberius Ceſar. E lauors era Pilat procurador per los romans en terra de Judea. Aqueſt Herodes fo aquell qui eſcapſa ſent Johan babtiſta e eſcapſa ſent Jachme germa de ſent Johan euangeliſta. E quant Iheſucriſt compli .xxx. anys fo batejat, per tal que beneys a nos les aygues del babtiſme.

Com Ihesucrist fo batejat en flom Jorda.

Diu ſent Matheu que vench noſtro ſenyor Iheſucriſt de Galilea a flom Jorda, a ſent Johan babtiſta que fos batejat de ell. E dix ſent Johan : Senyor, jo dech eſſer batejat de tu, e tu vens a mi que jo quet batex. Reſpos Iheſucriſt e dix: lexa eſtar, que axis coue de fer e de complir tota juſticia. E ſent Johan bateja lo. E mantinent que fo batejat e exis de la aygua, viu ſent Johan los cels oberts e viu leſperit de Deu qui deualla en ſemblanſa de coloma ſobre noſtro ſenyor Iheſucriſt. E auſi una veu del cel qui dix: aqueſt es lo meu fill amable e molt plaent a mi, del qual jo he gran goyg e gran pler.

Com sent Johan testimoniege de Ihesu-crist.

Sent Johan euangelista diu, que veent venir sent Johan babtista Ihesucrist a ell, dix: veus lanyell de Deu qui tol los peccats del mon: aquest es aquell de que jo dixi que ans de mi era fet, mas apres de mi vendria, e jo nol conexia; mas per tal que fos manifestat en Israel volch esser batejat en aygua. E testimonieja sent Johan e dix: jo viu lesperit Sant deuallar en semblansa de coloma e posas sobre ell, e jo nol conexia; mas aquell quim envia a batejar en aygua, dix a mi: aquell sobre lo qual tu veuras devallar lesperit Sant e posar sobre ell, aquell es cell qui bateja en esperit: e jol viu e don testimoni que aquell es lo fill de Deu.

Com Ihesucrist feu tornar de la aygua vi.

Recompta ſent Johan euangeliſta que foren fetes noces en Galilea, e era noſtra Dona aqui, e convidaren hy Iheſucriſt e ſos dexebles. E ells menjant falli los vi. E dix noſtra dona ſancta Maria a Iheſucriſt: fill, no han vi. Reſpos Iheſucriſt: fembra, ¿ que fa a tu ni a mi ſi no han vi? Encara no es venguda la mia ora. E noſtra Dona, confiant ſe de Iheſucriſt, dix als ſervidors: tot ço que ell vos manara fets. E hauia aqui .vj. gerres de terra que cabia en algunes de elles una maſura e en altres .ij[es]. e en altres .iij. E dix Iheſucriſt als ſervidors: complits aquelles gerres daygua. E quant les hagueren complides, dixlos Iheſucriſt: aren prenets e aportats lo a Architich. E quant Architich n' hac taſtat de aquell vi qui era eſtat aygua, empero ell no ho ſabia mas ſabien ho los ſervidors, marauellas fort de aquell vi. E crida lo nuvi e dixli: coſa es acoſtumada que totom dona primer lo bon vin, e puys, com los homens ſon ſedolls, dona hom cell qui menys val. E tu eſtogets lo bon vin entro ara. Mas lo nuvi atreſi no ſabia res de aço, e los ſervidors

dixeren com era eftat. Aqueft fo lo primer miracle que noftro Senyor feu deuant fos dexebles, e de aqui auant cregueren en ell pus fermament.

Com Ihesucrist resuscita la filla de un princep.

Los euangeliftes fent Matheu e fent March recompten que Ihefucrift predicaua algunes companyes. E acoftas a ell un princep, qui hauia nom Pahirus, e adoralo dient: Senyor, la mia filla es ara morta, ve e pofa la tua ma fobre ella, e viura. Leuas Ihefucrift e ana a ella, e fos dexebles ab ell. E en la carrera vench una fembra, qui hauia haguda correnfa de fanch .xij. anys, e acoftas a Ihefucrift entre la gent e toca les faldes de les fues veftedures. E albiras entre fi matexa que fi podia tocar les faldes de les fues veftedures de Ihefucrift, que feria guarida: e hauia defpes quax tot quant hauia en metges e negun millorament no prenia, ans pijoraua. E mantinent que hac tocada la falda de Ihefucrift fon guarida. E Ihefucrift entes que virtut hauia exida de ell, giras deues la gent e dix: ¿quim toca? E dixeren los dexebles: Senyor, ja veus que tanta gent te efta en gir, qui tots te eftrenyen et toquen. E Ihefucrift

guarda per veure aquella fembra, e ella eftech tota tremolant e efpaordida fabent ço que li era efdeuengut, e gitas als peus de Ihefucrift e dixli veritat com ella lo hauia tocat e per qual raho e com era guarida. E Ihefucrift dixli: filla, la tua fe t' ha fanada, veten en pau e fies fanada de la tua malaltia. E quant Ihefucrift fon a la cafa del princep e viu les gents qui hy eren moltes, dixlos: exits defora, que no es morta la infanta, que ans dorm. E rehyen fen molts de aquells qui hy eren, per aqueftes paraules que deya Ihefucrift. Quant tota la gent fon defora, entray Ihefucrift e pres la infanta per la ma, e leuas viua e fana. E efcampas la fama e anomenada d' aqueft miracle per tota la terra.

Com Ihesucrist illumina un hom qui era nat cech.

Diu fent Luch que pres Ihefucrift .xij. de fos dexebles e dixlos: veus que pujarem en Iherufalem, e acabar f' han totes les cofes qui fon fcrites per los prophetes del fill de la Verge: com fera trayt e efcarnit e efcopit, puys lo auciuran, e al terç dia refufcitara. E negun dells no entes neguna de aqueftes cofes Apres aço fe acofta Ihe-

ſucriſt a Jericho : e eſtaua aqui un hom orb pres del cami de Natzaret manigant e demanant almoynes, e quant ſenti lo brogit de la gent qui paſſaua demana qui era. E digueren li que Iheſus de Natzaret. E ell comenſa a cridar e dix: Iheſucriſt, fill de Deu, merce hages de mi. E Iheſucriſt aturas e dix quel li amenaſſen deuant. E quant li fo deuant, demanali: ¿que vols quet faſſa? Dix l' orb: Senyor, quem vege. E Iheſucriſt dixli: vet, que la tua fe t' ha fet ſal. E mantinent fo ſanat es vehe, e ſegui Iheſucriſt cridant e loant lo ſeu ſant nom. E tots aquells qui aço veheren, loaren e beneyren lo nom de noſtro Senyor.

Com Ihesucrist sadolla .v. millia homens.

Sent Johan diu que fo Iheſucriſt en la ribera de la mar a qui deyen Tiberia. E foren aqui ab ell moltes gents, cor vehyen les grans marauelles que fahya en los malalts a guarir. E puja Iheſucriſt ab ſos dexebles en un munt e predicaua aqui. E era prop lo dia de la feſta dels juheus. E leua Iheſucriſt los ſeus ulls e viu la gent qui hy era molt gran. E dix a ſent Phelip : ¿hon comprarem pa que mengen aqueſtes gents? E aço deya ell per aſejar, com be ſabia ell que hauia a

fer. E dix ſent Phelip: .cc. diners de pa no abaſtarien que ſolament ne preſes caſcun un poch. Dix la un dels dexebles, lo qual ſon ſent Andreu frare de ſent Pere: aſſi ha un infant qui te .v. pans de ordi e .ij. pexs, ¿mas aço que feria enfre tants? E lauors dix Iheſucriſt: fets aſeure tots los homens. E hauia en aquell loch molt fe, e aſegueren ſe tots en aquell fe. E foren per compte .v. millia homens, menys de fembres e de infants. E pres Iheſucriſt los .v. pans, e beneylos e donals als dexebles quels partiſſen per les companyes, e los peys atreſi. E menjaren e ſadollaren ſe tots, e quant hagueren menjat dix Iheſucriſt als dexebles: cullits ço es romas, que nos perda. E faheren ho e ompliren ne .xij. couens, e quant la gent hac viſt aqueſt miracle, dixeren: aqueſt es lo propheta de veritat qui es vengut en lo mon.

Com Ihesucrist guari un hom malalt.

Recompta ſent Johan que Iheſucriſt paſſaua per la piſcina que demunt auſis, en la qual ſe guarien los malalts. E viu jaure pres de la piſcina un malalt e dixli: ¿vols eſſer ſan? Senyor, dix ell, tant gran temps ha que ſon aſſi, e

no trop negun hom quim ajut a intrar en la piscina com laygua se mou, e anans que jo hy pusscha esser ni ha tota via alguns abans que jo. E Ihesucrist pres lo per la ma e dixli: leuet. E leuas san e guarit, e ell volia pendre son lit e quel sen portas. Dixerenli los altros qui aqui jahyen: gardet que dissapte es vuy, e not coue leuar lo teu lit. E ell dix: Cert, aquell Senyor qui m' ha sanat me dix quel leuas, e leuar l' he. E demanarenli qui era aquell quil hauia sanat. E ell dix que nol conexia. Depuys lo troba Ihesucrist a la porta del temple e dixli: vet que es sa, ara guardet de aqui auant que no vulles peccar: e aquell conech lo e de aqui auant manifesta Ihesucrist.

Com Ihesucrist illumina un hom qui era nat cech.

Diu sent Matheu que Ihesucrist passaua per un loch e viu .j. hom qui era nat cech. E demanarenli los dexebles: meſtre, ¿ pecca aqueſt o peccaren sos parents, per que ell nasch cech? Respos Ihesucrist e dix: no nasch cech per peccats seus ni per peccats de sos parents, mas per tal que les obres de Deu sien manifestades en ell. E a mi coue obrar de les obres de aquell qui

m' ha trames, mentre que es dia; com vindra la nit en que no pora negun obrar. E jo, mentre son al mon, lum son del mon. E escopi en terra, e feu brach de la saliua e unta los ulls del cech, e dixli: ve, lauet en la piscina de Siloe. E lauas hy e viu se. E sos vehins e aquells quil conexien dixeren entre ells: ¿no es aquest aquell cech qui anaua mendicant e acaptant? Alguns deyen, aquell es: los altros deyen, no es aquell, mas semblant es de aquell. E quant ell ho ausia dehya: jo son aquell. E demanarenli com hauia cobrats los ulls, e ell deyalos: aquell hom qui es appellat Ihesus, feu brach de la sua saliua en terra, e untamen los ulls e dix me que men lauas en la piscina de Siloe: e fiu ho e fuy garit e cobre la vista. Digueren tots: ¿hon es aquell hom? Deya ell: nom se. Lauors lo menaren als phariseus e demanarenli com era estat allo que ell se vehya. E ell dix los tot lo fet com li era esdeuengut. E era dissapte aquell dia que Ihesucrist lo sana. E hac ni alguns qui dixeren: aquell hom no es de Deu, quel dissapte no guarda. Dixeren los altros: si de Deu no fos, e fos peccador, no sahere aytals mereuelles com fa. E so entre ells gran contesa, e no volgueren creure que aquell fos aquell qui era orb, fins que enviaren per son pare e per sa mare e demanaren los: ¿es aquest lo vostro fill qui nasch orb? ¿com es aço que ares veu? Dixeren ells: nos be deym que es nostro fill e atorgam que es nat cech, mas en quina

manera ares veu nos nou ſabem : ell es deuant voſaltres e ha edat de parlar, demanats liu e dirvos ho ha. Açço dixeren ells per pahor dels juheus, cor ſabien que era donada ſentencia aytal: que ſi negun manifeſtas lo nom de Iheſucriſt en parlant, que fos gitat de la Synagoga per malvat. E dixeren los phariſeus a aquell qui era eſtat cech : tu dona gloria a Deu, que nos ſabem que aquell hom es peccador. Dix lo cech : ſi peccador es, jo nom ſe, mas ſe be una coſa, que jo era cech e ara 'm veg. Dixeren ells : ¿que t' ha fet que aret veus? Dix ell : jaus ho he ben dit tot, e encara volets oyr ço que hauets oyt: ¿volets eſſer per auentura ſos dexebles? Lauors tots lo maleyren dient: tu, ſi, es ſon dexeble, que nos dexebles ſom de Moyſes, e nos no ſabem aquex qui ſ' es. Dix lo cech : marauelloſa coſa es que voſaltres no ſapiats ell qui es, e ell m' ha retuda la viſta; pero be ſabem que Deu no es en los peccadors, mas en aquells qui fan les ſues obres e ſeguexen ſes voluntats: e null temps non fo altro trobat qui obris los ulls a hom qui fos nat cech ſino aqueſt. E ſi ell fos peccador, e de Deu no fos, no poguera fer aytals ſenyals. Lauors foren fort fallons los juheus contra ell, e dixerenli : tu qui fuiſt concebut en peccat e es nat e nodrit en peccat cuydes nos caſtigar e amoſtrar. E gitarenlo de la Sinagoga. E Iheſucriſt ſabe aço, e trobalo a la porta del temple e dixli : ¿tu creus en Iheſucriſt, fill de Deu? E dix lo cech : ¿qui es aquell que jol de-

gua creure? Dix Ihesucrist: ja l' has vist, cor aquest es qui parla ab tu. E encontinent se gita als seus peus e adoralo. Sius deyem los miracles que feu Ihesucrist deuant sos dexebles seria la materia gran, mas comtar vos hem de la sua sancta passio.

Com los juheus tingueren consell contra Ihesucrist com lo poguessen liurar a mort.

Sent Johan diu que sajustaren los bisbes dels juheus, e los sacerdots e los phariseus, a consell contra Ihesucrist e dixeren: ¿que farem, que aquest hom fa molts miracles e molts senyals, e sil lexam axi anar tots creuran en ell, e per auentura vendran los romans e tolran nos nostron loch e nostra gent? E leuas un qui hauia nom Cayphas, qui era bisbe aquell any, e propheta dient: coue que un hom muyra per lo poble e que tota la gent no peresqua. E no ho dix Cayphas per si matex; mas com era bisbe propheta de Ihesucrist que hauia a rebre mort per lo poble, per tal que no peris tota la gent. E de aquell dia auant se pensaren los juheus com poguessen pendre Ihesucrist. E ja no anaua Ihesucrist entre

ells manifeſtament, mas anaſen en una vila qui es apellada Efrem, e aqui eſtech ab los dexebles tots enſemps.

Del dijous de la cena.

Recompta ſent Matheu que dix Iheſucriſt a ſos dexebles: ſapiats quel fill de la Verge ſera trait e mort e crucificat. Depuys a dos dies ſera paſcha, e diu ſent Matheu que ſajuſtaren los princeps dels ſacerdots e els majorals dels juheus en lo corral de Cayphas qui era princep dels ſacerdots, e de aqui auant diu ſent March e ſent Luch que hagueren los princeps del ſacerdots conſell com prengueſſen Iheſucriſt el ocieſſen. E diu ſent Matheu e ſent March que dixeren: no en la feſta que per auentura nos leuas ramor del poble. E diu ſent Luch ques recelauen de la gent, per que manifeſtament nol goſauen pendre. Dien ſent Matheu e ſent March que Iheſucriſt era en Bathania en caſa de Symon lebros, e vench a ell una fembra qui aporta unguent molt precios, appellat nardus, e acoſtas a ell e unta lo cap a Iheſucriſt ab aquell unguent. E murmuraren los dexebles e dixeren: ¿per ques fa aqueſta perdicio de aqueſt unguent que .ccc.

diners poguera esser venut, e que fossen donats a pobres? E entes los Ihesucrist e dixlos: ¿ per que sots fellons contra aquesta fembra, cor bona obra ha feta e obrada ves mi? E dixlos: pobres haurets tostemps entre vosaltres: mi no haurets tota via. E dix: aço es en remembrança de mi, lexats la que guart aço al dia de la mia sepultura. Sapiats que si tots los euangelistes no dien lo nom de aquesta fembra, empero ella era sancta Maria Magdalena. Dien sent Matheu e sent March e sent Luch que dels .xij. dexebles de Ihesucrist ni hauia un qui hauia nom Judes Scariot, e ana parlar ab los majorals del poble, e diu sent Matheu quels dix: ¿ quem donarets e jo liurar lous he? E diu sent. March e sent Luch que quant ho oyren los juheus foren molt alegres e promeseren li diners. Diu sent Matheu que promeseren li .xxx. diners asenyaladament, e atorgals quel lurs liuraria. E dien aquests .iij. euangelistes, que de aqui auant se prenia guarda Judes com hagues auinentesa de metrel en lur poder. E com los juheus menjauen lo pa elis, lendema a vespre deuien sacrificar lo anyell e menjarlo de nits ab lo pa elis. Aquell anyell que axi oceyen al vespre significa Ihesucrist. E manauels la lur lig, segons que diu lo libre de Exodi, que deuia esser cuyt aquell anyell en ast, tot entegra, e deuienlo menjar de nits estant de peus e calsats, e non deuia res romanir a lendema, e deuia esser mascle e net sens taca. Aytal fo nostre Senyor,

qui fo per nos posat en creu, e volch morir en torn del vespre: e per ço com los juheus menjauen lanyell ab pa elis, per ço la esgleya catholica sacrifica lo cors de Ihesucrist ab pan sens leuat. Empero los grechs usen de consecrar lo cors de Ihesucrist ab pan leuat. E dien aquests euangelistes que dixeren los dexebles a Ihesucrist: ¿hon vols quet apparellem de menjar aquesta pascha? E diu sent Johan, e acorden si los altros euangelistes, que dix nostre Senyor a dos dexebles: anats en la ciutat e trobarets un hom qui porta una citra plena de aygua, seguits lo e diguats al senyor de la casa hon entrara: diu lo mestre Ihesucrist: lo meu temps es prop, ab tu fare pascha e menjare ab los meus dexebles. E ell mostrar vos ha loch, e aqui apparellats de menjar. E los dexebles anaren e trobaren ho axi com lo Senyor los hauia dit. Diu sent Luch que aquells dos dexebles foren sent Pere e sent Jachme, e apparellaren de menjar. E quant fo hora vench Ihesucrist e asech se a menjar ab los seus dexebles e menja ab ells. E puys dix los: la un de vosaltres me trayra, e comensaren de esser trists. E cascun pensaua de desencolpar si matex. E quant tots se foren dix Judes: ¿Senyor, donchs son jo? Dix Ihesucrist: tu ho has dit, quax que digues, tu dius veritat. Quant hagueren menjat, se leua Ihesucrist e posa ses vestedures e cinys un lansol, e mes aygua en un bassi e comensa de lauar los peus a sos dexebles, e axu-

galos ab lo lanſol qui tenia cint. E quant fo a ſent Pere, dixli ſent Pere: no vull, Senyor, que tu laus a mi los peus per null temps. Dix Iheſucriſt: ſi nols te lau, ja no hauras part ab mi. E dix ſent Pere: Senyor, no tan ſolament los peus, mas les mans e el cap. Dix Iheſucriſt: Qui es net, no fretura de lauar ſino los peus, e voſaltres nets ſots, mas no tots. Aço deya per Judes, com ſabia quel deuia trayr. E dixlos: ço que jo fas a voſaltres ara no ho ſabets mas ſabrets ho puys. Voſaltres me appellats Senyor e meſtre, e deyts veritat cor ſon ho. Donch ſi jo, qui ſon ſenyor, lau a voſaltres los peus, voſaltres los vos deuets lauar la un a laltre: e es eximpli queus do que axi com jo ho fas voſaltres ho faſſats. Puys pres ſes veſtedures e torna ſeure. E pres del pa e beneylo e donals a menjar dient: aqueſt es lo meu cors qui per voſaltres es liurat a mort. E dixlos: aço farets en remembrança de mi. E dixlos: jo no menjare mes fins que lo regne de Deu ſia complit. E pres lo anap ab vi, e beneylo e donal los dient: partits lo entre voſaltres: aqueſt es lo calzer de la mia ſanch del nouell teſtament, la qual per voſaltres ſera eſcampada en remiſſio de peccats: aço farets en la mia remembrança. E dixlos: veritat vos dich, que no beure mes vi de aqueſt linatge fins al dia quel beure ab voſaltres enſemps en lo regne del meu Pare. Aquell dia fo atrobat lo miſteri de la ſancta miſſa, cor de abans no era. E per ço com Judes vene Iheſucriſt ab ſenyal

de befar, per ço no pren hom pau aquell dia en la fgleya de Deu. Ara oyrets lo manament que Deu los dona del nouell teftament, lo qual fcriui fent Johan e no negun altro euangelifta, cor ell fol fcriui lo fermo que Ihefucrift dix apres la cena.

Del testament de Ihesucrist.

Recompta fent Johan euangelifta que dix Ihefucrift a fos dexebles apres la cena: en veritat vos dich que no es lo dexeble fobre lo meftre, ne lapoftol major que cell quil tramet: fi aquestes cofes fabets, beneuuyrats fi les fets. Per queus dich jo a tots que jo fe que vofaltres ferets efcandalitzats en mi, per tal que la fcriptura fia complida, que diu: aquell qui menja lo meu pa leuara contra mi fon talo: e dich vos ho anans que fia, per ço que ho cregats com fet fera que jaus ho hauia dit. E quant hac dit, fo molt irat e jura dient: en veritat vos dich que un de vofaltres me trayra. E guardaren fe tots los dexebles los uns los altros penfant cafcun de qual ho deya: e la un dels dexebles, lo qual Ihefucrift molt amaua, jahya recoldat fobre la falda de Ihefucrift: lo qual era fent Johan euangelifta. E

demanali ſent Pere: ¿qui es aquell de qui ho diu? E ſent Johan demanaho a Iheſucriſt. E Iheſucriſt reſpos li: aquell es a qui donare lo pa mullat. E mulla una bocada de pan, e donala a Judes fill de Symon Eſcarioth. E quant hac menjat, mantinent entra lo diable en ell, e ja de abans hy era entrat. E dixli Iheſucriſt: ço que has a fer, fe ho toſt. E negun dels dexebles no enteneren ço per que li ho deya, mas ques penſauen que Judes tingues alguns diners, e que li manas Iheſucriſt comprar ço que hauia ops al dia de la feſta o que donas alguna coſa a pobres. Quant Judes hac menjada la bocada e Iheſucriſt li hac dit aço, exiſen mantinent defora: e era veſpre e anaſen als juheus e rebe los .xxx. diners en preu dels quals vene Iheſucriſt, e de aqui auant garda temps e auinenteſa com lo pogues liurar als juheus. Quant Judes ſen fon exit dix Iheſucriſt: ara es glorificat lo fill de la Verge, e Deus es glorificat en ell, e ſi Deu es glorificat en ell, Deu glorifica en ell ſi matex e mantinent glorifica ell. O fills meus, poch de temps eſtare ab voſaltres, e cercarmets axi com dixi als jueus, e la hon jo vaig no porets voſaltres anar ara, mas irets hy puys. E don vos nouell manament, queus amets los uns los altros axi com jo vos ame. E axi conexeran tots que ſots mos dexebles, ſi amor hauets uns a altres. Dix ſent Pere: ¿Senyor, hon vas? Dix Iheſucriſt: la hon jo vaig no m' hi pots tu ſeguir ara, mas ſeguiras me puys. Dix ſent Pe-

re: ¿Senyor, hon vas que jo not pufch feguir ara, que la mia anima metre per tu? Refpos Ihefucrift: lexa, ¿la tua anima metras per la mia? mas veritat te dich: no cantara lo gall .iij. vegades, me negaras. E dix als dexebles: no fia conturbat lo voftre cor: fi creets en Deu, en mi creets: en la cafa del meu Pare moltes pofades hy ha, e fi noy eren, nous ho diria. E jo vaig apparellar loch a vofaltres, e fi hy vaig apparellar vos hy he bon loch e vendre a rebre mi matex, per tal que la hon jo fon fiats vofaltres. E no fabets la hon jo vaig, mas la carrera fabets. Senyor, dix fent Thomas, nos no fabem hon vas, ¿com fabem la carrera? Dix Ihefucrift: jo fon carrera de veritat e de vida, e negun no pot anar al meu Pare fino per mi. E fi conexets mi, lo meu Pare conexerets vofaltres matexs: ara lo veets el conexets. Dix fent Phelip: Senyor, moftrens lo Pare que affats nos baftara. Dix Ihefucrift: tant de temps ha que fon en vofaltres e nom hauets conegut. O Phelip, aquell qui veu mi, veu lo meu Pare: ¿com dius tu quet moftre lo meu Pare? ¿No creus tu que lo meu Pare es en mi? Les paraules que jous dich no les vos dich de mi matex. Mas lo meu Pare eftant en mi, ell matex fa les obres que veets: ¿no creets que jo fon en lo meu Pare e lo meu Pare es en mi? En veritat vos dich que aquell qui en mi creu, les obres que jo fas fara, e majors que aquelles ne farà; cor jo vaig al meu Pare e totes aquelles cofes que demanarets al meu nom lo

meu Pare les vos dara, per que ell ſia glorificat en lo fill: e queſque demanets al meu Pare en lo meu nom dar vos ho ha: tot ho fare jo. E ſi mi amats e los meus manaments guardats, jo pregare lo meu Pare queus do altro miſſatge qui eſtigua ab voſaltres toſtemps. Aquell ſera leſperit de veritat, lo qual no pot null hom rebre qui nol vege nel conegua; mas voſaltres lo conexerets que ab tots ſera. E jo nous lexare orphens: ans de gran temps vendre a voſaltres. Lo mon ja nom conex, mas voſaltres me vets em conexets, e car jo viu voſaltres viurets. En aquell dia conexerets que jo ſon en lo meu Pare e voſaltres en mi e jo en voſaltres. Qui fa los meus manaments els guarda, aquell es qui ama mi. E aquell qui ama mi ſera amat del meu Pare, e jo amar l' he e manifeſtare mi matex a ell. Dixli Judes, no pas leſquerioth: Senyor ¿ quina coſa es aquexa que tu manifeſtas a nos e no al mon? Dixli Iheſucriſt: aquell qui ama mi e lo meu Pare e guarda la mia paraula, amar l' ha lo meu Pare e jo veurelo e fare caſa en ell: e qui no ama a mi ni guarda la mia paraula no fare caſa en ell. E la paraula que voſaltres hoys no es mia, que del meu Pare quim trames es. Aqueſtes coſes vos dich eſtant preſent ab voſaltres, mas lo miſſatge del Sperit ſant, lo qual lo meu Pare enviara en lo meu nom, aquell vos enſenyara totes coſes que jous haure dites. La mia pau vos do, la mia pau vos lex. E no axi com lo mon dona, don jo a voſaltres. No ſia

torbat lo voſtro cor nes planya: jà ohys queus he dit: vaig men al meu Pare e vench a voſaltres: ſi mi amats alegrar voſets. Jo vaig al meu Pare que lo Pare es major de mi. E jous dich aqueſtes coſes, per tal que com ſien fetes que ho cregats. Ja nous parlare de vuy mes molt, cor ve lo temps, el princep de aqueſt mon en contra mi no ha neguna coſa, mas per tal quel mon conegua que jo am lo Pare e que ſegons lo manament quel meu Pare m' ha fet axi fas jo, leuats e partiſcham de aci. E dix: jo ſon ſerment vera e lo meu Pare laurador, e tota ſerment qui en mi no faſſa fruyt gitarla ha. E aquella qui fara fruyt en mi beneyr la ha per tal que faſſa mes fruyt. E voſaltres ſots ja bells per raho de les mies paraules: com axi com la ſerment no pot madurar lo fruyt per ſi matexa ſino eſtant en lo cep, axi voſaltres no farets fruyt ſino eſtant en mi, cor jo ſon lo cep e voſaltres les ſerments. E aquell qui ſera en mi jo ſere en ell, e aquell fara molt fruyt. E ſens mi no porets res fer. E aquell qui en mi no eſtara ſera gitat defora, axi com la ſerment ſe ſecara, e cullir la han e metran la al foch e cremara. E ſi eſtats en mi e les mies paraules eſtaran ab voſaltres, les coſes que demanarets vos ſeran atorgades. En aço es glorificat lo meu Pare: que faſſats molt fruyt, e que ſiats dexebles perfets. Axi com lo meu Pare ama mi, jo am voſaltres. Eſtats en la mia amor, axi com jo guart los manaments del meu Pare e eſtich en la ſua amor. E ſi voſal-

tres los meus manaments guardats, eſtarets en la mia amor. Aço us dich per tal que eſtiguats al meu manament e al meu alegre, e el meu goyg ſia complit. Aqueſt es lo meu manament: queus amets los uns los altres axi com jous am. Major amor no pot algun hauer mes que don la ſua anima per ſos amichs, e voſaltres mos amichs ſots ſi fets ço que jous man. Ja vuy mes nous dire vaſſalls, cor lo vaſſall no ſap ço quel Senyor fa; mas appellar vos he amichs, cor totes coſes que jo auſi del meu Pare fiu ſaber a voſaltres. E no elegis voſaltres mi, mas jo elegi voſaltres e tramet vos que aportets molt fruyt, e lo voſtro fruyt dur tot temps. Les coſes que demanarets al meu Pare, ell les vos dara; per queus man queus amets los uns los altros. E ſi lo mon ſe leua contra voſaltres, be que ſabets que primerament ſe leua contra mi. E ſi voſaltres erets del mon, lo mon vos amaria; cor lo mon ama ço quis ſeu. Mas per veritat voſaltres no ſots del mon, cor jous he elets del mon: per ço lo mon vos auorrex. Membreus la mia paraula que jous dixi: que no es lo ſervidor major que ſon ſenyor, e ſi mi enſeguexen, voſaltres enſeguiran, e ſi la mia paraula guarden, la voſtra guardaran. Mas totes aqueſtes coſes faran a voſaltres en lo meu nom, cor no conegueren aquell qui m' ha trames. E ſi jo vingues e nols hagues parlat, no hagueren peccat; mas ara no han eſcuſa de lurs peccats. Qui mi auorrex, lo meu Pare auorrex. E ſi no

fahes jo en ells obres, les quals no feu anc altre, no hagueren peccat; mas ara veeren mi e auorriren mi e lo meu Pare: mas aço es que la mia paraula ſia complida, que en la ley de ells es ſcrit, ço es: auorriren me de grat. Mas quant vindra lo miſſatge, lo qual jous enviare del meu Pare, ço es, lo Sperit de veritat, lo qual exira del meu Pare, aquell dara teſtimoni de mi. E voſaltres darets teſtimoni, cor del comenſament ença ſots ab mi. Aqueſtes coſes vos dich per tal que no ſiats eſcandelitzats: que gitar vos han de les ſinagogues, que vindra temps que tots aquells quius ociuran penſaran fer gran ſervici a Deu. Aqueſtes coſes vos faran, cor no conexeran lo Pare ni mi. E dich vos aço per tal, que com vindra la hora lur, queus membra que jaus ho hauia dit. Aqueſtes coſes nous dixi jo al comenſament, cor era ab voſaltres. Ara vaig mèn à aquell qui m' ha trames, e negun de voſaltres nom demana hon vaig. E per aço que jous dich es voſtron cor ple de triſticia; mas jo veritat vos dich: meſter es a voſaltres que jo vage, que ſi jo no hy anaua lo Paraclit del ſant Sperit no vindria a voſaltres; mas ſi jo vaig enviar l' he a voſaltres, e quant vendra aquell rependra lo mon de peccat e de juſticia e de juhy. De peccat Deu los rependra, cor no cregueren en mi. De juſticia, cor vaig al meu Pare, e de aqui auant nom veurets. De juhy, cor lo princep de aqueſt mon ſera gitat. Moltes coſes vos he encara a dir, mas no les poriets ara retenir.

Mas quant vindra lo Sperit de veritat, aquell vos enſenyara tota veritat. E no parlara de ſi matex; mas totes aquelles coſes que oyra parlara, e anunciara a voſaltres totes les coſes qui ſon a venir. Aquell me clarificara, cor de mi ho rehebra e ho anunciara a voſaltres; que totes coſes que ha lo meu Pare ſon mies. E per ço vos dixi que ho rebria de mi e anunciaria ho a voſaltres. Un poch ſera que nom veurets, e apres me veurets, com vaig al meu Pare. Dixeren los dexebles entre ells matexs los uns als altres: ¿ que vol dir aço quens diu: un poch nom veurets, e apres un poch veurets me, cor vaig al Pare? ¿ que es aço quens diu? poch ho entenem. Conech Iheſucriſt que ells lo volien enterrogar, e dix: aço demanats entre voſaltres, cor vos dixi: un poch ſera que nom veurets, e apres un poch ſera veurets me, cor vaig al meu Pare: veritat vos dich, que gemeguerets e plorarets, e lo mon ſe alegrara: e voſaltres ſerets triſts, mas la voſtra triſticia tornara en goyg. La fembra com infanta, triſticia ha, cor ve lo ſeu temps de la dolor. E puys com ha infantat, no li membra la dolor: tanta ha de alegria, com es nat lo hom en lo mon. E voſaltres atreſi haurets dolor, mas jous vindre alegrar, e alegrar ſ' ha lo voſtro cor, e lo voſtro goyg negun nol vos pora tolre. Aquell dia nom preguerets nim demanarets neguna coſa. En veritat vos dich, que ſi neguna coſa al meu Pare demanats en lo meu nom, darvos ho ha: fins

ara no demanas res en lo meu nom, demanats e rebrets, per tal que lo voſtro goyg ſia complit. Aqueſtes coſes vos he dites per prouerbi, axi com hauets auſit; mas ve lo temps, per que jo nous parlare cobertament, mas manifeſtament vos ho dire. E nous dich jo que preguare lo Pare; que ell matex vos ama, per ço cor voſaltres amats mi. Ja o ys exi del Pare e vengui al mon. Ara lex lo mon e vaig al Pare. Dixeren los dexebles: vet, Senyor, que ara parles manifeſtament e no dius prouerbi negun. Ara ſabem que ſaps totes les coſes e no has meſter que demans neguna, e crehem que iſquiſts de Deu. Dix Iheſucriſt: ¿ ara crehets? Veus la hora es ja venguda que ſerets ſcampats cada un per ſi e lexar mets ſol; mas no ſol, que lo Pare es ab mi. Aço dich perque hajats pau en mi, que gran tribulacio haurets en lo mon. Quant Iheſucriſt hac aço dit, leua los ulls al cel e dix: Pare, ja ve la hora, clarifica lo teu Fill, per tal quel teu Fill puſque tu clarificar. Axi com li doneſt poder ſobre tota criatura, que dons vida perdurable a cells que li doneſt. Aqueſta es la perdurable vida: que coneguen tu ſol vertader Deu eſſer, e lo teu fill Iheſucriſt, lo qual tu envieſt. Jo tu clarifich ſobre la terra e acabe la obra que dixiſt que fahes. E ara, Pare, clarifiquem tu matex de la claredat que jo hagui en tu, anans que al mon fos jo. Pare, moſtre lo teu nom als homens: e aquells que tu diguiſt a mi del mon, teus eren, e tu doneſt los a mi, e

ells guardaren la mia paraula e regonegueren que totes les coſes que tu doneſt a mi tues ſon; perque les paraules que tu a mi doneſt, digui a ells, e ells reberen les e conegueren vertaderament que jo de tu exi e cregueren que tu menvieſt. E jo per ells prech e no per lo mon; mas aquells que donets a mi que ſien teus: e totes les coſes mies ſon tues e les tues ſon mies e jo ſon clarificat en elles. Ja jo no ſon al mon, que a tu, Pare, men vaig: guardalos al meu nom que non pereſque negun, e que ſien enſemps axi com nos ſom; que quant jo era ab ells jols defenia en lo teu nom. E guardelos, que non pereſque negun ſino ſolament lo fill de perdicio, perque ſia complida la ſcriptura. E ara vaig men a tu: e dichlos aço en lo mon, per ço que hagen lo meu goyg acabat en ells matexs. E jo done a ells la tua paraula, e lo mon auorri los, com no ſon del mon axi com jo non ſon: e no prech jo quels leus del mon, mas quels guarts de mal. Pare ſant, ſanctifiquelos en veritat, la tua paraula veritat es: axi com tu menvieſt en lo mon, axi enviy jo ells en lo mon. E jo per ells ſanctifich mi matex, per tal que ells ſien ſantificats en veritat: e jo no prech per ells tan ſolament, mas encara per aquells qui creuran en les paraules lurs. Que tots ſien uns, axi com tu Pare en mi e jo en tu, que axi ſien ells en nos, per tal que cregua lo mon que tu me envieſt. E jo done a ells la claredat que tu doneſt a mi; per tal que ſien una coſa, axi com

jo, Pare, ſon en tu e tu es en mi, e que conegua lo mon que tu m' has trames e que ameſt ells axi com tu ameſt mi. Pare, aquells que doneſt a mi deman que la hon jo ſon que ſien ells ab mi, e que vegen la mia heretat que a mi doneſt ans de la conſtitucio del mon. Pare dreturer, lo mon not conech, e jo conegui te e fiu los conexer lo teu nom e encara lo'lurs fare conexer, per tal que la amor que haguiſt a mi ſia en ells, e ells ſien en mi e jo en ells. Fins aci diu ſent Johan, e de aqui auant dien ſent Matheu e ſent March que cantaren un ymne. Aquell ymne no ſap negun qual fo: de aqui auant ſe acorda ab ells ſent Luch e dien tots .iiij. euangeliſtes que foren a mont Oliuet.

Com los juheus crucificaren Ihesucrist.

Ben ſabets que diu ſent Johan euangeliſta en lo ſeu euangeli, que molts miracles feu Iheſucriſt deuant ſos dexebles que no ſon eſcrits en los libres dels euangeliſtes, e atreſi eſdeuengueren algunes coſes en lo dia de la paſſio quels euangeliſtes no ſcriuiren. Diu Nichodemus en ſon ſcrit que quant los juheus menaren Iheſus pres a Pilat, Pilat exi a ells al corral e dixlos ſi

volien res, e ells dixerenli: Senyor, nos tenim un hom pres, qui es gran mal faytor e no guarda lo dissapte e trenca nostra lig: e diu que les nostres carreres son males e les sues son bones, e engana la gent ab la sua paraula, e acusa nos de peccat, e defen que no donem trahut a Cesar, e appelles Rey e fill de Deu: e nos conexem son pare qui es fuster e ha nom Josep, e es fill duna fembra pobre a qui dien Maria, e es encantador, e molts daltros mals que fa: velte aqui defora hon esta, manel venir a tu, sit plau, e oges nos ab ell. E Pilat mana a un porter quel amenas, e lo porter exi defora e ana a Ihesucrist qui estaua en la carrera, e gitas als seus peus e adoralo, e desabriguas dun drap que abriguaua e estes lo en terra deuant Ihesucrist e dixli: Senyor, lo procurador te mana appellar, ve a ell, sit plau. Quant los juheus veheren aço, foren molt irats contra lo porter, tant que paria quel deguessen tot menjar ab les dents, e dixeren a Pilat: Senyor, vos manas a aquell porter vostro que amenas aquell hom deuant, e ell, axi com lo deguera fer venir per forsa, hal honrat axi com a Senyor, e no ho feu be. E lauors dix Pilat al porter: digues tu ¿per que fayts aquella honor a Ihesucrist? E dix lo porter: laltre dia, Senyor, com vos me trametes a Alexandri en Iherusalem, viu aquest hom qui anaua caualcant en una somera. E per la carrera hon passaua estenienli roba e enjoncauenla de rams, e tots los infants dels

juheus anauen pres de ell cridant e cantant, e demanauenli merce. E los juheus quant oyren aço donaren grans crits contra lo porter, dient: los infants noſtros parlen ebraych, e tu qui eſt grech ¿com los entenguiſt? Dix lo porter: ells deyen oſanna, e jo demane a un juheu que volia dir oſanna, e dix me que volia dir: Senyor, ſalvem: e jo, Senyor, per ço li fiu aquella honor. Quant Pilat entes aço, dix als juheus: voſaltres entenets ço que diu la voſtra gent, ¿per que encolpats lo porter? Atreſi diu Nichodemus que hauien per coſtuma que caſcuna vegada que caualcaua lo procurador dels romans per terra de Judea, que portauen deuant ell .xij. ſenyeres de diuerſes colors, per ſignificanſa que los .xij. trips de Iſrael deuien eſſer ſots meſos Aaron: e per lo brogit que aquella nit faeren los juheus, menant Iheſucriſt pres, ajuſtarenſe los vaſſalls de Pilat penſant ſe que lur ſenyor volgues caualcar, e anaren a caſa de Pilat e leuaren aquells .xij. ſenyeres. E eſtaua ab los juheus dins lo corral de Pilat, e quant entra Iheſucriſt per la porta humiliaren ſe les .xij. ſenyeres a ell e baxaren ſe fins en terra. Quant aço viren los juheus hagueren ne molt gran deſpler e dixeren a Pilat: Senyor, aço no es bo que baxen les ſenyeres aquells voſtros homens ab humilitat ves un hom. E lauors dix Pilat a aquells qui tenien les ſenyeres: voſaltres ¿per que baxas les ſenyeres quant intra Iheſucriſt e les li humilias? Nos, dixeren ells, no les li

humiliam ni les baxam a ell, que no ſom juheus, ans ſom gentils; mas ſapiats, Senyor, que mantinent que ell vench e entra per la porta, les ſenyeres ſe baxaren ves ell el adoraren, que no les poguem tenir. E los juheus dixeren que no podia eſſer, mas que ells les hauien baxades. Lauors dix Pilat al ſenyor de la ſinagogua: triats entre voſaltres .xij. homens los pus valents e los pus forts que trobets, e prenguen les ſenyeres: e ſi nos baxen altra vegada com Iheſucriſt entrara, axi vege jo be de mon ſenyor Tiberius Ceſar, que jo manare eſcapſar aquells qui tenien les ſenyeres e les baxauen. E los juheus triaren .xij. homens qui preſeren les ſenyeres. E dix Pilat al porter: trau Iheſucriſt defora e puys tornel dintra en qual guiſet vulles, quax qui dixes, feli honor quinet vulles. E lo porter traſch lo defora, e quant intra Iheſucriſt baxaren ſe les ſenyeres aximatex com de abans. E Pilat fo molt ſpeuentat e appella .xij. bons homens dels juheus, entre los quals era Nichodemus, e trias ab ells a una part e demanals ſi era veritat ço que deyen los juheus que Iheſucriſt fos nat en fornicacio, e ells dixeren que no, que ſa mare fo ſpoſa ab Joſep. Donchs dix Pilat: ¿que es aço per quel volen auciure? Dix Nichodemus; Senyor, per enveja, cor ſana los contrets e los cechs e los endemoniats e los meſells. Vench un hom e dix: jo era cech e illumina me. Dix un altro: jo era contret e ſana me. Vench una fembra, qui hauia nom

Veronicha, e dix: jo hagui .xiiij. anys correnſa de ſanch, e acoſtem a ell entre les gents e toque les faldes de les ſues veſtedures, e mantinent fuy ſanada. Dix Nichodemus: Senyor, jo los dixi moltes vegades ques partiſſen del plet de aqueſt hom e que no li faheſſen mal, cor les mereuelles que ell fahya eren molt grans, e nul temps no les feu hom, e dixilos que ſi los ſenyals que ell faya eren de Deu que durarien e ſino que ſerien deſtroyts, e ell ab ells: que axi eſdeuench a Pharao, rey de Egipte, que hac encantadors .ij., qui hauien nom la un Amnos e laltre Ambros, e feyen aytals ſenyals deuant Pharao com faya Moyſes: e per ço com no eren de Deu periren los ſenyals e ells ab ells, e per ço los dixi jo que lexaſſen aqueſt hom, que ſi los ſenyals que ell faya no eren de Deu que no durarien guayra les ſues mereuelles. ¿Com, dix Pilat, e per lo be que fa lo volen auciure? Dix Nichodemus: Senyor, och. Dix Pilat: no es bo. E los juheus de la hon eſtauen comenſaren a cridar: ſi tu nol ocius no es amich de Ceſar. Dix Pilat: o traydors, que toſtemps fos traydors a aquell qui eſtech ab voſaltres, e per ço com jo dich que no trop raho ves aqueſt hom que degua morir, deyts que ſon contrari a noſtre ſenyor. ¿E qual ſo aquell, dixeren ells, qui eſtech ab noſaltres e li ſom traydors? Dix Pilat: lo voſtro Deu quius traſch de Egipte e de poder de Pharao, e paſſaus per la mar roge axi com per carrera ſecha, e ſadollaus de

manna en lo defert e hauieus fets fenyors del mon: e a la fi dixes que no voliets que fos voftro Deu. E fahes un vadell dor e adoras lo com a Deu. Senyor, dixeren ells, no dixerem nos aço per encercar mal a vos, mas volem en totes guifes que muyra aqueft hom. Aqueftes cofes tro affi diu Nichodemus. E de aqui auant dien tots los .iiij. euangeliftes: que era coftuma dels juheus, que folien un dels prefoners que tenien prefos, per honor de lur pafcha acaptar. E diu fent March que vingueren los juheus a Pilat e quel preguaren quels abfolgues un prefoner, axi com era coftuma per honor de la pafcha qui deuia effer lendema. E diu fent Matheu que dix Pilat: ¿qual volets queus abfolva, Baraban o Ihefus qui es dit Crift? E dien fent Matheu e fent Johan que dix Pilat: ¿volets queus abfolva lo Rey? pus fabia que per enveja lo hauien a ell liurat. E dien que confellaren los princeps dels facerdots e los majorals al poble que demanaffen Baraban e que faheffen ociure Ihefucrift. E acordes ab ells fent March. De aqui auant dien tots .iiij. euangeliftes que eftaua fent Pere en lo corral ab los fervidors del bifbe, e vench a ell una macipa del bifbe e dixli: e tu ab Ihefucrift eres. E ell nega deuant tots dient: no fe quet dius. E diu fent Johan que demana Annas bifbe a Ihefucrift dels feus dexebles e de la fua doctrina e de la fua abftinencia. Dix Ihefucrift: toftemps parle manifeftament en lo temple enfenyant e en la fina-

gogua: e en amagat no he res dit, mas la hon tots los juheus se ajustauen. ¿Per que ho demanes a mi? demanaho a aquells quim oyren quines paraules los dixi. Quant aço hac dit, vench un dels dexebles del bisbe e donali una collada, dient: ¿axi respons al bisbe? Dix Ihesucrist: si he dit mal, fe testimoni de mal, e si he dit be ¿per quem fers? Adonchs envia Annas Ihesucrist ligat a Cayfas bisbe. E estaua aqui sent Pere calfant se al foch: aço diu sent Johan. E de aqui auant acorden se ab ell sent March e sent Luch, e dien tots .iij. que estaua sent Pere calfant se ab los servidors, cor fahya fret. E vench una altra macipa e dix a aquells qui estauen prop sent Pere: aquest ab Ihesucrist era. Dien alguns que les negacions de sent Pere foren en casa de Cayfas. Mas assi mostra plenament sent Johan que la primera fo en casa de Annas, e sabem que la terça fo en casa de Cayfas. La segona no sabem hon fon certament, sis fo en casa de Annas o de Cayfas. Diu sent Johan que dixeren a sent Pere cells qui aqui estauen: e tu dels dexebles de aquell es. E ell jurant nega que no conexia aquell hom. E dien sent Matheu e sent March que dixeren cells qui eren aqui: verament tu de aquells es, que la tua lengua ho manifesta, cor tu de Galilea es. E diu sent Luch que vench un hom e dix: per veritat tu de aquells es. E diu sent Johan que aquell era parent de aquell a qui sent Pere tolch la orella, e dix li: jot viu ab ell en lort. E

ſent Pere jura altra vegada que no conexia aquell hom. E en aço lo gall canta. E diu ſent Luch que Iheſucriſt guarda ſent Pere, e dien ab ell enſemps ſent Matheu e ſent March, ques remembra ſent Pere de la paraula que li dix Iheſucriſt: ans que lo gall cant me neguaras .iij. vegades. E exi defora ſent Pere e plora amargoſament. E dien aqueſts .iij. euangeliſtes que quant lo dia apparech menaren Iheſucriſt ligat a Pilat qui era procurador del emperador Tiberius Ceſar en terra de Judea. E diu ſent Matheu que viu Judes que Iheſucriſt ociurien, e penedis de aço que hauia fet, cor lo hauia venut. E ana als princeps dels ſacerdots e retels los .xxx. diners, e dix los: pecque contra la ſanch del hom juſt. E dixeren los juheus: ¿e quen ſom nos ſi tu has errat? tu t' ho veges. E gita los diners al temple, e puys anas penjar ell matex. E diu ſent Jeronim que pus greu fo a Iheſucriſt com ſe penja Judes que com lo vene. Cor penſas Judes quel ſeu peccat fos major que la merce de Deu, per que ara e toſtemps haura pena. E los princeps dels ſacerdots preſeren los diners e dixeren: nons coue quels metam en lo propri del temple, cor preu es de ſanch. E haut lur conſell donaren los en un camp de .j. oller quen compraren, axi com hauets auſit en lo comenſament del libre, per tal que fos ſepultura de pelegrins. E es appellat al dia de vuy en grech: atholdemac, qui vol dir, camp de ſanch, e complis ço que hauia prophe-

tat Jheremies quant dix en perſona de Deu: lo preu per lo qual jo ſon apreciat per los fills de Iſrael, han donat en un camp de un oller. E diu ſent Johan que no entraren ells a caſa de Pilat, cor penſarenſe que romprien lur feſta ſi entrauen en caſa de gentils. E exi Pilat defora a ells e dix los: ¿de que acuſats aqueſt hom? Dixeren ells: ſi no fos mal faytor ja nol te amenariem nos aſſi. E diu ſent Luch que dixeren: enganador es e diu que no donem trahut a Ceſar e appelles Iheſucriſt Rey. E de aqui auant diu ſent Matheu que dix Pilat a Iheſucriſt: tu es Rey dels juheus. Reſpos Iheſucriſt: tu ho dius. E demanali Pilat altra vegada moltes coſes e dixli: ¿no reſpons neguna coſa? ¿no ous de quantes coſes te acuſen? E Iheſucriſt no li dix res. E mereuellaſen molt Pilat. Açо diu ſent Matheu e ſent March e ſent Luch. Puys diu ſent Luch ſolament que dix Pilat: jo no trop raho contra aqueſt hom que degua morir. Dixeren ells: ſomou lo poble per tota Judea predicant, comenſant de Galilea fins aſſi. Quant Pilat auſi dir que de Galilea era, trameſ lo a Herodes qui era ſenyor de Galilea e rey de Iheruſalem aquella ſaho. Quant Herodes viu Iheſucriſt hac gran pler de ell, com gran temps hauia quel cobejaua de veſer; cor moltes coſes hauia auſides dir de ell e eſperaua qui li vehes fer algun miracle: e demanalo de moltes coſes o rahons, e Iheſucriſt no li volch parlar ni dir res. E eſtauen aqui los princeps dels ſacerdots e els ſcriuans

e acusauen lo, e diu quel menyspreha Herodes, e la sua gent escarnienlo. E trames lo a Pilat ab una vestedura blancha que li feu vestir. E de aquell dia auant foren amichs Pilat e Herodes, que de abans enemichs eren es volien gran mal. E aqui se compli la prophecia de Dauid com dix: e acordaren se los princeps contra lo Senyor. E lauors Pilat feu appellar los princeps dels sacerdots e los mestres e tota la gent e dixlos: vosaltres amenats a mi aquest hom axi com a enganador del poble, e jo, demanant lo deuant vosaltres no trop res en ell de aço que vosaltres lo accusats, ni Herodes atresi, e veus quel ha trames assi a mi e negun forfet de mort a ell no es trobat: corregir l' he e lexar l' he anar. Aço diu sent Luch e de aqui auant diu sent Johan que dix Pilat: prenets lo vosaltres e jutjats lo segons vostra lig. Dixeren los juheus: a nos no es leguda cosa ociure negun, per ques compli la paraula que dix Ihesucrist significant com ell hauia a rebre mort. ¿Com, dix Pilat, a vosaltres mana vostra lig que no ociats, e mana a mi la mia que ocia? E encara entra Pilat al pretori e dix a Ihesucrist: Tu es Rey dels juheus. Respos Ihesucrist: tu ho dius. Dix Pilat: ¿son jo juheu? La tua gent e els teus bisbes te liuraren a mi, ¿que has fet? Dix Ihesucrist: lo meu regne no es de aquest mon, que si lo meu regne fos de aquest mon los meus vassalls se combatirien per mi e defensarien me que jo no fos liurat als juheus: mas ara lo meu

regne no es de aqueſt mon. Donchs dix Pilat: ¿Rey es tu? Dix Iheſucriſt: tu ho dius que Rey ſon jo. E per ço ſon jo vengut en lo mon, que faſſa teſtimoni de veritat a tots aquells qui ſon de veritat e ohen la mia paraula e la mia veu. Dix Pilat: ¿quina coſa es veritat? E aço dient exi altra vegada defora als juheus e dixlos: Barons, jo no trop neguna coſa contra aqueſt hom.

Com los juheus prengueren Ihesucrist.

Quant foren a mont Oliuet dix Iheſucriſt a ſos dexebles: tots ſerets eſcarnits e eſcandelitzats eſta nit en mi, que axi es ſcrit: ferre lo paſtor e ſeran ſcampades les ouelles del folch, e apres que ſere reſuſcitat ſere ab voſaltres en Galilea. Dix ſent Pere: Senyor, ſi tots te deſemparen jo null temps te deſemparare: Dix Iheſucriſt: veritat te dich, Pere, que eſta nit ans quel gall cant me negaras .iij. vegades. Dix ſent Pere: ſi mi convenia eſſer mort ab tu jo not negare, e tots los altros digueren atretal. E lauors vench Iheſucriſt ab ſos dexebles a una vila qui ha nom Getzamani e dixlos: ſehets aqui tro que jo vingua de orar. E pres ſent Pere e ſent Johan e ſent Jachme, e ana ab ells tant com poch eſſer un tret de ba-

lesta, segons que diu sent Luch, e comensa de esser trist e spaordi se dient: triste es la mia anima fins a la mort. E trias dells a una part e ferma los genolls en terra e dix: Pare, si esser pot, trespassa aquest calzer de mi, quax que dixes: si esser pot, no soffira mort, empero no segons la mia volentat mas segons la tua. E torna als dexebles e trobals durment e dix a sent Pere: ¿ no podets una hora vetlar ab mi? vetlats e orat que no entrets en temptacio. Lo meu sperit es apparellat de sofferir mort, mas la carn es malalta per pahor de la mort. E ana a orar altra vegada e dix: Pare meu, si pot aquest calzer romanir, que nol begua, mas sia feta la tua voluntat. E diu sent Luch que li apparech langel del cel e confortalo, e caygueren dell gotes de suor com a sanch, e torna als dexebles e trobals durment, cor eren lurs ulls agreujats de son, e dixlos: dormits. E ana a orar la terça vegada en aquella matexa manera e torna als dexebles, e diu sent Luch quels dix: Quant vos envie sens sach e sens taleca e descalsos sius fretura neguna cosa. Dixeren ells: no. E puys dix Ihesucrist: aquell qui ha sach aportlo, e encara taleca e coltell, e qui non ha, vena la gonella e compre coltell, car dich vos que ço qui es scrit de mi se coue complir axi com ho escriui lo propheta en la lig, ço es, que ab los malvats sera aesmat, e les coses qui de mi son scrites seran. Dixeren los dexebles: assi ha dos coltells. Dix Ihesucrist: assats ni ha.

Aço diu ſent Luch. E de aqui auant diu ſent Johan que era exit Iheſucriſt de tras un riu qui ha nom Cedron, hon hauia una orta en la que eſtaua Iheſucriſt ab ſos dexebles: e diu que Judes, aquell quil trahy, ſabia aquell loch, car ſouen venia aqui Iheſucriſt ab ſos dexebles. Aço diu ſent Johan. E de aqui auant acorden ſe ab ell los altros euangeliſtes, e dien tots .iiij. que quant Judes hac preſos los .xxx. diners dels biſbes e dels fariſeus, dixerenli que gran companya de ſirvents anaſſen ab ell e que prengueſſen Iheſucriſt, e dien que vengueren ab fayes e ab lanternes e armats. E diu ſent Johan tant ſolament, que quant foren apres de Iheſucriſt, que los dix: ¿que demanats? E ells dixeren: Iheſus de Natzaret. Dix Iheſucriſt: jo ſon, e Judes eſtaua aqui ab ells. E quant dix Iheſucriſt, jo ſon, tots tornaren atras eſpaordits e caygueren en terra tots. E dixlos altra vegada Iheſucriſt: ¿que demanats? E ells dixeren: Iheſus de Natzaret. Dix Iheſucriſt: jaus ho he dit que jo ſon, e ſi mi demanats lexats aqueſts altres anar. Aço dix per los dexebles, per tal ques complis la paraula que ell hauia dita quant dix al Pare: de aquells quem doneſt no perde negun. Aço diu ſent Johan. E de aqui auant dien ſent Matheu e ſent March que Judes hauia dat ſenyal a aquells qui ab ell venien, de Iheſucriſt, e dixlos: Aquell que jo beſare, aquell es, prenets lo e menats lo ſauiament. Diu ſent Matheu que Judes ſe acoſta a Iheſucriſt

e dixli: Deus te ſal, meſtre. E dixli Iheſucriſt: amich, ¿a que es vengut? E diu ſent March que Judes ſe acoſta a ell per beſar. E dien ſent Matheu e ſent March quel beſa. E diu ſent Luch que dix Iheſucriſt: Judes, ab beſar has trahyt lo Fill de la Verge? Encara diu que veheren los dexebles quel volien pendre, e dixeren: Senyor, ¿ferrem de coltell? Aço diu ſent Luch. E de aqui auant ſe acorden ab ell ſent Matheu e ſent March, e dien tots tres que un dels dexebles de Iheſucriſt traſch lo coltell e feri un ſervidor dels princeps e tolch li la orella dreta. E diu ſent Luch que li torna Iheſucriſt la orella e la li ſana. E diu ſent Johan que aquell dexeble qui tolch la orella al ſervidor fo ſent Pere, e que lo ſervidor hauia nom Malchus. E dix Iheſucriſt a ſent Pere: torna lo coltell en la bahyna: ¿lo calzer que lo meu Pare dona a mi, no vols quel begua? E dix Iheſucriſt: tots aquells qui ab coltell ferran ab coltell periran. E dix mes Iheſucriſt: ¿penſes te tu, Pere, que jo no pogues preguar lo meu Pare, e enviarmia en ajuda mes de .xij. millia legions de angels? Mas no ſerien complides les ſcriptures, que axis coue que ſia fet. Aço diu ſent Matheu. E de aqui auant dien ſent Luch e ſent March, e acorden ſe tots tres, que dix Iheſucriſt a aquells quil volien pendre: axi com ſi iſqueſſets a pendre ladres, iſques ab coltells e ab fuſts a pendre mi qui tots dies era ab voſaltres enſenyant en lo temple, e no poſas ma contra mi quem

retenguessets; mas tot es fet per tal ques complesquen les scriptures dels prophetes. Diu sent Luch quels dix: aquesta es la vostra hora e vostra potestat de tenebres. Dien sent Matheu e sent March que fugiren tots los dexebles e desempararenlo. E dien tots .iiij. euangelistes quels sirvents dels juheus preseren lauors Ihesucrist. E dien sent Matheu e sent March e sent Luch quel menaren a casa de Cayphas qui era princep dels sacerdots. E diu sent Johan quel menaren primerament a casa de Annas, sogre de Cayphas: e era bisbe aquell any Cayphas e so aquell qui dona lo consell als juheus, que un hom convenia esser mort per lo poble. E diu sent March que un dexeble de Ihesucrist anaua ab ells e no vestia sino un lansol ques adossaua: e preseren lo, e ell desempara lo lansol e fugi tot nuu. E dien tots .iiij. euangelistes que sent Pere anaua apres Ihesucrist aluny per veure que farien de ell, e ana tro al consell dels bisbes e dels sacerdots. E diu sent Johan que anaua ab sent Pere un altro dexeble, qui era conegut o conexent del bisbe, e prega la macipa qui era portera que lexas entrar sent Pere qui era defora. De aqui auant dien sent Matheu e sent March quels princeps del sacerdots e el consell dels juheus demanaren falsos testimonis que poguessen liurar Ihesucrist a mort, e no trobaren testimonis couinents. E quants molts falsos testimonis foren venguts, leuaren se dos e dixeren: Aquest dix que destrouiria lo temple de Deu e en

tres dies edificarlia. E diu fent March quels dos teftimonis falfos no eren conveniables. Dien fent Matheu e fent March quel princep dels facerdots fe leua e dix: Ihefucrift ¿no refpons a aqueftes cofes qui fon contra tu? E Ihefucrift no li refpos, e lo princep li dix: conjur te per Deu viu, quem digues tu fi eft Crift Fill de Deu. Dix Ihefucrift: Jo fon, e dich vos que encara veurets lo Fill de la Verge venir en les nuùs del cel, e feura a la dreta part de la virtut de Deu. E lauors lo princep dels facerdots efquinfa fes veftedures, dient: ¿ per que defijam encara teftimonis? ¿no hauets aufida la blaffemia de Deu? ¿queus en par a vofaltres? Dixeren tots: digne es de mort. E efcopienli en la cara e donauenli collades e deyenli: Crift, deuina qui t' ha ferit. Açо diu fent Matheu e fent March e fent Luch. E dien tots .iiij. que dix lo poble a Pilat que los folves Baraban e que ocies Ihefucrift. Aquell Baraban era ladre e era dit homeyer, que hauia mort un hom a traycio. Açо dien tots .iiij. euangeliftes. E diu fent Matheu que eftant Pilat la on folien dar los juys, que li envia a dir fa muller que no fahes neguna cofa a aquell hom juft, lo qual era Ihefucrift; que molt hauia fofferit la nit en vifio per raho de ell. Aquella vifio que la muller de Pilat vehe de Ihefucrift dien que ho fayen los diables, e per ço nou efcriuirèn los euangeliftes. Mas be fe atroba en altres fcriptures, que los diables volien fer fi poguessen que

Ihesucrist no preses passio, per tal que no perdessen lo poder que hauien sobre les animes, e per ço traballauen si poguessen contrestar que no moris; que be entenien ells que si ell moria que serien vençuts axi com se foren. E diu sent Matheu que dix encara Pilat: ¿qual volets de aquests dos que sia absolt? E ells dixeren: Baraban. Dix Pilat: ¿donchs que farem de Ihesucrist? E diu sent March que dix: ¿que volets que fassa del Rey dels juheus? Dixeren los juheus: sia crucificat. E dien sent Matheu e sent March e sent Luch que dix Pilat: jo no trop neguna raho de mort en ell: castiguar l' he e lexar l' he anar. E dien tots .iiij. euangelistes que los juheus cridauen fortment: sia crucificat. E dien mes auant que Pilat viu que lo poble se leuaria contra ell, e lexa anar Baraban e donals Ihesucrist quel crucificassen. E diu sent Matheu que viu Pilat que no li podia ajudar e que seria fet gran brugit entre lo poble, pres de la aygua e lauas les mans deuant lo poble dient: sens colpa jo son de la sanch de aquest hom just, vosaltres vejats que farets. Dix tot lo poble: la sua sanch sia sobre nos e sobre los fills nostros. E diu sent Johan que Pilat assota Ihesucrist, e en aço se acorda ab ell sent Matheu. E dien sent Matheu e sent March e sent Johan que preseren los cauallers Ihesucrist. E ajustas tota la companya e coronarenlo de spines e vestirenlo de porpra. E diu sent Luch que li meseren una canyamusa en la ma dreta. E dien ab

ell ſent Johan e ſent March ques aginollauen de-
uant ell e deyen per eſcarn: Deus te ſal, Rey dels
juheus: e ferien lo ab canyes en lo cap. E dien
ſent Matheu e ſent March que li eſcopien en la
cara. E com lo hagueren eſcarnit deſpullaren li
la porpra e veſtiren li les ſues veſtedures e mena-
ren lo crucificar. E prophetauen deuant ell per
eſcarn, jat ſe ſia que ells ho fayen fer als gentils.
Empero tota la raho era dels juheus, e ells ho
fayen fer. E per ço quant hom pregua en la eſ-
gleya per los juheus, no ſi fica hom los genolls
en terra. E diu ſent Johan que Pilat traſch Ihe-
ſucriſt defora als juheus coronat de ſpines, e do-
nal lurs dient: veus quel amen aſſi defora, per tal
que conegats que no trop en ell neguna raho de
mort. E dix los: velvos aſſi. Quant los biſbes e
los ſervents lo veheren, dixeren a grans crits: ſia
crucificat. Dix Pilat: prenets lo voſaltres e cru-
cificats lo, que jo no trop en ell neguna raho que
deja morir. Dixeren los juheus: nos ley hauem,
e ſegons la ley trobam que deu eſſer mort, com
ell ſe fa Fill de Deu. Quant Pilat auſi aço hac
gran pahor e torna a Iheſucriſt e dixli: Dim don
es tu. E Iheſucriſt no li reſpos. E dix Pilat: ¿ no
parles ab mi? ¿ no ſaps tu que poder he de cru-
cificarte e de lexarte? Tu, dix Iheſucriſt, no ha-
gueres poder deſobre mi ſi not fos donat de la
ſus, e per ço aquells quim liuraren a tu n' han
major peccat. E lauors Pilat volch lo lexar. E
los juheus digueren a grans crits: ſi aqueſt hom

lexes, no es amich de Cesar. E quant Pilat ausi dir aço hac major pahor e assech se en lo loch dels juys qui es dit *licostratos* e en ebraych *golgota,* e gita Ihesucrist defora: e era mig dia. E sent Johan appella aquell diuendres *parasceuen,* qui vol dir aytant com apparellament, que deuien apparellar ço que hauien mester a la pascha. Dix Pilat: veus aqui lo vostro Rey. Dixeren los juheus: prenguamlo e crucifiquemlo. Dix Pilat: ¿lo vostro Rey crucificarets? Dixeren los juheus: nos no hauem Rey sino Cesar. E lauors lo lurs dona quel crucificassen, e preserenlo. E com lo menauen crucificar passaren lo per aquell loch hon jaya la sancta bigua que demunt vos dixem e sens mans de homens axi fora la piscina. E veheren que era aytal com la hauien mester. E preseren la e posaren la en lo coll de Ihesucrist e faheren la portar a ell matex. Aço diu sent Johan. E diu sent Matheu e sent March e sent Luch que trobaren en la carrera un hom qui venia de una vila qui hauia nom Cireneu, e ell hauia nom Simon, e per força faheren li portar la creu de Ihesucrist fins a mont Calvari qui es appellat aquell loch entre los juheus Golgota. E en aço se acorda sent Johan ab ells, dient sen Matheu e sent March que li donaren a beure vin mesclat ab fel, e non volch. E diu sent Luch que anauen derrera ell gran gent del poble e fembres qui plorauen per ell. E Ihesucrist gira la cara ves elles e dixlos: Filie Iherusalem, no plorets per

mi, mas per vosaltres matexes. E per ço vostros fills plorats, cor vendra temps que diran: benevuyrats los ventres qui no engendraren e les mamelles qui no alletaren, e lauors diran: munts, caets sobre nos e muntanyes cobrits nos, que pus aço fan en lo vert fust ¿que sera fet en les coses seguens? quax que digues: com en mi, qui son Deu, fan aço, en vostros fills, qui son homens, ¿que sera fet? E menaren ab ell .ij. mals homens per ociurels ab ell. Aço diu sent Luch. E dien tots .iiij. euangelistes que crucificaren ab ell dos ladres, la un a la part dreta e laltre a la part sinestra, e Ihesucrist al mig: e leuaren li alt les mans e clauaren les li. E complis aqui ço que hauia dit Dauid: lo leuament de les mies mans sera sacrifici vespral. Atresi ço que en altro loch dix: foradaren les mies mans e los meus peus e nombraren tots los meus ossos. E diu sent Luch que dix Ihesucrist: Pare, perdonalos que no saben ques fan. E diu sent Johan, e acordes ab ell sent Matheu, que scriui Pilat .j. titol de la raho de Ihesucrist e posalo sobre la creu de Ihesucrist. E diu sent Johan que aquell era scrit en grech e en ebraych e en lati, e deya: Ihesus Natzarenus Rex Iudeorum. E en ebraych Ely, qui vol dir Rey dels juheus. E dixeren los juheus a Pilat: no scrigues Rey dels juheus, mas que ell dix: Rey son dels juheus. Dix Pilat: ço que scriui scrit sia. Aço diu sent Johan. E de aqui auant acorden se ab ell los altros euangelistes, e dien tots .iiij. que

depuys que Ihesucrist fo crucificat que partiren los cauallers quil crucificaren les sues vestedures gitant sorts. E diu sent Johan quen faheren .iiij. parts, ço es, de les .iiij.; cor les vestedures de Ihesucrist eren .v., e romas ne una a partir en que no hauia costura, axi com ja oys demunt. E sobre aquella gitaren sorts, cor dixeren entre si: no la trenquem, mas gitem hy sorts de qui sera. E diu sent Johan e sent March que aqui se compli ço que hauia prophetat Dauid, quant dix en persona de Ihesucrist: partiren entre si les mies vestedures e sobre la mia vestedura gitaren sorts: aço faheren los cauallers. E diu sent Matheu e sent March que aquells qui aquen passauen prophetauen de ell e deshonrauen lo e menauen lurs caps dient: aquell es cell qui destroyra lo temple de Deu e depuys edificar l' ha en .iij. dies. E deyenli: se salve tu matex, si Fill es de Deu aualla de la creu. Tot aço fayen fer los diables, per tal que no perdessen lo poder que hauien sobre les animes; car cuydauen se que com lo escarnien que mostras son poder e que deuallaria de la creu e que no morria. E Ihesucrist si no moris ne no preses passio, romasera lo diable sobre les animes axi com s' era en aquell matex poder. Aqui se acorda ab ells sent Luch, e dien tots .iij. que dixeren los princeps dels sacerdots e los majorals del poble: los altros fahya sals e no pot salvar si matex. E dien sent Matheu e sent March que dixeren: si tu es Crist, Fill de Deu, aualla de

la creu, e queu vejam e creurem en tu. E diu ſent Luch que dixeren: confiy ſe en Deu e deſlliurar l' ha ara ſis vol, cor ell dix: Fill ſon de Deu. E diu ſent Luch que ſacoſtaren a ell los cauallers e donaren li vinagre a beure e deyen li: ſi tu eſt Rey dels juheus, ſe ſal tu matex. E la un de aquells ladres qui ab ell eren crucificats deſhonraua lo dient: ſi tu es Fill de Deu, ſe ſal tu matex e nos. E laltro ladre qui eſtaua a la part dreta malay ſon companyo dient; tu atreſi no tems Deu, e en aquella matexa dampnacio eſt; car nos dignament reebem aqueſta mort per noſtres males obres, mas aquell no ha res fet de mal. E dix a Iheſucriſt: Senyor, membret de mi com ſeras en lo teu regne. E dixli Iheſucriſt: veritat te dich que vuy feras ab mi en paradis. Aço diu ſent Luch. E diu ſent Johan que eſtaua pres de la creu de Iheſucriſt ſa mare noſtra dona ſancta Maria, e eſtauey Maria Cleophe, ſor de noſtra dona ſancta Maria, e eſtauey Maria Magdalena, e atreſi hi eſtaua lo dexeble que molt amaua Iheſucriſt, e aquell era ſent Johan matex. E quant Iheſucriſt viu ſa mare e lo dexeble que molt amaua, dix a ſa mare: fembra, vet ton fill. E puys dix al dexeble: vet ta mare. E de aqui auant la rebe lo dexeble per mare en comanda e en guarda. E en aqueſta guiſa comena Iheſucriſt ſa mare a ſent Johan, eſtant en la creu. E dien ſent Matheu e ſent March e ſent Luch que foren fetes tenebres per tota la terra, de mig dia fins a

ora nona. E dixeren alguns que no foren fetes tenebres per tot lo mon ſino ſobre la terra de Judea, axi com per terra de Egipte e no en altra terra neguna, per ço com no volien lexar anar los fills de Iſrael. Mas deuem creure ço que dien los euangeliſtes, que ſobre tota la terra del mon foren tenebres. E diu ſent Luch que eſcuray lo ſol. E diu ſent Matheu e ſent March que quant fon prop de ora nona crida Iheſucriſt a gran veu, dient: Ely, ely, lamatzabatani, qui vol dir: Deu meu, Deu meu, ¿per que m' has deſamparat? E dixeren alguns: Elyes apella aqueſt. E ana un corrent e banya una ſponja de vinagre e poſala al cap de una canya, e donauenli a beure. E dixeren los altros: lexa venir ſi vendra Elyes quil deſlliure. E diu ſent Luch e ſent March que crida altra veguada Iheſucriſt una gran veu, e dix: Pare, en les tues mans coman lo meu ſperit. E ſabent Iheſucriſt que totes les coſes eren acabades, e per tal ques complis la ſcriptura dix: ſet he. E diu que eſtaua aqui un anap ple de vinagre, e abeuraren hy una ſponja e poſarenlali en la bocha. E quant ſi acoſta lo vinagre dix Iheſucriſt: acabat es. E enclina lo cap. E diu ſent Johan, e acorden ſi tots los altros euangeliſtes, que trames leſperit de ſi. E dien ſent Matheu e ſent March e ſent Luch quel limdar del temple ſe parti mig per mig d' un cap en altre, e era limdar molt fort. E diu ſent Matheu que tremola la terra e ques romperen pedres e obriren ſe vaſos e

resuscitaren molts cossos sants qui dormien e exiren tots de lurs moniments. E apres la resurreccio vengueren tots en Iherusalem e aparegueren a molts. Diu sent Johan que vengueren los juheus a Pilat e preguaren lo que manas trencar los brassos als crucificats e quels sahes deuallar de la creu, per tal que no hy romanguessen lo dissapte; cor aquell dissapte era molt gran festa. E Pilat trames hy, e trencaren les cames e los brassos als ladres, e com foren a Ihesucrist trobaren que era passat, e no li trencaren les cames per complir la scriptura qui diu : no li trencarets os; mas un dels cauallers li dona una lançada per lo costat, e exin sanch e aygua. E lo caualler sahent la nafra feu aquest testimoni de veritat, e ell sap que veritat diu. E per tal que vosaltres ho cregats foren fetes aquestes coses e per complir la scriptura qui diu : e veuran en aquell qui crucificaren. Açò diu sent Johan, e de aqui auant dien sent Matheu e sent March e sent Luch que quant Centurio e aquells qui eren ab ell veheren aquelles coses qui eren esdeuengudes, dixeren : vertaderament era Fill de Deu aquest. Pilat dix als juheus : Traydors, hauets vistes les mareuelles qui son esdeuengudes per la traycio que vosaltres sahes. Dixeren ells : ¿e quines marauelles son estades? Si escurahy lo sol, era son temps que deuia escurayr. Si tremola la terra, deuia tremolar. E diu sent Luch que hauia en aquell loch gran gent, e quant veheren ço que era fet ne estat tor-

naren ſen tots firent lurs pits, e eſtauen tots cells quil conexien aluny. E diu ſent Matheu e ſent March e ſent Luch que hauia fembres quil guardauen de luny, entre les quals era Maria Magdalena e Maria mare de ſent Jachme menor e la mare de Joſep e Salome, qui venien de Galilea el ſervien, e moltes daltres qui vengueren ab ell. E dien tots los .iiij. euangeliſtes que vench Joſep ab Arimathia qui era hom bo e juſt. E dien ſent Matheu e ſent March e ſent Johan que dexeble era de Iheſucriſt. E dien ſent Matheu e ſent Johan que era amagat per pahor dels juheus. E diu ſent Luch que ell no hauia conſentit ab los altros juheus a la mort de Iheſucriſt. E diu ſent Matheu e ſent Luch que aquell hauia ſperanſa del regne de Deu. E tots .iiij. euangeliſtes dien que ana a Pilat e demanali lo cors de Iheſucriſt. E diu ſent March que Pilat hy envia lo Centurio per ſaber ſi era mort Iheſucriſt, e quant ſabe que mort era mereuellas com tantoſt era mort. E dien tots .iiij. euangeliſtes que mana donar lo cors a Joſep. E diu ſent Johan que vench Nichodemus e aporta mirra e aloe fins a .c. liures. E preferen lo cors de Iheſucriſt ell e Joſep e enbalſamarenlo e enbolcarenlo en drap de li, axi com era coſtuma dels juheus a ſoterrar. E diu que la hon ſoterraren Iheſucriſt era prop de la hon fo crucificat, e haviey un ort e en aquell ort hauia un moniment. E diu ſent Matheu que aquella pedra hauia tallada Joſep a ſos ops. E dien tots

.iiij. euangeliſtes que aquell ſepulcre era nou, que null temps no hy era eſtat poſat negun. E diu ſent Johan que per la feſta qui era lendema lo poſaren alli prop. E dien tots .iiij. euangeliſtes quel poſaren al moniment e que poſaren una gran pedra a la porta del moniment. E diu ſent Matheu que vingueren los princeps dels ſacerdots e los phariſeus a Pilat e dixerenli: Senyor, membrens que aquell enganador dix mentra que encara viuia, que apres .iij. dies reſuſcitaria: donchs mana guardar lo moniment fins al terç dia, que per ventura no vingueſſen ſos dexebles e quel emblaſſen, e puys que dixeſſen al poble que reſuſcitat es de mort, e ſeria la derrera error pijor que la primera. Dix Pilat: hauets guardes, anats e guardats lo voſaltres axi com ſabets. Lauors anaren ells al ſepulcre e poſaren hy lurs ſenyals ſegells, e ſenyalaren e ſegellaren la pedra de la porta del moniment, e faheren hy guaytes guardar.

Com lo sol se escuray.

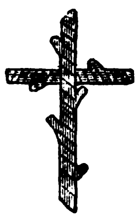
La hora que Iheſucriſt crucificaren ſe eſcuray lo ſol e foren fetes tenebres per tot lo mon. E en aquell temps hauia en Atenes molts

grans escolans e meſtres fundats en la art de aſtrologia, e hauiey un meſtre major que tots los altros e en aquell conexien tuyt melloria: e hauia nom Dionis e eſtaua en un carrer qui hauia nom Ariopagi qui vol dir via de veritat. E per la gran ſauieſa que hauien aquells meſtres atreſi appellauen lo Conga qui vol dir via de veritat. E per la gran ſauieſa qui en los meſtres de Atenes era, quant viren lo ſol eſcurayr guardaren lurs libres que hauien de les arts en continent, e no pogueren en neguna manera trobar via per lo cos de la luna ne de les eſteles ne de les altres planetes que lo ſol degues eſcurayr en aquella faho, e tengueren aço en gran mereuella. E ajuſtaren ſe tots e anaren ſen a Dionis qui era lo major meſtre en aquelles arts. E ell per ſi ho hauia ja guardat e nou trobaua. E demanarenli que podia eſſer que lo ſol fos eſcurayt en aquella ſaho, e ell dix que aço no era eſtat fet per cos de natura, ans cregats per cert quel Deü de natura ſoffer mort o qualque greuge, e tota la machina del mon, ço es, tota la composicio del mon es diſſoluta, ço es, deſtrouida. E per conſell de aqueſt Dionis faheren mantinent un altar a honor de Deu no conegut en un temple en que tenien .xij. idoles en altars axi com a Deus. E puys per temps com ſent Pau anaua predicant per Atenes diſputas ab Dionis, e per raho de aquell altar que hauien fet a honor del Deu no conegut lo converti; cor menalo Dionis al temple e moſtrali

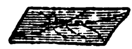
los altars : e adoraua Dionis cafcun dels altars. E demanali fent Pau lo nom de cafcun altar e Dionis li ho deya. E quant foren al .xiij. altar que hauien fet quant lo fol efcuray, dix Dionis a fent Pau : aqueft altar faem a honor del Deu no conegut. Dix lauors fent Pau : aqueft altar es del Deu que jo predich e aqueft adorare jo. E gitas deuant laltar e feu fa oracio. E quant fe leua comenfa a predicar a Dionis, e fo voluntat de Deu quel converti a la fe catholica. E aquell fon fent Dionis e aquell fe combate per la fe fobre lo Rodano, e moriren hy .vj. millia e .dc. e .vj. cauallers qui es nombre de una legion : e fo la mortaldat ten gran que crefch lo Rodano per la fanch, e exi a mar.

De la forma de la Vera Creu.

La creu en que fo crucificat Ihefucrift fo de aquell fuft que demunt vos dixem, e era feta en aquefta manera:

E la taula en que feu fcriure Pilat lo titol qui deya: *Ihefus de Natzaret Rey dels Juheus*, era en aytal forma:

E feula clavar dalt al cap de Ihefucrift. E per ço gita Ihefucrift lo cap fobre lo mufclo dret, cor no hauia en ques foferis. E de aço hauia ja dit Ihefucrift, fegons que recomta lo euangeli: les volps han caus e los aucells del cel nius, mas lo Fill de la Verge no ha en que pufqua foferir fon cap. E com la taula hy fo clauada fo la creu aytal. E los falfos juheus amagaren la creu de

Ihesucrist dejus terra, e depuys per temps la troba la regina Elena, qui fo mare del emperador Constanti, e portala en Roma: e ara es partida per tot lo mon en reliquies. Totes aquestes coses se esdeuengueren en la passio de Ihesucrist. E en infern se esdeuengueren altres marauelles molt grans, les quals comtaren Alexandri e Rupho, fills de Symon, axi com auant oyrets quant vos direm de la ascencio; cor ells eren en infern e resuscitaren ab Ihesucrist, e vengueren a la ciutat de Iherusalem e dixeren ço que hauien vist en infern quant Ihesucrist resuscita. Del comensament del mon fins a la passio de Ihesucrist hac .v. millia .cc. anys. Pus vos dixem la anunciacio e la natiuitat e la passio de Ihesucrist, assats coue queus digam la resurreccio sua e la ascencio. Ja hauets oyt com Josep e Nichodemus posaren lo cors de Ihesucrist en lo moniment lo diuendres a vespre, com era cosa acostumada e es encara entre los juheus de no fer res en dissapte. E per aquesta raho no anaren les dones visitar lo sepulcre de Ihesucrist fins al dissapte passat, ço es, en la nit del dicmenge.

Com les Maries anaren al sepulcre.

Diu fent March que aquell dicmenge gran mati vench Maria Magdelena e laltra Maria vifitar lo fepulcre de Ihefucrift. E deuella langel de Deu del cel ab gran claredat: e era la fua cara aytal com lo fol, e les fues veftedures aytals com neu, e en la fua venguda tremola la terra fortment. E efpaordides caygueren en terra com a mortes. E acoftas langel al moniment e leua la pedra de la porta del moniment e afechfe fobre ella. E dix a les fembres: no hajats pahor vofaltres, que jo fe que demanats Ihefus qui fo crucificat. No es affi, que refufcitat es, axi com ell ho dix: venits e vejats lo loch hon fo pofat lo Senyor. E anats e diguats als feus dexebles e a fent Pere, que refufcitat es e fera ab ells e ab vofaltres en Galilea, e aqui lo veurets fegons que ell dix a vofaltres.

Com les Maries anaren al sepulcre de Ihesucrist, segons sent March.

Sent March recomta que fancta Maria Magdelena e fancta Maria, mare de fent Jachme menor, e Salome compraren enguents ab que untaffen lo cors de Ihefucrift. E diu que anaren gran mati al moniment e dixeren entre fi: ¿quins leuera la pedra de la porta del moniment? E guardaren e virenla leuada, e era molt gran. E acoftaren fe al moniment e guardaren e viren un angel feure a la part dreta, e foren fpeuentades. E dixlos langel: nous temats, que Ihefus de Natzaret, qui fo crucificat, demanats: no es affi, que refufcitat es: veus lo loch hon lo pofaren. Anats a fos dexebles e a fent Pere, e diguats los que fera ab ells en Galilea. Aquefta apellacio de fent Pere fo per ço que nos defesperas com hauia negat Ihefucrift.

Com sent Pere e sent Johan anaren al sant sepulcre de Ihesucrist.

Recomta ſent Johan que ana ſancta Maria Magdelena ans que fos jorn al moniment e viu lo obert, e ana corrent a ſent Pere e a ſent Johan, e dix : leuat han lo Senyor del moniment, e no ſe hon l' han poſat. E anaren en continent ſent Pere e ſent Johan corrent al moniment. E fo hy anans ſent Johan, e enclinas en lo moniment e guarda : e viu los draps en que hauia eſtat envolcat lo cors de Iheſucriſt, e viu lo ſudari qui li era eſtat poſat ſobre lo cap qui eſtaua triat a una part dels altros veſtiments. E en aço ates ſent Pere e viuho aximatex. E adonchs cregueren ells. E no entenien les ſcriptures, que axi convenia que Iheſucriſt reſuſcitas de mort.

Com Ihesucrist aparech .xii. vegades apres la resurreccio.

Ara us direm com aparech .xij. veguades Ihesucrist depuys que resuscita fins que sen munta en los cels. Lo dia que resuscita aparech .vij. vegades. La primera a Josep ab Arimatia en la preso, axi com vos direm auant en lescrit de Nichodemus. La segona a sa mare nostra dona sancta Maria, segons que ho manifesta la cedula. La terça a sancta Maria Magdelena plorant al sepulcre hon fo posat Ihesucrist, e baxasi e viu hy dos angels, la un al cap e laltre als peus. E dixeren li: fembra ¿per que ploras? E dix ella: cor leuaren lo meu Senyor de assi e no se hon l' han posat. Quant aço hac dit gira lo cap atras e viu Ihesucrist en lort e nol conech. E dixli Ihesucrist: ¿per que ploras, fembra, e qui demanas? E ella, cuydant se que fos ortola, dixli: lo meu Senyor que leuaren de assi, e si tu, senyer, lon leuest, digues me hon l' has posat, e jo portar lo men he. Dixli lauors Ihesucrist: ¿nom conexs, Maria? E ella lo conech e ana ves ell e dixli: Mestre. Dixli Ihesucrist: nom vulles tocar, que no son pujat encara al meu Pare; mas

ve a mos frares e digues los que jo munt al Pare meu e Pare voſtro, Deu meu e Deu voſtro. Ana ſancta Maria Magdelena als dexebles e dix: jo viu lo Senyor meu Iheſucriſt qui es reſuſcitat, e açom dix. La quarta vegada aparech a les dues fembres qui venien del moniment ab pahor e ab gran goyg anauen corrent als dexebles, e encontraren ſe ab Iheſucriſt, e dix los, Deu vos ſal: e acoſtaren ſe a ell e adoraren lo e beſaren li los peus. E dix los Iheſucriſt: no hajats pahor, mas anats e digats a mos frares que vagen en Galilea, e aqui me veuran: e anaren hy. E quant foren la enteſeren quels cauallers de les guardes eren venguts en la ciutat e comtaren als princeps del ſacerdots totes les coſes qui eren eſdeuengudes, e com tremola la terra en la venguda del angel, e dixeren los que per cert era Iheſucriſt reſuſcitat. E los princeps e los majorals dels juheus hagueren conſell entre ſi, e donaren gran hauer als cauallers qui eren eſtats guardes e dixeren los: digats queus adormis e que vengueren los ſeus dexebles e quel emblaren. E ſi lo procurador oyra aço, nos hy anirem a ell e refermar ho hem en guiſa que ſiats creguts. E ells preſeren lo hauer e faeren ſegons quels era manat e dixeren ho axi. E foren exalçades aqueſtes paraules fins al dia de vuy entre los juheus. La quinta vegada aparech a ſent Jachme qui hauia jurat com crucificaren Iheſucriſt que no menjaria ni beuria fins que hagues viſt Iheſucriſt. E viu lo, ſegons que recomta

ſent Pau. La .vj^a^. veguada apparech, ço diu ſent Luch, a ſent Pere per raho com lo nega e eſtaua triat dels altres en oracio. La .vij^a^. veguada apparech als dos dexebles en la carrera del caſtell qui ha nom Emaus, axi com ara oyrets. Diu ſent Luch que aquell dia matex anauen dos dexebles de Iheſucriſt al dit caſtell, qui era a .xv. eſtades de Ieruſalem, e anauen parlant entre ſi de aço qui era eſtat fet de Iheſucriſt. E anant parlant, ells ſe guardauen, e anaua Iheſucriſt ab ells, mas ells nol conexien. E dixlos: ¿quines paraules ſon aquexes que anats dient? Reſpos la un qui hauia nom Cleofas : tu ſols eſſer pelegri en Iheruſalem, e no ſaps ço qui es eſtat aqueſts dies de Iheſucriſt de Natzaret, qui fo hom propheta e poderos en obra e en paraula deuant Deu e deuant tot lo poble. E com lo trahyren los noſtros princeps e los noſtros majorals e en dampnacio de mort crucificaren lo. E nos ſperauem lo que fos redemptor de Iſrael, e vuy ha .iij. dies que aço fo. E algunes fembres de noſtra companya nos han eſpeuentades, qui anaren gran mati al moniment ans del dia e no trobaren lo ſeu cors; mas empero veheren viſions de angels quils dixeren que reſuſcitat era , e axi nos ho han dit les fembres. E anaren hy de noſtra companya, e trobaren ho axi com nos ho hauien dit les fembres. Dix Iheſucriſt : ¡ o folls e durs de cor a creure ço que los prophetes dixeren ! ¿e no ſabets que axis couenia a fer que moris Iheſucriſt, e en eſta guiſa en-

trar en la ſua gloria? E lauors los comenſa a eſplanar les ſcriptures qui de ſi eren fetes de Moyſes e de tots los prophetes. E acoſtauenſe al caſtell hon anauen, e ell deya que hauia a anar pus luny. E ells preguaren lo e dixeren li: albergua, ſenyer, ab nos, que veſpre es e declinat es ja lo dia. E entra ab ells e aſechſe ab ells a ſopar, e pres lo pa e beneylo e partil los. E lauors foren lurs ulls uberts, e conegueren lo, e ell deſaparech deuant ells que nol veheren. E dix la un al altre: per ço era axi ardent lo noſtre cor en nos, cor ell era en nos ens parlaua en la via ens manifeſtaua les ſcriptures. E leuaren ſe mantinent en aquella matexa ora e tornaren ſen en Iheruſalem, e trobaren los apoſtols juſtats e los altros dexebles qui eren ab ells e deyen: verament reſuſcitat es lo Senyor e aparech a ſent Pere. E dixeren ells: veritat es, e nos lo hauem viſt en lo cami, e entra ab nos en lo caſtell de Emaus, e coneguem lo en lo pa a trencar. La .viija. veguada apparech a tots los dexebles de nits quant eſtauen ab les portes tancades, axi com ara vos direm. Diu ſent Johan que una nit eren tots los dexebles de Iheſucriſt en una caſa juſtats e tenien les portes tancades per pahor del juheus. E aparech Iheſucriſt en mig de ells, e dix los: pau ſia ab voſaltres. E com aço los hac dit, moſtrals les mans e lo coſtat. E diu ſent Luch que foren ſpaordits e cuydaren ſe que fos algun ſperit. E dix los Iheſucriſt: ¿per que ſots torbats ne per

que eſtats en aquex penſament? Vejats les mies mans e los meus peus, que jo matex ſon: palpats e vejats, car ſperit no ha oſſos ne carn com vets que ha en mi, e dix los: ¿hauets alguna coſa que menjem? E aportaren li un tros de pex roſtit en pa de mill. E quant hac menjat deuant ells, ell pres ço qui era romas e donals ho e dix los: aqueſtes ſon les paraules que jous digui com jo encara era ab voſaltres, com vos dixi: couen ſe a complir totes les coſes qui de mi ſon ſcrites en la lig. E obri los lo ſeny, e enteſeren totes les ſcriptures. E dix los: axi convenia a Iheſucriſt rebre mort e reſuſcitar al terç dia, e eſſer predicat lo ſeu nom en penitencia a totes gents en remiſſio de peccats. E diu ſent Johan que foren los dexebles molt alegres de la viſta del Senyor. E dix los altra veguada: pau ſia ab voſaltres, axi com lo meu Pare envia mi, axi enviy jo voſaltres. E lauors eſpira en ells, e dix los: prenets leſperit ſant, e aquells als quals voſaltres relexerets los peccats ſeran los relexats. E aquells dels quals los retendrets ſeran los retenguts. Quant Iheſucriſt aparech aqueſta vegada, no hy era ſent Thomas. E quant vench ſent Thomas dixerenli los dexebles: nos hauem viſt lo Senyor. Dix ſent Thomas: ſi jo no vehya les ſues mans e los forats dels claus, e que meta los meus dits en les ſues nafres e meta la mia ma en lo coſtat ſeu, no ho creure. La .viiij[a]. vegada atreſi aparech a tots los dexebles, e erey ſent Thomas. Dien tots los

euangeliftes que apres .vij. dies eren los dexebles en aquell loch matex ab les portes tancades, e erey fent Thomas ab ells. E aparech Ihefucrift en mig de ells e dix los: pau fia ab vofaltres. E puys dix a fent Thomas: daffa lo teu dit, e veges les mies nafres, daffa la tua ma e mitla en lo meu coftat, e guarda les mies mans e los meus peus, e de vuy mes no vulles effer menys crehent, mas bo e fael. E fent Thomas palpa totes les fues nafres e dix: tu eft lo meu Deu e lo meu Senyor. E dix Ihefucrift: Thomas, benevuyrat feras tu qui m' has vift eu creguift, mas pus benevuyrats feran cells qui nom veuran em creuran. Molts daltres miracles feu Ihefucrift deuant fos dexebles, qui no fon fcrits en los euangeliftes. Aqueftes cofes fon fcrites per tal que cregats que Ihefucrift es ver Fill de Deu, e los crehents hagen vida en lo feu nom. La .xª. vegada aparech prop de la mar de Tiberia. Diu fent Johan que eren enfemps fent Pere e fent Thomas e Nathaniel e los dos fills de Zebedeu. Aquefts eren fent Johan e fent Jachme e altros dos dexebles de Ihefucrift. E dix fent Pere: jo vull anar pefcar. E dixeren los altros: e nos irem ab tu e pujarem en la tua barcha. E pefcaren tota la nit aquella e no preferen res. E quant vench lo mati aparech Ihefucrift a la riba de la mar, mas ells nol conegueren. E dixlos: infants ¿ hauets alguna cofa que menjem? E ells dixeren que no. Dixlos Ihefucrift: gitats los filats de la part dreta de la bar-

cha e haurets molt pex. E faeren ho axi, e caygue tant de pex en los filats que nol podien tirar. E dix lauors ſent Johan a ſent Pere: lo Senyor es. Quant ſent Pere ho hac auſit, gitas de la barcha en la mar e anaſen a Iheſucriſt, com eren prop de terra fins a .cc. colzes: los altros dexebles anaren a terra ab la barcha remant. E quant foren en terra veheren braſes de foch e un pex ſobre elles e pa. E dixlos Iheſucriſt: aportats de aquex pex que ara preſes. E puja ſent Pere en la barcha e traſch lo filat en terra, e hauiey .cliij. pexs molt grans. E dixlos Iheſucriſt: venits e dinats vos: e negun no li goſaua demanar qui era ſabent certament que Iheſucriſt era. E pres lo pa e lo pex e donal los. Aqueſta fon la terça veguada que Iheſucriſt aparech als dexebles eſtant tots enſemps apres que reſuſcita. La .xj[a]. vegada que Iheſucriſt aparech als .xj. apoſtols fo en Galilea. Diu ſent Matheu que foren .xj. apoſtols en Galilea ſegons que hauia eſtablit. E aparech los Iheſucriſt aqui, e adoraren lo e alguns de ells duptaren hy. E Iheſucriſt acoſtas a ells e dixlos: donat es a mi tot poder en lo cel e en la terra. E voſaltres irets enſenyant a totes gents e batejar leſets en nom del Pare e del Fill e del Sant Sperit. E moſtrats los a guardar totes aquelles coſes que jo a voſaltres mane, en axi que jo ſere ab voſaltres per toſtemps fins al acabament del mon. La .xij[a]. vegada aparech Iheſucriſt a tots los .xj. apoſtols e als dexebles lo dia que ſen munta en

los cels. E diu ſent March que eſtant los .xj. apoſtols en un loch, aparech los Iheſucriſt e eſprova la lur encredulitat e la durea de lur cor; que ells quil hauien viſt reſuſcitar de mort no ho crehyen. E dixlos: anats per tot lo mon e predicats lo euangeli a tota criatura. E aquell qui creura en mi e ſera batejat, ſalve ſera. E aquell qui nom creura ni ſera batejat, dempnat ſera. Aqueſts ſenyals en ſeguiran tots aquells qui creuran en lo meu nom: gitaran los demonis e parlaran ab lengues noues e pendran ſerpens que nols nouran, e ſi neguna coſa enverinada ne mortal beuran nols noura. Poſaran les mans ſobre los malalts e cobraran ſanitat. E quant Iheſucriſt los hac dit aço, pujaſen als cels, e eſta en la cella de la ſua mageſtat, e ſeu a la dreta part de la virtut de Deu. E ells anaren predicant per caſcun loch, lo Senyor obrant, e la paraula confirmant, e ſeguint los ſenyals.

Com Iheſucrist sen puja en los cels.

Recomtes en lo libre del fet dels apoſtols que quant Iheſucriſt ſen munta en los cels, que mana als dexebles que nos partiſſen de Iheruſalem fins que reebeſſen leſperit Sant quels hauia

promes del Pare. E dixlos: Johan babtista batejaua en aygua, mas vosaltres serets batejats en Sant Sperit apres pochs dies. E ells demanarenli: Senyor, si en aquest temps restituyras lo regne de Israel? E ell dixlos: no es vostro saber lo temps ni los moments, los quals lo Pare ha posats en sa potestat; mas reebrets la virtut del Sant Sperit qui sobre vendra en vosaltres, e serets a mi testimonis en Iherusalem e en tota Judea e en Samaria e entro a les estremes parts del mon. E quant Ihesucrist aço hac dit, a vista de ells se fo leuat e rehebelo una nuu deuant lurs ulls. E mentre que ells guardauen en lo cel quant sen muntaua, dos angels estigueren ab ell ab vestedures blanques e dixeren los: Barons de Galilea ¿queus marauellats e estats guardant en los cels? Aquest Ihesucrist qui es muntat deuant vosaltres al cel, axi vendra com vosaltres lo veets ara muntar al cel.

Del scrit de Nichodemus hon se recomten moltes coses, segons veurets.

JA ausis com demunt vos dixem que Ihesucrist, apres que fo resuscitat, aparech primerament a Josep ab Arimatia, e ara dirvosem en qual manera. Diu Nichodemus en son scrit que quant

los juheus faberen que Jofep ab Arimatia hauia demanat a Pilat lo cors de Ihefucrift e quel hauia pofat al fepulcre, foren molt fellons contra ell e contra los altros bons homens qui teftimoniejauen deuant Pilat que Ihefucrift no era nat en fornicacio, e juraren que tots los farien morir a mala mort. E fobre aço trameferen a Jofep, e vench ell e Nichodemus; mas los altros .xj. bons homens no gofaren aparer ni venir deuant lo poble dels juheus. Dixlos Nichodemus: Barons, ¿com fos vofaltres ten abriuats que entrats en la finagoga per fer oracio, e tots fots defcombreguats per ço com hauets aqueft propheta Ihefucrift crucificat? E dixeren ells: ¿mas tu com es gofat entrar affi, cor cofa prouada es que tu eft fon dexeble, e be axi feras fon companyo enguany quet farem morir a aytal mort com ell mori? E dix Nichodemus: amen, amen, axi plagues a ell qui es tot poderos fobre tota criatura. E adonchs leuafe Jofep e parla molt ergullofament contra lo poble, dient: Barons, ojatfme: vofaltres fots fallons contra mi, per tal com mefi Ihefucrift al meu moniment. E fi jol mis en lo meu fepulcre nel enbolque en lo meu drap, a vofaltres no cofta res del voftro. E quant ell hac dit aço, ells foren tan fallons contra ell que paria quel volguesfen pendre ab les dents. E haguerenlo ja mort aquella faho fino que comenfaua ja la nit del diffapte. Mas empero preferenlo e faerenlo tancar en una cafa que era feta com a prefo e era

cayrada, mas no hauia ſino una porta fort ſotil: e aquella tancaren ab bones tencadures de ferre, e puys portaren ſen les claus e donarenles a Cayphas, biſbe dels juheus, e poſaren en la porta lurs ſegells, ço es, dels biſbes, e ſobre tot aço poſaren guardes a la porta. E eſtech aqui Joſep tota la nit e lo diſſapte tot lo dia. E al veſpre en la mige nit com Iheſucriſt reſuſcita traguel de aqui axi com auanʒ oyrets. Quant vench lo dicmenge ans de matines, ab la mala voluntat quels juheus hauien contra Joſep jurarenſe e albirarenſe com lo ocieſſen, ell e Nichodemus e los .xj. bons homens que demunt auſis, e enviaren per Joſep e manaren que fos amenat molt deſhonradament, e tantoſt anaren a la caſa hon hauien mes Joſep. E trobaren la porta tancada e ſegellada axi com la hauien lexada. E obrirenla e entraren dins e no hy trobaren Joſep: e tengueren ſe per morts e foren molt deſconſolats, e de aqui auant no goſaren pendre negun dels altros que cuydauen auciure ab Joſep e ab Nichodemus, e foren triſts e dixeren : ¿com pot eſſer eſtat ? ¿hon es exit aqueſt hom, cor per la porta no es exit? E ells eſtant en aço vengueren les guardes que hauien poſades al moniment per guardar lo ſepulcre de Iheſucriſt, e vengueren tots los cauallers fort eſpaordits e deſconortats e dixeren : Senyors, ojats ço queus direm: ſapiats per cert que quant vench en la mija nit aualla un angel a viſta de nos ſobre lo ſepulcre, e tremola fort la terra, axi que per poch no

morim de pahor per la gran claredat que de ell exia. E ausim que dix a fembres qui estauen aqui: nous temats vosaltres, cor jo se que demanats Ihesucrist qui fo crucificat: no es assi, cor resuscitat es: veus assi lo loch hon fo posat, mas anats als dexebles seus e a sent Pere e digats los que resuscitat es e que sera ab ells en Galilea, e atresi Josep quels juheus hauien tancat en la preso no loy trobaren. E quant los juheus ausiren aço tenguerense per morts e manassaren malament a les guardes e dixeren: ¿quines fembres eren aquelles? Resposeren les guardes e dixeren que nou sabien. Donchs dixeren los juheus: ¿per que no les amenas ab vosaltres ensemps? Nos, dixeren les guardes, no les poguerem amenar; que de nos matexs erem affanats, cor erem mig morts. E dixeren los juheus: nos no crehem que ço que vosaltres deits sia veritat. Dixeren les guardes: nos vos juram per nostra fe que Ihesucrist es resuscitat. Empero nos farem una cosa: queus retrem aquell Ihesus quens comanas a guardar sins mostrats Josep que vosaltres tancas en la preso, cor nol hauets ni lo podets hauer. Cor beus deym en veritat que Josep es en Arimatia e Ihesus en Galilea; cor nos ausim que axi ho dix langel a les fembres, e de aço som nos testimonis. Ladonchs foren los juheus espaordits e donaren molt gran hauer a les guardes, per ço que no fos sabuda la veritat, e castigaren los que de aqui auant que dixessen quels seus dexebles matexs de Ihe-

ſucriſt lo hauien emblat. E ladonchs dixeren ho les guardes en axi. E axi ho diu ſent Matheu, que los juheus ſe ſon affermats en aço entro al dia de vuy. Diu Nichodemus que apres de pochs dies vengueren .iij. homens de Galilea en Iheruſalem a adorar en lo temple de Deu: e hauia nom la un Odas, e laltre Gias, e laltre Afinis, e eren homens bons e juſts e dixeren als juheus: nos hauem viſt Iheſucriſt vertaderament ſots un alberch ab ſos dexebles, e caſtiguauelos e los deya: anats per tot lo mon predicant lo meu nom, e betejats les gents e moſtrats los la fe que voſaltres tenits, e dehits los que aquell qui en mi creura e reebra lo babtiſma ſera ſau e los altros ſeran condempnats. E los juheus conjuraren los ſi li hauien viſt ells lur cors. Dixeren ells: a bona fe que nos parlam ab ell, e ell nos tench noſtres mans e lo veem muntar ves lo cel. E axi lexats nos eſtar que altre hauem afer, cor ten ſolament venguem per adorar al temple, e voſaltres tenits nos a noues. Donchs dixeren los juheus: ¿per que fets aytal errada que comtats aytals noues a les gents? Dixeren ells: ſi nos hauem dites ni fetes algunes coſes quius tornen a greuge, veus nos aſſi en voſtre poder per fer tot ço que manets. Ladonchs los juheus manaren fer venir lo libre de la lig, e faheren los jurar tots .iij. que de aqui auant no parlaſſen de aquella raho deuant lo poble. E gitaren los fora de la ciutat de Iheruſalem, e ells tingueren lur via. E romangueren

los juheus molt defconortats que volgueren effer morts e dehyen : mefquins ¿ que farem , que per toftemps fera retret a nos e als noftros per tot lo mon ço que nos hauem fet? Lo cel es alt, e la nos no podem muntar, cor paradis hauem perdut; ne en la terra no podem eftar, per ço cor auciem a tort aquell qui era Fill de Deu. Ladonchs fe leuaren los bifbes e parlaren ab gran falfia per conortar lo poble e per defmentir la veritat e dixeren : barons, aconortatívos e nous temats, que no es veritat ço de que vofaltres hauets pahor : nos no deuem creure los cauallers qui eren guardes de aço que han dit, cor ells han rehebut gran hauer dels dexebles de Ihefucrift. De aquefts altros .iij. homens, qui dixeren que vift lo hauien viu, no hy ha raho per quels dejats creure; cor homens fon eftranys e no fon noftros vehyns. E encara que nos no fabem fi fon bons homens o mals. Adonchs Nichodemus fe leua e dix : los de mes de aquells qui affi fon faben que aquells .iij. homens que vofaltres deyts, que fon homens bons e jufts e anch no foren de mala fama. E encara que tot ço que dixeren han dit ab fagrament. Mas jous dire que porets fer : enviats en Galilea fi per aventura hy trobarien quey fos apparegut negun fperit; cor la fcriptura nos diu que Elies hy fera vift, e aquell cridaua: Elies, Pare meu, nom vulles defemparar : e fabem que gita lo feu pali a Elifeu quant li demanaua que romangues en la fua gracia. E

dixli Elies : si tu pots veure que jo men vaja serat atorgat ço que demanes. E quant la nuu rebe Elies viulo Elifeu e lauors crida : Pare meu, Pare meu. E ladonchs li gita lo pali Elies e hac Elifeu aytal gracia com hac Elies. E fabem que vingueren los fills dels prophetes qui eren en aquella terra a Elifeu, e demanaren lo de per Elies e cercaren lo, tro que feberen que per cert quel hauia rebut la nuu el pofa en paradis terrenal. Sobre aquel confell quels dona Nichodemus hagueren lur acort e enviaren en Galilea e cercaren tot lo mon e no trobaren Ihefucrift; mas trobaren Jofep e nol gofaren tocar ne res dir, e tornaren fen en Iherufalem e dixeren que hauien trobat Jofep. Com los juheus aufiren que hauien trobat Jofep foren molt alegres e enviaren per ell pregant lo molt affectuofament que vingues a ells, e enviaren li a dir en lurs cartes tals paraules: Pare Jofep, be faps tu que fom peccadors de tu per tal com te prenguem fens colpa; per quet pregam quet placia que vulles venir a nos, e daras conort a la noftra gent cor tots eftam fpaordits. E quant Jofep hac vifta la carta fo molt alegre e reebe ab honor los mifatges e vench fen ab ells en Iherufalem. E quant faberen en Iherufalem que Jofep venia, exiren lo rebre ab gran honor e ab gran alegria. E mes lo Nichodemus en fon alberch, e entraren hy tots los homens honrats per honor de ell, e pofas tot aquell dia. E quant vench lendema mati ajuftaren fe tots los majo-

rals del temple e tota laltra gent e afigueren Jofep entre Annas e Cayphas bifbes. E negu no li gofaua demanar res. E quant Jofep los viu axi eftar dixlos: barons, que es la raho per que vofaltres envias per mi? volets me res dir? E lauors appellaren ells Nichodemus, per tal com fabien que era fon priuat, e dixerenli que parlas ab ell. E dix Nichodemus: amich Jofep, aqueftes gents volrien aufir de tu algunes cofes de que eftan fort en dupte. Refpos Jofep e dix: jols dire volunter ço que fapia. Preferen lauors Annas e Cayphas lo libre de la lig e pofaren lo deuant Jofep, e ell adoral deuotament axi com fer folia, e ells faheren li jurar quels dixes veritat, e ell jura queu faria. Ladonchs leuas Annas e dix: Pare Jofep, nos fom molt fallons contra tu, per tal com demaneft a Pilat lo cors de Ihefucrift e lo foterreft. E per aquefta raho te prefem et tanquam en aquella cafa hon no hauia porta ni forat fino aquella portela hon nos ti metem. E aquella guardam nos fort be que no ifquift aquen. E axi pregam te quens digues ara com ne exift. Ladonchs comenfa Jofep a parlar e dix: jous dire la veritat, e marauellar vos nets affats. Vofaltres me tancas en aquella cafa lo diuendres a vefpre, axi com vofaltres vos fabets, fens colpa, e eftigui aqui aquella nit e lo diffapte tot dia. E quant vench a la mige nit jo eftaua mort de fam e fort ujat, empero fahent oracio: e vench foptofament una gran claredat, e leuaren fe foptofa-

ment tots los .iiij. cantons de la casa axi com qui leuaua lo cap de una tenda. E jo fuy ten espaordit que caygui en terra : e viu entrar Ihesucrist, e pres me per la ma e leuam e aconortam molt dolzament, e banyam la cara ab aygua tal que no ha cosa en aquest mon que ten be pogues olre, e besam en la bocha e dix me: obri los ulls teus, Josep amich, e vejes qui son jo qui parle ab tu. E jo tantost guarde e viu Ihesucrist, e cuydem que fos fantasma, e hagui gran pahor e dixi oracions, E puys ell me dix : Josep, guarda e veges que jo son Ihesucrist, aquell que tu enbolquest en lo teu drap e mesist en lo teu sepulcre: e aço fayst per tal com me amaues. E jo dixili lauors : mostrem aquell loch on jot pose. E lauors ell me pres per la ma e menam al sepulcre, e mostram los vestiments en que jol hauia enbolcat e lo sudari que li pose al cap, qui estaua triat dels altros vestiments. E quant jo viu vertaderament Ihesucrist era, ferme los ginols en terra e adorelo axi com a Deu del cel e de la terra, aquell que vosaltres abeuras ab fel e ab vinagre. E pres me per la ma e menam a la mia casa e besam en senyal de pau. E puys dix me : Josep amich, jot man que estigues .xl. dies que no isques de la tua casa, que jo ire en Galilea e aconortare los meus frares qui estan trists per la mia passio. Quant los mesquins de juheus hagueren aço ausit foren tant desconortats e tant espaordits que volgueren esser morts, e per tot aquell dia no menjaren res per raho d

la triftor que hauien, e aquell dia era diuendres. E quant vench al vefpre Jofep viu que eftauen axi defconortats e dix a Nichodemus quels aconortas. E anaren fen a lurs alberchs per raho com lendema era diffapte. E lauors fen anaren molt trifts dient entre ells: mefquins, e que fera de nos? Paffa axi aquella nit e encara lendema. E puys laltre dia qui vench per lo mati ajuftaren fe tots axi com feren defconortats dient: mefquins, fort fom malvats e malanats, que tots los peccats de noftros anteceffors fon ara ajuftats fobre nos catius, com fom axi torbats per aquell qui vertaderament es de noftra lig e fo nat de noftra gent. E lauors leuas un jueu qui era vell qui era meftre de la lig e dix: amichs, be es veritat que aqueft fo nat de noftra gent e fo a vifta de mi prefentat en lo temple a Symeon. E quant lo viu Symeon dix prophetant: Senyor, ara lexes lo teu fervidor en pau, cor han vift los meus ulls la tua falut per la qual tuyt hauem a effer falvats. Puys dix a fa mare: dona, tot lo mon te deuria obeyr cor tu obeyft lo Fill de Deu de mageftat. E veus, aqueft teu fill pofat fera en figne el qual fera contradit de aqui auant, que per ell hauem a effer tuyt deffliurats de les penes infernals; mas per ço fofferra grans penes, cor ell morra per nos, e tu haurafne gran dolor de aço, que cuydaras ne morir de trifticia tro fapies la fua refurreccio. E ladonchs refpoferen los bifbes e los majorals e dixerenli: de hon faps tu aço que has

dit? Dix lo bon hom ſaui de la lig: lo propheta Symeon era lauors meſtre e jo era ſon dexeble e viu aço. Ladonchs demanaren los juheus al pare del ſaui ſi hauia ell viſt aço. E ell reſpos los que hoc, e dix encara que Symeon li hauia moſtrada la lig. Ladonchs los falſos juheus prengueren altro conſell e enviaren en Galilea per fer venir aquells .iij. bons homens quil hauien viſt pujar al cel, e quant foren venguts triaren la un del altre. E primerament demanaren Odas, e dixerenli: amich, dins veritat ſi veyſt tu que Iheſucriſt ſen pujas al cel. Senyors, dix Odas, jous jur en veritat que jol viu muntar al cel e lo oy parlar ab ſos dexebles ſeus en la cima del munt, e aquells caſtigaua els moſtraua les ſcriptures. E quant hac una peſſa parlat ab ells baxaſe una gran nuu e cobrils tots, e jo viulo pujar al cel. E axi es veritat ſim ſal Deus, e per la mia lig que en aço que jous dich no ha falſia neguna. E en apres demanaren Afinis, e dix allo matex que Odas hauia dit, ſens mes e ſens menys. Puys demanaren Gias, e dix aximatex com los altros dos hauien dit, axi com ſi caſcun ho tingues ſcrit deuant. Dixeren lauors los falſos juheus: diu la lig de Moyſes que ço que teſtimoniejen .iij. es coſa prouada e es veritat. E axi aſſats pot eſſer veritat que Jſia pujat al cel, cor ſom certs que nul hom no ſap on fo ſoterrat Moyſes, e trobam en ſcrit que Elies fo reebut en la nuu a viſta de molts e anaſen dretament contra lo

cel. E per aquesta raho pot esser veritat de aquest Ihesucrist que sia pujat al cel. E crehem be ço que dix Leui que ell viu Symeon. E atresi crehem ço que diu la lig que Deu scriui ab son dit. E sabem be que dix la boca de Deu que ell enviaria un angel seu mereuellos en terra. E axi pot esser que aquell angel sia aquest Ihesucrist e que sen sia pujat al cel e que sen tornas de la on vench. Ladonchs dix Cayphas: barons, veritat es que la scriptura diu, del cel vendra un angel meu en lo mon cominalment Deu e hom; mas jo no entesi que aquest hage aquella figura, cor tots nos veem morir aquest Ihesucrist en la creu. E si Deu fos, no morire. Empero ans dix Josep que resuscitaria verament. E aquells .iij. homens quins dixeren quel viren muntar al cel si donchs no mentien. E si axi es, be es de Deu vertaderament e de bona voluntat lo creuria jo. Dix ladonchs Leui, aquell vell que dessus vos nomenam: Senyors, ben creguats que ço que jous dixi es veritat. Auant leuarense aquells .iij. bons homens quil viren pujar al cel e dixeren: amichs, contarvosem gran mereuella que vehem en la ribera de flom Jorda; que trobam en un camp una gran companya de gent que podien esser tro a .m. e .d. cents, entre los quals coneguem Alexandri e Rufo, fills de Symon Cireneu qui era estat vehy nostre, e nos som espaordits fortment com los vehem. E ells vingueren ves nos e dixeren nos: nous temats, que nos tinguem les mans

de Ihesucrist e les besam estant ell viu apres la sua passio. E nos demanam los com se poguera fer. Axi: dixeren ells, cor sapiats que resuscitat es de mort a vida, e nos tots resuscitam ab ell, e ha espoliat infern e ha pujats Adam e tots sos amichs a paradis: e nos som resuscitats en aquella matexa carn en que nasquem e visquem en aquest mon, e hauem estat en paradis terrenal tro en aquest dia en cors e en anima, e som venguts en aquesta manera en aquesta terra per fer aquell testimoni. Empero no podem parlar ab tota gent de aquesta raho sino solament ab aquells ab qui Deu ho vol consentir. E quant los juheus aço hoyren foren molt despaguats e espaordits pus que de abans o mes, e tingueren aço en gran marauella. E dix Cayphas: amichs, jous mostrare a saber la veritat de aquesta cosa assats iuas. Hajats alguns de aquells homens qui foren al soterrar de Alexandri e de Rufo e anem als vasos on foren soterrats. E si hy trobam los ossos podem conexer que es falsia, e si per auentura no hy trobam los ossos podem conexer que es veritat, e que aquests sien creguts. E tantost faheren ho axi e trobaren se .xv. homens de aquells qui foren al soterrar de Alexandri e de Rufo, e anaren als vasos e trobaren los uberts aquells e molts de altres e no trobaren aqui ossos ni carn. E tornaren al poble e dixeren los ho. E quant ho oyren foren molt trists e ab gran trencament de cor dixeren: mesquins, ¿que sera de nos? E dixeren

Annas e Cayphas: enviem a pregar Alexandri e Rufo que vinguen a nos, e si ho fan demanar los hem si dixeren ells ço que aquests .iij. bons homens dien. E preguaren adonchs Josep e Nichodemus e aquells .iij. bons homens qui vingueren de Galilea quey anassen ab daltres bons homens del poble sils porien trobar. E cercaren tota la ribera de flom Jorda e nols trobaren. E quant sen tornaren trobaren una gran companya de gent qui anauen per la muntanya cantant e dient: resuscitat es Ihesucrist, e nos l' hauem vist que sen puja vertaderament al cel e muntasen sos amichs ab si. E conegueren molts de aquells qui eren estats lurs parents e lurs amichs e lurs vehins. E quant los veeren caygueren per pahor en terra. E vench a ells un angel e leuals de terra e dixlos: anats a casa de Alexandri e de Rufo e trobarlosets aqui. E anaren hy e trobaren los hy axi com langel los ho hauia dit. E demanaren los com era aço que ells eren resuscitats. E ells dixeren los ho tot e comtarenlos a dir moltes coses de Ihesucrist. E ladonchs dixeren Josep e los altres qui hy eren tot ço per que ells eren aqui venguts de part del poble per preguarlos que anassen a ells. E ells ab ells ensemps anaren hy. E quant foren a la sinagoga on era tot lo poble ajustat, prengueren Annas e Cayphas lo libre en que era scrita la lig de Deu e los seus manaments, e posarenlo deuant ells e quels fahessen jurar que dixessen veritat. E ells, ço es, Rufo e Alexandri, no hauien mana-

ment de Deu que parlassen ab aytal gent, mas faherenlos senyals quels donassen tinta e pergami, e faheren ho, e ells scriuiren ço que los demanaren: e triaren la un del altre per saber si se acordarien les rahons de amdos. E quant foren triats cascun comensaren de scriure lurs rahons e cascun scriui aytal raho la un com laltre, axi com ells ho hauien vist. E meseren en la fi dels scrits cascun en una hora: Beneyt sia lo nom de Deu, amen. E puys dona cascun son scrit, e Annas e Cayphas tornaren sen a lurs alberchs. E quant ells sen foren anats los bisbes comensaren a legir los scrits, e tot lo poble comensa a cridar a grans veus: legits en guisa que tuyt ho ojam e sapiam la veritat e que no puscam de aqui auant cobrir ço que vosaltres hauets mal obrat. E quant los bisbes e los majorals oyren aço hagueren gran reguart del poble e donaren los scrits a aquells bons homens qui vingueren de Galilea. E comensaren tantost a legir la un de aquells scrits que hauia fet Alexandri e deya en axi.

Del scrit que feu Alexandri.

En nom de Deu, lo qual los juheus crucificaren, jo Alexandri comens ma raho en la qual no haura falsia neguna ne falla. E oyrets aytals coses noues que anc mes no foren oydes. Quant nos anauem als lims de infern en grans penes e tenebres e en gran pudor, oym una gran veu de Ihesucrist qui crida en la creu quant dix: acabat es. E de mantinent vench una gran claredat ab gran resplendor, de la qual claredat los diables foren molt espeuentats e fugiren tots a la un cap de infern. E dix una veu dinfern a sos seruents: venits assi, mos seruents, e tancats be les portes, que no entre assi lo Senyor de aquella veu. E ells lauors pensaren de ben tancar les portes estant ab molt gran pahor. E Sathanas dix a infern: man te que sies apparellat de reebre sens tota pietat aquell qui ara vindra assi que jo tenviare. Respos infern: ja axo jo fare si aquell es qui crida aquella veu que jo oy, de la qual jo son malament spaordit; cor ell es Fill de Deu tot poderos, e nol aports assi. Cor verament aquell vos deu tots destrouir. Empero be ho deuriets entendre, cor sol per la sua veu que hoym som tots

cuydats morir de pahor, e mantinent que ell vingue ferets tots deftroyts de tot en tot. E fi pot effer, nol amenets, que fol la fua veu nos ha tots trencats, e aytantoft com ell vingua ferem tots prefos e perduts. E per la fua virtut fera perdut tot lo noftre poder e perit. Refpos Sathanas: companyo, no hages pahor, cor be fabem que hom es carnal, cor jo li oy dir ans que fos pres que eftaua trift per pahor de la mort; per quet dich que no hages pahor de ell, que quant vindra nons fara negun mal. Refpos infern dient: jot dich veritat que aquell es cell quim leua Latzer que jo hauia tengut .iiij. jorns en ma prefo, e leual pus leugerament quels .iiij. vents principals no leuarien una leugera ploma. E dich te que aquell es Deu e hom, e tu feras enganat e confus per ell. Cor ell es fenyor de la terra e de la mar e no faps tu que aquell es cell que fperen tots los fants pares. E de aqui auant jo e tu hauem perdut tot noftre poder e noftra forfa. E tu cuydeft lo hauer deftroyt quant lo haguift a mort amenat. E vertaderament ell podia ben morir fegons natura humana axi com altre hom; mas tu, mefqui no fadoll, no coneguift la fua diuinitat, cor Fill de Deu es vertaderament. E no faps tu que es aquell que Adam fperaua, que ell muyrent deu deftroyr la mort e tolrans tot noftron poder. Cor ell pot morir fegons hom, e fegons Deu refufcitara verament; cor axi es prophetat. Dixli Sathanas: aparellet e no hages pahor

de reebre ell, que prop de assi es e no pot tornar atràs que a peu es ja, e ja es mort en la creu. Donchs dix infern: jo e tu som confusos e hauem perduda tota nostra forsa e tot nostre poder. E quant Adam oy la contesa que lo diable hauia ab infern, dix al diable a grans veus molt esforsadament: e tu, enemich, princep de mort, quim enguanest en paradis terrenal e puys metits me en ta preso per tal com jo menysprese lo manament de nostro Senyor passantlo, e enguanest me, mas enguanat seras; e confunits me, mas confus seras per tostemps. Cor vet aquell quim forma qui es per mi mort en la creu, e axi convenia esser fet, e trauram desta preso e menar m' ha en la gloria sua. E tu, enemich maleyt, vuy perts tot ton poder; que la mort es morta e la vida es viua, e per la mort es vida resuscitada e la mort per la vida es offegada. E quant los altros sants veeren aço e ausiren que Adam parlaua tant abriuadament contra lo diable foren molt alegres e ajustaren se tots en torn de Adam contra lo diable. Quant nostre pare Adam viu la gent en torn de si, pres se a plorar molt agrament e crida son fill Seth e dixli: fill, quant en lo mon te hauia et tenia a paradis terrenal ¿quet dix langel cherubim qui guarda la intrada de paradis e larbre de vida? Respos Seth a grans veus e dix quel ausiren tots: quant jo fuy a la porta de paradis terrenal vench a mi langel cherubim e dix: Seth, tu demanas oli de misericordia per untar ton pa-

re Adam, mas no es encara temps de hauerlo. Empero vindra temps quel haura. E aço fera com Deus enviara lo feu fant Fill en aqueft mon per rehembre tots los feus. E aquell vos falvara. Ladonchs haura ton pare ço que demana. E quant los fants aufiren aço, e ja queu hauien oyt dir de abans, feu fe auant un e dix: dementre que jo era viu en lo mon jo prophete per veu del Sperit Sant que en infern feria vifta gran claredat e gran refplendor a aquells qui ferien en trifticia e haurien molt gran alegria. E nos demanamli qui era ell e refpos que era mifatge e que ell hauria moftrat lo Senyor al mon. E ladonchs vench un hermita qui paria hom e de bona vida e abans que parlas demanarenli qui era ne que fabia. E ell dix: jo fon Johan qui moftre ab lo meu dit lo Fill de Deu, dient: aqueft es lanyel de Deu qui ve fi matex facrificar per falvar nos. E jo bateje ell e daltres gents moltes en fon nom. E quant jol batejaua en flom Jorda viu una coloma auallar del cel, quis pofa fobre ell: aquell era lo Sant Sperit, e vench una veu del cel e dix: aqueft es lo meu Fill amat e molt plaent a mi. E ladonchs parla lo rey Dauid e dix: com jo era en lo mon aufi que dixeren los prophetes que Deus enviaria lo feu Fill en lo mon e nexeria de Verge, ver Deu e ver hom. E affats ni ha de vofaltres que vis e oys mon fcrit que jo per veu de Deu dixi que aquell trencaria les portes de infern e les fortes tencadures de ferre e quens tor-

naria en paradis don nos hauia gitats lo diable ab engan per enveja. Apres aço aufim una altra gran veu dient: obrits les portes de infern e entrara lo Rey de gloria. E refpos lo diable molt efpaordidament e dix: ¿qui es aqueft Rey de gloria? Refpos la veu: Senyor de la terra e de la mar e Rey de tot lo mon. Paffat aço crida un ladre a la porta, e obrirenli, e aporta a lefquena una gran creu de la qual exia molt gran claredat, e dixerenli: affats fembla en tu que has femblança de ladre. ¿Quina creu es aquexa de que fon tots los diables axi efpaordits? E refpos ell molt bellament dient: be es veritat que jo fuy ladre e crucificaren me los juheus ab Ihefucrift, Fill de Deu, e demaneli merce e perdonam mos peccats e promes me la gloria de paradis, e velvos affi que ve, que ades hic fera. E quant nos aufim aquella raho del ladre confortam nos encara mes. E quant lo Rey glorios nos volch fer gracia de fa mifericordia, vench nos deffiurar de aquelles penes. E quant fo a les portes de infern dix aqueftes paraules: O mort, jo fere mort tua, jo fere mortador teu, o infern. E obriren fe les portes per fi matexes e entra lo Rey de gloria, lo qual vofaltres abeuras de fel e de vinagre. E dix a Sathanas: tu es aquell qui enganeft aquell que jo forme e gitel de paradis com paffa lo meu manament per lo teu amoneftament. E tu has tengut pres ell e tot fon linatge fins aqueft dia. Gran mal fayft e gran mal pendras, que per toftemps

romandras en preso. E lauors Ihesucrist lo mes en lo fons dinfern e dix a infern : mante que aquest no isque nul temps de ton poder. E quant nostro Senyor hach ligat lo diable giras a Adam dient : Adam , pau sia ab tu e ab tots aquells quit son entorn. E mantinent Adam ab gran alegria caygue als peus de Ihesucrist e besals li, e quant se fo leuat besali les mans guardant enves ell e dient : aquestes son les mans qui formaren mi del lim de la terra. E aquest es aquell qui feu lo cel e la terra e la luna e les esteles. Aquest es aquell qui per mesura feu los elements, axi com amostren les scriptures. E dix a Ihesucrist : o Rey glorios, plen de misericordia, qui per mi volguist pendre aytal pena e volguist mi guardar ab tos ulls misericordiosos em volguist salvar de perdurable pena a onta del diable ; mas vos , Senyor, sots dreturer e axi deuia esser fet. E axi com jo fiu traspassament contra lo teu manament per enveja e per mala cobesa de vanitat , axis couenia que tu vencesses lo diable , e que fos mort e vençut : e tu , Senyor , morint oceyst la mort e lo diable qui ab falsia nos hauia enganats. Apres vench Eua e besa los peus a Ihesucrist, e puys li besa les mans e dix : aquestes son aquelles mans quim formaren en paradis de un sotil os axi leugerament com si fos gran : e hac molt gran alegria com ten gran peccat que ella hauia fet era delit, per lo qual hauia estat longament en grans penes. E apres se acosta sent Johan a Ihesucrist e

ab ell tots los altros ſants, e comenſaren tots a una veu a cantar: gloria e exalçament ſia a Iheſucriſt, lo qual hauem vuy viſt en infern, lo qual vénch en lo mon per nos a gitar de preſo. E ladonchs comenſa Iheſucriſt a exir de infern ab tots aquells que ell volch ſalvar. E dixeren li los ſants pares: Senyor, ſit plau, lexa ſenyal de creu en infern per tenir toſtemps los diables eſpaordits que no puſquen fer tort ni ſobres a aquells que tu volras ſalvar. E noſtro ſenyor Iheſucriſt a prechs dels ſants feu ho. E Iheſucriſt exi de infern ab tots aquells que a ell plague ſalvar, e los altros romangueren aqui. E menaſen los ſeus en gloria que hauien perduda, e mana a nos que romangueſſem en aqueſt mon e en aqueſta carn per fer aqueſt teſtimoni de aço que veem. E ſabets que noſaltres ſom morts, e ploras nos e fos triſts com morim, e ara vets nos vius e ſans; per quens deuets creure de tot aço queus deym, que tot es veritat, que falſia nous poriem dir com fer ho volgueſſem ni voler nou poriem dir. Diu Nichodemus que en aqueſta manera faeren adonchs los ſcrits. E quant lo ſcrit que Alexandri hauia fet fo legit, fo axi aſmayada tota la gent que no hy hac negun que pogues parlar; que caſcun cuydaua morir e era mantinent mort. E Pilat eſtaua aqui ab ells. E los biſbes e los majorals torcienſe les mans per paor de mort, que per tres dies no menjaren. E a cap de .iij. dies los juheus traydors ſe ajuſtaren e faheren legir laltro ſcrit que

hauia fet Rufo: e deya tot en axi com aquell que hauia fet Alexandri, ſens mes e ſens menys, per ques tingueren axi com per morts. E cuydauen los catius que Iheſucriſt volgues pendre venjanſa carnal de ells e que los ocies preſtament de mort corporal. Mas Iheſucriſt ſperaua de ells major venjanſa e atreſi eſpay de penitencia a aquells quis volrien convertir a ell. Empero donals tanta de iniquitat que axi com eren de abans ſobre totes les gents ſon ara ſots meſos a totes gents, e en tots lochs los appellen cans. Tot en axi com nos ho hauem comtat ho moſtra Nichodemus en ſon ſcrit. E axi fo ſabuda la veritat entre los juheus de la reſurreccio de Iheſucriſt e de la aſcenſio: que entre nos hauem altros teſtimonis dels euangeliſtes que ells nou han.

De Judes Escarioth, de hon fo ni com fo nodrit.

JUDES, aquell qui vene Iheſucriſt, vos direm de hon fo ne com fo nodrit. Apres de Iheruſalem hauia un caſtell que hauia nom Eſcarioth. E eſtaua aqui un rich hom molt honrat e hauia una macipa qui hauia nom Simborea e un macip qui hauia nom Ruben, e eſtant en ſon al-

berch mullerals emdos. E a cap de un temps partirense del caualler e anaren estar en Iherusalem. E estant aqui emprenyas na Simborea. E somia una nit Ruben que sa muller hauria un fill qui destruyria tota la lig dels juheus: e lo mati comta ho a sa muller ço que hauia somiat, e dixli ella: O home, no hages pensament, quels sompnis son vanitats tots e no altra cosa neguna, e ell dixli: mante que en continent que hages infantat sia que sia, fill o filla, quel ocies. E ella atorgalio que ho faria. Empero ans que infantas se pensa com lo poria estorser a mort e mana fer una caxeta pocha be encuyrada. E com hac infantat hac fill e meslo en la dita caxeta e mana a una macipa quel gitas en la mar. E manali quel gitas pres de Escarioth, albirant se que per auentura escaparia e ho poria dir a alguns de sos parents qui estauen en Escariot: e la macipa feuho axi. E lo caualler qui hauia nodrit Ruben e Simborea hauia una orta riba de la mar e anaues deportant per la orta, e viu rodar la caxeta sobre la mar e manala pendre, e trobaren hy linfant. E o caualler ni la dona no hauien infants e dixeren : pus nostra ventura que nostro Senyor nons dona fills ens ha trames aquest infant nodriscamlo en loch de fill. E faeren ho axi. E quant vench a cap de un any la muller del caualler fon prenys e hac un fill. E dix lo caualler a la muller : per lo be e per la merce que hauem feta en nodrir aquest infant, per ço nos ha Deu donat fill, e

pus per ell nos nes be vengut nons lexem del be que hauem acoſtumat, ans lo nodriſcam el tingam per fill axi com ho hauiem propoſat de fer. E axi ho faeren. E quant vench a cap de .xj. anys, quiſque fos dona a entendre al fill del caualler que Judes no era ſon germa. E eſdeuench ſe un dia ques enfalloni lo fill del caualler ab Judes e cridali, allevadis fill de peccat: e dix tot fallonament tota la veritat e en qual manera no era fill de ſon ſenyor ſon pare e com era eſtat trobat. E Judes mes mans per .j.' ganiuet que tenia e donalin per lo ventre e ocis lo. E depuys que Judes hac mort lo fill del caualler qui hauia nodrit ſon pare e ſa mare els hauia mullerats, fugi Judes e anaſen en Iheruſalem. E hauia poch de temps quey era vengut Pilat per procurador de Roma. E Judes nos volch acompanyar ab los juheus e anaſen a caſa de Pilat. E dixeren a Pilat com hauia aqui .j. infant juheu qui nos volia acoſtar als juheus. E Pilat manal acoſtar a ſi, e com lo viu altas molt dell com era de alta forma e tant abriuat e de mal talent. E les caſes de Ruben, pare de Judes, eren al peu del mur del palau de Pilat, e hauia en lort de Ruben .j. pomer carregat de pomes: e un dia eſtaua Pilat al mur de ſon palau e viu les pomes qui eren molt belles en aquell pomer de Ruben, pare de Judes, e enveiales molt e dix: vaje algun a aquell pomer e aport me de les pomes. E mantinent Judes deuallay per lo mur auall e culli de les pomes molt

cruelment trencant les branques del pomer. E exi sa mare na Simborea, vench e dixli: ja cullits de les pomes, ¿perque trencats les branques del pomer? E ell hauien ja la falda plena e giras a sa mare e donali de la palma en la cara, en axi que la bocha lin vench en sanch. E en aço entra Ruben, son pare de Judes, e dixli: amich, pus les pomes cullits, ¿per que trencats les branques del pomer, ni per que ferits la fembra? E lauors Judes trasch lo coltell e donan tal colp a son pare que ocis lo. E Pilat veya tot aço e reysen, com veya Pilat que Judes qui era juheu manaua axi sos pars juheus. E hauien pagament com lo veya de ten mal talent e ten abriuat, e hauia pagament de aquells qui eren de ses pars costumes. E puys per temps a auant, per ço com era en conexensa de Pilat, donarenli na Simborea, mare sua, per muller, per que ella ho fo molt forsada, e hac ne un fill. E auant na Simborea li demana don era. E ell dixli la veritat segons que ell ho hauia apres del fill del caualler son senyor, que hauia mort. E regonech lo Simborea e dixli que per cert ell era son fill, e comtali com son pare lo hauia manat gitar en mar. E com Judes ausi aço tench se per peccador, e la muller, la qual era sa mare, dixli que no hagues desconort; mas que sen anas e que cercas lo gran propheta Ihesucrist, qui ladonchs era en aquella terra, e ques acostas a la sua magestat e que aquell li diria que sabes per que hagues salvacio. E lauors

Judes ana cercar Ihesucrist. E com lach trobat, en nom de penitencia acostas a la companya de Ihesucrist. E a la per fi acaba axi sa penitencia, com demunt hauets oyt, que vene Ihesucrist e penja si matex. E lauores se compli ço que de ell hauia dit Dauid propheta: Seran los fills orphens e la mara vidua, e la mare desrebra ells.

Com Titus e Vespesia prengueren la ciutat de Iherusalem e mataren tots los juheus.

Pus vos dixem la resurreccio e la ascensio de Ihesucrist dirvosem en qual guisa se comensa lo babtisme en Italia e en Espanya apres la passio de Ihesucrist. Un Rey hac en Italia qui hac nom Titus e era vessall del emperador Tiberius Cesar. E hauia la una galta negra e menjada de canser. Atresi Tiberius Cesar era mesell e hauia .viiij. natures de mesellia, per que exi un hom de terra de Judea qui era trames per misatger al Emperador en Roma. E anant per la mar haguer-ren fortuna e arribaren al port de Labia, e aqui era Titus. E com aquells de la terra seberen que aquella nau era de la terra de Judea, marauellaren sen molt, com nul temps nó hy hauien

viſta nau de aquella terra. E com ho ſabe Titus mana auallar aquell miſatger de la nau e demanali don era ni per que anaua. E lo bon hom reſpos: jo ſon Natan, fill de Num, del linatge de Iſrael, e ſon de Judea, ſots mes a Pilat e vaig per miſatgeria al Emperador de Roma, en axi que temps contrarios ens ha menats aſſi en aqueſt loch. Dix Titus: amich, ſi ſaps alguna metgia quim pogues guarir de aqueſt mal de la nafra que he en la cara, jot donaria tot ço que volgueſſes. Reſpos Natan: Senyor, jo no ſe de metgies, mas pens me una coſa, que ſi tu foſſes eſtat en Judea hy hagueres trobat un gran propheta qui hauia nom Iheſucriſt, e aquell ſens tot dupte hagueret guarit, e fahya ſal lo poble de lurs peccats. E aquell ſanaua de aytals malalties com aquexes e de majors ſol ab la paraula ſua. E ſi tu podies hauer algunes coſes de les ſues o de aquelles que ell hagues tengudes ab la ſua ma, feries guarit. E dir te he quines marauelles faya. Ell feu en Galilea tornar de aygua vi ſol ab la ſua paraula. E illumina un hom qui era nat cech. Los lebroſos ſanaua. Los morts reſuſcitaua. E ſanaua los endemoniats e los contrets ab la ſua paraula. Sana una fembra qui hauia haguts .xij. anys decorriment de ſanch: ſolament com ſe poch acoſtar a ell que toca les ſues veſtedures fo garida e munda. Un dia ſeſdeuench que fo en una gran muntanya e ſeguienlo grans gents e no hauien ſino ſolament .v. pans e dos peys: e pres los

ab les fues mans e partilos per les taules, e fadollaren fen .v. millia homens, menys de fembres e de infants, e fobraren ne .xij. couens de relleu. Aytals fenyals e molts daltres feya al poble. E los juheus crucificaren lo e refufcita al terç dia e veheren lo en aquella matexa carn que de abans era. Titus dix: ¿aço que dius es veritat? Dix Natan: veritat es, e cofa manifefta es que fo mort en la creu, e refufcita al terç dia e deualla en infern e trafch ne los fants e los prophetes e defliura lo humanal linatge, e puys apparech als dexebles e menja ab ells, e puys veheren lo muntar al cel: axi es veritat e cofa certa com te he dit. Com Titus hach aço entes ell ho crech e puys dix ab gran dolor: Guay de tu, mefqui de emperador Cefar, ple de bubes e de mefellia, e aytal mal tan gran es efdeuengut en la tua terra e en lo teu imperi. Que los juheus plens de enveja faeren tan gran mal contra lo rey noftro fenyor Ihefucrift en la terra on ell fo nat. E prengueren aquell que ells deuien tenir per guiador e per gouernador e ocieren lo e nol lexaren paffar en aquefta terra per guarir tu de la mefallia e mi de la nafra. Mas fi jo hy fos com ho faeren en la fua ajuda los aucierem ab la mia efpafa. Cor ells penjaren e ocieren lo meu fenyor Ihefucrift per ço com no foren dignes los meus ulls de veure la fua faç. De mantinent que Titus hac dit aço leuas lo canfer de la cara, que no ni romas negun fenyal, e totes quantes malalties hauia en aquella

terra foren guarides en aquella hora. E Titus e cells qui ab ell eren cridaren lo nom de Deu. E Titus dix : O ſenyor Iheſucriſt , manam anar ab naus que puſca ſobre layga anar en la terra hon tu naſquiſt e que faſſa venjança dels teus enemichs e venjar la tua mort. O Senyor , ajudem que jo puxa pecejar los teus enemichs e venjar la tua mort; e tu, Senyor, aportels en les mies mans per la tua gran virtut. Com aço hac dit manas batejar e deya : jo creu fermament en tu , Iheſucriſt , Senyor de tot lo mon , e he tot lo meu cor en tu ab ta voluntat: ben ſe que no es altro Deu ſino tu quim formeſt e m' has ſanat de la mia nafra. Apres que aço hac dit envia miſatge molt cuytoſament a Veſpeſia que vingues a ell ab tot ſon poder. Com Veſpeſia auſi lo ſeu manament pres .v. millia de ſos vaſalls e dix a Titus : Senyor ¿ per quem maneſt venir aſſi ? Dixli Titus: ſapies per veritat quel Salvador vench en lo mon e naſch en Judea, e crucificaren lo los juheus, e reſuſcita al terç dia e apparech puys als dexebles en aquella matexa carn en que fo nat e munta manifeſtament deuant ells en los cels , per quens coue anar deſtroyr los ſeus enemichs de la ſua terra. E demantinent ſe aparellaren e reculiren ſe ab tot lur poder e vengueren en Iheruſalem e deſtrouiren tota la terra e hy ocieren moltes gents. E adonchs Archilaus qui era Rey e major dels Reys crida ſon fill , e dixli : fill , nos preſem Iheſucriſt e lo ociem , e per aqueſta raho los noſ-

tros enemichs nos queren ociure e deſtrouir tot lo noſtro regne, per quet man que rebes lo regne e gouernalo ab conſell dels altres Reys en manera queus defenats de voſtros enemichs. E quant Archilaus hac aço dit traſch ſon coltell e ocis ſe ell matex. Apres aço ſe ajuſta ſon fill ab los altros Reys e hagueren lur conſell e entraren ab tots lurs poders en Iheruſalem. E com foren .vij. anys complits ſo tanta de fam en Iheruſalem que menjauen los fems e la terra per pa, com la gent ſera aqui ajuſtada molta, ço es, de .vij. regions; per que hagueren acort entre ells e dixeren: nos hauem a morir, que no es nulla coſa viua per que nos puxam eſtorcer que los romans nons tolguen la terra: donchs millor es quens ociam nos matexs que ſi veniem en lurs mans ne que dixeſſen que ells nos vençeren. E lauors mataren ſe entre ells ben .xij. millia homens dels pus honrats quey eren. E dels altros qui romangueren ne moriren molts de fam, tants que cells qui romangueren vius no podien ſoferir la pudor dels morts. E los Reys molt ſpaordits dixeren plorant que farien. E hagueren lur acort de baxar lurs caps e de humiliarſe als romans e de donarlos la ciutat. E de mantinent muntaren en lo mur de la ciutat e cridaren a grans veus dient: o voſaltres, Titus e Veſpeſia, conſols e procuradors dels romans, prenets les claus de la meſquina de ciutat de Iheruſalem quius es donada per lo ſobira, que nos be conexem que aqueſt regne no ſera de

vuy mes noſtro; mas ell es dat a voſaltres per Meſſies qui es dit Criſt, lo qual voſaltres creets per ſalvador. E mantinent auallaren e donaren les claus a Titus e a Veſpeſia de la ciutat de Iheruſalem. E dixeren los juheus: veus quens hauets preſos, jutjats nos. E los romans penjaren ne partida, e partida ne apedreguaren, e partida ne peçejaren: los altros venien per ſclaus e donauen ne .xxx. per un diner, axi com ells hauien venut Iheſucriſt per .xxx. diners. Axi quen faheren .iiij. parts, axi com ells de les veſtedures de Iheſucriſt. E quant hagueren fet enviaren per tota la terra inquiſicio per cercar la faç de Iheſucriſt, a la qual diu hom Veronica, e trobaren la a caſa de una fembra qui hauia nom axi matex Veronica. E lauores meteren lo malvat Pilat en una gabia de ferre e enviarenlo a la preſo de Domas e poſaren li guardes a la porta del carcer. E deſpuys enviaren miſatge al Emperador quels trameſes qui ſabes jutjar ço que aquella gent malvada hauia fet contra Iheſucriſt.

Com lemperador de Roma trames Velocia en terra de Judea.

Quant lemperador ſabe aço fo ple de la gracia de noſtro ſenyor Iheſucriſt e envia Velocia en terra de Judea. E de mantinent que Velocia fo en terra de Judea en Iheruſalem, feu venir deuant ſi tots aquells qui ſebeſſen res de la paſſio de Iheſucriſt. E entre los altres quiy vingueren hy vench Joſep ab Nichodemus, e dixli Joſep: jo ſe e veig que demanes. Aquell que demanes es per cert ſalvador de tot lo mon, e jol viu vertaderament e ſe que ell es Fill de Deu. E jol deualle de la creu el mis en un moniment que jo hauia fet de una gran pedra, e apres .iij. dies reſuſcita en aquella matexa carn que de abans era e puys ſe moſtra a ſos dexebles e munta a viſta dells en los cels. E dix Veronica, bona fembra que demunt oys: jo hagui .xij. anys decorriment de ſanch, e encontinent que hagui tocades les faldes de les ſues veſtedures fuy ſanada; per que jo creu que aquell es lo Deu dels vius e dels morts. Com Velocia auſi aqueſtes coſes e los teſtimonis, dix a Pilat: Traydor, ¿per que oceyſt aquell qui vertaderament es cregut eſſer Fill de Deu? Ref-

pos Pilat: be fe jo axo, empero les gents dels juheus lo liuraren a mi quel ocies, e ells reeberen la fua fanch fobre fi e fobre fos fills. Lauors Velocia manal tornar en la guabia del ferre e feufe venir la bona fembra deuant fi e demanali que li donas la ymage de Ihefucrift. E ella nega que no la tenia. E Velocia mana la turmentar fins que la li hach donada.

Com Velocia sen porta la ymage de Ihesucrist en Roma.

Quant Velocia viu la ymage de Ihefucrift, gitas tot eftes en terra e adorala ab molt gran devocio. Puxes leuas ab molt gran pahor e pres la ymage, e enbolcada en un drap bell mes la en una caxa que tenca be e puys fegellala ab fon fegell. E jura per la vida de fon fenyor e per fa anima que no la veuria negun aquella ymage fins que fos a fon fenyor. E aquell fagrament matex feu fer a tots aquells qui ab ell eren. Adonchs mana metre Pilat axi com eftaua ab la gabia del ferro en la nau. E lauores pres la fanta ymage de Ihefucrift a qui dien Veronica e recullis en la nau. E la bona fembra Veronica defempara totes les cofes que hauia en lo mon per

lo nom de Ihesucrist e mes se en la nau. Quant Velocia la viu dixli: fembra, ¿per quet mets en aquest afany de anar ab nos e desempares tots tos bens de ta terra? E dix Veronica: jo deman lo meu Senyor e la ymage quem atorgua per la sua gran merce e no per mos merits, la qual tu has tolta a mi contra ley. E si no lem tornes ben sapies que nom partire de tu fins que veja hon la posaras e que la ador. Adonchs Velocia mana donar vela en lo nom de Ihesucrist. E Titus e Vespesia romangueren en Judea ab lurs gents. Com Velocia fon en Roma e lo Emperador ho sabe fo molt alegre e manalo fer venir deuant si e dixli: digues me tot ço que has vist ne sabut de Ihesucrist en Judea. E si tu per ventura trobest negun dels dexebles seus, fels me venir e veure; per tal que jo ador lo meu senyor Ihesucrist. E per ventura posara la ma sua sobre mi e guarram de la mia mesellia. E dix Velocia: totes les coses, senyor, que jo aport son en la tua ma; mas jo atrobe en Judea Titus e Vespesia faels al teu imperi. E sapies que penjaren Cayphas e apedregaren lo e ocieren tots los reys, e prengueren Pilat e meterenlo en una gabia de ferre e meterenlo en la preso de Domas. E trobaren de Ihesucrist quels falsos juheus anaren ab armes contra ell e prengueren lo e penjarenlo en la creu e donarenli de una lança per lo costat. E per ço ells aquell qui era illuminador e salvador de totes coses ocieren, e soli tolta licencia de no venir deça e que noyc

obras de ſes virtuts. E trobaren entre los fels de Deu Joſep ab Arimatia e Nichodemus quey eren, e prengueren lo cors de Iheſucriſt e enbolcaren lo axi com es coſtuma en bell drap e puys poſaren lo en lo moniment, e apres reſuſcita al terç dia. E apres moſtras als dexebles en aquella matexa carn que de abans era, e veeren lo muntar al cel. E noſtro ſenyor Iheſucriſt qui es vertader de totes coſes e caſtigador de tots mals, envia lo ſeu angel qui ſpira Titus e Veſpeſia que anaſſen venjar la ſua mort, menys del teu manament, e ells anaren la e donaren a queſcuns aquella mort que afanyada hauien. Dix Titus: ells penjaren lo meu Deu e ficaren claus en ell, e per ço prengam los e liguem los e donem los amargoſes morts ſegons lurs obres. E faheren ho axi. E puys dix Veſpeſia: ¿quens coue mes a fer? Dix Titus: ells faheren .iiij. parts de les veſtedures de Iheſucriſt, e nos faſſam .iiij. parts de ells, e jo pendre la una e tu laltra, e los meus vaſſalls laltra e los teus laltra: e faheren ho axi. Dix Veſpeſia: ¿que farem mes? Reſpos Titus: ells veneren lo meu Senyor per .xxx. diners, donem nos de ells .xxx. per .j. diner: e faheren ho axi. E puys cercaren la ymage de Iheſucriſt e trobaren la a la caſa de una bona fembra a la qual dien Veronica. E donaren me pres Pilat en una gabia de ferro. E jo tinch atreſi en mon poder la ymage de Iheſucriſt e la bona dona. Quant lemperador Tiberius Ceſar auſi dir de la ymage de Iheſucriſt, dix ab molt

gran alegria: mostralem e que la ador. E lauores se leua Velocia e estes aquell pali hon era enbolcada la ymage de Ihesucrist. E quant lemperador la viu gitas en terra e adorala ab net cor e pur. E mantinent que hac adorat nostro senyor Ihesucrist e la sua ymage, fo per la gracia de Ihesucrist sa e alegre de la sua mesellia, axi que la sua carn fo aytal com si fos dun infant pur e net. E atresi foren tots quants malalts hauia en aquella terra sanats en aquella hora de qualque malaltia haguessen. E hauiani molts qui per aquell enteniment si eren ajustats, ço es, per veure aquella santa ymage ab fe de cobrar, per gracia de Deu e per virtut de aquella, sanitat. Quant lemperador viu aquell ten gran miracle e virtut, ferma los jonolls en terra e adora nostro senyor Ihesucrist. E dix ell e tots los altros qui presents eren a una veu: Senyor, Rey del cel e de la terra, nons leys perir, mas confirmans en la tua santa fe. E dix Tiberius Cesar: Glorios Rey dels Reys, tu confirma la mia pensa e la veu del meu sperit en lo teu sant regne, axi com desliurest Daniel del poder dels leons salvatges, e Jonas propheta del ventre de la balena, e los .iij. infants del foch ardent, ço es, Sydrach, Misach e Abdenago. E quant lemperador hac aço dit, dix a Velocia: digues me, Velocia, ¿ veyst tu aquells qui eren ab Ihesucrist com se lauaren en layga del babtisma? Dix Velocia: un dexeble de Ihesucrist qui es appellat Silvestre e esta en aytal munt:

envie per ell e moſtrar t' ha lo miſteri del babtiſma. De mantinent lemperador envia per ell. E quant ſent Silveſtre fo deuant ell dixli: O Silveſtre, betejem axi com ſaps que fa affer en lo nom de Iheſucriſt, com jo ſon aparellat de rebre lo nom de Iheſucriſt. E lauores ſent Silveſtre betejalo, e fo lo babtiſma en tota Italia e en Spanya. E fo ſent Silveſtre Papa de Roma. E dix Tiberius Ceſar: en les tues mans, Senyor, coman la mia anima e lo meu ſperit e lo meu cors e totes les mies obres e coſes. O Senyor, endreça los meus peus a la carrera dels teus manaments de pau. O celeſtial Pare, piados e poderos, reconciliem e confirmem en la fe de la ſanta Trinitat. E aſech ſe puys en la cadira e beney lo nom de Deu, dient: Beneyt es tu, ſenyor Deu, Pare e Fill e Sant Sperit, e glorios es tu, Senyor, quim atorgueſt lo teu regne e deſliureſt lo meu cors e la mia anima de les plagues, que jo ſon peccador que no fuy digne de veure la tua faç; mas tu, Senyor, me viſiteſt, no per mos merits, mas per la tua gran pietat. E los malvats juheus te crucificaren en la creu per que no vingueſſes deça obrar ço que obreſt en la terra de la tua natiuitat, e per ço vench la tua ira ſobre ells, e perderen ſe en aqueſt mon e en laltre. Adonchs, Senyor, hages merce de mi e deſliurem de aqueſt regne e donem loguer couinent que puſque ſervir e beneyr la tua Trinitat; cor tu es ver Deu e viu qui regnaras per toſtemps. Quant aço hac

dit maria Velocia que vingues deuant ell. E com li fo deuant dixli: pren lo maldit Pilat e tancalo en la preso, e estigue aqui ab grans penes, que null temps nol vege hom. E aço fo per raho com nol podia ociure, com lo traydor vestia una gonella qui era estada de nostro senyor Ihesucrist, qui era sens custura. E lauores lemperador ab Velocia mes se en la mar e anasen en Septimanea per un riu qui ha nom Vira, e aqui mes se en una coua. E estech aqui ab dejunis e ab oracions servint Deu. E ans que un any se complis envia nostro Senyor per ell e mori. E anasen la sua anima en gloria. Beneyt sia lo nom de Deu: Amen.

Dels emperadors de Roma, e com Constanti se converti a la fe de Ihesucrist.

JA hauets ausit que esdeuench en lo temps de Tiberius Cesar qui era emperador de Roma e com en aquell temps pres Ihesucrist passio. Atresi comensa lo babtisma en lo temps que ell regnaua; mas despuys hi hac daltros emperadors mals qui turmentaren tots quants ne podien hauer ne trobar que tinguessen la fe de Ihesucrist. Apres de Tiberius Cesar regna Cesa Gauiscola. En

aquell temps ſcriui ſent Matheu lo ſeu euangeli primer en Judea. Mori Ceſa Gauiſcola e regna Caldi. E aqueſt regna .iiij. anys en Roma, e ſent March ſcriui lo ſeu euangeli en Italia. Apres Caldi regna Alexandri emperador. Aqueſt ocis ſa mare e la feu obrir. En aquell temps era Symon magus lo encantador en Roma. Apres Alexandri regna Nero e fo cruel emperador. Aqueſt crucifica ſent Pere e eſcapſa ſent Paul e feu cremar lo cors de ſent Johan babtiſta, e no poch cremar aquell dit ab que ell moſtra Iheſucriſt com dix: ecce agnus Dei, qui vol dir veus lanyel de Deu. E aqueſt feu ociure Senecha, aquell meſtre ten ſaui, axi com ara oyrets. Aqueſt Nero hauia .iij. cauallers, ſos vaſſalls, en los quals hauia poſat tot ſon fet. E dixlos: voſaltres manats tota la terra apres de mi. Senyor, dixeren ells, pus voſtra merce es, farem ho. E dixlos ell: jo vull prouar e ſaber voſtron ſeny e en quins .iij. homens he poſats mos affers; per que vull quem ſolvats .iij. queſtions, ço es, que vull quem digats que fa Deus al cel. E quantes jornades va lo ſol en un dia. La .iij[a]. vull quem diguats la mia perſona quant val. Com ells enteſeren aço foren fort ſpeuentats e demanaren ſpay de .xxx. dies, e lemperador atorguals que en aquell terme ſolveſſen les queſtions e ſi no que ell los faria ſcapſar. E enfre tant feulos tancar en un palau. Senecha era en Spanya e guarda e viu en les eſteles, e conech per la gran ſciencia qui en ell era que lemperador

volia ociure .iij. homens a tort bons; per que munta en una nau e anasen en Roma, e vestis aqui com arlot e vench sen alla on aquells .iij. bons homens eren presos, e dix al porter: per Deu te prech, amich, quem leys entrar a aquells bons homens que lemperador vol ociure, e fer m' han alguna almoyna per amor de Deu per tal com son hom pobre. E lo porter lexal entrar. E com fo entrat demanals lemperador per quels volia ociure. E ells menysprearen lo com lo veeren tan mal vestit. E ell los dix: nom tingats per vil, que sim deyts vostros affers, ab Deu jo vos hi dare consell e recapte que lemperador nous ociura per aquesta raho. E ells com lo veeren ten be enraonat dixeren li les questions quel Emperador los faya. Vosaltres, dix ell, sabets hy dar recapte ni consell? E ells dixeren que no. E ell dixlos: forts es vostra ventura; mas pus tant he fet per vosaltres, aconsellar vos he com respondrets. E demanals quant hauia de terme sobre les questions, e ells dixeren no sino .iij. dies. Ab aytant se parti de ells e anasen ab los altros arlots per les tauernes. E lendema a vespre torna a ells, e plach los molt com lo viren. E dixlos: com vos demanara lemperador que fa Deus al cel, digats que fa e dessa, axi com en los homens que fa nexer e morir e les altres animalies, e la luna que fa crexer e mimvar e les erbes e los arbres e els fruyts verdejar e secar. E quant ells oyren aço tengueren se per fornits. E Senecha tornasen per les tauer-

nes per tal que no fos conegut. E los cauallers romangueren en lo palau molt alegres. E lendema lemperador envia per ells e dixlos que li folveffen la primera demanda o queftio. E ells refpoferen axi com Senecha los hauia dit e confellat. E lemperador tench fen per paguat e mereuellas molt e dixlos que lendema que li venguesffen folre la fegona queftio. E los cauallers tornaren fen a lur palau. E lo vefpre Senecha fo ab ells e demanals com los hauia anat deuant lemperador. Amich, dixeren ells, be a la merce de Deu e de tu; mas mefter es quens acorregues a dema. E Senecha los dix: com lemperador vos dira quantes jornades va lo fol en un dia, digatfli vofaltres que no fino una; que lo fol ix al mati en Orient e al vefpre ponfe en Occident. E que totes les cofes qui al mati comenfen de anar e van entro al vefpre, van una jornada, jat fia que unes cofes vagen mes que altres e hagen mes poder de anar: axi com vets que un cervo va mes que un efturs, e mes un calapet que una formiga, e axi de les cofes femblants. E per ço lo fol ha major poder que nulla altra criatura jufana qui fia de Orient fins en Occident: e es folament una jornada com en un dia hy va tan folament. E quant vos partirets del Emperador, demanats li per merce queus allarch la terça queftio fins al terç dia; per tal que entena que no ho hajats daltre fino de vofaltres matexs. E puys Senecha anafen axi com fe folia per les tauernes, e al terç

dia envia lemperador per ells e dixlos que li folguessen la segona demanda. E ells resposeren axi com los ho hauia mostrat Senecha. E lemperador mereuellas fort e pensas que ells no ho hauien dells matexs. E demanaren li terme de la .iij[a]. questio fins al terç dia, e ell atorgals ho. E com vench lo vespre que lendema deuien respondre, Senecha vench al palau e dixlos: com lemperador vos dira que prehats la sua persona, demanats li per merce queus digua veritat, e com leus haura promesa de dir, pregats lo queus diga qual persona prea mes ell enfre la sua o aquella del gran propheta que crucificaren los juheus, e ell dira aquella del gran propheta; que noy gosara alra dir. E lauores digats li que aquella del gran propheta fo venuda per .xxx. diners, e axi prehats la sua persona .xxix. diners. Com vench lendema ells vingueren deuant lemperador e posaren lurs rahons axi com ho hauien hagut de consell de Senecha. E com los hach fet promesa de dir veritat de ço que ells li demanaren, dixerenli: senyor, ¿qual persona prehats mes vos, la vostra o de aquell gran propheta que crucificaren los juheus? E ell estech un poch pensant e dixlos: be es veritat que la persona de aquell gran propheta sanaua los malalts e resuscitaua los morts e illuminaua los cechs, e per ço preu jo mes la sua persona que la mia. Adonchs dixeren ells: senyor, la persona del gran propheta fo venuda per .xxx. diners e per ço nos preham, senyor, la vos-

tra perſona .xxix. diners. E dix lemperador: les queſtions hauets ſoltes, mas nous auiare fins quem diguats quius ho ha moſtrat, cor jo ſe be que nou hauets hagut de voſaltres matexs. E ab gran ira comenſa a guardar de totes parts. E Senecha era aqui. E lemperador viu lo e conech lo, e nol hauia viſt null temps, ſino quen hauia tan ſolament ohit parlar; mas per la gran ſauieſa e ſciencia que ell hauia de les arts conech lo. E dixli: tu es Senecha. E ell reſpos: ſenyor, hoc. Tu moſtriſt aço a aquets cauallers. Senyor, hoc, per ço com veya que vos los voliets ociure ſens colpa. E lemperador pregual que romangues aqui ab ell, que ell li faria gran honor. Empero auialo en ira com ſebia mes que ell, e la per fi ocis lo a traycio. Regna Nero .xiiij. anys e mori. Apres de Nero regna Veſpeſia, e lo ſegon any que ell regna Titus ſon fill pres la ciutat de Iheruſalem e la deſtroui e ocis tots los juheus, los quals entenia que hagueſſen mes de .xj. anys. E aquells qui no hauien .x. anys menals ſen catius en Roma per moſtrar la ſua forſa. E foren per comte .dcccc. millia, e aço fo al .xlij. anys apres la paſſio de Iheſucriſt axi com hauia prophetat Eliſeu propheta. Mori Veſpeſia e regna ſon fill Titus. Mori Titus e regna ſon fill Domicia qui fo la ſegona perſecucio dels criſtians apres de Nero. Aqueſt Domicia encalſa tots los juheus els gita de tota la ſua terra ſens garniment negun, e pres aquells qui eren del linatge del rey Dauid e ma-

nals tots ociure. Aqueſt feu ociure molts criſtians qui ſon martirs. E feu metre ſent Johan euangeliſta en un cup de oli bullent e no li poch fer mal, e puys gital de la ſua terra. E ſent Johan anaſen a la ylla de Pethmos. Aqueſt Domicia hach ſobre nom Elius Adria. Aqueſt deſtroui la ciutat de Iheruſalem e la enderroca tota, e pobla Monti Calvari qui no era poblat e entitulal de ſon nom. Empero com ell hauia nom Elius Adria poſali nom Eliu, que de abans era poblat Iheruſalem entorn de mont de Syon. Mori Domicia e regna Traya emperador, lo qual hach molt gran voluntat de encalſar aquells qui tenien la fe de Iheſucriſt e de aquells a marturiar. Mori Traya e fo emperador Adria, qui la un fo mal e laltra pijor, com aqueſts turmentauen tots quants criſtians podien hauer ni trobar qui cregueſſen en la fe de Iheſucriſt: e regna .xij. anys. Apres Adria regna Anthoni qui regna .xxij. anys. E en aquell temps fo lo bon metge a qui deyen Galienus. E mori Anthoni e regna Comoda .ij. anys. Apres Comoda regna Falip. Apres Falip regna Conſtanti fill de Conſtanti e de la bona regina Elena. Aqueſt Conſtanti faya turmentar tots los criſtians qui creyen en la fe de Iheſucriſt els turmentaua en diuerſes maneres. E per la gran crueltat ſua e per los grans mals que faye contra la fe de Iheſucriſt ferilo noſtro ſenyor Deu de meſellia; per que feu ajuſtar tots los ſauis de la terra metges, e no trobaren medicina en ques

pogues confirmar de guarir ſalvant de aytant que li digueren que fes matar infants pochs, e que foſſen tants que de lur ſanch compliſſen una pica: e que ell ques banyas en aquella ſanch e que axi poria guarir de aquelles naffres de la meſellia. E lemperador envia per tota la terra e mana aportar .iiij. millia infants, per tal que de la lur ſanch compliſſen la pica, e liuraren los als metges. E com vench lo dia que deuien morir los infants, exi Conſtanti de ſon palau per anar a aquell loch on deuien morir los infants e encontra una gran multitut de fembres ab lurs cabells ſolts e tirats e ab lurs pits deſcuberts e arrapats, e ferienſe lurs cares e aqui fayen grans plors e grans crits. E com viren lur ſenyor gitarenſe als ſeus peus. E com Conſtanti les vehe demana quines fembres eren aquelles qui fayen ten gran dol. E dixerenli que eren les mares de aquells infants que ell volia fer ociure. Quant lemperador hac aço auſit hac ne pietat e dolor e penſas que faria gran dolor e gran peccat de ociure tants infants ſens colpa. E mana aturar la carreta en que anaua, e leuas e mana ajuſtar tota la gent deuant ſi e dix: Ojats me, cauallers e tot lo poble: acoſtumada coſa es toſtemps entre nos que com anam contra noſtros enemichs que aquell qui ociu infant deu ſofferir ſentencia de mort, e es coſtuma que aquell qui no es de edat que puſcha portar armes que no deu pendre mort. Donchs pus aço guardam als fills de noſtros enemichs, e donchs que deuem

fer als fills de noſtres ciutats que no ſiam malvats ni contrarioſos a noſtres coſtumes ne als noſtros uſatges? Que nos combatem per nos ſolament e per ço merexem eſſer vencedors de totes gents: ¿adonchs que valria a nos vencer los noſtros enemichs ſi nos erem venſuts de crueltat? Axi com es gran honor vencer les batalles de les eſtranyes gents, axi es gran lahor e gran virtut vencer los peccats e les crueltats e los vicis. E nos en les batalles ſom vencedors ſi ara vencem nos matexs que ſi lunyam de nos la voluntat del mal. E aquella coſa que ſens acort deſijam fer couens donques que profitablement e ab acort la acabem e aço fem com la voluntat dels noſtros Deus en ſeguim e a les noſtres propies voluntats contreſtam e combatem contra noſtron deſig e alegram nos de eſſer venſuts. Com totes aqueſtes coſes hac dites deuant los cauallers, mana tornar los infants a lurs mares e donals molt hauer del ſeu e moltes carretes en que ſen tornaſſen caſcuns a lurs lochs propis don eren venguts ab lurs mares ploroſes en terra eſtranya. E com vench lo veſpre que lemperador dormia en ſon lit appareguerenli ſent Pere e ſent Pau dient: per ço com eſquiueſt leſcampament de la ſanch ſom nos trameſos de noſtro ſenyor Iheſucriſt a tu dar conſell que recobres ſanitat. Adonchs oges noſtros amoneſtaments e fe ço que nos te direm et moſtrarem. Sent Silveſtre, biſbe de Roma, fugi al munt de Seraptin per les tues perſecucions e aqui ha eſtat

amagat en una coua. Envia per ell, e aquell mostrar t' ha la font de pietat, en la qual font com ell ti haura batejat .iij. vegades tota la forsa de la mesellia te sera leuada. E de aqui auant que cregues en lo teu senyor Ihesucrist, que per lo teu manament seran en tota la terra de Roma les sgleyes restaurades, e neteja tu matex axi que en totes parts sia oblidat lo honrament de les ydoles, e que adors de aqui auant lo teu Deu viu Ihesucrist que Deu es vertaderament, e que ajusts la tua voluntat ab ell. E Constanti se desperta e comta aquella visio a aquells quil guardauen. E segons lo sompni envia al munt de Seraptin on estaua sent Silvestre ab los clergues qui ab ell eren. E quant sent Sivestre viu venir los misatges dix als seus clergues: amichs, veus lo temps acceptable e lo dia de salut qui es vengut. Veus lo temps quens mostra la ligenda, ço es, la scriptura qui asigna acabament de nostres obres. Cor veus nostro Senyor qui encara va entre les gents e diu que quer venir a mi e cascun nedex si matex e seguesquem. E com aço hac dit feu sa oracio e acaba son misteri comenant sa anima a Deu e dona pau a tots e apres anasen ab los missatges. E anaren ab ell tots sos clergues qui eren .xxx. preueres missa cantant e .v. diaques qui desijauen tots pendre passio ensemps ab ell, entenent quels seria millor rebre martiri ab ell que sens ell hauer altros vicis; que ell era bon hom e simple e amoros, e ells eren axi plens de bons nodri-

ments que la amor de pendre ab ell paſſio ſobraua la pahor de pendre martiri. Quant lemperador ſabe que ſent Silveſtre venia mana que li entras denant, e entraren ab ell .iij. clergues e .ij. diaques. Com lemperador viu ſent Silveſtre dixli: tu ſies ben vengut que jom ſon molt alegrat de la tua venguda. Reſpos ſent Silveſtre: pau del cel ſia ab tu. E lemperador rebel molt agradablement e comtali la viſio e puys li demana qui eren aquells deus Pere e Paul quil hauien viſitat. E ſent Silveſtre reſpoſli dient: aqueys no ſon dits deus meus, mas miſſatges e ſervidors de Deu e apoſtols de Iheſucriſt qui hic ſon trameſos a tu a convidar les gents per tal que los crehents hagen ſalut. Quant ſent Silveſtre hac dit aço Conſtanti li demana ſi hauia algunes ymages figurades de aquells dos apoſtols que les li moſtras. Adonchs ſent Silveſtre envia un diacha que aportas les ymages de ſent Pere e de ſent Paul. E com lemperador les viu dix a grans veus: aquets ſon aquells quim apparègueren. E dix que no hauien ades dit ja lo manament que aquells li hauien promes. E ſent Silveſtre li dix: oges, Emperador, la major font que tu has meſter de la tua ſalut es aqueſt orde que jot dire. Que cregues que Iheſucriſt es ver Fill de Deu. E per ço vench del cel e vench entrels homens que aqueſta font moſtras e manifeſtas als creents. En apres la font es aqueſta: tota aygua axi de manar com de rius e de fonts; que ten gran es la virtut de noſtro ſe-

nyor Deu que per lo anomenament del ſant nom ſeu la aygua laua tots los peccats de tots los homens els dona ſalut, e aço deu hom requerir ab fe. Adonchs per tal que a tu ſia manifeſt axit couendra a confeſſar de les errors paſſades que fayſt: no entenes per aquella perſecucio que fayſt als criſtians, e confeſſa no tan ſolament parlant ab la tua lengua, mas creent, pronunciant ab lo cor que aquell es lo ſalvador de les coſes e de les animes: e com aço hauras conformat entraras tu en laygua e jo eſtare defora faent lo miſteri de Iheſucriſt cridant lo ſeu nom ſobre la font, e tu creent com exiras defora de la aygua ſantificada ſeras ſau: e remembret del Pare e del Fill e del Sant Sperit. Adonchs dix lemperador: faleſquen e vinguen a menys les errors de les ydoles qui ſon obres de mans, que ara aferm jo que ſon falſies e vanitats, que aytals deus dich que ſon falſies e vanitats e no ſien eſſer viſibles; que per anomenar lurs noms no es acorreguda ni atorgada a les aygues gracia, ni les animes no ſon deſliurades de peccats ne poden aportar miſericordia de ſalut als coſſors. Aqueſt coue eſſer dit Deu viu los apoſtols del qual me viſitaren em moſtraren que era Deu viu e ſalvador meu. Adonchs ſent Silveſtre mana dejunar al Emperador lo diuendres e lo diſſapte, e mana a tots los clergues que aquells dos dies deſpengueſſen en moſtrar la fe al Emperador. Com vench lo diſſapte a veſpre mana ſent Silveſtre entrar lemperador en lo palau, e

entrant beney la font ſent Silveſtre, e com fo beneyta entray lemperador e poſali ſent Silveſtre la criſma dient li ſi creya Deu de bon cor, ço es, lo Pare e lo Fill e lo Sant Sperit, un Deu en trinitat de perſones. E lemperador confeſſa que hoc menyſpreant de bon cor tots los ergulls e los engans del diable. E beneylo ſent Silveſtre e gitali la aygua deſſus ab la ma dient: O ſenyor Iheſucriſt, tu nedegeſt la meſellia de Neaman en flom Jorda de Siria e obriſt los ulls del hom qui era nat cech e fayſt ſanar ſen Pau ab lo babtiſma e cobrar la viſta que hauia perduda, que axi com era perſeguidor faiſt lo doctor. Tu, Senyor meu, per ta gran pietat nedeja aqueſt teu ſervidor Conſtanti: en axi, Senyor, com has nedejada la ſua anima de peccat e de tota ſutzetat, axi deus nedejar lo ſeu cors de tota tacha de meſellia per aqueſt ſant babtiſma; per tal que la tua ſancta ſgleya ſia ſantificada e alegrada de hauer aqueſt defenedor. Quant ſent Silveſtre hac acabada aqueſta raho tots reſpoſeren: amen. E de mantinent apparech una gran reſplendor duna claredat molt gran qui les gents eſtant preſents aqui la viſta los enfalaga. E fon fet en laygua de les fonts un gran brogit aytal com de bullidura e que fa la payela eſtant al foch ab oli bullent, e veeren tots cells qui aqui eſtauen en torn coſta la pica de les fonts com lemperador exi pur e net de les fonts de totes ſes malalties. E dix e afirma que per cert hauia viſt Iheſucriſt en les fonts veſtit de veſtedures blanques.

Dels bens e de les franqueses que lemperador Constanti establi a la sgleya per amor de Deu.

Aquestes ſon les franqueſes e los bens que lemperador Conſtanti eſtabli a la ſgleya per amor de Iheſucriſt. Primerament del ſant babtiſma feu e eſtabli aqueſta ley. Dix que aqueſt era Iheſucriſt vertader quil hauia deſliurat del perill de la meſellia. E aquell deu eſſer adorat en tota la terra de Roma. Lo ſegon dia eſtabli que totom qui blaſtomas Iheſucriſt que fos condempnat a mort. Lo terç dia ordona que totom qui enganas ſon par criſtia que perdes la meytat de tot quant hauria. En lo quart dia ſtabli e dona aqueſt priuilegi al paſtor de la ſgleya de Roma: que hagues a veer e jutjar ſobre los clergues, axi com los altros qui ſon lechs ſe pertanyen al Emperador. En lo quint dia eſtabli que totom qui fos aconſeguit en la eſgleya ſagrada que fos eſtort.. En lo .vj^e^. dia ſtabli que negun no pogues fer eſgleya dins lo mur de alguna ciutat o loch ſens licencia de ſon biſbe. En lo .vij^e^. dia eſtabli que tots los delmes de les reyals poſſeſſions foſſen donats en edificaments de les eſgleyes axi com eren donats als

emperadors. En lo .viij^{e}. dia lexa les veftedures nobles e blanques que veftia: e vench fen pur e net a la fgleya, leuada la corona de fon cap, e gitas en terra fobre fa faç e plora; axi que totes les veftedures que tenia de porpra foren banyades per les lagremes, penedint fe de la perfecucio que hauia feta als criftians: e crida amargofament ab grans lagremes dient que no era digne de acoftarfe a les portes de la efgleya. E tot lo poble qui engir ell era ploraua amargofament. E hauia en les gents aytal plor e aytal goyg ab aquells plors e ab aquelles lagremes, com folen hauer los parents e los amichs qui vegen refufcitar fos fills de mort a vida, o axi com aquell qui efcapa entre les dents del leo e fen veu eftort. E paffat lo .viij^{e}. dia lexa fon mantell e pres una axada, e ell en fa propria perfona comenfa a obrir los fonaments de la efgleya de Roma. E puys en remembranfa dels .xij. apoftols aporta en la propria efquena .xij. fanayades de terra dels fonaments. E apres muntafen en la carreta e anafen a fon palau molt alegrament e joyofa. E en altre dia comenfa en aquella matexa manera altra efgleya en fon palau. E dona aquefta ley dient aqueftes paraules: Sia falut a nos tots en tal guifa effer fets honradors a Ihefucrift, que dins noftron palau efteblefquam efgleya del feu nom, en la qual lo poble criftia enfemps ab nos reta gracies a la fua deytat: e aço fet eftabli que tota perfona pobre qui prefes babtifma que li fos donat del trefor

del Emperador .xx. ſous e veſtedures blanques; empero que hagues e portas albara del papa, per tal que deſcreent negun nos pogues de aqueſta gracia ajudar. E creſch tant lo nombre de aquells qui preſeren babtiſma e reeberen, que foren .v. millia homens menys de fembres e de infants.

Deo gratias.

FON ACABAT LO PRESENT LIBRE

APPELLAT

GENESI, DE SCRIPTURA,

a .xxiiij. del mes de Octobra en lany .Mcccc.lj. per mans de mi Guillem Serra, rector de ſent Julia de Monſeny, dioceſis Barchinone.

EN NOM DE DEU E DE LA VERGE MARIA

COMENSA LA TAULA DEL PRESENT LLIBRE.

GLOSARI.

A.

Abriuadament.. . . . . . . *Arrebatadamente.*
Abriuament. . . . . *Arrebato—desman--violencia.*
Abriuat. . . . . *Arrebatado—inconsiderado—arrojado — violento — temerario.*
Acostes. . . . . *Acuestas.*
Adanentat. . . . . *Adelantado—aventajado--privilegiado.*
Ades. . . . . *Luego—al instante.*
Adonchs, donchs. . . . . . *Entónces.*
Aesmat. . . . . *Considerado—juzgado.*
Albirarse. . . . . *Presumir—sospechar—juzgar—creer.*
Alís ó elís. . . . . *Azimo—* Pa alis — *Pan sin levadura.*
Alleuadis. . . . . *Supuesto.*
Als. . . . . *Otra cosa.*
Altarse. . . . . *Agradarse de...—Complacerse en...*
Amblar ó emblar. . . . . . *Quitar — sustraer — hurtar — robar.*
Anap. . . . . *Vaso—vasija.*
Apoderat. . . . . *Poderoso—potentado.*
Arlot. . . . . *Mendigo haraposo—truhan.*

Auinentesa. . . . . *Ocasion.*
Auolesa. . . . . *Maldad.*

B.

Bardissa. . . . . *Zarza—zarzal.*
Basseja. . . . . *Honda.*
Bataller. . . . . *Batallador.*
Benestruch. . . . . *Feliz—dichoso.*
Beneuuyrat. . . . . *Bienaventurado.*
Brach. . . . . *Barro.*
Braguer. . . . . *Cinto—cinturon.*

C.

Calciguar. . . . . *Hollar—pisar—pisotear.*
Calzer. . . . . *Cáliz.*
Canada. . . . . *Medida.*
Carçer. . . . . *Cárcel—prision.*
Carrera. . . . . *Camino.*
Castigar. . . . . *Advertir—corregir-castigar.*
Cendat.. . . . . *Tela fina, preciosa.*
Cloyr. . . . . *Cerrar—unir.*
Cobejar. . . . . *Desear—codiciar.*
Cobesa.. . . . . *Codicia.*
Codol. . . . . *Piedra.*
Colobra. . . . . *Culebra.*
Colre.. . . . . *Venerar—honrar.*
Coltell.. . . . . *Cuchillo.*
Collada. . . . . *Pescozon.*
Cominalment. . . . . . . *Juntamente—á la vez.*
Comoltar. . . . . *Amasar.*
Confoniment. . . . . . . *Confusion.*
Contesa. . . . . *Disputa—pendencia.*
Contret. . . . . *Contrahecho,*
Cor. . . . . *Porque.*
Couenir. . . . . *Ajustar—pactar—contratar—obligarse.*

Crebar. . . . . *Quebrantar—reventar — estallar.*
Crebament. . . . . *Quebrantamiento.*
Cuydarse. . . . . *Creer—opinar—pensar.*

D.

Defallir. . . . . *Faltar—morir.*
Dejus. . . . . *Debajo.*
Delit. . . . . *Borrado.*
Demantinent. . . . . *En seguida—al momento.*
Dentro. . . . . *Cuando.*
Deportarse. . . . . *Solazarse.*
Desbost. . . . . *Depuesto.*
Desencolpar. . . . . *Disculpar.*
Despagat. . . . . *Descontento.*
Desteniment. . . . . *Confusion—desórden.*
Destret. . . . . *Acosado—angustiado—espantado.*
Detriar. . . . . *Separar—dividir.*
Dreturer. . . . . *Justiciero.*

E.

Elís. . . . . *V.* Alis.
Embastar. . . . . *Enalbardar—ensillar.*
Emblar ó amblar. . . . . . *Quitar — sustraer — hurtar — robar.*
Encalsar. . . . . *Perseguir — correr al alcance de alguno.*
Enfalonirse. . . . . *Irritarse — enfurecerse — airarse.*
Enfantar. . . . . *Parir.*
Enfre. . . . . *Entre.*
En gir. . . . . *Al rededor—en torno.*
Empatxar. . . . . *Impedir — oponerse — poner obstáculos.*

Entegre. . . . . *Entero.*
Entretallament. . . . . . . *Entretalladura—escultura.*
Entro. . . . . *Hasta.*
Escapsar. . . . . *Decapitar.*
Escometre. . . . . *Desafiar—incitar á...*
Esmenar ó smenar. . . . . *Enmendar— corregir — reparar.*
Espoliar. . . . . *Despojar.*
Esquiu. . . . . *Aspero—rudo.*
Estojar.. . . . . *Guardar—reservar.*
Estorser—storçer—storçre *Librarse — salvarse — quedar ileso.*

F.

Fallo ó fello. . . . . *Airado.*
Faya. . . . . *Hacho.*
Fe. . . . . *Heno.*
Folch. . . . . *Hato—rebaño.*
Foragitar . . . . *Echar fuera.*
Forfet. . . . . *Delito—crímen.*
Forment.. . . . . *Trigo.*
Fortment . . . . *Fuertemente-en gran manera.*
Forts.. . . . . *Acaso.*
Fretura. . . . . *Carestía—privacion—falta.*
Freturar. . . . . *Carecer — estar falto—necesitar.*
Fust. . . . . *Palo—madero.*

G.

Gitar.. . . . . *Echar—arrojar.*
Gonella. . . . . *Túnica.*
Gosar. . . . . *Osar.*
Gosarse. . . . . *Atreverse á...*
Graponar. . . . . *Arrastrarse.*
Greu. . . . . *Grave-desagradable-enojoso.*

Greuge.. . . . . Agravio—perjuicio—daño.
Guardar. . . . . Mirar—observar—venerar.
Guardonar.. . . . . Galardonar—premiar.
Guayta.. . . . . Centinela.
Guisa. . . . . Manera—modo.

H.

Hic.. . . . . Aquí.
Hoc ú oc.. . . . . Si.
Homeyer. . . . . Homicida.
Honta. . . . . Afrenta— infamia— deshonra.

I.

Iuas—Iuassosament . . . . Pronto—luego— sin demora— apresuradamente.

J.

Jatse sia. . . . . Ya sea—aunque.
Jussana. . . . . Lindante—contigua.

L.

La. . . . . Allí.
Lante. . . . . Lámpara.
Laurons. . . . . Labrantíos.
Leguiar—leguiarse. . . . . Detener—detenerse.
Leni. . . . . Lampiño.
Lest. . . . . Leido—instruido.
Leuada.. . . . . Levadura.
Leuar. . . . . Quitar—levantar.
Lexar. . . . . Dejar.
Lig.. . . . . Ley—mandamiento.
Loguer.. . . . . Dádiva—lugar.
Luu. . . . . Luz.

M.

Macip ó massip. . . . . . . *Esclavo.*
Manigar. . . . . *Mendigar.*
Marrit. . . . . *Triste—afligido.*
Matzem. . . . . *Almacen.*
Maynada.. . . . . *Mesnada—tropa.*
Menleuar. . . . . *Tomar prestado.*
Mesell. . . . . *Leproso.*
Meses. . . . . *Mieses.*
Metgía. . . . . *Medicina.*
Moniment. . . . . *Sepultura—sepulcro.*
Mortador. . . . . *Matador.*
Mullerar. . . . . *Casarse.*

N.

Ne. . . . . *Y.*
Neula. . . . . *Niebla.*
Noure. . . . . *Dañar.*

O.

Ociure. . . . . *Matar.*
Olre. . . . . *Oler.*
Onta. . . . . *V.* Honta.
Ops. . . . . *Utilidad—provecho—necesidad.*
Orb. . . . . *Ciego.*
Oradura. . . . . *Locura.*
Oreylleres. . . . . *Pendientes—arracadas.*

P.

Pecejar.. . . . . *Destrozar—hacer trizas.*
Pegunta. . . . . *Pez—resina.*
Pexer.. . . . . *Apacentar.*

Polvora. . . . . *Polvo.*
Presepi.. . . . . *Pesebre.*

Q.

Quax.. . . . . *Cuasi—como.*

R.

Rancalós.. . . . . *Contrahecho.*
Rayna. . . . . *Resina.*
Rebell. . . . . *Rebelde.*
Recapte. . . . . *Noticia.*
Reguart. . . . . *Miedo—temor.*
Rehembre.. . . . . *Redimir.*
Retre . . . . *Devolver.*

S.

Sadollar. . . . . *Saciar—hartar.*
Sagrament.. . . . . *Juramento.*
Salvant.. . . . . *Escepto.*
Scorcolar.. . . . . *Registrar.*
Sella. . . . . *Silla—trono.*
Sengles. . . . . *Sendos, as.*
Senyorejar.. . . . . *Dominar—reinar.*
Sesta.. . . . . *Siesta.*
Sin.. . . . . *Seno.*
Sitot. . . . . *Aunque.*
Sobres . . . . *Violencias.*
Soferirse.. . . . . *Apoyarse—sostenerse—reclinarse.*
Solre. . . . . *Soltar—librar—esplicar—entregar.*
Somada. . . . . *Carga.*
Soptosament. . . . . *De pronto—de repente.*
Spirar. . . . . *Respirar.*
Squebrantar.. . . . . *Quebrantar.*

T.

Talent. . . . . *Deseo—inclinacion.*
Tirar.. . . . . *Arrastrar.*
Tolre.. . . . . *Quitar.*
Totavía. . . . . *Siempre.*
Trespassament. . . . . . . *Infraccion—muerte.*
Tret. . . . . *Tiro.*
Triarse.. . . . . *Apartar.*
Tuyt. . . . . *Todos.*

U.

Ujarse. . . . . *Cansarse—hartarse.*
Untar. . . . . *Ungir.*

V.

Vexella.. . . . . *Vajilla.*
Volunter—volenters. . . . *Con buen deseo, buena voluntad.*

ERRADES.

Plana	6,	ralla	18,	*diu* sobirana	— *ha de dir* —	subſtancia
»	140	»	17	» pregunta	»	pegunta
»	231	»	7	» anauen	»	e anauen